



Beleids- begroting

2025 - 2028



Gemeente
Hengelo

www.hengelo.nl

Colofon

Dit is een publicatie van de Gemeente Hengelo
Postbus 18
7550 AA Hengelo
www.hengelo.nl

Bezoekadres: Burg. van der Dussenplein 1
E-mail: gemeente@hengelo.nl
Telefoon: 14074

Fotografie: Christian van der Meij, Eric Brinkhorst & Hart van Zuid

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Publieksversie	5
Leeswijzer	11
3 Beleidsmatige, financiële en overige ontwikkelingen	13
3.1 Beleidsmatige ontwikkelingen	14
3.2 Financiële ontwikkelingen - van Zomernota naar Beleidsbegroting	15
3.3 Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie	18
3.4 Belasting- en tariefmaatregelen	22
3.5 Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid	23
4 Raadsadvies en besluit	25
4.1 Raadsadvies	26
4.2 Raadsbesluit	29
5 Programmaplan	33
5.1 Hengelo in verbinding: onze koers, de strategische agenda en talentopgave	34
5.2 Beleidsprogramma's	41
5.2.1 Veiligheid	41
5.2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat	46
5.2.3 Economie	52
5.2.4 Onderwijs	57
5.2.5 Sport, cultuur en recreatie	63
5.2.6 Sociaal domein	74
5.2.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid	92
5.2.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	104
5.2.9 Bestuur en ondersteuning	113
6 Paragrafen	127
6.1 Lokale heffingen	128
6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	139
6.3 Onderhoud kapitaalgoederen	148
6.4 Grondbeleid	155
6.5 Financiering	160
6.6 Verbonden partijen	164
6.7 Bedrijfsvoering	178
6.8 Subsidies	188
6.9 Wet open overheid	190
7 Financiële overzichten	193
7.1 Baten en lasten	194
7.1.1 Totaal overzicht baten en lasten	194
7.1.2 Baten en lasten per programma	195
7.1.3 Incidentele baten en lasten	196
7.2 Algemene dekkingsmiddelen	210

8 Bijlage	211
8.1 Reserves en voorzieningen	212
8.2 Lasten en baten per taakveld	219
8.3 EMU-saldo	221
8.4 Transformatieplan sociaal domein	222
8.5 Verbonden partijen en vertegenwoordiging	225
8.6 Meerjarig investeringsoverzicht	227
8.7 Nieuw beleid Zomernota	228
8.8 Tarieven sportaccommodaties	230
8.9 Afkortingenlijst en begrippenlijst	234
8.10 Verplichte kengetallen	245
8.11 Global Goals	247
8.12 Aanvaarde moties	249

Voorwoord

Beste Hengeloër,

Voor u ligt de Beleidsbegroting 2025-2028 van de gemeente Hengelo. Hierin leest u hoe wij als gemeentebestuur Hengelo op koers willen houden in een tijd waarin onze financiën onder druk staan. Alles is er op gericht om de kwaliteit van leven, voor u als Hengeloër en toekomstige generaties, te ontwikkelen. Deze begroting is een uitwerking van de keuzes die in de Zomernota zijn gemaakt.

Focus

De opgaven waar wij als gemeenschap en dus als gemeentebestuur voor staan, zijn groot. We hebben in de Zomernota extra accent gelegd op de volgende opgaven. Het behouden en aantrekken van talent om onze gemeente en de regio te versterken. De nadruk op het beheersbaar houden van jeugdzorg, zodat we zorg kunnen blijven geven aan wie dat nodig heeft. Ook de opgave naar duurzame energie is van groot belang voor de toekomst. Tegelijkertijd is er veel meer te doen in onze gemeente. Denk aan het bouwen van voldoende woningen, bestaanszekerheid, het adequaat beheren van de openbare ruimte, de bereikbaarheid van de regio en de gemeente, onderwijs(huisvesting), het uitbouwen van onze wijkgerichte aanpak en de verdere ontwikkeling van de binnenstad en Hart van Zuid. Met de strategische agenda en prioriteiten hebben we een langjarige focus aangebracht in ons handelen.

Aan de slag

Met ingang van 2025 gaan we de begeleiding en dagbesteding meer in de wijk organiseren, dichtbij de Hengeloërs. Dit is een belangrijk onderdeel van de transformatie van het sociaal domein, waarbij we vanuit zakelijk partnerschap samenwerken.

In 2025 starten we ook met de uitvoering van het Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs. We willen goede schoolgebouwen realiseren, die de nodige flexibiliteit bieden en bijdragen aan goed onderwijs en aan onze stedelijke ontwikkeling.

De ontwikkeling van de Spoorzone Hengelo Enschede (SHE) gaat in 2025 onverminderd door. Dit is een belangrijk onderdeel van de verstedelijkingsstrategie waar we samen met het Rijk aan werken. Daarbij gaat het om wonen, werken, recreëren en de bereikbaarheid en mobiliteit. We werken ook verder aan het project van Grijs naar Groen: ook de binnenstad en Beckum/Oele komen aan de beurt. Daarbij betrekken we onze inwoners optimaal, want we vinden het belangrijk dat zij zich betrokken voelen bij hun leefomgeving. Ook blijven we werken aan het verbeteren van onze dienstverlening, zodat inwoners en gemeente elkaar zo goed mogelijk weten te vinden.

Financiële middelen

Om dit daadwerkelijk te realiseren zijn financiële middelen nodig. Die staan onder druk. Vanaf 2026 zijn er tekorten in onze begroting, doordat we als gemeenten minder geld van het Rijk krijgen. Het lukt ons dan niet, om met de structurele middelen die ons ter beschikking staan, alle taken en opgaven in te vullen. Daarin staan we niet alleen, vele gemeenten kampen met dit probleem. Samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten voeren we het gesprek daarover met het Rijk. Om duidelijk te maken dat de gemeente de meest nabije overheid is voor de inwoner en dat de taken die we uitvoeren de inwoners direct raken.

Beleidsbegroting

Onze Beleidsbegroting bestaat uit 9 programma's. Verderop leest u per programma de belangrijkste doelen en opgaven. In de publieksversie leest u in het kort wat we in 2025 gaan doen om bij te dragen aan deze doelen en opgaven.

Hanneke Steen-Klok, namens het college van burgemeester en wethouders



Het financieel portaal

De gemeentebegroting is digitaal beschikbaar in het financieel portaal van de gemeente Hengelo (link: <https://financien.hengelo.nl>).

Raadsbehandeling

De behandeling van de Beleidsbegroting vindt plaats in de politieke markt van 22 oktober a.s. De raadsvergadering over de Beleidsbegroting vindt plaats op 6 november a.s.

Hengelo, 1 oktober 2024

Publieksversie





Gemeente
Hengelo

Hengelo in verbinding



Talentopgave | Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling | Toekomstbestendig sociaal domein
| Duurzame inrichting | Wijkgerichte aanpak | De inwoner centraal

Publieksversie

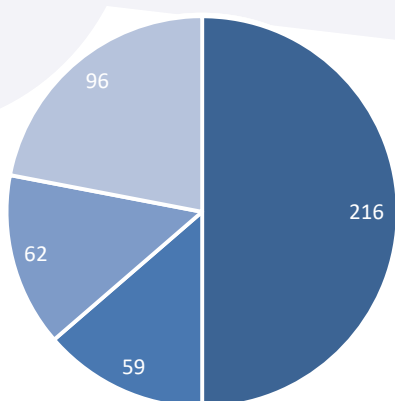
Beleidsbegroting 2025 - 2028

In de Beleidsbegroting van de gemeente Hengelo staan de verwachte inkomsten en uitgaven voor de komende jaren. In de begroting maken we duidelijk welke taken we uitvoeren en wat dat kost. Daarnaast beschrijven we welke beleidsmatige- en financiële ontwikkelingen in de komende jaren van invloed zijn. In deze publieksversie leest u wat we op de verschillende programmaonderdelen willen bereiken, wat dat mag kosten en wat we daarvoor in 2025 zoal gaan doen. De gemeentebegroting is digitaal beschikbaar in het financieel portaal van de gemeente Hengelo (<https://financien.hengelo.nl>).

Inkomsten en uitgaven van de gemeente Hengelo

Inkomsten

Waar komt het geld vandaan



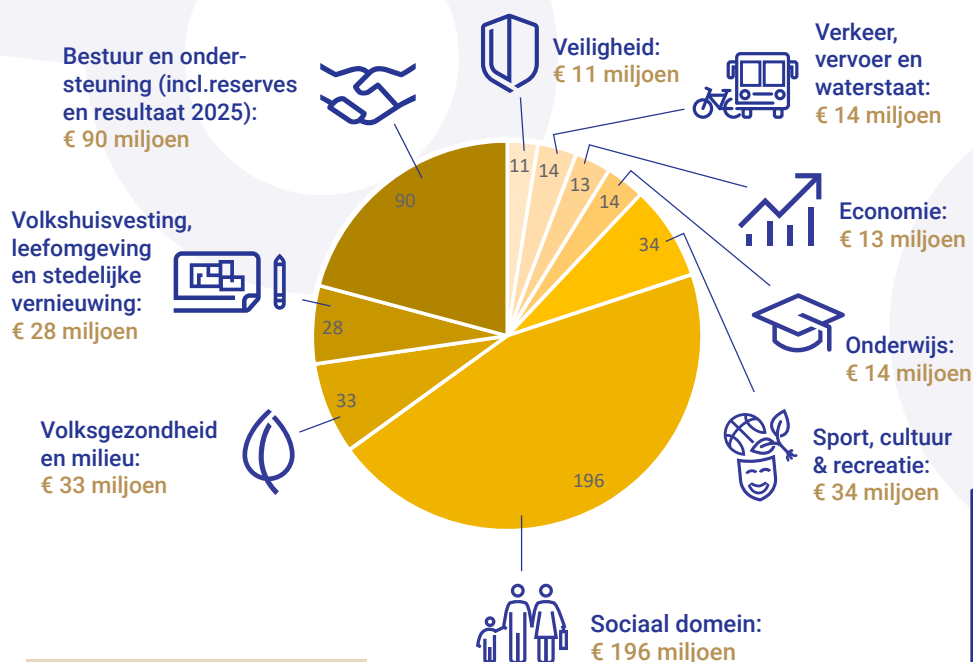
Inkomsten 2025

(x € 1 miljoen)

Gemeentefondsuitkering	216
Specifieke uikeringen van het Rijk	59
Lokale heffingen	62
Overige inkomsten	96

Totaal inkomsten 433

Uitgaven Waar gaat het geld naar toe



Totaal uitgaven:
€ 433 miljoen

Wat willen we bereiken?

De Beleidsbegroting van de gemeente Hengelo bestaat uit een strategische agenda (de kern van de begroting, we noemen deze 'Hengelo in verbinding') en 9 beleidsprogramma's. Op de volgende pagina's leest u een samenvatting met daarin de belangrijkste doelen en opgaven.



Hengelo in verbinding

De vijf opgaven in de strategische agenda, die we 'Hengelo in verbinding' noemen, zijn:

- toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling;
- toekomstbestendig sociaal domein;
- duurzame inrichting;
- wijkgerichte aanpak;
- de inwoner centraal.

Deze thema's zorgen voor focus en geven richting aan onze investeringen. Binnen deze opgaven is besloten om drie topprioriteiten aan te wijzen

- talentopgave;
- jeugd(zorg);
- energie en warmte.

We doen dit zodat we grote, noodzakelijke stappen kunnen zetten. Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt en de meerjarige financiën die onder druk staan.

Talentopgave

Het aantrekken, boeien en binden van talent en jonge gezinnen is een van de grootste opgaven. We hebben dat de talentopgave genoemd. De beroepsbevolking in Twente daalt fors de komende jaren. Dat betekent dat, als we niets doen, er steeds minder Hengeloërs en Twentenaren zijn die onze (innovatieve, technologische) maakindustrie laten floreren. En ook minder mensen om onze voorzieningen op het gebied van gezondheid, zorg, cultuur, sport, winkelen & horeca, recreatie & toerisme op peil te houden. We zetten fors in om talenten (knappe knoppen én gouden handen van de toekomst) en hun levenspartners meer en beter aan onze stad en regio te binden.

Jeugd(zorg)

Binnen het sociaal domein zijn er meerdere opgaven die onze aandacht vragen. De inzet op jeugd(hulp) is een opgave waar de kosten het hardst stijgen. Die vraagstukken zijn complex, hier is meer grip noodzakelijk. Het is belangrijk om de jeugdhulp beheersbaar te maken. Zo kunnen we de meest passende hulp bieden binnen de financiële grenzen. Tegelijk willen we de jeugd, die onze toekomst is, kansen bieden. We willen hen onderdeel maken van de ambities in de Koers 2040.

Energie en warmte

Beschikbaarheid van voldoende en betaalbare energie en warmte is onlosmakelijk verbonden met onze opgaves op het gebied van woningbouw en economische ontwikkeling. Deze gaan hand in hand met de vraagstukken op het gebied van energie en warmtevoorziening. Om jong talent en jonge gezinnen aan te trekken, is een goed vestigingsklimaat belangrijk. Een duurzame inrichting raakt ons allemaal. We werken dan ook nauw samen met inwoners, medeoverheden, partners, bedrijven en instellingen. We zullen daarbij moeten inspelen op (snel) veranderende omstandigheden en moeten rekening houden met forse investeringen om onze gemeente toekomstbestendig te maken.

Wat willen we bereiken?

De Beleidsbegroting van de gemeente Hengelo kent 9 programma's. Hieronder leest u per programma de belangrijkste doelen en opgaven.

Veiligheid



- Minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling.
- Minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.
- Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo.
- Inwoners ervaren minder overlast in hun wijk of buurt.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Om goed te weten wat er speelt in de samenleving, moeten wij dichterbij inwoners komen. Daarom werken we meer en meer wijkgericht. Het is daarom belangrijk dat mensen ons zien en weten te vinden. Dat helpt om het publieke vertrouwen te versterken, de bewustwording van risico's te vergroten en de bereidheid om meldingen te doen te bevorderen.

In de strijd tegen ondermijnende criminaliteit vormt weerbaarheid het schild dat een samenleving beschermt en verdedigt. Bovendien werken wijkteams en scholen hard om kwetsbare jongeren op het rechte pad te houden. Kennissdeling en samenwerking blijft de basis voor succes. Zo werken we gezamenlijk aan een veiligere stad, met minder overlast, (georganiseerde) misdaad en delicten.

Verkeer, vervoer en waterstaat



- Hengelo is beter bereikbaar met de fiets, de auto en het openbaar vervoer.
- De wegen en fietspaden in Hengelo zijn heel en veilig.
- De openbare ruimte in Hengelo is schoon.
- Fietzers kunnen hun fiets makkelijker en veiliger stallen in de binnenstad.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

In 2025 verbeteren we de bereikbaarheid en toegankelijkheid van bushaltes. Haltes worden toegankelijk gemaakt voor mindervaliden en mensen met een visuele beperking. Daarnaast breiden we het deelsvervoer in de stad uit en onderzoeken we samen met de gemeente Enschede de bereikbaarheid van de oostzijde van de stad.

Ook doen we onderzoek naar het verkeer rondom het centrum om de binnenstad bereikbaar te houden en meer ruimte te creëren voor voetgangers, fietsers en openbaar vervoer. Voor de verbetering van de verkeersveiligheid gaan we op drie plekken aan de slag: Oldenzaalsestraat ter hoogte van de fietsoversteek bij het tankstation, de actualisatie van de inrichting van de 30 km/uur-zone op de Noordelijke Esweg, en de aanpak van de fietsoversteek bij Kleispoor - Weusthagstraat. Ook starten we met de eerste projecten uit het (nog vast te stellen) Actieplan Fiets en actualiseren we het parkeerbeleid. Zo blijven we werken aan een bereikbare, veilige en leefbare stad.

Sport, cultuur en recreatie



- Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en spelen.
- Inwoners en bezoekers waarderen het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger.
- Inwoners zijn meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo.
- Hengelo kent meer biodiversiteit in de openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Sport, cultuur, recreatie en openbaar groen hebben een belangrijke rol in onze gemeente. Ze zorgen voor ontmoeting, plezier, prestatie, behouden van (jong) talent en het creëren van een bruisende stad en omgeving. Daarom investeren we in de vind- en zichtbaarheid van het totale sport, beweeg- en speelaanbod. Ook faciliteren en ondersteunen we sportaanbieders. Hiermee moedigen we inwoners aan om te sporten, te bewegen, te spelen of cultureel bezig te zijn. We breiden de gratis lidmaatschappen voor de bibliotheek uit, vanaf 2025 ook voor de leeftijdsgroep 18 tot 27 jaar. We zetten in op culturele initiatieven die bijdragen aan de aantrekkelijkheid van het focusgebied Hengelose Magneet (zie omgevingsvisie), met als doel talent te boeien en te binden aan Hengelo en de regio.

De afgelopen jaren zijn alle Hengelose wijken vergroend met het project van Grijs naar Groen. In 2025 gaan we verder: ook de binnenstad en Beckum/Oele komen aan de beurt. Dat doen we samen met onze inwoners en hopen we de kwaliteit én hoeveelheid van het groen te bevorderen. Ook het langer vasthouden van water in ons gebied is een belangrijk uitgangspunt. We werken verder aan het Gebied en Accommodatie-voorzieningen Plan (GAP) waarin we op langere termijn een doorkijk maken voor alle sport-, beweeg- en speelvoorzieningen.

Onderwijs



- Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand.
- Meer jongeren behalen een startkwalificatie.
- Schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen.
- Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra).

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

In 2025 starten we met de uitvoering van het Integraal huisvestingsplan (IHP). We willen goede schoolgebouwen realiseren, die de nodige flexibiliteit bieden. Met voldoende ruimte voor het huidige aantal leerlingen én die aan te passen zijn aan een stijgend aantal leerlingen, vanuit onze ambitie om als stad te groeien. Ook zetten we vanuit het IHP in op het efficiënt (en multifunctioneel) gebruik van de schoolgebouwen.

Wij investeren vanuit de Lokale educatieve agenda (LEA) in het vergroten van onderwijskansen. Dat doen we door de basisvaardigheden te versterken en een breed ontwikkelingsperspectief te bieden. We signaleren zo vroeg mogelijk waar actie nodig is. Zo zorgen we ervoor dat er minder kinderen en jongeren een onderwijsachterstand oplopen en meer jongeren een startkwalificatie behalen.

Sociaal Domein



- Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving.
- Minder inwoners zijn eenzaam.
- Minder inwoners hebben problematische schulden.
- Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid.
- Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan.
- Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden.
- Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun leefsituatie.
- Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Met ingang van 2025 gaan we de begeleiding en dagbesteding meer in de wijk organiseren, dichterbij de Hengeloërs. Dit noemen we de basisondersteuning. We zetten meer in op het voorkomen van problemen en het vergroten van de eigen kracht van mensen in het dagelijks leven. Wij zetten ons in om de overgang naar de basisondersteuning zo soepel mogelijk te laten verlopen, zodat niemand buiten de 'boot valt'. Het kan alleen anders als wij het samen doen: gemeente, partners en inwoners.

Voor de opvang van nieuwkomers ligt er wettelijke gemeentelijke verplichting. Hiervoor hebben we in 2024 het pand aan de Hazenweg gekocht. Zo houden we de regie en kunnen we de opvang van nieuwkomers waarborgen. Er zijn verbouwingen nodig om het pand geschikt te maken voor langdurige bewoning. We verwachten hier in 2025 mee te kunnen starten.



Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid



- Huishoudens en organisaties verbruiken minder (fossiele en niet-fossiele) energie.
- Huishoudens en organisaties wekken meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen.
- Er is minder afval en grondstoffen worden meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie).
- Hengelo heeft meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag.
- Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl.
- Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) is kleiner geworden.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

We zetten actief in op energiebesparing. Hiervoor hebben we subsidieregelingen en leenvormen ontwikkeld. We voeren het stimuleringsplan energiebesparing uit, dat is gericht op diverse doelgroepen en sectoren. Dat doen we samen met de coöperatie Energie van Hengelo, die energiecoaches en de Fixbrigade. Ook kijken we naar de bronnenstrategie en het regionale warmtenet en stellen we uitvoeringsplannen op. Daarin staat hoe en wanneer wijken van het aardgas af gaan en welke alternatieven daarvoor beschikbaar zijn. Verder richten we de Drienerbeek tussen de Paul Krugerstraat en de zandvang aan de Wemenstraat opnieuw in. Uiteindelijk gaat dat deel uitmaken van het Wemenpark. De Berflobreek tussen de Breemarsweg en het KMS-terrein wordt stap voor stap opnieuw ingericht. Ook proberen we in overleg met initiatiefnemers de beek bovengronds te halen. Met het oog op de volksgezondheid geven we, samen met partners en inwoners, uitvoering aan de nieuwe nota gezondheid. Die nota gezondheid ligt eind 2024 ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.

Economie

- Meer banen in Hengelo, ook voor eigen inwoners.
- Meer groei uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen.



Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Samen met de Twente Board en stakeholders in Twente werken wij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven. Daarvoor is de beschikbaarheid van voldoende bedrijfsruimte essentieel. In 2025 verkennen we de mogelijkheden voor het toevoegen van nieuwe bedrijfsruimte. Hierbij kijken we niet alleen naar herstructurering op bestaande terreinen, maar ook naar mogelijke nieuwe bedrijfslocaties.

Ook het verduurzamen en toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen gaat door. Samen met de gemeente Enschede werken we ook verder aan de ruimtelijke en economische ontwikkeling van de Spoorzone Hengelo - Enschede.

In deze verschillende opgaven werken we aan meer banen in Hengelo en dragen we bij aan groei uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen.

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing



- Hengelo kent een groter aanbod van koop- en huurwoningen.
- Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning.
- Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo.
- Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals voor veiligheid, gezondheid en natuur.
- Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer.
- We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied.
- Er wonen meer mensen in de binnenstad.
- Er wonen, werken en leren meer mensen in Hart van Zuid.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Nederland is een klein land met grote opgaven die vragen om keuzes als het gaat om de openbare ruimte. De groei van de bevolking, klimaatverandering en toenemende sociaal-culturele verschillen vragen om keuzes voor wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen in het hele land. We moeten meer banen creëren en huizen bouwen om Twente als regio leefbaar te houden. Ook in 2025 gaan we daar in Hengelo onverminderd mee door. De ontwikkelingen in de binnenstad en Hart van Zuid zijn daarvan concrete voorbeelden. Samen met Almelo, Enschede en Provincie Overijssel hebben we de handen ineengeslagen en een Regionale Stedelijke Investeringsagenda (RSIA) opgesteld. De ontwikkeling van de Spoorzone Hengelo Enschede (SHE) is een belangrijk onderdeel voor het bereiken van onze ambities uit de RSIA. Samen met het Rijk werken we in 2025 aan de uitwerking van de nota Ruimte in een verstedelijkingsstrategie voor Twente. Tegelijkertijd gaan de ontwikkelingen in de binnenstad door en worden de plannen voor Lange Wenen verder uitgewerkt.

We hebben nadrukkelijk aandacht voor de combinatie zorg, welzijn en wonen met voorzieningen dichtbij voor wie dat nodig heeft.

Bestuur en ondersteuning

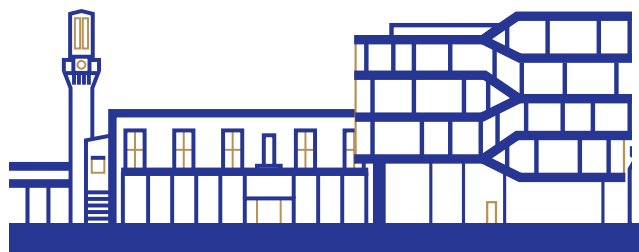


- Meer (jonge) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.
- Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog.
- De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren vanuit de logica van de Hengeloër.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Er is krapte op de arbeidsmarkt en daar hebben wij als gemeente Hengelo ook mee te maken. Voor 2025 en verder gaan wij ons plan van aanpak arbeidsmarkt-positionering verder tot uitvoering brengen en doorontwikkelen. We trekken jong talent en zij-instromers aan door het verbeteren van ons werkgeversmerk en arbeidsmarktcommunicatie. Daarnaast blijven we ons ook inzetten op behoud, het binden en boeien van onze huidige medewerkers.

In 2024 zijn we gestart met een uitvoeringsplan voor onze dienstverlening. We richten ons op drie onderdelen: *de basis op orde*, waarin we samenhang aanbrengen in hoe we als gemeente overkomen en handelen. Dat doen we door heldere taal te gebruiken. En verder te werken aan onze *digitale dienstverlening*, zoals het digitaliseren van aanvragen van producten. Tot slot willen we met *inwonersparticipatie* blijven aansluiten bij de behoeften en ervaringen van onze inwoners. In onze bestuurlijke besluiten staat ook duidelijk beschreven waarom we wel óf juist niet voor participatie hebben gekozen.



Leeswijzer

De kaders voor het nieuw beleid en financiën op hoofdlijnen voor de Beleidsbegroting 2025-2028 zijn in de Zomernota 2024-2028 vastgesteld door de gemeenteraad op 17 juli jl. Deze kaders zijn verwerkt in de nu voorliggende Beleidsbegroting. De doorvertaling van de Zomernota 2024-2028 vindt u met name terug in het programmaplan (hoofdstuk 5) en de paragrafen (hoofdstuk 6).

Na de vaststelling van de Zomernota heeft de tijd niet stil gestaan en hebben zich diverse nieuwe ontwikkelingen voorgedaan. De detailuitwerking van de hele begroting is nu ook verwerkt in de voorliggende Beleidsbegroting.

In hoofdstuk 3 wordt kort ingegaan op de beleidsmatige ontwikkelingen, zoals de strategische agenda en nieuw beleid. Daarnaast worden het bijgestelde financieel perspectief na de vaststelling van de Zomernota en de financiële positie van de gemeente Hengelo beschreven. Tevens wordt ingegaan op de risico's, het weerstandvermogen, de belastingmaatregelen en de begrotingsuitgangspunten.

In hoofdstuk 4 treft u het raadsadvies en het raadsbesluit aan. De Beleidsbegroting bestaat daarna uit de volgende hoofdstukken.

In hoofdstuk 5 behelst het programmaplan. In paragraaf 5.1 wordt ingegaan op de koers, strategische agenda en talentopgave onder de noemer 'Hengelo in verbinding'. Dit vormt de kern van de begroting.

In paragraaf 5.2 worden de volgende beleidsprogramma's toegelicht: 1. Veiligheid, 2. Verkeer, vervoer en waterstaat, 3. Economie, 4. Onderwijs, 5. Sport, cultuur en recreatie, 6. Sociaal domein, 7. Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid, 8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing en 9. Bestuur en ondersteuning.

Per begrotings-/beleidsprogramma treft u de volgende onderdelen aan:

- Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?
- Relevante beleidsnota's
- Verbonden partijen
- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?
- Wat blijven we doen?
- Wat mag het kosten?
- Risico's

Bij '*Wat willen we bereiken?*' zijn de doelen per programma geformuleerd met daaraan gekoppeld de beleidsindicatoren. Middels de beleidsindicatoren kunnen we volgen in welke mate we de doelen gaan behalen. De meeste peilwaarden van de beleidsindicatoren halen we (jaarlijks) op middels uitvraag bij het HengeloPanel. Het kan voorkomen dat we nu meerdere peilwaarden met een verschillend uitvraagjaar tonen per beleidsindicator. Bijvoorbeeld als door een eerdere enquête al een peilwaarde bekend was. Dan tonen we beide waarden. Dit doen we met name omdat bijv. een eerdere uitvraag is gedaan in een jaar waar corona heerste.

In 2025 willen we een nieuw proces met uw raad opstarten om de doelen en beleidsindicatoren verder aan te scherpen n.a.v. de koers c.q. verdere uitwerking van de strategische agenda. Zie paragraaf 3.1 voor een toelichting.

Bij '*Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?*' zijn de daarvoor in komend jaar benodigde acties gekoppeld aan de doelen.

Bij '*Wat blijven we doen?*' wordt een beschrijving gegeven van de activiteiten, die de gemeente Hengelo al jaarlijks uitvoert.

In '*Wat mag het kosten?*' kent elk programma een (op basis van de begrotingsvoorschriften) onderverdeling naar taakvelden. Hierin wordt een financiële toelichting van verschillen > € 50.000 of > 10% van het budget gegeven. De financiële toelichtingen kunnen op de taakvelden niet zonder meer één op één vergeleken worden met de mutaties die zijn genoemd in de Zomernota 2024-2028.

In de Zomernota wordt uitgegaan van een vergelijking van de afzonderlijke jaarschijven 2025-2028 ten opzichte van de meerjarenschijven 2025-2027 bij de (gewijzigde) Beleidsbegroting 2024-2027. Sommige afwijkingen zijn namelijk al eerder ontstaan in voorgaande jaren door bijv. eerdere Zomer-/Kadernota's of een Zomerbrief. Deze mutatie vindt u niet direct terug in de vergelijking van dezelfde begrotingsjaren (paragraaf 3.2 van deze Beleidsbegroting), maar maakt wel onderdeel uit van de financiële toelichting in het programmaplan (hoofdstuk 5) tussen de jaarschijf 2025 ten opzichte van de jaarschijf 2024. Tevens kunnen budgetten structureel zijn aangepast met ingang van 2024 in de Zomernota 2024-2028. Dit leidt dan ook niet tot een verschil in de financiële toelichting in het programmaplan (hoofdstuk 5). Ook ziet u in hoofdstuk 5 in de financiële toelichting terug of budgetten zijn geïndexeerd, terwijl dat in de Zomernota in één onderdeel 24-FP-9.2 'Prijzen- en loonontwikkelingen versus compensatie gemeentefonds' is gepresenteerd.

Wijziging Iv3 en de invloed hiervan op de presentatie van de financiële tabellen in programma 6

Informatie voor Derden (Iv3) is een informatiesysteem waarin staat welke financiële informatie gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen moeten verstrekken. De afnemers van deze financiële informatie zijn onder meer de financieel provinciaal toezichthouder, de Europese Unie, het ministerie van BZK en het CBS.

De Iv3 uitvraag op het gebied van o.a. Wmo en jeugd is in 2023 op verzoek van diverse ministeries meer verfijnd. Dit heeft bij gemeenten tot knelpunten geleid, met name bij jeugd. Daarom is gewerkt aan een nieuwe verplichte indeling met ingang van de begroting 2025, waarbij er vooral bij jeugd wijzigingen zijn doorgevoerd. Deze aanpassing betreft een technische aanpassing, die we in Hengelo in deze Beleidsbegroting hebben opgenomen. Deze aanpassing maakt wel dat de cijfers in de kolom verschil 2025 ten opzichte van 2024 niet één op één vergelijkbaar zijn. Per taakveld wordt toegelicht wat het Iv3 effect is voor dit taakveld, hoewel dit gemeentebreed een neutrale wijziging betreft.

In hoofdstuk 6 staan de door het Rijk voorgeschreven verplichte paragrafen. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting op specifieke onderwerpen, zoals het weerstandsvermogen en risicobeheersing, het grondbeleid, het onderhoud van kapitaalgoederen en de lokale heffingen. Aan de verplichte paragrafen hebben we de niet verplichte paragraaf Subsidies toegevoegd.

Hoofdstuk 7 geeft een totaaloverzicht van lasten en baten, een overzicht van lasten en baten per programma, de incidentele baten en lasten per programma en een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen.

In hoofdstuk 8 worden alle bijlagen weergegeven, waaronder de baten en lasten per taakveld, de overzichten van de reserves en voorzieningen, de verbonden partijen, het meerjarig investeringsoverzicht, de tarieven voor de huur van sportaccommodaties, de begrippen- en afkortingenlijst en de verplichte kengetallen van de landelijke website 'waarstaatjegemeente'.



3

Beleidsmatige, financiële en overige ontwikkelingen

3.1	Beleidsmatige ontwikkelingen	14
3.2	Financiële ontwikkelingen - van Zomernota naar Beleidsbegroting	15
3.3	Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie	18
3.4	Belasting- en tariefmaatregelen	22
3.5	Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid	23

3.1 Beleidsmatige ontwikkelingen

Hengelo in verbinding: onze koers, de strategische agenda en talentopgave

Vorig jaar hebben we in de Zomernota en Beleidsbegroting onze ambities op basis van de Koers 2040 omgezet in middelen om deze ambities ook daadwerkelijk waar te maken. Hiermee is een belangrijke stap gezet in de realisatie van onze strategische opgaven. De vijf opgaven in de strategische agenda, die we 'Hengelo in verbinding' noemen zijn: Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling, toekomstbestendig sociaal domein, duurzame inrichting, wijkgerichte aanpak en de inwoner centraal.

In paragraaf 5.1 van de Beleidsbegroting 2024-2027 is toen een verkorte versie van de koers en de vijf strategische thema's beschreven. Hierin werd duidelijk dat de significante daling van de beroepsbevolking misschien wel de grootste opgave is om de doelen te bereiken. Daarom is de *talentopgave* en bijbehorende groeiambitie beschreven als randvoorwaardelijk voor behoud/uitbouw van onze kwaliteit van leven in de toekomst. De talentopgave is in de nu voorliggende Beleidsbegroting beschreven in paragraaf 5.1.4.

We wisten ten tijde van de Zomernota 2023-2027 al dat het niveau van investeringen/nieuw beleid niet representatief was voor de komende begrotingsjaren. Het perspectief van de gemeentefinanciën is vanaf 2026 negatief. Tegen de afname van het gemeentefonds wordt vanuit gemeenten nog steeds geageerd. We beseffen ook dat de afname van het gemeentefonds vanaf 2026 steeds meer een voldongen feit wordt door het nieuwe kabinet Schoof. Dit vraagt zowel op landelijk dan wel gemeentelijk niveau dat de gemeentelijke taken en ambities met de bijbehorende middelen steeds in balans moeten worden gebracht. De afgelopen jaren hebben we bij het maken van keuzes het financieel perspectief (het veelbesproken ravijn) voortdurend in ogenschouw genomen. We hebben onze ambities afgestemd op het niveau van de te verwachten financiën. De VNG heeft gemeenten gevraagd om in beeld te brengen wat we als gemeente de afgelopen jaren niet hebben kunnen uitvoeren door de financiële krapte. Doordat wij ons ambitieniveau hebben afgestemd op de verslechterende en onzekere rijksinkomsten is dat voor ons niet te kwantificeren, zoals voor veel gemeenten geldt.

In dat licht hebben we er in Zomernota 2024-2028 op voorhand voor gekozen om scherp te prioriteren binnen onze strategische opgaven door kritisch te kijken waar de inzet van middelen op dit moment het grootste positieve en noodzakelijke effect voor Hengelo oplevert. Daaruit hadden we in deze nota **drie topprioriteiten** gesteld.

1. De **talentopgave**; die een wezenlijke bijdrage levert aan alle strategische opgaven en onze overkoepelende ambitie van groene technologische topregio.
2. **Jeugd(hulp)**: binnen het sociaal domein zien we meerdere opgaven die onze aandacht vragen, maar de inzet van jeugd(hulp) is een opgave waar de kosten het hardst stijgen, de vraagstukken complex zijn en waar meer grip noodzakelijk is.
3. **Energie & Warmte**: onze ambities op het gebied van woningbouw en economische ontwikkeling zijn groot. Deze gaan hand in hand met de vraagstukken op het gebied van Energie en warmtevoorziening, het één bestaat niet zonder het ander.

Investeren binnen deze prioriteiten is belangrijk voor het welslagen van de ambities en de strategische agenda van Hengelo. We maken bewuste keuzes met een duidelijke focus: de Koers 2040.

Uiteraard zijn er ook eerder gedane bestuurlijk toezeggingen, projecten die al in gang zijn gezet of moties vanuit de raad die niet direct te herleiden zijn naar de drie topprioriteiten, maar die wel een plek hebben gekregen in de Zomernota 2024-2028 en de uitwerking in deze Beleidsbegroting. We vinden het belangrijk om vanuit een betrouwbare overheid onze toezeggingen na te komen en uit te voeren waar we ontwikkelingen in gang hebben gezet.

Voor het volledige afwegingskader en de keuzes die zijn gemaakt verwijzen we naar hoofdstuk 4 van de Zomernota 2024-2028. Aanvullend heeft uw gemeenteraad nog een aantal amendementen en moties aangenomen tijdens de raadsvergadering van 17 juli jl., waarin we in deze Beleidsbegroting in de volgende onderdelen op terug komen.

Doelen en beleidsindicatoren

Met ingang van de Beleidsbegroting 2022-2025 hebben we meer focus aangebracht in de begrotingsopzet voor de beleidsprogramma's. In samenspraak met de gemeenteraad zijn toen de doelen per begrotingsprogramma geconcretiseerd, waarbij nieuwe beleidsindicatoren aan de doelen zijn gekoppeld. We hebben er toen voor gekozen om de doelen en beleidsindicatoren meerjarig in tact houden om zo te bepalen of we de doelen halen. Het kan zijn dat door ontwikkelingen of bijstelling van beleid deze doelen aanpassing behoeven op basis van nieuwe beleidsnota's. Dan zien we deze nieuwe doelen of de vervallen doelen ook terug als onderdeel van de betreffende beleidsnota.

In 2025 willen we een nieuw proces met de raad opstarten om de doelen en beleidsindicatoren aan te scherpen n.a.v. de verdere uitwerking van de koers c.q. strategische agenda. We vinden het van belang dat de doelen in een volgende Beleidsbegroting worden aangescherpt, zodat deze weer in lijn liggen met wat we willen bereiken aan de hand van de koers c.q. de strategische agenda.

Wederom zien we in dit proces, zoals een aantal jaren geleden, een rol voor de gemeenteraad weggelegd. Hierbij zal ons college met voorstellen komen, zowel procesmatig als inhoudelijk (later in het proces).

3.2 Financiële ontwikkelingen - van Zomernota naar Beleidsbegroting

De uitgangspunten uit de Zomernota 2024-2028 en de besluiten over deze nota zijn verder verfijnd in de nu voorliggende Beleidsbegroting. Na de Zomernota is de begroting op detailniveau geactualiseerd.

In deze paragraaf laten we ook het effect zien van de incidentele baten en lasten en welke invloed dit heeft op het structurele begrotingssaldo de komende jaren.

Aangenomen amendementen en moties Zomernota 2024-2028

Voor alle aangenomen amendementen en moties verwijzen wij naar [bijlage 10.7 van de Zomernota 2024-2028](#).

Tijdens de behandeling van de Zomernota zijn op 17 juli jl. de volgende amendementen en moties aangenomen met financiële mutaties:

- Amendement A01: Verhoging stagevergoeding (€ 120.000 in 2026 ten laste van de reserve aanjaagbudget talentopgave)
- Amendement A03: Ideeënmarkt 2024/2025.
- Motie M01: Gefaseerde afschaffing hondenbelasting.
- Motie M03: Gelden Ruimte voor Ondernemen (€ 100.000 in 2025 ten laste van de algemene reserve)
- Motie M15: Fonds voor leefbare wijken (100.000 in 2025 en € 100.000 in 2026 ten laste van de algemene reserve).

Het amendement A01 en de moties M03 en M15 hebben geen invloed op het begrotingssaldo. Het amendement A03 Ideeënmarkt en motie A01 gefaseerde afschaffing van de hondenbelasting hebben wel invloed op het begrotingssaldo. Deze 2 onderdelen worden na het onderstaand overzicht toegelicht.

Financieel perspectief 2025-2028

In onderstaand overzicht wordt ingegaan op de ontwikkelingen vanaf de besluitvorming van de Zomernota 2024-2028 tot medio september 2024. Na de Zomernota is de begroting op detailniveau uitgewerkt en geanalyseerd. Er zijn zo realistisch mogelijke inschattingen gemaakt van de ramingen op basis van de inzichten tot medio september. Dit leidt tot het volgende financieel perspectief voor de periode 2025-2028:

	2025	2026	2027	2028
Beginstand Zomernota 2024-2028 (aanbieding college)	432	-1.025	-1.630	-543
Aangenomen amendementen en moties tijdens raadsvergadering 17 juli 2024:				
<i>1. Motie gefaseerde afschaffing hondenbelasting:</i>				
1a. Structureel lagere baten hondenbelasting	-143	-143	-143	-143
1b. Structurele dekking verdere gefaseerde afschaffing hondenbelasting		p.m.	p.m.	p.m.
2. Overige amendementen en moties Zomernota 2024-2028	-100			
Saldo Zomernota 2024-2028 (na raadsvergadering)	189	-1.168	-1.773	-686
3. Viering 80 jaar bevrijding	-55			
<i>4. Beschermd wonen:</i>				
4a. Bijdrage gemeente Enschede	850			
4b. Voorkomen instroom (van jongvolwassenen) in (beschermd) wonen en uitstroom bevorderen	-850			
5. Detailuitwerking begroting	177	378	164	-157
Totaal begrotingssaldo 2025-2028	311	-790	-1.609	-843

Het begrotingssaldo is alleen voor de jaarschijf 2025 positief. Vanaf 2026 zijn er tekorten, die met name worden veroorzaakt door te weinig compensatie van het Rijk in de gemeentefondsuitkering. We ontvangen in deze uitkering te weinig middelen om de loon- en prijsstijgingen op te vangen en de gemeentelijke taken uit te voeren.

1. Motie gefaseerde afschaffing hondenbelasting

We geven uitvoering aan de motie door het gefaseerd afbouwen van de hondenbelasting met de intentie om de hondenbelasting volledig af te schaffen met inachtneming van de structurele dekking ervan.

In 2025 is het eerste deel van de afschaffing (25%) gedekt binnen het begrotingssaldo. Vanaf 2026 wordt de dekking gezocht binnen de lijn van de eerder aangenomen motie (C01-M01, Zomernota 2023-2027) om bij nieuwe financiële meevallers van structurele aard de mogelijke inzet hiervan voor (al dan niet gedeeltelijke) dekking van de hondenbelasting uitdrukkelijk mee te nemen. Dit betekent dat wanneer zich structurele meevallers/voordelen voordoen, deze ten eerste worden ingezet om een gefaseerde afschaffing van de hondenbelasting te dekken.

2. Overige amendementen en moties Zomernota 2024-2028

Zoals hiervoor al is aangegeven is het amendement A03 Ideeënmarkt 2024/2025 (€ 100.000 in 2025) gedekt uit het begrotingssaldo (conform het amendement). De overige amendementen en moties verlopen op dit moment, in de uitwerking in deze begroting, budgettair neutraal d.w.z. hebben geen invloed op het begrotingssaldo.

3. Viering 80 jaar bevrijding

In 2025 zal extra aandacht worden geschonken aan het feit dat Nederland 80 jaar is bevrijd. We vinden het voor de huidige generaties waardevol dat zij ook beseffen wat leven in vrijheid betekent. Ook gelet op allerlei oorlogen elders in de wereld, maar ook op het Europese continent die op dit moment plaatsvinden. In Nederland en Hengelo zien we dit ook terug door de opvang van vluchtelingen.

4. Beschermd wonen

Op basis van historische ervaring verwachten we van centrumgemeente Enschede een teruggave van middelen beschermd wonen van € 850.000 in 2025 (onderdeel 4a). Het objectieve verdeelmodel voor de middelen die gemeenten ontvangen voor beschermd wonen is nog niet ingevoerd. Dit is onlosmakelijk verbonden met het wetsvoorstel woonplaatsbeginsel, waarvan de nieuwe streefdatum voor invoering 1 januari 2026 is. Wij verwachten deze teruggave daarom incidenteel voor 2025. Deze middelen investeren we in 2025 in de doelgroep om instroom (van jongvolwassenen) in (beschermd) wonen te voorkomen en de uitstroom te bevorderen.

5. Detailuitwerking begroting

De detailuitwerking van de begroting leidt, na de vaststelling van de Zomernota 2024-2028, nog tot financiële mutaties. Dit is vooral het gevolg van de gedetailleerde actualisatie (o.a. fasering) van investeringen. Dit leidt tot aanpassingen in de financieringsbehoefte, de kapitaallasten en de reserve dekking kapitaallasten voor de komende jaren. Voor de jaren 2025 tot en met 2027 leidt de detailuitwerking in totaliteit tot voordelen.

Voor de jaarschijf 2028 zijn de kapitaallasten bij vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte hoger, zoals voor wegen, openbare verlichting en groen. Vorig jaar zijn met name een drietal investeringen in wegen doorgeschoven, waardoor de kapitaallasten voor het eerst in de jaarschijf 2028 zichtbaar worden.

Dit jaar hebben we de planning van deze investeringen van vorig jaar nog niet aangepast (zie 25-FP-2.2 Zomernota 2024-2028). We willen eerst de nieuwe beheernota Infrastructurele Kapitaalgoederen (BIK) opstellen, waarvoor in de Zomernota 2024-2028 middelen zijn vrijgemaakt (25-NB-2.5). In deze beheernota worden de kaders gesteld zowel beleidsmatig (welke kwaliteit te leveren) als financieel (hoeveel mag dat kosten), voor het beheer en onderhoud van de infrastructurele kapitaalgoederen: wegen, openbare verlichting, straatmeubilair, bewegwijzering, verkeersregelininstallaties en groen. Kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties moeten hiermee worden voorkomen. Het vast te stellen kwaliteitsniveau mag daarom niet onvoldoende zijn. Op basis van deze nog te maken beheernota zal in de Zomernota 2026-2030 een reëler beeld komen. Dan passen we op dat moment de investeringsoverzichten voor deze kapitaalgoederen aan. We verwachten hierin een grote opgave op zowel inhoud c.q. uitvoering als in financiële zin. Hierbij wordt ook gekeken naar (herziene) prioritering en fasering.

Structureel begrotingssaldo 2025-2028

Het uitgangspunt op basis van de vastgestelde Zomernota 2024-2028 was een structureel sluitende begroting voor de jaarschijf 2025 te presenteren. Dit past binnen het provinciaal toezichtkader.

Het structureel begrotingssaldo wordt gepresenteerd in onderstaand overzicht. Op de eerste regel wordt het resultaat (saldo baten en lasten) voor bestemming gepresenteerd, dat wil zeggen het resultaat zonder mutaties in de reserves. De totale mutaties van de reserves worden op de tweede regel getoond. Deze 2 onderdelen leiden samen tot het begrotingssaldo 2025-2028 d.w.z. het resultaat na bestemming. Voor deze 3 onderdelen verwijzen wij voor de cijfermatige onderbouwing naar bijlage 7.1.2. Baten en lasten per programma.

Dit is dan het begrotingssaldo als het verschil tussen de totale lasten en de totale baten. Hierbij is echter geen rekening gehouden met het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Om de structurele begrotingsruimte te bepalen worden de totale lasten en baten verminderd met de incidentele baten en lasten. De incidentele baten en lasten zijn in bijlage 7.1.3 weergegeven. In deze bijlage is te zien dat de totale incidentele lasten in de jaren 2025, 2027 en 2028 hoger zijn dan de totale incidentele baten, hetgeen voor deze jaren een gunstig/positief effect heeft op het structurele begrotingssaldo. Voor het jaar 2026 zijn de incidentele lasten heel iets lager dan de incidentele baten. Het structurele begrotingssaldo ziet er als volgt uit (bedragen * € 1.000):

	2025	2026	2027	2028
Saldo baten en lasten voor bestemming/resultaat voor bestemming (zie bijlage 7.1.2)	7.103	-4.804	-2.085	-808
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves/mutaties reserves (zie bijlage 7.1.2)	-6.791	4.014	476	-35
Begrotingssaldo 2025-2028/resultaat na bestemming (zie bijlage 7.1.2/paragraaf 3.2)	311	-790	-1.609	-843
Waarvan saldo incidentele baten en lasten (zie bijlage 7.1.3)	6.806	-9	24	116
Structureel begrotingssaldo 2025-2028	7.117	-799	-1.585	-727

Het *structureel begrotingssaldo* 2025 is bijna € 7,1 miljoen positief. Dit is voor het jaar 2025 ruim voldoende in het kader van het provinciaal toezicht. In 2025 ontvangen we nog een veel hogere gemeentefondsuitkering, met name deze hogere structurele baten in 2025 kunnen de incidentele lasten in 2025 dekken.

Vanaf de ravijnjaren 2026 e.v. ontvangen we veel minder gemeentefondsuitkering van het Rijk. In 2026 is de verwachte gemeentefondsuitkering voor Hengelo ten opzichte van 2025 ruim € 12 miljoen lager; voor 2027 en 2028 is dit respectievelijk € 10,7 miljoen en € 8,5 miljoen lager.

Door de verlaging van deze toekomstige rijksinkomsten hebben vorige colleges, ons college en uiteindelijk de gemeenteraad nadrukkelijk keuzes gemaakt om de begrotingstekorten niet te hard op te laten lopen en beheersbaar te (blijven) houden.

Vanaf 2026 is het *structureel begrotingssaldo* negatief. We streven er naar in de nieuw op te stellen Zomernota 2025-2029 de tekorten vanaf 2026 verder terug te dringen. Ook blijven we stevig bij het Rijk (en via de VNG) lobbyen voor meer rijksmiddelen passend bij het gemeentelijk takenpakket, zodat taken en middelen goed in balans blijven.

3.3 Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie

Hoofdpijnenakkoord c.q. regeerprogramma

De verdere uitwerking van het Hoofdpijnenakkoord in een regeerprogramma is niet verwerkt in de voorliggende Beleidsbegroting. Eerst moet duidelijk worden wat de inhoudelijke en financiële effecten zijn voor de gemeente(n). Hierover moet het Rijk nog definitieve besluiten nemen. We kunnen op dit moment niet de consequenties van het nieuwe rijksbeleid inschatten.

Onderwijshuisvesting

Voor adequate onderwijshuisvesting staan we aan de vooravond van grote opgaven de komende jaren en decennia. Uit onderzoek blijkt dat het Rijk hierbij ook aan zet is, omdat we als gemeenten op landelijk niveau € 1,2 miljard te weinig ontvangen. De komende jaren hebben we als gemeente tot 2030 extra middelen voor de 1e tranche (€ 50 miljoen) vrij gemaakt. We maken ons zorgen over de gewenste investeringen vanaf 2030 en de financiële risico's die we hierbij lopen.

BTW compensatiefonds

We benutten de volledige structurele ruimte onder het plafond BTW compensatiefonds vanaf 2025 (op basis van de afrekening 2023). Dit is ook toegestaan in het kader van het provinciaal toezicht. Door de beperkte toekomstige financiële ruimte verwachten we dat gemeenten minder gaan investeren. Hiervoor hebben we in de Beleidsbegroting een structurele stelpost opgenomen van € 2,8 miljoen voor Hengelo.

Stelpost Wmo indexering

In de toekomst zal (een deel van) de Wmo een aparte financiering krijgen. Dit zal niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaan. Vooruitlopend op de nog te kiezen nieuwe bekostigingsvorm wordt door het Rijk onderzoek gedaan naar een passende geobjectiveerde indexering, die ook rekening houdt met de kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing. Er zijn hiervoor middelen (aanvullende post) gereserveerd op de Rijksbegroting. Hiervoor hebben we in de Beleidsbegroting een stelpost opgenomen van € 371.000 in 2026 oplopend tot bijna € 1,1 miljoen in 2028 als verwachte inkomst. De VNG heeft over deze compensatie harde afspraken gemaakt met het Rijk. De VNG heeft ook in het begrotingsadvies geadviseerd om deze inkomsten met ingang van 2026 op te nemen. Echter, worden wij in onze gemeentelijke Wmo uitgaven geconfronteerd met volumeontwikkelingen, oplopend tot 1% per jaar.

Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda Jeugd

In de begroting hebben we een structurele stelpost taakstelling Jeugd (circa € 2,6 miljoen vanaf 2026) opgenomen door nog nieuwe te nemen rijksmaatregelen. Het terugdraaien van deze taakstelling, die genoemd wordt in het Hoofdpijnenakkoord, is nog niet besloten door het Rijk.

Risico op benodigde extra investeringen voor transformatie basisondersteuning

Met de keuze voor de lokale inkoop van basisondersteuning zetten wij een belangrijke stap in lijn met onze ambities in het Transformatieplan, zowel inhoudelijk als financieel. De opdracht voor de inrichting van de lokale basisondersteuning was bij het opstellen van het Transformatieplan voorzien per 2024, waardoor de investeringen en besparingen ook per 2024 zijn opgenomen.

De opdracht gaat echter pas in 2025 van start, waardoor de investeringen die voor 2024 waren gepland en gelinkt aan de opdracht basisondersteuning niet zijn gedaan. Mogelijk zijn later de middelen wel nodig (bijvoorbeeld in 2025 en 2026) om het transformatie-effect in de opdracht te kunnen bereiken. In het benodigd weerstandsvermogen houden we rekening met mogelijk extra incidentele investeringen.

Onderzoeksagenda gemeentefonds

We kunnen op dit moment nog niet aangeven welke financiële consequenties voortvloeien uit de onderzoeksagenda gemeentefonds. Een aantal onderzoeken is momenteel in een afrondende fase, maar diverse onderzoeken leiden nog tot vervolgonderzoeken. De onderzoeken hebben o.a. betrekking op het sociaal domein, centrumfunctie, overige eigen middelen, bestuur en ondersteuning, éénpersoonshuishoudens.

Toerekening lonen domein Fysiek

De toerekening van lonen van het domein fysiek aan de taakvelden was tot en met de Beleidsbegroting 2024-2027 gebaseerd op één uurtarief voor het fysieke domein. Dit hield in dat we de totale loonsom van het domein deelden door het aantal direct productieve uren, waaruit het domein uurtarief volgde. Het begrote aantal uren * het domein uurtarief is het loonbedrag dat aan de verschillende taakvelden wordt toeregekend.

Tot en met de begroting 2024 werd bijvoorbeeld een Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA) uit team Leefbaarheid en Veiligheid voor hetzelfde uurtarief in de begroting geraamd als een strategisch adviseur uit team Advies en Regie.

Vanaf 2025 hanteren we geen domein uurtarief meer. De verschillende teams hebben een eigen uurtarief. We brengen dus teamdifferentiatie aan, waardoor de toerekening aan de taakvelden dichterbij de werkelijke uitgaven komt (de strategisch adviseur heeft nu een hoger uurtarief dan de BOA). Uiteraard leidt deze wijziging tot verschillen op de diverse taakvelden, bijvoorbeeld lagere loonlasten op taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid en hogere loonlasten op taakvelden in programma 3 Economie. Indien bovenstaande oorzaak het verschil verklaart tussen de begroting 2024 en 2025 in hoofdstuk 5 dan verwijzen we naar deze paragraaf.

Beleidskader weerstandsvermogen en algemene reserve

Het kader voor het weerstandsvermogen is in de beleidsnota Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027 door de gemeenteraad op 1 februari 2023 vastgesteld.

We hebben signalen ontvangen dat er in uw raad behoefte is om de beleidsregels omtrent weerstandsvermogen en algemene reserve opnieuw tegen het licht te houden. In de aanloop naar de volgende Zomernota zullen we, samen met uw raad, bezien of de beleidsregels omtrent het weerstandsvermogen en de algemene reserve moeten worden herijkt.

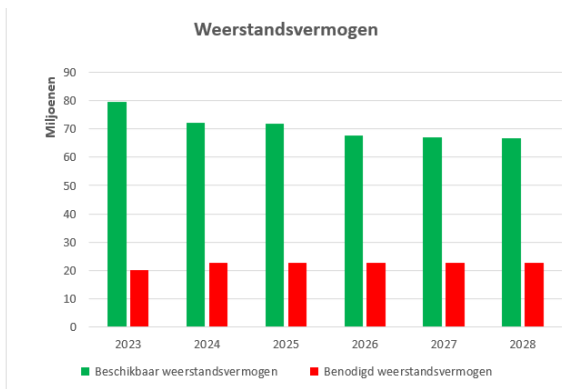
Weerstandsvermogen

Ten opzichte van de Zomernota 2024-2028 is het risicoprofiel naar boven aangepast, namelijk van € 21 miljoen in de Zomernota naar afgerond € 22,6 miljoen in deze Beleidsbegroting. In de beleidsprogramma's (paragraaf 5.2) worden de belangrijkste risico's per programma uitvoerig beschreven. Om de risico's op te vangen willen we met name de algemene reserve op peil houden om voldoende (beschikbaar) weerstandsvermogen te hebben.

Het hogere risicoprofiel heeft te maken met een stijging van het risicoprofiel binnen de grondexploitaties en de overige (grote) projecten. Er zijn in 2024 nieuwe grondexploitaties gestart, zoals Campus Driene en de Beekstraat. Tevens zien we een toename van risico's in (grote) projecten. Denk hierbij aan het KMS-(Koninklijke Machinefabriek Stork)terrein, de woningbouw(impuls), integraal huisvestingsplan onderwijs en het zonneveld Boeldershoek.

Op basis van de laatste risico-inventarisatie is de *benodigde weerstandscapaciteit* berekend op € 22,6 miljoen (=benodigd weerstandsvermogen).

Op basis van de kaderstelling bestaat het *beschikbaar weerstandsvermogen* uit de algemene reserve 'sec', onvoorzien incidenteel en de onbenutte belastingcapaciteit. Het beschikbaar weerstandsvermogen is ruim € 71,7 miljoen eind 2025 tot bijna € 66,4 miljoen eind 2028. Op basis van de actuele gegevens leidt dit tot het volgende beeld voor het weerstandsvermogen:



De weerstandsratio is ultimo 2025:

$$\frac{\text{Beschikbaar weerstandsvermogen (€ 71,7 miljoen)}}{\text{Benodigd weerstandsvermogen (22,6 miljoen)}} = \text{ratio weerstandsvermogen (3,2)}$$

De ratio die hieruit volgt is 3,2 en is daarmee uitstekend. In de Zomernota 2024-2028 was deze ratio eind 2025 3,5. Eind 2028 is de verwachte ratio in deze Beleidsbegroting 2,9 en deze was 3,2 in de Zomernota 2024-2028.

De lagere ratio in de Beleidsbegroting ten opzichte van de Zomernota is het gevolg van een lagere algemene reserve en een hoger risicoprofiel. De onttrekkingen uit de algemene reserve hebben betrekking op de aankoop van een perceel aan de Binnenveldweg, gelden ruimte voor ondernemen (motie Zomernota), leefbare wijken (motie Zomernota) en onderwijshuisvesting.

We beseffen ons terdege dat dit hoge ratio zijn. We weten ook dat we in de toekomst nog veel middelen nodig hebben voor de strategische opgaven. Tevens hebben we met ingang van 2026 te maken met ongebruikelijke, grote onzekerheden wat betreft de overheidsfinanciën. We ontvangen dan aanzienlijk minder gemeentefonds van het Rijk.

Ontwikkeling algemene reserves

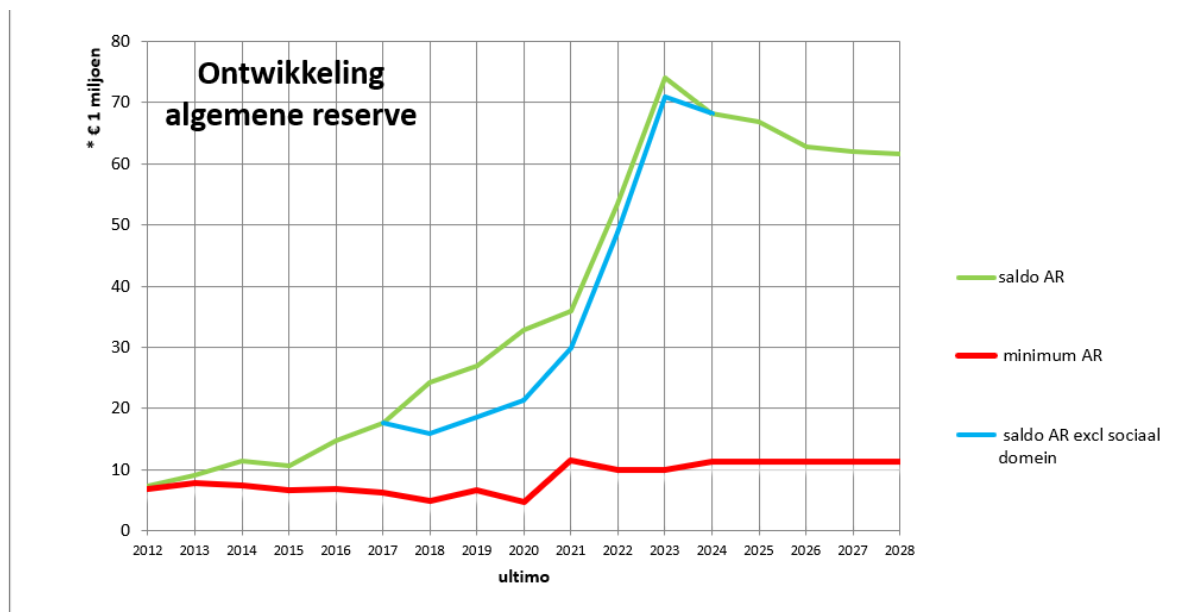
Ontwikkeling algemene reserve ('sec')

De verwachte stand van de algemene reserve is eind 2028 € 61,6 miljoen. Dit is nog ruimschoots boven het minimale niveau van de algemene reserve van € 11,3 miljoen (is 50% van het herijkte risicoprofiel).

Echter de stand van de algemene reserve is ook bepalend voor de norm van het weerstandsvermogen, zoals de gemeenteraad met de vaststelling van de beleidsnota Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027 heeft besloten. Dit betekent dat de algemene reserve in 2028 minimaal € 17,8 miljoen moet zijn (= benodigd weerstandsvermogen +/- onvoorzien incidenteel +/- onbenutte belastingcapaciteit) om te voldoen aan de ratio weerstandsvermogen dat groter is dan 1.

Vanuit gedegen financieel beleid raden wij u aan om deze ondergrens niet op te zoeken, maar een behoorlijke marge aan te houden in deze onzekere financiële tijden. Ook in het kader van het provinciaal toezicht moeten wij voldoen aan de eigen gestelde norm van de weerstandsratio. Tevens leiden nieuwe ontwikkelingen in de toekomst tot wijzigingen in de weerstandsratio. Dit geldt voor de basisgegevens, zoals het risicoprofiel, de onbenutte belastingcapaciteit en algemene reserve. Voor de komende periode zal voor (nieuwe) grote projecten ook een beroep worden gedaan op de algemene reserves. Dit geldt zowel voor de algemene reserve 'sec' dan wel de algemene reserve grondexploitatie.

Op basis van de voorliggende Beleidsbegroting ziet de ontwikkeling van de algemene reserve er als volgt uit:



Uit de bovenstaande grafiek blijkt dat het bekleemde deel voor het sociaal domein eind 2024 naar verwachting volledig is ingezet. Voor de toelichting hierop verwijzen we naar het raadsadvies Transformatieplan sociaal domein (zaaknummer: 3462621).

Ontwikkeling algemene reserve grondexploitatie

De algemene reserve grondexploitatie laat een verwachte stijging zien van € 26,8 miljoen per 1 januari 2025 oplopend tot € 38,6 miljoen per 1 januari 2029. De afgelopen jaren is het saldo van de algemene reserve grondexploitatie gestegen. Enerzijds door een gezond financieel beleid en anderzijds door het vroegtijdig moeten nemen van verwachte winsten. Waar dat tot voor kort niet mocht, is het tegenwoordig juist verplicht.

Daarnaast geeft het verplicht rekenen met een rente/verdisconteringsvoet een vertekend beeld van de ontwikkeling van de algemene reserve grondexploitatie. Voor een gedetailleerde toelichting verwijzen we naar paragraaf 6.4 Grondbeleid.

Ontwikkeling reserves

In onderstaande grafiek wordt de ontwikkeling van de algemene reserves (algemene reserve 'sec' en de algemene reserve grondexploitatie) en de bestemmingsreserves weergegeven:



De mutaties in de 2 algemene reserves voor de komende periode laten het volgende verloop zien:

- de algemene reserve 'sec' daalt van € 68,3 miljoen eind 2024 naar € 61,6 miljoen eind 2028.
- de algemene reserve grondexploitatie stijgt van € 26,8 miljoen eind 2024 naar € 38,6 miljoen eind 2028.

Grote mutaties (in 1 jaar > € 1 miljoen) vinden plaats in de bestemmingsreserves: bodemsanering, vluchtelingen, onderwijshuisvesting en aanjaagbudget talentopgave.

Voor verdere specificaties kunt u de volgende bijlagen raadplegen:

- bijlage 7.1.3: de afzonderlijke incidentele mutaties van alle reserves
- bijlage 8.1.5: de structurele mutaties in de reserves
- bijlage 8.1.1: totaaloverzicht van alle reserves

3.4 Belasting- en tariefmaatregelen

Woonlasten 2025

Een indicatie van de ontwikkeling van de totale gemeentelijke woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) voor het jaar 2025 hebben we in de Zomernota 2024-2028 weergegeven. In het raadsadvies 'Belastingverordeningen en tarieven 2025' (zaaknummer: 3802040) is het totaalpakket aan belastingmaatregelen, inclusief de tarieven, uitgebreid toegelicht.

Onderstaande tabel laat de tarieven voor de gemeentelijke woonlasten 2024 en de effecten van de voorgestelde belastingtarieven 2025 zien bij een gemiddelde WOZ-waarde, een gemiddeld tarief afvalstoffenheffing (op basis van gemiddeld afvalaanbod in de verzamelcontainers) en het tarief voor rioolheffing:

Soort heffing	2024	2025
OZB eigenaar	348,36	355,68
Afvalstoffenheffing (meerpersoonshuishouden)	236,52	237,98
Rioolheffing	267,96	276,72
Totaal gemeentelijke woonlasten	852,84	870,38

De hierboven vermelde tarieven zijn identiek aan de indicatie die is gegeven in de Zomernota 2024-2028.

Per saldo neemt de belastingdruk voor de lokale woonlasten voor een eigenaar van een woning met 2,1% toe in 2025 ten opzichte van 2024. Voor de huurder van een woning neemt de lokale woonlastendruk met 2% toe. Dit is conform de Zomernota 2024-2028.

OZB

De OZB-opbrengst voor 2025 is berekend op basis van de verwachte areaaluitbreiding, inflatiecorrectie en hogere proceskosten voor bezwaar en beroep. De OZB-heffing per gemiddeld huishouden stijgt van € 348,36 naar € 355,68. Een stijging van 2,1 % ten opzichte van 2024.

Afvalstoffenheffing

De afvalbegroting is kostendekkend. De gemeente maakt dus geen 'winst' op het afvalbeleid. De totale afvalstoffenheffing voor een gemiddeld huishouden in 2025 stijgt met circa 0,6% en is niet aangepast ten opzichte van de Zomernota 2024-2028. In het raadsadvies 'Belastingverordeningen en tarieven 2025' (zaaknummer: 3802040) zijn de verschillende variabele tarieven voor diverse inzamelsystemen en het vaste tarief voor de afvalstoffenheffing uitgebreid toegelicht.

Rioolheffing

De rioolheffing stijgt met 3,3% in 2025 ten opzichte van 2024. De 3,3 % is onderverdeeld in inflatie (2,3%) en groei lasten conform Programma Water en riolering (1%). Dit is conform de Zomernota 2024-2028.

Paragraaf 6.1. Lokale heffingen

In paragraaf 6.1 'Lokale heffingen' wordt uitgebreid ingegaan op o.a. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen, een overzicht op hoofdlijnen voor de berekening van de diverse tarieven/heffingen en welke beleidsuitgangspunten ten grondslag liggen aan deze berekeningen.

3.5 Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid

De grondslagen voor de ramingen bestaand beleid, voor het opstellen van de Beleidsbegroting 2025-2028, zijn in bijlage 10.1 'Begrotingsuitgangspunten 2025-2028' van de Zomernota 2025-2028 uitvoerig beschreven. De grondslagen zijn hieronder beknopt weergegeven:

Onderdeel	Uitgangspunt
Prijscompensatie 2025 (inclusief correcties voorgaande jaren)	2,10%
Looncompensatie 2025 (inclusief correcties voorgaande jaren)	4,60%
Subsidies: 1/3 prijs- en 2/3 looncompensatie 2025 (inclusief correcties voorgaande jaren)	3,77%
Huren - voorlopige inflatiecorrectie 2025 (inclusief correcties voorgaande jaren en/of indien geen andere afspraken gelden) ¹	2,10%
Belastingen, heffingen & tarieven - inflatiecorrectie 2025 (incl. correcties voorgaande jaren en indien niet kostendekkend)	2,10%
Looncompensatie 2025 (stelpost verwachte loonstijging gemeentelijke organisatie)	4,40%
Gemeenschappelijke regelingen/verbonden partijen (reguliere gemiddelde index)	5,65%
<i>Sociaal domein:</i>	
▪ Ondersteuningsbehoeften, modules, beschikbaarheidsvoorzieningen en PGB	4,89%
▪ Jeugdbescherming en jeugdreclassering	4,96%
▪ Huishoudelijke ondersteuning	5,00%
▪ Hulpmiddelen	3,10%
▪ Vervoer	3,40%
▪ Projecten die (vooralsnog) in het voorveld worden gesubsidieerd (conform reguliere subsidiestijging)	3,77%
▪ Woonvoorzieningen en dergelijke conform de NZA prijscompensatie	4,89%
Meerjarenramingen 2026-2028 voorgaande onderdelen	constante lonen en prijzen
Omslagrente eigen gemeentelijke grondexploitaties en overige investeringen	0,10%
Gemeentefondsuitkering	meicirculaire 2024
Onvoorzien structureel 2025	€ 100.000
Onvoorzien incidenteel 2025	€ 66.000
Volumemutaties onderhoudsbudgetten wegen, groen, riolering e.d.	conform Areaalnota
Volumeontwikkelingen Jeugd (lichte daling aantal jeugdigen, lichte stijging aantal jeugdigen dat gebruik maakt van zorg)	0%
Volumeontwikkelingen Wmo - jaarlijkse stijging	1%

¹ Eind 2024 volgt definitieve consumentenprijsindex



4

Raadsadvies en besluit

4.1	Raadsadvies	26
4.2	Raadsbesluit	29

4.1 Raadsadvies

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3802794	Peper, Marianne	FAC-FIN	Hanneke Steen-Klok
ONDERWERP			
3802794 - Beleidsbegroting 2025-2028			



BESLUIT

De gemeenteraad besluit:

- 1. De Beleidsbegroting 2025-2028 vast te stellen.*
- 2. Het college van Burgemeester en wethouders te machtigen tot het uitvoeren van het programmaplan voor het jaar 2025.*
- 3. De lasten en baten per begrotingsprogramma, inclusief de mutaties in de reserves, als financieel kader vast te stellen voor het jaar 2025.*
- 4. De subsidieplafonds van de uitvoeringsregelingen vast te stellen voor het jaar 2025.*
- 5. De Kunst- en cultuurnota 2021-2024 met 2 jaar (tot en met 2026) te verlengen.*

INLEIDING

Ieder jaar biedt het college van Burgemeester en wethouders op basis van de Gemeentewet, voor aanvang van het nieuwe begrotingsjaar, een ontwerp-(meerjaren)begroting aan ter vaststelling aan de gemeenteraad.

De kaders voor de Beleidsbegroting 2025-2028 zijn bepaald in de Zomernota 2024-2028. Deze Zomernota, inclusief de aangenomen amendementen en moties, is vastgesteld in de raadsvergadering van 17 juli jl. De beleidsmatige en financiële effecten van deze Zomernota zijn verwerkt in de Beleidsbegroting.

Na de vaststelling van de Zomernota is de (Beleids)begroting voor de periode 2025-2028 op detailniveau geactualiseerd. De beleidsmatige en financiële ontwikkelingen na de Zomernota zijn op hoofdlijnen toegelicht in hoofdstuk 3. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk met name ingegaan op de financiële positie, overige ontwikkelingen, risico's, belasting- en tariefmaatregelen. Dit hoofdstuk dient als het ware als een inleiding op dit raadsadvies.

ARGUMENTEN

- 1.1 De gemeenteraad stelt de begroting vast o.b.v. artikel 191 Gemeentewet*
De raad stelt de begroting vast in het jaar voorafgaande aan dat waarvoor zij dient. Het college zendt de door de raad vastgestelde begroting vóór 15 november aan Gedeputeerde Staten.
- 2.1/3.1 De gemeenteraad is het kaderstellende orgaan*
De gemeenteraad bepaalt als hoogste orgaan in de gemeente de inhoudelijke en financiële kaders van de begroting. Het college van B en W voert de begroting binnen deze kaders uit.
- 4.1 De gemeenteraad bepaalt de subsidieplafonds op basis van de Algemene subsidieverordening*
Op grond van artikel 4 lid 1 van de Subsidieverordening kan de gemeenteraad jaarlijks bij de vaststelling van de begroting besluiten tot het instellen van subsidieplafonds. Wij stellen voor om voor het jaar 2025 de subsidieplafonds vast te stellen conform het overzicht in paragraaf 6.8 van de Beleidsbegroting. In deze paragraaf worden de subsidies op basis van de diverse uitvoeringsregelingen benoemd.
- 5.1 De gemeenteraad is het bevoegd orgaan om de kunst- en cultuurnota te verlengen*
In de Zomernota 2024-2028 is het voorstel tot de verlenging van de Kunst- en cultuurnota tot met 2026 uitgebreid toegelicht in paragraaf 5.1.1 Beleidsmatige ontwikkelingen 2024 en 24-FP-5.9 Tussenrapportage Kunst- en cultuurnota.
In paragraaf 5.2.5 (onderdeel Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?) van deze Beleidsbegroting lichten we kort toe waarom we de Kunst- en cultuurnota met 2 jaar (tot en met 2026) willen verlengen. Wij stellen u voor in te stemmen met deze verlenging.

KANTTEKENINGEN

- 1.1 *Het niet voldoen aan het provinciaal toezicht, indien de begroting niet tijdig wordt vastgesteld en ingediend voor 15 november 2024*
Consequentie: gemeente Hengelo valt dan onder het preventief provinciaal financieel toezicht van de provincie. Alle raadsbesluiten en begrotingswijzigingen moeten eerst door Gedeputeerde Staten worden goedgekeurd voor het nieuwe begrotingsjaar.

VERVOLG

Communicatie

De Beleidsbegroting is ook digitaal beschikbaar op het financieel portaal van de gemeente Hengelo: <https://financien.hengelo.nl/>. Na de vaststelling zal de begroting worden aangevuld met de aangenomen amendementen en moties in de gemeenteraad. Een persbericht volgt ook bij het definitieve raadsbesluit.

Vervolgproces Beleidsbegroting 2025-2028:

3/4 oktober 2024	Digitale/fysiek aanbidding aan gemeenteraad
14 oktober 2024	Technisch beraad
22 oktober 2024	Oordeelsvormende politieke markt
6 november 2024	Raadsvergadering Beleidsbegroting

BIJLAGEN

Bijlage 1: Beleidsbegroting 2025-2028

4.2 Raadsbesluit



RAADSBSLUIT**c01**

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3802794	Peper, Marianne	FAC-FIN	Hanneke Steen-Klok
ONDERWERP			
3802794 - Beleidsbegroting 2025-2028			

**DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:**

1. De Beleidsbegroting 2025-2028 vast te stellen.
2. Het college van Burgemeester en wethouders te machtigen tot het uitvoeren van het programmaplan voor het jaar 2025.
3. De lasten en baten per begrotingsprogramma, inclusief de mutaties in de reserves, als financieel kader vast te stellen voor het jaar 2025.
4. De subsidieplafonds van de uitvoeringsregelingen vast te stellen voor het jaar 2025.
5. De Kunst- en cultuurnota 2021-2024 met 2 jaar (tot en met 2026) te verlengen.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Het college van burgemeester en wethouders heeft ingestemd met de Beleidsbegroting 2025-2028 en aangeboden aan de gemeenteraad. De gemeenteraad bespreekt dit op 22 oktober tijdens de politieke markt en neemt op 6 november een besluit.

De beleidsinhoudelijke en financiële kaders uit de Zomernota 2024-2028 zijn vertaald in de Beleidsbegroting 2025-2028. In de begroting staat wat de gemeente het komende jaar concreet gaat doen en wat dat mag kosten. Met een begrotingsomzet van € 433 miljoen zijn we in staat om veel activiteiten uit te voeren. Om als gemeente te kunnen blijven ontwikkelen hebben we focus voor de lange termijn aangebracht met onze strategische agenda. Deze strategische keuzes zijn o.a. op het gebied van stedelijke ontwikkeling, sociaal domein, wijkgericht werken, duurzaamheid en participatie. Daarin zijn drie topprioriteiten bepaald. Het behouden en aantrekken van talenten om onze gemeente en de regio te versterken. Het beheersbaar houden van de (jeugd)zorg, zodat we zorg kunnen blijven geven aan wie dat nodig heeft. Ook de verduurzamingsopgave is van groot belang voor de toekomst. Naast deze prioriteiten hebben we als gemeente veel meer taken en opgaven. In de Beleidsbegroting 2025-2028 zijn alle opgaven beleidsmatig en financieel vertaald.

De gemeente heeft voor het komende jaar de begroting financieel sluitend. De jaren daarna niet. Vanaf 2026 ontvangen alle gemeenten van het Rijk te weinig compensatie voor de taken die we als gemeenten moeten uitvoeren. Door deze onzekere rijksinkomsten moeten we op korte en lange termijn weloverwogen (strategische) keuzes maken. Ook is het van belang, in deze onzekere (financiële) tijden, dat we voldoende buffer achter de hand houden in de vorm van een algemene reserve.

Het voorstel van het college aan de gemeenteraad is om de gemeentelijke woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) in 2025 ten opzichte van 2024 beperkt te verhogen met de inflatiecorrectie (ongeveer 2%).

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELO,**6 NOVEMBER 2024**

De griffier

De voorzitter





5

Programmaplan

5.1	Hengelo in verbinding: onze koers, de strategische agenda en talentopgave	34
5.2	Beleidsprogramma's	41

5.1 Hengelo in verbinding: onze koers, de strategische agenda en talentopgave

5.1.1 Inleiding

We hebben de koers, de vijf strategische opgaven en de talentopgave uitgebreid beschreven in de Zomernota 2024-2028. Hieronder komen we daar kort op terug. Sinds vorig jaar hebben we in de diverse P en C documenten duidelijk beschreven dat de significante daling van de beroepsbevolking misschien wel de grootste opgave is om de doelen te bereiken. Daarom is de talentopgave en bijbehorende groeiambitie beschreven als randvoorwaardelijk voor behoud/uitbouw van onze kwaliteit van leven in de toekomst. De talentopgave is in deze Beleidsbegroting beknopt beschreven in paragraaf 5.1.4.

5.1.2 Langjarige koers in het kort

De langjarige koers in het kort hebben we uitvoerig beschreven in paragraaf 4.1 van de Zomernota 2024-2028. Om onze ambities op basis van de Koers 2040 te realiseren hebben we deels al middelen ingezet om deze ambities waar te maken. Deze ontwikkelingen worden verder (concreter) vertaald in de uitwerking van de strategische agenda, waarbij we voor een grote financiële uitdaging staan om onze opgaven daadwerkelijk te realiseren. Hierbij zullen we steeds keuzes blijven maken door de structurele financiële krapte. Voor extra impulsen kunnen we de algemene reserve als co-financiering inzetten, met inachtneming van het vastgesteld beleidskader over het weerstandsvermogen.

5.1.3 Strategische agenda

De koers is vertaald in een strategische agenda die bestaat uit de volgende vijf strategische opgaven:

- Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling
- Toekomstbestendig sociaal domein
- Draagvlak voor duurzame inrichting
- Dwarsthema: wijkgerichte aanpak
- Dwarsthema: de inwoner centraal

Deze Beleidsbegroting 2025-2028 is gebaseerd op de Zomernota 2024-2028. In deze paragraaf volstaan wij dan ook met een beknopte beschrijving van de opgaven en de vertaling daarvan in acties voor 2025, die vervolgens uitgebreider terugkomen in de inhoudelijke beleidsprogramma's (paragraaf 5.2).

Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling

1. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Spoorzone (groene technologische topregio) met binnenstad en Hart van Zuid	3/8	Gerard Gerrits
Woningbouwopgave	8	Gerard Gerrits
Omgevingswet en wet kwaliteitsborging	8	Gerard Gerrits
Mobiliteit en bereikbaarheid	2	Hanneke Steen

Het toekomstbestendig ontwikkelen van de stad is een continu proces, dat vraagt om een integrale aanpak van opgaven op het gebied van woningbouw, economie, mobiliteit, voorzieningen, ecologie, water, energietransitie en klimaatadaptatie. College en raad hebben zich uitgesproken voor een ambitieus programma in de komende jaren voor wat betreft de kwalitatieve groei van Hengelo om zo bij te dragen aan het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van leven in onze groene technologische topregio Twente en Hengelo in het bijzonder. Door de veranderende samenstelling van onze bevolking en daarmee afname van de beroepsbevolking is het niet meer vanzelfsprekend dat we de kwaliteit van leven in onze stad en regio op peil kunnen houden bij de huidige bevolkingsomvang. Daarom biedt onder meer de omgevingsvisie Hart van Hengelo, de Visie Spoorzone Hengelo Enschede en het Mobiliteitsplan 2040 een heldere richting voor de ontwikkeling van Hengelo in de komende jaren/decennia. Samen met de provincie en Enschede en Almelo is in 2024 de RSIA (Regionale Stedelijke Investeringsagenda) opgesteld die in december door alle betrokken colleges is vastgesteld. De RSIA geeft richting aan de verstedelijking van Twente om de groei en ontwikkeling tot 2050 te faciliteren.

Dit heeft ertoe geleid dat ook vanuit het Rijk steeds nadrukkelijker gekeken wordt naar de regio's buiten de Randstad om bij te dragen aan een breed welvarend Nederland. De groei van de bevolking zal niet alleen in de Randstad (moeten) plaatsvinden. Het aantrekken, boeien en binden van talent is daarmee een essentiële opgave (zie paragraaf 5.1.4). De aantrekkelijkheid van onze stad om te wonen, werken, en leven (kwaliteit van leefomgeving, goede gezondheid, sociale netwerken en een dynamisch stedelijke cultuur) is hiervoor van cruciaal belang. Om dit te bereiken wordt op veel fronten iets gevraagd van de gemeente, zo ook op het gebied van stedelijke ontwikkeling. We staan voor een opgave om tot 2050 zo'n 15.000 woningen te realiseren. We zetten daarom vol in op het realiseren van toekomstbestendige woon-, werk en leefmilieus en bouwen naar behoefte. Hetzelfde geldt voor nieuwe werkmilieus en ruimte voor bedrijven om zich te ontwikkelen en te groeien. De groei van de economie dient hand in hand te gaan met de toename van het aantal inwoners. Dit geldt ook voor andere voorzieningen.

Bij deze noodzakelijke verstedelijking en verdichting rondom onze knooppunten hoort onlosmakelijk de verbetering van de bereikbaarheid en het inzetten op andere vormen van mobiliteit. Groei van de stad en regio betekent dat ingezet moet worden op een duurzamere manier van verplaatsen met meer aandacht voor lopen, fietsen, openbaar vervoer en deelvervoer. Al deze (ruimtelijke) ontwikkelingen moeten tot stand komen in een aantrekkelijke stad, waar mensen graag zijn. Dit betekent dat o.a. de binnenstad op orde moet zijn, er voldoende groen is, de stad klimaat adaptief is. Het betekent ook dat er voldoende voorzieningen zijn voor alle doelgroepen, ook voor diegenen die nog niet in Hengelo wonen, maar wel nodig zijn om de toekomst van Hengelo zeker te stellen. Of het nu gaat om onderwijs, sport, zorg, winkels, horeca of de essentiële dynamische stedelijke cultuur. Dat vraagt om behoud en versterking van bestaande voorzieningen, maar ook om investeren in nieuwe, om ambities waar te maken en nieuwe doelgroepen aan te trekken.

Het vraagt ook aandacht voor veranderingen in bestaande wijken. De vergrijzing en ontgroening van onze wijken vraagt in veel gevallen om een andere inrichting.

Wat we doen in 2025

- Wij werken samen met het Rijk, de provincie en de Twentse gemeenten aan de Ruimtelijke OntwikkelStrategie Twente (ROS Twente) als vervolg op de RSIA.
- Wij werken de komende jaren, in samenwerking met onze triple helix partners, aan het versterken van onze (top) werklocaties (bereikbaar/toekomstbestendig). Daarvoor ontwikkelen we een investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen, door de bestaande bedrijventerreinen zo efficiënt mogelijk in te zetten en door het realiseren van nieuwe bedrijvenlocaties.
- Aan de gebiedsontwikkelingen Hart van Zuid en binnenstad wordt in 2025 volop doorgewerkt. Dit doen we ook in het kader van de ontwikkeling van Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE) als hart van de technologische topregio Twente. We realiseren een dynamisch stedelijk milieu om de talenten een leefomgeving te bieden die ze bindt aan de regio; dat wil zeggen goed bereikbaar (per OV) en met de goede voorzieningen, levendigheid en hoogstedelijke cultuur en dynamiek. Voor 2025 betekent dit onder andere dat we samen met onze partners volop verder gaan werken aan de ontwikkeling van de KMS locatie in Hart van Zuid en de realisatie van woningbouw in het V&D gebied in de binnenstad. Ook op andere plekken in de binnenstad van Hart van Zuid en binnenstad worden diverse projecten gerealiseerd.
- In het plan dat we maken voor het aantrekken en behouden van talent (zie paragraaf 5.1.4) zorgen we ervoor dat de maatregelen die hiervoor nodig zijn worden opgenomen in de plannen voor gebiedsontwikkeling.
- We gaan samen met onze partners de nieuw vastgestelde strategie voor citymarketing invulling geven.

Toekomstbestendig sociaal domein

2.Toekomstbestendig sociaal domein	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Participatie	6	Jacqueline Freriksen (coördinerend)
Wmo	6	Marie-José Lutikholt
Jeugd	6	Claudio Bruggink

De gemeente Hengelo streeft ernaar om in 2040 een innovatieve gemeente te zijn binnen het sociaal domein. Het doel is een inclusieve samenleving waar iedereen mee kan doen en kansen krijgt. Wij werken samen met inwoners en maatschappelijke partners om dit te realiseren en maken gebruik van digitale mogelijkheden en informatietechnologie. Hierbij houden wij rekening met inwoners die moeite hebben met de digitale wereld.

Het 'Transformatieplan, een sociaal Hengelo, nu en in de toekomst' (zaaknummer 3462621) richt zich op het anders organiseren van ondersteuning en welzijn. Door te investeren in voorzieningen in de wijk en het versterken van de sociale basis, willen wij zorg en ondersteuning toegankelijker en betaalbaarder maken, zelfs bij toenemende zorgvragen en arbeidsmarktproblemen.

Wij zoeken naar nieuwe samenwerkingsvormen en werken met een select aantal partners aan de realisatie en doorontwikkeling van de basisondersteuning. In 2025 begint de uitvoering, waarbij 2025 een overgangsjaar is. De veranderingen zullen niet ongemerkt voorbij gaan aan inwoners en professionals. Het gaat om een omslag in denken en doen en betekent dat inwoners meer zelf verantwoordelijk zijn, ondersteund door professionals. De sociale basis wordt per wijk versterkt, waarbij bewoners zelf bijdragen aan hun samenleving. Het gaat om een verschuiving van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat', waarbij de focus ligt op positieve gezondheid en mee doen. Hiermee geven wij steeds meer concreet uitvoering aan ons beleid en zijn wij op koers met de inhoudelijke invulling van het transformatieplan.

Ook zien wij de financiële effecten van de ingezette activiteiten. Het besparingspotentieel vanuit het transformatieplan is in de Beleidsbegroting 2023-2026 opgenomen als taakstellende opgave die oploopt naar € 6,9 miljoen in 2026. Deze opgave, het besparingspotentieel, is het verschil tussen de geplande investeringen en beoogde besparingen. Wij zijn voortvarend aan de slag gegaan met de activiteiten vanuit het transformatieplan en hebben daarmee ook het grootste gedeelte van dit besparingspotentieel kunnen invullen. De financiële opgave die resteert in de Beleidsbegroting 2025-2028 is € 96.000 in 2026. Het invullen van de financiële opgave vraagt wel dat wij de komende jaren onze activiteiten zullen moeten blijven voortzetten om dit daadwerkelijk te realiseren. Daarom is monitoring van belang om inzicht te houden in het verloop van de investeringen en besparingen.

Wij zien bij de uitvoering van ons transformatieplan dat wij succesvol zijn in het behalen van de gewenste veranderingen en het besparingspotentieel op die onderdelen waar wij zelf aan de 'knoppen' zitten. Wel zien wij dat wij daarop moeten blijven inzetten. Daar waar wij afhankelijk zijn van derden, denk aan externe verwijzers en aanbieders, blijven veranderingen en besparingen achter. Wij hebben het dan over de jeugdhulp die wij grotendeels (verplicht) regionaal inkopen. Bij jeugd zien wij een flinke kostenstijging en vraagstukken die complex zijn. Hierop willen wij meer sturen. De 'knoppen' voor deze sturing zijn al benoemd in ons transformatieplan, maar daaraan lokaal draaien is nog lastig. Daarom zetten wij daar extra op in met voorstellen voor nieuw beleid.

Hoewel wij bij de uitvoering van ons transformatieplan succesvol zijn in het behalen van de gewenste veranderingen en het besparingspotentieel, hebben wij nog geen financiële beheersing in de jeugdhulp (onder andere door onvoorspelbaarheid van de vraag en perverse prikkels in het jeugdzorgsysteem). Dit probleem speelt landelijk en het Rijk wil hervormingen doorvoeren in de jeugdzorg (zie programma 6). Met het oog op de regionale en landelijke ontwikkelingen en de financiële effecten van regionale inkoop vanaf 2025, brengen wij in 2025 een intensivering en versnelling aan van het transformatieplan voor jeugdhulp. De extra inzet op jeugdhulp richt zich op drie lijnen:

1. Omslag in denken en doen: Bevorderen dat inwoners eerst voor zichzelf en elkaar zorgen, aangevuld door vrijwilligers en professionals waar nodig, met een focus op normaliseren en preventie. Dit vraagt om een andere rol van alle betrokkenen, met een lange adem voor verandering.
2. Regie op toegang: Aangezien de regionale ingekochte jeugdhulp vanaf 2025 een inspanningsgerichte bekostiging kent ($p \times q$) en de prijs vaststaat (en vanaf 2025 flink toeneemt), is de q (quantity; kwantiteit) het enige waarop wij invloed kunnen uitoefenen. Daarom blijven wij werken aan een stevige regie op de toegang; om de toenemende vraag te beheersen en financiële tekorten om te buigen. Pas wanneer het

jeugdzorgsysteem voldoende in beweging komt en de omslag in denken en doen zichtbaar wordt, kunnen wij de regie op de toegang naar maatwerk deels loslaten. De middelen die wij daarmee vrij spelen, zetten wij vervolgens in voor de sociale basis en basisondersteuning. De financiën schuiven dan mee met de inhoudelijke verschuiving van zwaardere naar lichtere ondersteuning.

3. Versterken van de sociale basis: Investeren in de sociale basis voor jeugdigen.

In paragraaf 5.2.6 zijn de vijf voorstellen voor nieuw beleid genoemd waarmee wij vanaf 2025 starten.

Duurzame inrichting

3. Duurzame inrichting	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Duurzaamheid	7	Claudio Bruggink

De transitie naar een energieneutrale en klimaatbestendige stad is een complexe en veelomvattende opgave die zich uitstrekt over de komende decennia. Europees en landelijk zijn daarover afspraken gemaakt in de verschillende klimaatakkoorden. In lijn daarmee hebben we lokaal de ambities in ons collegeprogramma vastgelegd en vertalen we dit in beleid en projecten.

Als gemeente hebben we een belangrijke regierol om deze uitdagingen, ambities en oplossingen in beeld te brengen en vervolgens een passende koers te bepalen. Daarbij houden we de belangen van alle betrokkenen steeds in het oog en wegen deze zorgvuldig af.

In *Duurzaam Hengelo 2050, programma 2023-2026* hebben we de ambitie voor een duurzaam Hengelo als volgt omschreven:

‘De gemeente Hengelo is in 2050 klimaat- en energieneutraal. Hengeloërs wonen en werken in een veilige, groene, circulaire en gezonde leefomgeving. In Hengelo maken en beheren we producten en de leefomgeving met herbruikbare grondstoffen. Inwoners begrijpen waarom hun leefomgeving verandert en leveren daar een actieve bijdrage aan. De noodzakelijke veranderingen zijn voor iedereen betaalbaar.’

In het programma hebben we deze ambitie uitgewerkt in concrete doelen en projecten. Het programma bestaat uit 8 inhoudelijke thema's en het 9^e thema *Gemeente als Voorbeeld*, dat door al deze thema's heen loopt. De thema's richten zich op het verduurzamen en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving (woningen, maatschappelijk vastgoed en bedrijven), de opwek en het gebruik van duurzame energie (elektriciteit en warmte), de bijbehorende infrastructuur, duurzame mobiliteit, circulariteit en een klimaatbestendige, biodiverse en gezonde leefomgeving. We zoeken en benutten zoveel mogelijk koppelkansen tussen de fysieke en sociale aspecten van onze gemeente.

De verduurzamingsopgave raakt ons allemaal en we werken dan ook nauw samen met inwoners, medeoverheden, partners, bedrijven en instellingen. Hierbij zijn intensieve en effectieve communicatie en participatie van groot belang. Deze grote opgave tot een goed einde brengen vraagt van ons allen initiatief, flexibiliteit, doorzettingsvermogen en durf. We zullen daarbij moeten inspelen op (snel) veranderende omstandigheden en moeten rekening houden met forse investeringen om onze gemeente toekomstbestendig te maken.

Wat we doen in 2025

We werken aan de uitvoering van *Duurzaam Hengelo 2050, programma 2023-2026*. Dat doen we aan de hand van jaarlijkse uitvoeringsplannen. In 2025 gaan we verder met de ontwikkeling van zon- en windenergieprojecten en werken we aan het verduurzamen en aardgasvrij maken van woningen en bedrijven. De eerste twee uitvoeringsplannen moeten eind 2025 gereed zijn. Daarnaast onderzoeken wij de mogelijkheden van een regionaal warmtenet. We stellen een Soortenmanagementplan op ter bescherming van kwetsbare diersoorten bij isolatiewerkzaamheden en andere ruimtelijke ontwikkelingen. We onderzoeken (innovatieve) oplossingen zoals slimme netten, energyhubs en energiedelen voor de problemen op het elektriciteitsnet. Ook werken we aan het voorkomen van wateroverlast, droogte en hittestress en versterken we de biodiversiteit. Het aantal verschillende typen laadvoorzieningen voor elektrisch vervoer breiden we steeds meer uit en we werken aan een circulaire samenleving.

Dwarsthema: Wijkgerichte aanpak

4. Dwarsthema: Wijkgerichte aanpak	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Het behoud en versterken van leefbare wijken	6	Marie-José Luttikholt (coördinerend), Sander Schelberg, Hanneke Steen, Gerard Gerrits, Claudio Bruggink, Jacqueline Freriksen
Veiligheid	1	Sander Schelberg

De gemeente Hengelo richt zich de komende jaren op het behouden en versterken van vitale en leefbare wijken. Dit wordt gedaan door wijkgericht te werken en te anticiperen op de veranderende sociaal-economische en demografische factoren. Door gemeentelijke taken, zowel op fysiek als sociaal gebied, op wijk- of stadsdeelniveau te organiseren zijn wij zichtbaar en sluiten wij aan bij de leefwereld en behoeften van de bewoners. Het versterken en ondersteunen van lokale gemeenschappen is een belangrijk doel, evenals het creëren van een toekomstbestendige en betaalbare woon- en leefomgeving.

In 2025 voeren wij de nieuwe Bestuurlijke Opdracht Wijkgericht Werken en Wijkaanpak uit. Deze opdracht sluit aan bij de omgevingsvisie en richt zich op lange termijn doelen. Wij maken daarbij een analyse van de huidige staat van de wijken en de ontwikkelopgaven voor de lange termijn. Wij kijken opnieuw naar de rollen binnen onze organisatie om bij te dragen aan wijkgericht werken en werken aan betere zichtbaarheid en participatie op buurtniveau. Waar nodig of kansrijk investeren wij extra; daarvoor ontwikkelen wij een werkwijze (wijkaanpak). Onderdeel hiervan is een belevingsonderzoek. Wat leeft er in de wijk? Dit halen wij op door in gesprek te gaan met onze inwoners en partners. De wijkaanpak gaat over alle domeinen, deze beperkt zich niet tot het sociaal domein.

In het uitvoeringsplan veiligheid zullen de uitkomsten van de evaluatie over de pilot wijkveiligheid worden verwerkt voor een wijkgerichte werkwijze.

Via de Zomernota 2024-2028 zijn voor de wijkaanpak aanvullende middelen voor 2025 (€ 503.000) en 2026 (€ 509.000) beschikbaar gesteld.

Tijdens de behandeling van de Zomernota 2024-2028 is motie M15 Fonds voor leefbare wijken (100.000 in 2025 en € 100.000 in 2026 ten laste van de algemene reserve) aangenomen.

Op dit moment wordt het voorstel, om te komen tot een inwonersfonds, uitgewerkt in een regeling. Het streven is deze regeling begin 2025 open te stellen. Het inhoudelijke voorstel voor het fonds volgt in het vierde kwartaal van 2024.

Dwarsthema: De inwoner centraal

5. Dwarsthema: De inwoner centraal	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Bewonersparticipatie	9	Hanneke Steen
Dienstverlening	9	Jacqueline Freriksen
Digitale transformatie	9/Bedrijfsvoering	Jacqueline Freriksen

We werken vanuit drie aandachtsgebieden aan het thema Inwoner Centraal. Deze aandachtgebieden zijn ondersteunend aan de organisatie. Ze geven richting aan 'hoe' de gemeente Hengelo met hun inwoners in contact wil staan, wat bijdraagt aan (wat) inhoudelijk onze opgaven in Hengelo zijn.

Hengelo werkt mét en voor de inwoners. De inwoner staat centraal in ons handelen. Dit betekent luisteren naar inwoners en hen actief laten meepraten, meedenken en meedoen en slim gebruik maken van de (bestaande en nieuwe) digitale wereld. Op die manier maken we beleid waarin de inwoner zich herkent en zetten we ons in voor de gemeente die van de inwoner is.

Inwoner centraal betekent mensgericht en niet het systeem of de regels voorop. We denken en handelen vanuit de leefwereld van inwoners met verschillende vragen en/of behoeften én vanuit vertrouwen. Door de interactie met inwoners en de inzet van digitale innovatie zijn we voortdurend bezig met het optimaliseren van onze processen om onze dienstverlening te verbeteren.

De manier waarop we ons verhouden tot inwoners, bedrijven, instellingen en partners is gebaseerd op de leidende motieven: persoonlijk, duidelijk, betrouwbaar, respectvol. Deze motieven geven richting aan ons handelen. Bij het opstellen van beleid, plannen, projecten en activiteiten naar inwoners vragen we onszelf steeds af of we handelen vanuit de vier leidende motieven.

We werken vanuit drie aandachtsgebieden aan het thema Inwoner Centraal. Deze aandachtgebieden zijn ondersteunend aan de organisatie.

Dienstverlening: We willen eenduidige, duidelijke en eenvoudige dienstverlening voor inwoners.

Dienstverlening raakt de hele organisatie op 'hoe' we onder andere naar inwoners communiceren, besluiten nemen en hoe inwoners (digitaal) contact zoeken met ons. De 'uitgangspunten dienstverlening' zijn sturend hierin.

Inwonersbetrokkenheid (participatie): inwoners willen vaker en op verschillende manieren invloed uitoefenen op hun omgeving en situatie.

Inwoners, ondernemers, organisaties en (keten)partners zijn experts en gebruikers van onze gemeente. Dat vraagt om proactieve samenwerking en interactie met de samenleving om de leefbaarheid, onze dienstverlening en kwaliteit van ondersteuning te verbeteren. Dit doen we aan de hand van het denkkader participatie.

Digitale transformatie: door de inzet van digitale innovatie kunnen we onze dienstverlening blijvend verbeteren die passend zijn bij de behoefte van inwoners.

In een maatschappij die continu in beweging is, waar de invloed van (digitale) technologie snel ontwikkelt, is digitale innovatie een noodzaak geworden. Hengelo moet een nieuwe (digitale) rol in nemen om ontwikkelingen in de samenleving tijdig te zien aankomen en om aansluiting te blijven vinden met inwoners. Ook daar waar niet alle inwoners digitaal vaardig zijn.

5.1.4 Talentopgave

Talentopgave	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Onderdelen talentopgave	Diverse programma's	Hanneke Steen (coördinerend), Sander Schelberg, Marie- José Luttikholt, Gerard Gerrits, Claudio Bruggink, Jacqueline Freriksen

Hengelo is een stad vol ambitie. Al meer dan 150 jaar. Met het industriële verleden als stevig fundament waar ondernemers met lef Hengelo groot hebben gemaakt.

Nu staan we voor nieuwe uitdagingen. We hebben te maken met een dubbele vergrijzing: het percentage gepensioneerde inwoners neemt toe en deze groep wordt ook steeds ouder. Daarnaast worden er steeds minder kinderen geboren. Bovendien zien we dat jongeren uit onze regio wegtrekken. Al die factoren samen maken dat het aandeel beroepsbevolking binnen onze totale bevolking kleiner wordt.

Daarom hebben we een robuuste beroepsbevolking nodig met voldoende menskracht. Alleen dan kunnen we groeien tot een technologische topregio en kunnen we de voorzieningen die bepalend zijn voor onze kwaliteit van leven behouden.

Het aantrekken en binden van talenten is daarom één van de belangrijke strategische opgaven voor Hengelo en voor Twente. Talenten in de leeftijd van 18 tot en met 35 jaar, die uitblinken in vakmanschap en kennis. De Talentopgave is geen sprint maar een marathon, die uiteindelijk moet leiden tot een robuuste en passende beroepsbevolking die de kwaliteit van leven in onze gemeente op peil houdt en versterkt.

De gemeenteraad heeft een aanjaagbudget van € 5 miljoen voor de Talentopgave beschikbaar gesteld. Dit budget is bedoeld om een initiatieven en opgaven te stimuleren of op gang te brengen voor de Talentopgave. Onderdeel van de aanpak is de opzet van een programmaplan Talent, dat de langere termijn aanpak voor de Talentopgave beschrijft.

Wat doen we in 2025

- In het 1e kwartaal 2025 bieden wij het programmaplan Talent aan de gemeenteraad ter vaststelling aan. Het programmaplan vormt het fundament voor de inzet in de komende jaren om onze ambitie voor de Talentopgave te bereiken. In 2025 starten we met het uitvoeren van het programmaplan Talent.
- We investeren in het creëren van aantrekkelijke en onderscheidende woon- en werkmilieus. Daarbij investeren we in het versterken van regionale samenwerking en afspraken met het Rijk.
- We vergroten de belevingswaarde en stimuleren community-building (sterke gemeenschap), waarbij wonen, werken, leren en ontmoeten kwalitatief met elkaar wordt verbonden. In onze visie op de stad doen we dat vooral binnen de zogeheten Hengelose Magneet, de verbinding tussen Hart van Zuid, de stationsomgeving en de binnenstad. Het vlaggenschip van de Hengelose Magneet – en daarmee ook van de Spoorzone Hengelo-Enschede – is de Koninklijke Machinefabriek Stork (KMS). Dit is het concept waar de Talentopgave in Hengelo de komende jaren tot wasdom komt. Impulsen voor groei en ontwikkeling vanuit de KMS zullen zich geleidelijk verspreiden naar buiten toe, waarbij niet alleen Hengelo, maar ook SHE (en de regio) positief worden beïnvloed.
- We 'verleiden' talenten en high-tech en de innovatieve (maak)industrie om Hengelo te bezoeken en hier ook te blijven. We moeten de talenten en beoogde ondernemers laten zien wat we allemaal te bieden hebben in Hengelo en wat er te beleven is.
- We bouwen aan een aantrekkelijke arbeidsmarkt. Samen met Enschede, Almelo en Twenteboard geven we het goede voorbeeld door onze samenwerking te verstevigen op Talent. Daarnaast activeren we onderwijs en ondernemers op de Talentopgave.
- Bij de Zomernota 2025-2029 wordt voorgesteld hoe het restant van de reserve aanjaagbudget talentopgave wordt ingezet.

5.2 Beleidsprogramma's

5.2.1 Veiligheid



Aanspreekpunt bestuurlijk

Burgemeester Schelberg

Aanspreekpunt ambtelijk

J. Logtenberg

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Het integraal veiligheidsbeleid Hengelo 2024-2026 bevat de ambities en doelstellingen waarmee de gemeente regio voert op veiligheid. Vijf thema's vormen samen de veiligheidsagenda voor de komende periode:

1. Ondermijnende criminaliteit
2. Digitale veiligheid
3. Zorg en veiligheid
4. Jeugd en veiligheid
5. Maatschappelijke stabiliteit

Deze thema's worden in het uitvoeringsplan 2025 concreter. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners moeten samen (als keten) bewust zijn van bestaande en nieuwe fysieke en sociale veiligheidsrisico's. Hier moet tijdig, kundig en flexibel op worden gereageerd om risicovolle invloeden te remmen en te voorkomen. Met weerbaarheid van jongeren, wijken, ondernemers én de gemeente. Om goed te weten wat er speelt in de samenleving, moeten wij dichterbij inwoners komen. We werken op basis van een wijkgerichte aanpak. Om het publieke vertrouwen en bewustwording van risico's te stimuleren en meldingsbereidheid te bevorderen, is het van essentieel belang dat wij zichtbaar zijn. In de strijd tegen ondermijnende criminaliteit vormt weerbaarheid het schild dat een samenleving beschermt en verdedigt. Onze samenleving verandert in een hoog tempo. Kennisdeling en samenwerking blijft de basis voor succes. Integraal en programmatisch samenwerken staat daarom centraal in ons streven naar een effectief en samenhangend veiligheidsbeleid. Er moet worden samengewerkt met inwoners, ondernemers, ketenpartners, met andere gemeenten en de Veiligheidsregio Twente in de regio. Criminaliteit houdt zich niet aan de gemeentegrenzen.

Om te komen tot een weerbare overheid is het van belang om de gemeentelijke organisatie bewust te maken van signalen en risico's van ondermijnende criminaliteit. Wij zetten daarom verder in op bewustwording van de eigen medewerkers om ondermijning te herkennen binnen het eigen werkgebied en bieden een handelingsperspectief, mede door het doorontwikkelen van het meldpunt ondermijning.

Relevante beleidsnota's

- [Veiligheidsbeleid gemeente Hengelo: Samen werken aan de toekomst van Hengelo Veiligheid in actie 2024-2026](#)
- [Algemene plaatselijke verordening \(2019\)](#)
- Plan van aanpak Ondermijning (2019)
- Integrale handhavingsnota Wabo (2015)
- [Evenementenuitvoeringsbeleid 2024](#)
- Uitvoeringsplan veiligheid 2024

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Twente

Veiligheid begint bij het voorkomen van branden, rampen en crises en het vervolgens beperken van letsel en schade als dit zich dan toch voordoet. De risico's in de regio vormen de basis van het werk van de Veiligheidsregio Twente. Op basis daarvan hebben zij een adviserende en voorbereidende taak met het opstellen van een risicoprofiel, het regionaal crisisplan en specifieke incidentbestrijdingsplannen. Door mensen regionaal op te leiden en te laten oefenen zijn zij voor gemeenten als Hengelo in staat bij branden en (dreigende) crisissituaties professioneel op te treden. De mannen en vrouwen staan 24/7 paraat om de inwoners, bezoekers en ondernemers in Twente te helpen.

Daarnaast voert de Veiligheidsregio Twente een aantal taken uit die niet voortkomen uit de Wet Veiligheidsregio's maar voortvloeien uit een (andere) wet en/of een opdracht van de regiogemeenten. Zo draagt de Veiligheidsregio Twente bijvoorbeeld bij aan risicobewustzijn met de Twente Safety Campus. Ook faciliteren zij het platform voor regionale samenwerking op het gebied van fysieke maar ook sociale veiligheid, zoals het Platform Integrale Veiligheidszorg, Veiligheidsstrategie Oost Nederland, de Regionale Toezichtsrimte (RTR), het Veiligheidshuis Twente (VHT) en meest recent opgerichte Kenniscentrum Mensenhandel Twente (KMT).

Wat willen we bereiken?

1.1 Hengelo kent minder misdaad

1.1.1 In Hengelo vinden minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten plaats, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling plaats.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
	(jaar):	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal geregistreerde misdrijven (aantal) ¹	1.024(2021)	3.657	2.678	2.678	2.678	2.678	2.678

¹ Nieuw: cijfers genomen conform BBV waarstaatjegemeente

Oud: Het gaat om de volgende misdrijven: vermogensdelicten, geweldsdelicten, digitale criminaliteit, drugs en vuurwapendelicten en vernielingen.

1.1.2 Hengelo kent minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
	(jaar):	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(1) Waardering van partners die betrokken zijn bij de bestrijding van ondermijning(2) voor: het veiligheidsbeleid, de uitvoering hiervan en de samenwerking met de gemeente. (cijfer 1-10).(3) ¹		N.v.t.	N.v.t.	7,5	7,7	7,8	7,9

¹ (1) Uit onderzoek blijkt dat samenwerking tussen ketenpartners cruciaal is in de aanpak van (georganiseerde) misdaad. Vandaar dat we een indicator opnemen over die samenwerking, conform het Veiligheids beleidsplan. Samenwerking is echter geen doel op zich.

(2) Partners die betrokken zijn bij bestrijding ondermijning: Politie (diverse organisatieonderdelen), Openbaar Ministerie, Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC), Belastingdienst en Douane.

(3) Deze indicator/systematiek is nieuw en is samen met het Kennispunt vorm gegeven.

1.2 Inwoners van Hengelo voelen zich veiliger en ervaren minder overlast

1.2.1 Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage mensen dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt (%)	23%(2021) 21%(2023) 33%(2024)	17,1% (2021)	17%	14,4%	14,4%	14,0%	14,0%
Waardering die inwoners van Hengelo geven aan de veiligheid in de eigen buurt (cijfer 1-10)	7,3(2021) 7,2(2023) 7,0(2024)	7,3 (2021)	7,2	7,5	7,5	7,6	7,6
Waardering die inwoners van Hengelo geven aan de veiligheid in de binnenstad (cijfer 1-10)	6,5(2022) 6,9(2023) 6,5(2024)	7,0 (2021)	6,9	7,2	7,2	7,3	7,3

1.2.2 Inwoners van Hengelo ervaren minder overlast in hun wijk of buurt

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Score voor de totale ervaren overlast door Hengeloërs (score 0-10)(1)(2) ¹	2,5(2022) 2,2(2023) 2,3(2024)	2,2 (2021)	1,7	1,5	1,5	1,5	1,5

1 (1) Kennispunt Twente stelt de 'schaalscore totale overlast' samen op basis van dertien vormen van overlast/buurtproblemen te weten: te hard rijden; mensen die op straat worden lastiggevallen; dronken mensen op straat; hinder van horeca; agressief gedrag in het verkeer; straatmeubilair dat vernield is; rondhangende jongeren; drugsgebruik of drugshandel; bekladderde muren/ gebouwen; overlast door buurtbewoners; rommel op straat; hondenpoep; parkeerproblemen.

(2) Kanttekening: Dit cijfer is verwarrend vanwege de afwijkende telling ten opzichte van de voorgaande indicatoren:

- o 0 tot 10 ipv 1- tot 10, omdat het een score is en geen rapportcijfer, vergelijkbaar met de landelijke veiligheidsmonitor.
- o Lager is beter ipv hoger is beter.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

1.1.1 In Hengelo vinden minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten plaats, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling plaats.

1.1.2 Hengelo kent minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.

1.2.1 Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo.

In het kader van de aanpak cyber-weerbaarheid zetten we in op de digitale weerbaarheid van ouderen, jongeren en mkb'ers. Dat doen we door bewustzijn te creëren en ondersteuning te organiseren.

- In het kader van het Keurmerk veilig winkelgebied willen we de veiligheid in de binnenstad vergroten door de overlast te verminderen en de criminaliteit te bestrijden.
- Er zal een heroriëntatie op de inzet van de BOA's plaatsvinden in verband met het nieuwe veiligheidsbeleid.
- We willen meer wijkgericht de leefbaarheid en veiligheid verbeteren. Dat doen we door zorgvuldig te analyseren wat er in een buurt of wijk speelt en inzetten op de meest belangrijke onderwerpen.
- Het regionale beleid mensenhandel is vertaald naar een lokaal Plan van aanpak. We geven integraal opvolging aan signalen van mensenhandel en organiseren trainingen en bewustwordingsbijeenkomsten voor medewerkers en professionals.
- Actualiseren beleid Aanpak woonoverlast. Dit wordt in 2025 opgepakt. Daarnaast organiseren we trainingen aanpak woonoverlast.
- De aanpak ter voorkoming van Escalatie (AVE) wordt binnen de gemeente verder doorontwikkeld conform het projectplan vanuit het sociaal domein.

Wat blijven we doen?

- We zorgen dat de basis binnen de aanpak ondermijning op orde blijft.
- We verwerken de uitkomsten van het onderzoek naar de bestuurlijke weerbaarheid door het RIEC Oost-Nederland ten opzichte van ondermijnende criminaliteit in het uitvoeringsplan veiligheid.
- In samenwerking met politie en regionale partners zetten we in op een integrale aanpak op jonge dealers om drugshandel te verminderen.
- Ondermijning is een terugkerend thema via trainingen en overleggen op zowel ambtelijk, bestuurlijk als politiek niveau.
- We werken verder aan het kwaliteitsmeter veilig uitgaan. We doen dit samen met de horeca-ondernemers, Koninklijke Horeca Nederland, de politie en verdere betrokken partijen voor een veilig uitgaansklimaat.
- In het kader van veilig ondernemen vergroten we de veiligheid door het verder ontwikkelen van het keurmerk veilig ondernemen, welke gericht is op overlast te verminderen en de criminaliteit te signaleren.
- We willen een bruisende binnenstad met binnenstad brede evenementen die veilig verlopen en voldoen aan de vereiste veiligheidsmaatregelen.
- Integrale horecacontroles om te signaleren en te acteren op eventuele ongewenste situaties en regelovertredingen bij horeca ondernemingen in Hengelo.
- Door gerichte aanpak op het gebied van preventie en samenwerking met de politie werken aan het verminderen van het aantal woninginbraken.
- Wij maken onderdeel uit van het programma Veilige steden zodat iedere inwoner zich veilig en geaccepteerd voelt in diens eigen gemeente. De belangrijkste doelstelling is het vergroten van het veiligheidsgevoel van alle inwoners. Met vrouwen en leden van de LHBTIQ+-gemeenschap als geprioriteerde doelgroep.
- Met het oog op artikel 151c Gemeentewet kijken wij verder naar de mogelijkheden voor inzet en uitbreiding van cameratoezicht. Dit doen we gericht op de openbare orde en veiligheidskwesties zoals uitgaansavonden, evenementen en risicovolle voetbalwedstrijden.
- Wij gaan door met de casuscoördinatie, door lokale en regionale informatie via vaste overlegstructuren aan elkaar te verbinden en zo te werken van signalen naar integrale interventies.
- Wij geven verder invulling aan de specialistische taak om veiligheid en zorg aan elkaar te verbinden. Dit doen wij op het gebied van onder andere criminele jeugdgroepen, personen met onbegrepen gedrag en woonoverlast.
- We voeren het proces uit in het kader van "18-b meldingen". Dit houdt in dat, op grond van artikel 18b van de Penitentiaire beginselenwet, de directeur van de inrichting, de ministers van Rechtsbescherming en van Justitie en Veiligheid, de burgemeester, de reclassering, het Openbaar Ministerie en de politie met elkaar contact opnemen. Dit gebeurt wanneer er een risico bestaat dat een gedetineerde een ernstig gewelds- of zedenmisdrijf zal begaan. Ze delen dan de relevante gegevens met elkaar.
- Informatievoorziening Justitiabelen proces (BIJ) is actueel én we voeren dit uit. Dit proces is gericht op de terugkeer van ex- gewelds- en zedendelinkwenten en de proefverloven van tbs-gestelden. Als het nodig is starten we procesregie vanuit zorg & veiligheid.
- De weerbaarheid van kinderen en jongeren verhogen door het subsidiëren en faciliteren van diverse voorlichtings- en preventie-activiteiten. Dat doen we op scholen, op straat én online. Dit doen we in afstemming met het onderwijs en samen met diverse partners vanuit het sociaal domein.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Vershil 2025 - 2024
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-6.782	-7.633	8.143	-	-8.143	-510
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-2.740	-3.446	3.294	84	-3.211	235
Totaal 1 Veiligheid	-9.522	-11.079	11.438	84	-11.354	-275

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-8.143	-8.143	-8.143	-8.143
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-3.211	-3.211	-3.150	-3.148
Totaal 1 Veiligheid	-11.354	-11.354	-11.293	-11.291

Financiële toelichting

1.1 Crisisbeheersing en brandweer (€ 510.000 nadeel)

We verwachten een toename in uitgaven van de bijdrage aan Veiligheidsregio Twente van € 510.000. Deze stijging bestaat uit looncompensatie, prijscompensatie, verhoging omslagrente VRT en door een Europese richtlijn voor beloning vrijwilligers (24-FP-9.8).

1.2 Openbare orde en Veiligheid (€ 235.000 voordeel)

Er is aanvullend incidenteel budget begroot voor Samen Twente voor de inzet ZZP-ers in de forensische geneeskunde (24-FP-6.8). Dit leidt tot extra kosten van € 60.000 ten opzichte van 2024. Daarnaast zijn er voor 2025 minder loonkosten op dit taakveld begroot door een andere toerekening van loonlasten binnen het fysieke domein (zie paragraaf 3.3).

Risico's

De samenleving verandert en dat merken we ook binnen onze gemeente. Woninginbraken en fietsendiefstal neemt af, maar internetcriminaliteit en polarisatie in de samenleving nemen toe. Onze inwoners voelen zich minder verbonden met elkaar. Voor de bestrijding van ondermijning werken verschillende partijen samen. Denk aan politie, openbaar ministerie en de RIEC Oost Nederland. Er bestaat een risico dat onze partners de Hengelse prioriteiten niet volledig hebben geïntegreerd in hun beleidsplannen en capaciteitsramingen. Dat kan leiden tot een suboptimale samenwerking en onvoldoende middelen voor effectieve uitvoering.

Niet alleen de polarisatie maar ook mensen met onbegrepen gedrag creëren een onveiligheidsgevoel in de samenleving. Samen met onze partners hebben we de taak om goede proces- en werkafspraken te maken en te zorgen voor het tijdig inzetten van de juiste zorg om extreme problematiek te voorkomen. We lopen risico op onveilige situaties als we dit niet integraal aanpakken en wanneer afwegingen niet breed over de gemeente worden gemaakt.

Er zijn zorgen over de jeugdzorg in de gemeente Hengelo. Het is belangrijk dat we dit risico integraal benaderen en goed in beeld brengen. Bovendien werken wijkteams en scholen hard om jongeren, die wat extra ondersteuning nodig hebben, op het rechte pad te houden. Op scholen is er een divers palet aan ongewenst gedrag dat de veiligheid, van zowel jongeren als personeel/docenten kan bedreigen. Wij zien in toenemende mate dat scholen dit herkennen, waardoor er op het gebied van samenwerking meer mogelijk is.

De toenemende complexiteit die we hierboven beschrijven, vraagt om een integrale aanpak binnen Nederland, de veiligheidsregio en de gemeentelijke organisatie. Het risico is dat we door de toenemende afhankelijkheden onvoldoende in staat zijn met de juiste expertise, gewenste capaciteit en snelheid de uitvoering te realiseren.

5.2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat



Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Steen

Aanspreekpunt ambtelijk

J-P. Boutkan

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Verkeer, vervoer en waterstaat

De manier waarop we ons verplaatsen verandert. Technologie ontwikkelt zich, en de stad ontwikkelt zich ook. Bereikbaarheid is cruciaal voor een moderne en duurzame stad, waar mobiliteit een integraal onderdeel vormt van alle ambities. Het is essentieel om aan bereikbaarheid en mobiliteit te werken om de groei van de stad mogelijk te kunnen maken. Om de stad bereikbaar, veilig en leefbaar te houden, moeten we nu nadenken over de mobiliteit van de toekomst. Dat doen we in het Mobiliteitsplan 2040 dat in 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld en waarvoor intensief is gewerkt met vele partijen in de stad. Het Mobiliteitsplan draagt zo bij aan de strategische opgaven die we voor onze stad gesteld hebben.

Om actief fietsgebruik verder te stimuleren, wordt in 2024 het Actieplan Fiets opgesteld. Hierin wordt aandacht besteed aan fietsveiligheid, fietsparkeren en fietsinfrastructuur. In dit plan wordt de visie uit het Mobiliteitsplan voor het thema fiets verder uitgewerkt tot beleid, acties, maatregelen en projecten. In 2025 gaan we van start met het realiseren van de eerste projecten uit het Actieplan Fiets.

Voor een verbetering van de verkeersveiligheid gaan we, met het vaststellen van het Mobiliteitsplan, het risico gestuurd werken verder ontwikkelen en toepassen.

In het Mobiliteitsplan wordt niet meer alleen over openbaar vervoer gesproken, maar ook over publieke mobiliteit. Dat is een verzamelnaam voor openbaar vervoer (bus, flexibele bus), deelvervoer (deelauto, deelscooter, deel(bak)fiets) en mobiliteitshubs. Belangrijk is het borgen van de samenhang tussen de verschillende aspecten van publiek vervoer. Om zo te zorgen voor soepele doorstroming én het stimuleren van een duurzaam en geïntegreerd vervoersnetwerk. In 2024 is hiervoor het Plan Publieke Mobiliteit vastgesteld in het college. Voor meer informatie hierover verwijzen wij naar de raadsbrief van 2 juli jl. (zaaknummer: 3760458). In dit plan wordt de visie uit het Mobiliteitsplan vertaald naar concrete acties, maatregelen en projecten. We streven naar een sterk netwerk van openbaar vervoer in de stad, aangevuld met andere vormen van vervoer zoals deelvervoer en flexvervoer. In 2025 starten we met de projecten en acties uit dit plan.

We zien een toename van het goederenvervoer op het spoor. Deze toename staat op gespannen voet met het personenvervoer door beperkte capaciteit op het spoor. Hier blijven we in verschillende landelijke overleggen aandacht voor vragen.

Parkeren

In 2024 is een start gemaakt met het actualiseren van het parkeerbeleid voor Hengelo. Het te actualiseren parkeerbeleid sluit aan op het Mobiliteitsplan 2040. De verwachting is dat dit in 2025 een vervolg krijgt.

In Hart van Zuid worden de komende jaren ruim 1.500 woningen gebouwd. Zoals in 2021 door de gemeenteraad is vastgesteld, is parkeerregulering een belangrijke voorwaarde om dit mogelijk te maken. Het college heeft dit raadsbesluit uitgewerkt en heeft in 2022 vastgesteld dat in Hart van Zuid, deel ten noorden van het Esrein, bij oplevering van de woningen betaald parkeren wordt ingevoerd. Na een intensief participatietraject heeft het college in 2024 besloten dat de reguleringsvorm in de schil eveneens betaald parkeren wordt. Vanaf 2025 wordt dit geleidelijk ingevoerd. Dit is afhankelijk van de planning van oplevering van woningbouw in Hart van Zuid (ten noorden van het Esrein).

Relevante beleidsnota's

- [Mobiliteitsplan 2040 Heel Hengelo in beweging](#) (2023)
- [Uitvoeringsprogramma binnenhavenvisie 2017-2030](#) (2017)
- [Parkeerplan binnenstad](#) (2019)
- [Parkeernormennota binnenstad/Hart van Zuid](#) (2021)
- Plan Publieke Mobiliteit (2024)
- Actieplan Fiets (2024)

Verbonden partijen

Recreatieschap Twente

Recreatieschap Twente werkt vóór en samen mét de veertien Twentse gemeenten en maatschappelijke partners aan een vitaal Twente waarin inwoners gezond en kansrijk zijn. Gezamenlijk wordt gekeken wat mogelijkheden zijn om mobiliteitsvraagstukken grensoverschrijdend aan te pakken.

Gildebor/SWB Midden-Twente

Gildebor voert het beheer en onderhoud van de openbare ruimte uit. SWB voert het beheer over de bewaakte fietsenstallingen uit.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

Het belastingkantoor int gemeentelijke belastingen en heffingen voor de deelnemende gemeenten. Voor dit programma geldt dit voor parkeren en havenbedrijf.

Gemeenschappelijk Havenbedrijf Twente (is geen verbonden partij, maar op basis van bestuurlijke overeenkomst)

Het havenbedrijf verbindt vervoerders en bedrijven met de meest dynamische mainport van Oost-Nederland: de binnenhavens van Lochem, Hof van Twente, Hengelo, Almelo en Enschede.

Wat willen we bereiken?

2.1 Mensen en goederen kunnen Hengelo beter bereiken via weg en spoor

2.1.1 Hengelo is beter bereikbaar met de fiets, de auto en het openbaar vervoer

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met de auto' (%)	69,8%(2021) 76,4%(2022) 77,7%(2024)	niet opgenomen	69%	70%	70%	70%	70%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met het openbaar vervoer' (%)	81,5%(2021) 83,5%(2022) 77,6%(2024)	niet opgenomen	85%	86%	86%	86%	86%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met de fiets' (%)	91,5%(2021) 92,6%(2022) 92,5%(2024)	niet opgenomen	94%	95%	95%	95%	95%
Duur treinreis van station Amsterdam Zuid naar station Hengelo	1uur 51 (2021)	niet opgenomen	1uur 50	1uur 50	1uur 50	1uur 50	1uur 50

2.2 Mensen in Hengelo kunnen zich veiliger verplaatsen in een schone openbare ruimte

2.2.1 Wegen en fietspaden in Hengelo zijn heel en veilig

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2023	2024	Streefwaarden begroting:			
				2025	2026	2027	2028
Percentage rijbanen, fietspaden en trottoirs in Hengelo dat voldoet aan de CROW*-richtlijn. ¹	85(2022)	niet opgenomen	86%	86%	86%	86%	86%
Aantal verkeersongevallen in Hengelo (aantal)	625(2019)	niet opgenomen	475	445	415	400	400
Aantal verkeersslachtoffers in Hengelo (aantal)	113(2019)	niet opgenomen	87	82	77	72	72
Percentage inwoners dat vindt dat Hengelo verkeersveilig is (%)	39,9%(2021) 40,6%(2022) 37,1%(2023) 49,1%(2024)	37%	42%	42%	42%	42%	42%

¹ Het CROW is een kennisinstituut voor onder andere de water- en wegenbouw.

2.2.2 De openbare ruimte in Hengelo is schoon

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2023	2024	Streefwaarden begroting:			
				2025	2026	2027	2028
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Mijn buurt is schoon' (%)	60,8%(2019) 58,7%(2021) 57,7%(2022) 65,5%(2023) 58,2%(2024)	65,5%	60%	60%	60%	60%	60%

2.3 De binnenstad van Hengelo is beter bereikbaar voor inwoners en bezoekers

2.3.1 Fietzers kunnen hun fiets makkelijker en veiliger stallen in de binnenstad

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2023	2024	Streefwaarden begroting:			
				2025	2026	2027	2028
Rapportcijfer dat binnenstadbezoekers (die meestal fietsend gaan) geven voor het gemak waarmee zij in het algemeen een parkeerplek vinden voor hun fiets (cijfer 1-10)	7,6(2019) 7,9(2022) 7,9(2023)	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Aantal keren dat een fiets is gestald in een bewaakte fietsenstallingen in de binnenstad van Hengelo (aantal) ¹	90.295(2019)	38.600	140.000	90.000	90.000	90.000	90.000

¹ Het gaat om drie stallingen: Markt, de Beurs en Wetplein. Stalling Wetplein is open sinds september 2024.

Stalling Markt is open sinds april 2023. Tot april 2023 was er een bewaakte stalling op het Kloosterhofterrein.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

2.1 Mensen en goederen kunnen Hengelo beter bereiken via weg en spoor

- In 2025 gaan we aan de slag met het verbeteren van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van bushaltes. Dit komt voort uit het Plan Publieke Mobiliteit. Haltes worden toegankelijk gemaakt voor mindervaliden en mensen met een visuele beperking. Daarnaast werken we aan de uitbreiding van deelvervoer in de stad door actief in gesprek te gaan met deelvervoeraanbieders.
- Vanuit het Mobiliteitsplan gaan we de bereikbaarheid van de oostzijde van de stad verder onderzoeken, rekening houdend met de ambities en ontwikkelingen van de stad. Dit onderzoek voeren we samen uit met gemeente Enschede. Ook doen we onderzoek naar de verkeerscirculatie rondom het centrum om de binnenstad bereikbaar te houden en meer ruimte te creëren voor voetgangers, fietsers en openbaar vervoer.
- Duurzame mobiliteit, emissieloos vervoer en elektrisch laden gaan een steeds grotere rol spelen in ons dagelijkse manier van verplaatsen. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, wordt in 2025 laadbeleid opgesteld. Als actie uit het Programma Bereikbare Binnenstad wordt in 2025 een selectief toegangsbeleid ingevoerd met camera's in de binnenstad en een aantal fysieke afsluitingen.

- Conform de mobiliteitsagenda in het Mobiliteitsplan, worden vanaf nu jaarlijks in de Zomernota de nieuwe mobiliteitsopgaven ingediend. Voor de aanvraag van 2025, met uitvoering in 2026, is in de mobiliteitsagenda het Actieplan Wandelen gepland.
- Voor de verbetering van de verkeersveiligheid gaan we, zoals opgenomen in het Mobiliteitsplan 2040, steeds meer risicogestuurd werken volgens het SPV-principe (SPV = Strategisch Plan Verkeersveiligheid). In de Zomernota zijn verkeersveiligheidsmaatregelen voorgesteld die in 2025 worden uitgevoerd, conform de SPV-werkwijze. Deze maatregelen omvatten de reconstructie van de rijbaan op de Oldenzaalsestraat ter hoogte van de fietsoversteek bij TinQ, de actualisatie van de inrichting van de 30 km/uur-zone op de Noordelijke Esweg en de aanpak van de fietsoversteek bij Kleispoor – Weusthagstraat.
- In 2024 is een inventarisatie gemaakt van het bewegwijzeringsareaal. In 2025 starten we met vervangen van verouderde bewegwijzering in de stad.

2.3 De binnenstad van Hengelo is beter bereikbaar voor inwoners en bezoekers

- In de schil rondom Hart van Zuid (ten noorden van het Esrein) wordt geleidelijk betaald parkeren ingevoerd. De definitieve grenzen van de schil staan nog niet vast. In het participatietraject met buurtbewoners, dat in 2024 is afgerond, is afgesproken dat de definitieve grenzen op een later moment in samenspraak met de buurt worden vastgelegd. Ook wordt de buurt betrokken bij de inrichting van het betaald parkeren (locatie van parkeerautomaten, parkeervakken, etc.). Deze participatie wordt per zone van de schil uitgevoerd op het moment dat duidelijk is wanneer betaald parkeren wordt ingevoerd in de betreffende zone. Ook moeten extra parkeerautomaten worden aangeschaft en de bestaande parkeerautomaten moeten eind 2027 worden vervangen.

Wat blijven we doen?

Verkeer en vervoer

- Wegen, straten en pleinen worden onderhouden.
- We verwijderen afval, houden de openbare ruimte schoon en bestrijden gladheid.
- Hoofdwegen en hoofdfietsroutes voorzien we van voldoende verlichting. Wandelpaden, parkachtige omgevingen en wegen in het buitengebied worden niet standaard voorzien van verlichting. Dit vanuit het oogpunt van duurzaamheid en leefbaarheid (energiebesparing, lichthinder, lichtvervuiling en biodiversiteit). We kiezen zoveel mogelijk voor 'slimme verlichting' waarmee verlichting op maat geleverd wordt.
- We beheren en onderhouden bebordingen en straatnaamborden.
- We beheren en onderhouden verkeersregelininstallaties en veiligheidssystemen om de verkeersveiligheid en doorstroming op minimaal hetzelfde niveau te waarborgen.
- We geven (beleids-)advies over verkeer en vervoer, bieden voorlichting- en educatieprogramma's aan en we ontwerpen verkeersvoorzieningen.
- Hengelo is bestuurlijk trekker en penvoerder van 'Twente2050', de samenwerking tussen de 14 Twentse gemeenten (waarvoor Hengelo gastheer is), met de provincie als partner, op het gebied van voor bovenlokale/regionale mobiliteit en bereikbaarheid. Thema's zijn spoorstrategie, onder andere Zwolle-Twente-Münster, de wegen A1/A35 (Azelo-Buren), N35 en N36, F35, vrachtverkeer van de weg (Twentekanal, zero emissie en dergelijke).
- In het verlengde van deze rol is Hengelo ten behoeve van de brede regio nauw betrokken bij landelijke opgaven als Basisnet (vervoer gevaarlijke stoffen spoor), Goederencorridor Noordoost Europa en spoorveiligheid.

Parkeren

- We beheren en exploiteren de blauwe zones, het betaald parkeergebied, parkeergarage De Beurs en de bewaakte fietsenstallingen.
- Waar gevraagd faciliteren we uitbreiding van de blauwe zone.
- Waar mogelijk verbeteren we het exploitatieresultaat parkeren.
- We monitoren de parkeerdruk, de parkeerbalans en het autobezit in de binnenstad en Hart van Zuid.
- We monitoren de parkeerdruk in de zones met betaald parkeren, de blauwe zones en de directe omgeving.
- Waar mogelijk heffen we parkeerplaatsen op om de kwaliteit van de openbare ruimte te versterken of ontwikkelingen mogelijk te maken.

- We adviseren over parkeerbeleid, -beheer en -exploitatie in de diverse projecten in de binnenstad en stellen nieuw parkeerbeleid op.

Havens

- Wij blijven investeren om het Twentekanaal aantrekkelijker te maken voor het bedrijfsleven. Daarmee versterken we de regionale economie en bevorderen we de werkgelegenheid in de regio.
- Wij blijven investeren in de fysieke haveninfrastructuur om daar waar nodig deze infrastructuur aan te passen aan de grotere vaarwegklasse (klasse Va).
- Wij werken aan de uitwerking/realisatie van het concept "Smart Port Twente". Een digitaal platform waarin allerlei informatie beschikbaar komt voor gebruikers, ondernemers, overheden en geïnteresseerden op het gebied van de dienstverlening, verkeersmanagement, milieu en monitoring, assetmanagement en controlesysteem op de scheepsregistratie.

Openbaar vervoer

- De provincie Overijssel is concessiehouder van het openbaar vervoer (OV). De provincie is verantwoordelijk voor het OV in onze stad. Uiteraard zijn wij hierbij betrokken. We blijven (beleids)adviezen geven over openbaar vervoer en het onderhouden van OV-systemen (waarschuwingssystemen busbanen).
- We blijven samenwerken met de 14 Twentse gemeenten ten behoeve van de Twentse bereikbaarheid, Europese Ten-T (Trans European Transport Network) en het openbaar vervoer/publieke mobiliteit.
- Gemeente Hengelo blijft vertegenwoordigd in de landelijke stuurgroep voor het Basisnet. Het Basisnet zorgt ervoor dat het vervoer van gevaarlijke stoffen in Nederland zo veilig mogelijk kan plaatsvinden.
- Gemeente Hengelo blijft zich inzetten voor het versnellen van de totstandkoming van de spoorlijn Zwolle - Twente – Munster en de elektrificering van de spoorlijnen.
- We blijven een bijdrage leveren in de keuze voor een goederenrouting over het spoor richting Noord-Oost Europa (GNOE).

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Verschil 2025 - 2024
2.1 Verkeer, wegen en water	-8.910	-9.243	11.206	395	-10.811	-1.567
2.2 Parkeren	-1.067	-1.485	1.485	34	-1.451	34
2.4 Economische Havens en waterwegen	-116	-20	745	705	-40	-19
2.5 Openbaar vervoer	-254	-417	341	-	-341	76
Totaal 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-10.346	-11.166	13.777	1.134	-12.643	-1.477

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
2.1 Verkeer, wegen en water	-10.811	-10.797	-10.942	-11.471
2.2 Parkeren	-1.451	-1.313	-1.317	-1.355
2.4 Economische Havens en waterwegen	-40	-40	-40	-40
2.5 Openbaar vervoer	-341	-351	-351	-351
Totaal 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-12.643	-12.501	-12.650	-13.216

Financiële toelichting

2.1 Verkeer, wegen en water (€ 1.567.000 nadeel)

In de Zomernota 2024-2028 zijn de afschrijvingslasten in 2024 op basis van niet gereedgekomen investeringen naar beneden bijgesteld (24-FP-9.11). Daardoor hebben we in 2025 hogere lasten van rente en afschrijving ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024. Aanvullend zijn nieuwe investeringen opgenomen die in 2025 (en verder) tot hogere kapitaallasten leiden. Zie ook de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen zoals opgenomen in de Zomernota 2023-2027 paragraaf 10.5. Per saldo hebben we in 2025 hogere lasten van rente en afschrijving (€ 968.000 nadeel).

We hebben in 2025 ook een hogere inzet van menskracht, met name op het gebied van verkeersbeleid en strategische mobiliteit (€ 240.000 nadeel). Dit is conform de nieuwe beleidsvoornemens (24-NB-2.6) Strategische advisering Mobiliteit uit de Zomernota 2023-2027 en (25-NB-2.3) Verkeersregulatie centrum en (25-NB-2.1) Bereikbaarheid Hengelo Enschede uit de Zomernota 2024-2028. Ook de overige budgetten zijn hoger ten opzichte van het budget van 2024 (€ 360.000 nadeel). Dit komt onder andere door de toegepaste indexering, hogere kosten van areaaluitbreiding en het nieuwe beleidsvoornemen (25-NB-2.5) Beheernota Infrastructurele kapitaalgoederen. Het resterend verschil wordt veroorzaakt door indexatie van de inkomsten.

Meerjarig gezien lopen de lasten op dit taakveld op. Dit wordt met name veroorzaakt door de lasten van rente en afschrijving van diverse infrastructurele werken. Deze lopen op van (afgerond) € 1,7 miljoen in 2025 tot € 2,6 miljoen in 2028.

2.5 Openbaar vervoer (€ 76.000 voordeel)

We hebben lagere personele lasten ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024 (voordeel € 86.000). In 2024 hebben we op dit taakveld als nieuw beleidsvoornemen een bedrag van € 87.000 opgenomen (24-NB-2.6) Strategische advisering Mobiliteit. Deze aanvullende personele last is in 2025 herverdeeld en grotendeels toegerekend aan het taakveld 2.1. Het resterend verschil wordt veroorzaakt door prijsindexatie en hogere lasten van rente en afschrijving van investeringen uit 2024 (24-NB-2.3 Toegankelijkheid bushaltes).

Risico's

Ook in 2025 geven we verder uitvoering aan het Programma Water en Riolering 2023-2027. We hebben hoge ambities en we hebben voldoende personeel nodig om dit te realiseren. Naast de ambities op het gebied van afkoppelen van hemelwater op de gemengde riolering en het onderhoud van de kapitaalgoederen, wordt er ook gewerkt aan duurzaamheidsprojecten. Dit vereist het maken van duidelijke keuzes. We zien dat opgaven steeds complexer worden, waarbij de samenwerking en afhankelijkheid van andere partijen, zoals nutsbedrijven, warmtenetwerken en milieudiensten, toeneemt. We zijn vaak in grote mate afhankelijk van deze partijen voor het realiseren van onze doelen. De samenwerking is essentieel maar vraagt ook om zorgvuldige coördinatie en afstemming.

We proberen te voorkomen dat inwoners overlast ervaren van werkzaamheden die we uitvoeren aan straten en wegen. Deze overlast kunnen we niet altijd voorkomen. Dit kan leiden tot overlast en ontevreden inwoners. De implementatie van diverse duurzaamheidsmaatregelen brengt vaak hogere kosten met zich mee, wat de druk op de budgetten verhoogt.

De onzekerheid rondom de budgetten die het Rijk toewijst, brengt aanzienlijke risico's met zich mee. Hierdoor lopen we het gevaar dat we onze gestelde ambities en doelstellingen op het gebied van een gezonde leefomgeving en duurzame ontwikkeling niet kunnen verwezenlijken, simpelweg omdat de benodigde financiering ontbreekt. Verder zien we risico's bij het bereiken van onze doelstelling om Hengelo in 2050 energieneutraal te laten zijn. De uitdagingen zijn groot maar de beschikbare tijd/geld en capaciteit is schaars. Ook zijn wij als gemeente afhankelijk van onze partners om doelstelling te bereiken. Er is sprake van een wederzijdse afhankelijkheid.

5.2.3 Economie



Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Gerrits

Aanspreekpunt Ambtelijk

L. De Vries

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Vitale winkel- en horecastructuur

Afgelopen jaren hebben wij te maken gehad met de opmars van het online winkelen. Deze ontwikkeling had nadelige effecten voor de fysieke winkels, met onder meer leegstand als resultaat. Deze ontwikkeling lijkt echter af te vlakken. Consumenten weten ook de fysieke winkel weer te vinden en de omnichannel winkelervaring (*via diverse kanalen, zoals fysieke winkels, online platforms en mobiele apps*) wordt een belangrijkere trend.

Aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven

Samen met de Twente Board en stakeholders in Twente werken wij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Bedrijven vormen daarvan een belangrijke pijler. Een belangrijk deel van de economie in de regio is er direct en indirect aan verbonden. Voldoende aanbod van vitale, toekomstbestendige bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de economische toekomst. Bovenal moeten de terreinen goed aansluiten bij de vestigingseisen en -wensen van de bedrijven. In de regionale programmeringsafspraken bedrijventerreinen Twente (2023-2026) staat niet langer het voorkomen van overaanbod van nieuwe plannen centraal. De focus ligt juist op de beschikbaarheid van voldoende bedrijfsruimte. De nieuwe regionale programmeringsafspraken kennen een vernieuwende insteek: adaptief, flexibel en ambitieus.

Vrijtijdseconomie

Wij zien groeiende aandacht voor de verbetering van de vitaliteit bij onze inwoners, een verdere integratie van de cultuurhistorie in de samenleving, de beleefbaarheid van het landelijk gebied, het verstevigen van de koppeling stad en omgeving en het stimuleren van bedrijven in de vrijetijdseconomie. De routenetwerken dragen in belangrijke mate bij aan een aantrekkelijke en beleefbare woonomgeving voor bewoners en bezoekers en stellen het bedrijfsleven in staat economische waarde te creëren. De komende jaren ligt er een belangrijke opgave om de recreatieve routes in zowel Hengelo als in de andere Twentse gemeenten in kwalitatieve en kwantitatieve zin op orde te houden. Ook ligt er een kans op verdere ontwikkeling en innovatie van de routes en de digitale portal om inwoners en bezoekers ook in de toekomst te blijven bedienen. Hiervoor heeft Routenetwerken Twente een visiedocument opgesteld die de komende jaren zal worden gerealiseerd. Het Recreatieschap Twente (RT) streeft naar een toekomstbestendig en breder gebruik van de Twentse parken, waar ook veel inwoners van Hengelo gebruik van maken. Er liggen kansen, door de parken voortdurend aantrekkelijker te maken voor het publiek en in te spelen op trends en ontwikkelingen in de toeristisch recreatieve sector.

Relevante beleidsnota's

- Afspraken Regionale Bedrijventerreinen Programmering Twente 2023-2026
- [Twente 2023-2026 Horecavisie \(2017\)](#)
- Detailhandelsvisie (2012)
- Nota Vrijtijdseconomie Hengelo (2011-2021) Twente Werkt (2011-2021)
- Twente werkt (2014)
- Werk maken van werk (2017)
- Nota grondbeleid (2017)
- Grondprijzennotitie (2020)
- Integraal actieplan binnenstad (2017)
- Agenda voor Twente 2023-2027
- Visie Routenetwerken Twente (2022)
- Perspectief Vrijtijdseconomie Twente 2030 (2022)
- Regiodeal II (2023)
- Strategienota Twente Board 2022

Verbonden partijen

Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijven Terrein Twente

Het RBT heeft tot taak het ontwikkelen, realiseren, exploiteren en beheren van het bedrijventerrein XL, ten tijde van de vaststelling van deze regeling bruto grootte ongeveer 180 hectare.

Twente Board

De arbeidsmarkt is regionaal en vraagt samenwerking om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zo optimaal mogelijk in te richten en om het Twents economisch profiel te helpen versterken. De Twente Board, waarvan de Twente Board Development de uitvoerende organisatie is (voorheen Regio Twente), levert een bijdrage aan de positionering van Twente als vooraanstaande groene technologische topregio, zowel landelijk als in Europa. Ze faciliteert en versterkt de samenwerking in de regio. Niet alleen tussen de veertien gemeenten, maar ook tussen en met andere maatschappelijke sectoren en samenwerkingspartners van de gemeenten. De Agenda voor Twente en het Strategisch plan 2020-2025 van de Twente Board en wijze waarop daarin wordt samengewerkt, zijn daarbij richtinggevend.

Recreatieschap Twente

Het Recreatieschap Twente is een samenwerking van de 14 Twentse gemeenten met als doel het beheren en onderhouden van de drie Twentse recreatieparken, recreatieve routes en recreatieve fietspaden voor inwoners van Twente en toeristen.

Wat willen we bereiken?

3.1 Hengelo is economisch sterker en duurzamer met meer groei en meer banen

3.1.1 Hengelo kent meer banen, ook voor eigen inwoners

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal werkzame personen in Hengelo (aantal)	51.380(2021)						
	52.101(2022)						
	52.530(2023)	52.100	52.300	52.500	52.600	52.600	52.700
Percentage van in Hengelo werkzame personen dat ook in Hengelo woont (%)	37%(2018)	39%	38,00%	38,25%	38,25%	38,50%	38,50%

3.1.2 Meer groei komt uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal banen in Hengelo in de topsector HTSM (Hightech systemen en materialen) (aantal)	7.809(2021)						
	7.500(2022)						
	7.590(2023)	7.500	8.250	8.250	8.300	8.350	8.400

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

De doelen: 3.1.1. Hengelo kent meer banen, ook voor eigen inwoners 3.1.2. Meer groei komt uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de Hightech Systemen en Materialen (HTSM).

- Onze bedrijventerreinen zijn belangrijke vestigingsplaatsen voor bedrijven en zorgen voor werkgelegenheid. Bijna 45% van alle banen in Hengelo vind je namelijk op één van onze bedrijventerreinen. Bij een aantal bedrijventerreinen zien wij de komende jaren (een vorm van) revitalisering c.q. herstructurering aankomen. Herstructureringen vragen zeer forse (overheids)investeringen. Hiertoe hebben wij het 'Omgevingsprogramma Toekomstbestendige Bedrijventerreinen' (OTB) ingezet, welke momenteel in volle gang is. De aanleiding voor dit OTB is tweeledig. Enerzijds is er vanuit de discipline Economische Zaken een

opgave om de Hengelose bedrijventerreinen te (her)ontwikkelen en revitaliseren. Anderzijds ligt er vanuit duurzaamheid een grote opgave op de bedrijventerreinen om deze toekomstbestendig te maken.

- Gezien de zorgen over de beschikbaarheid van voldoende bedrijfsruimte verkennen we op korte termijn de mogelijkheden voor het toevoegen van nieuwe bedrijfsruimte. We kijken hierbij niet alleen naar herstructurering op bestaande terreinen (onderdeel van het OTB), maar ook naar mogelijke nieuwe bedrijfslocaties. Hiervoor wordt een opdracht vastgesteld, die vervolgens wordt uitgevoerd. Uiteraard bekijken we deze vraagstukken in nauwe samenhang met een ontwikkeling als XL Business Park 2 en andere ruimtelijke vraagstukken.
- Om op regionale schaal vraag en aanbod naar bedrijfsruimte op elkaar af te stemmen wordt een traject gestart om te komen tot een regionale ruimtelijk-economische bouwsteen (REB). Als input voor dit traject gebruiken wij de vorig jaar opgestelde Hengelose economische bouwsteen. Hierin wordt aangegeven wat de speerpunten van de Hengelose economie zijn en wat de lokale vraag naar bedrijfsruimte is. Deze economische bouwsteen zetten we bovendien in als input voor de Omgevingsvisie Stedelijk Gebied.
- Wij hebben een proactieve opstelling bij leegstand van kantoor- en bedrijfspanden. We brengen deze panden onder de aandacht bij potentiële bedrijven die zich hier willen vestigen. Daarnaast creëren we ruimte voor herstructurering, functieverandering, transformatie of sloop.
- Samen met de gemeente Enschede gaan wij de gebiedsontwikkeling in de Spoorzone de komende jaren vormgeven. In deze gebiedsontwikkeling komen diverse ruimtelijk economische aspecten samen. Zie ook paragraaf 5.1.4. Talentopgave en beleidsprogramma 8.
- Uit de retailanalyse (2020) blijkt dat wij de komende periode grotendeels kunnen vasthouden aan de basiskeuzes en beleidsopgaven zoals beschreven in de huidige beleidsdocumenten (detailhandelstructuurvisie, horecavisie en nota Vrijtijdseconomie) en de koersdocumenten voor de binnenstad en Hart van Zuid. Wij willen de retailstructuur in Hengelo toekomstbestendig krijgen en houden. Op basis van beleidsdocumenten, recente retailontwikkelingen en de retailanalyse van 2020 zien wij dat de aanpak van leegstand en het verhogen van vitaliteit belangrijke thema's zijn voor de komende periode. Deze worden nog verder uitgewerkt. Hierbij zoeken wij voor de thema's binnenstad en Hart van Zuid zoveel mogelijk de inhoudelijke en procesmatige afstemming met de omgevingsvisies voor de verschillende gebieden in Hengelo.
- Wij onderzoeken in samenwerking met Routenetwerken Twente en Hengelo Promotie hoe wij bestaande recreatieve routes kunnen opwaarderen en nieuwe routes kunnen exploiteren. Focus ligt hierbij op de verbinding van de stad en de omgeving en op de verbinding binnenstad/Hart van Zuid. Wij geven hiermee uitvoering aan de ambities uit de omgevingsvisies Hengeloos Buiten en Hart van Hengelo, waarin het sociale (ontmoeting, beleving, gezondheid), economische en cultuurhistorische belang van recreatieve routes wordt onderstreept voor het aantrekken en behouden van talent.

Wat blijven we doen?

Economische ontwikkeling

- Uitvoering geven aan de programmalijnen uit de Agenda voor Twente en strategie Twente Board.
- Wij blijven werken aan de promotie van en de instroom in techniek (Techniekpact, Twente goes Techno), de bevordering van innovatie en export samen met het WTC Twente, Novel-T (Kennispark Twente), OostNL, High Tech Systems Park (Thales), Saxion en ROC van Twente (Hart van Zuid). We blijven focus houden op maatregelen die het effect van de coronacrisis zoveel mogelijk dempen. Daarnaast zetten we in op HTSM en leggen de de verbindingen (ook over de grens) als dat mogelijk is.
- Monitoren van het functioneren van de verschillende retailgebieden en themagericht blijven kijken naar structurele veranderingen in het retaillandschap. In samenspraak blijven met stakeholders om te bezien in hoeverre er reële transformatiemogelijkheden zijn.
- Om economische structuurversterking voor Hengelo binnen Twente vorm te geven is de Bestuursovereenkomst Sociaal Economische Structuurversterking (BOSS) leidend. Deze BOSS vraagt niet alleen om regionale inbedding richting de Twente Board maar blijft de komende jaren ook vragen om een gemeentelijke inbedding.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

- Bestaande bedrijfslocaties verder ontwikkelen en onderhouden en/of herstructureren en verduurzamen.
- Verkoop van bedrijfskavels op de bedrijventerreinen.
- De ontwikkeling van onder meer de Cleantech Campus The Green Box (Eaton terrein) faciliteren. The Green Box beoogt een Europees technologie, ondernemers- en wetenschaps-campus te worden die zich toelegt op de ontwikkeling van haalbare en betaalbare oplossingen voor schone energie. The Green Box ontwikkelt zich tot de nieuwe thuisbasis voor startups, scale-ups, en onderzoeks- en ontwikkelingsgroepen die zich bezighouden met de transitie naar schone energie.
- Actualisering van de bedrijventerreinenaanpak. Aandacht houden voor mogelijke revitalisering onder meer waar vertrekkende bedrijven tot lege plekken leiden. Samen met ondernemersverenigingen inzicht krijgen in wat de bedrijventerreinen de komende jaren nodig hebben om toekomstbestendig te blijven c.q. te worden.

Economische promotie

- Wij versterken de groei van het lokale en regionale MKB en werken aan een sterke industriële sector. Wij promoten Hengelo als economische vestigingsplaats.
- De regionale acquisitie voor economische activiteiten in Logistiek en High Tech Systems en Materials.
- Om Hengelo te promoten, blijven wij het stadsverhaal en de kernwaarden (DNA) van Hengelo bekendmaken. We richten ons op de positionering van de binnenstad, de merkwaarden, en het economische aanbod van Hengelo. Dit geldt voor de binnenstad, Hart van Zuid, winkelgebieden, bedrijventerreinen, en evenementen. We brengen dit onder de aandacht van investeerders, ondernemers, bewoners en bezoekers. Wij willen de herkenbaarheid, bekendheid en het uitdragen van het stadsverhaal met het bijbehorende aanbod verbeteren.
- Subsidiëren van Hengelo Promotie voor stadspromotie, evenementen en toeristische informatievoorziening.
- Marketing en communicatie voor Hengelo met als prioritaire gebieden de binnenstad en Hart van Zuid. We gebruiken hiervoor de herijkte citymarketingvisie.
- Het Hengelose stadsmerk dat in 2020 is vastgesteld gebruiken als terugkerend beeld in de marketing en communicatie.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

- Wij koesteren onze zittende ondernemers. Zij zijn belangrijke ambassadeurs voor onze stad. Wij werken intensief samen met ondernemers en andere belanghebbenden uit Hengelo, de regio en op landelijk niveau. Concreet betekent dit dat wij sterk blijven inzetten op het leggen en onderhouden van contacten met deze partijen.
- Vanuit economische duurzaamheid willen wij het juiste bedrijf op de juiste locatie huisvesten.
- Wij bevorderen ondernemerschap door regelgeving te vereenvoudigen en regeldruk te verlagen.
- Wij hanteren de gemeentelijke kaders en uitgangspunten zoals beschreven in het uitwerkingsplan evenementen voor de subsidiebeschikking aan Hengelo Promotie.
- Belastingen (laten) innen, zoals toeristenbelasting.
- Het organiseren en aansturen van de kermis.
- Het organiseren en aansturen van de (week)markt.
- Deelname aan het regionale acquisitie en accountmanagersoverleg.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Verschil 2025 - 2024
3.1 Economische ontwikkeling	-356	-262	334	-	-334	-71
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-163	1.181	10.134	11.078	944	-237
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	-179	-210	802	480	-321	-111
3.4 Economische promotie	-404	-837	1.390	318	-1.071	-235
Totaal 3 Economie	-1.102	-128	12.659	11.877	-782	-654

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
3.1 Economische ontwikkeling	-334	-314	-314	-314
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	944	1.033	1.033	1.083
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	-321	-321	-321	-321
3.4 Economische promotie	-1.071	-571	-571	-571
Totaal 3 Economie	-782	-173	-173	-123

Financiële toelichting

3.1 Economische ontwikkeling (€ 71.000 nadeel)

Voor 2025 zijn de kosten voor economische ontwikkeling ruim € 70.000 hoger dan in 2024. Dit heeft te maken met een incidenteel budget (€ 20.000) voor de prijsvraag werkruimte (25-NB-3.5). Deze wordt gedekt door een onttrekking uit de reserve aanjaagbudget talentopgave. Verder zetten we extra in op de promotie van Hengelo om de stad aantrekkelijker te maken voor jong talent en ondernemers. Hierdoor rekenen we meer uren toe aan dit onderwerp (€ 50.000).

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur (€ 237.000 nadeel)

Voor 2025 nemen de kosten met € 170.000 toe. Dit bedrag is in de Zomernota 2024-2028 beschikbaar gesteld voor het opstellen van het uitvoeringsplan voor bedrijventerrein Twentekanaal (25-NB-3.1). Dit uitvoeringsplan legt de basis voor de reductie van een groot deel van de CO2-uitstoot van Hengelo. De kosten worden gedekt uit de stelpost Duurzaamheid die opgenomen is in programma 7. Het overige verschil wordt veroorzaakt door eenmalige verkoop van percelen grond aan Enexis in 2024.

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen (€ 111.000 nadeel)

Er zijn op dit taakveld in 2025 meer loonkosten begroot door een andere toerekening van loonlasten binnen het fysieke domein (zie paragraaf 3.3).

3.4 Economische promotie (€ 235.000 nadeel)

In de Zomernota 2024-2028 is € 95.000 extra beschikbaar gesteld voor Citymarketing (25-NB-3.3) en het opstellen van het evenementenbeleid (25-NB-3.6). Ook is € 50.000 extra beschikbaar gesteld om Hengelo op de kaart te zetten (25-NB-3.4). Daarnaast is de subsidie aan Hengelo Promotie met € 60.000 verhoogd (25-NB-3.7). Tegenover deze extra kosten staat een verlaging van het aantal toegerekende uren door een andere toerekening van loonlasten binnen het fysieke domein (zie paragraaf 3.3.). Dit zorgt voor een voordeel van ongeveer € 70.000. Bij de behandeling van de Zomernota is een motie (M03) aangenomen om € 100.000 beschikbaar te stellen voor Gelden Ruimte voor Ondernemen. Dit wordt gedekt uit de algemene reserve.

Risico's

De beschikbare grond in de gemeente is schaars en vormt een risico voor de economische groei. De beperkte beschikbare ruimte moet worden verdeeld over verschillende ambities, zoals woningbouw, de ontwikkeling van bedrijventerreinen en het behalen van onze duurzaamheidsopgaven.

Het stroomnet in Overijssel is bijna vol. Daarmee staat de levering van stroom voor ontwikkelingen op het gebied van woningbouw en nieuwe bedrijven onder druk. Dit heeft een grote invloed op de ontwikkeling van woningbouw en bedrijven.

Door de dubbele vergrijzing is het belangrijk dat de gemeente en de regio Twente inzetten op het aantrekken en behouden van gouden handen en knappe koppen. Als we hier niet op inzetten lopen we het risico dat we het bestaande voorzieningenniveau niet kunnen behouden. Deze aanpak vraagt samenwerking met andere gemeenten en de provincie. We lopen het risico dat door verschillende belangen en visies de ontwikkeling vertraagt.

Om talenten aan te trekken moeten we zorgen voor voldoende werkgelegenheid in de regio en het aantrekken van nieuwe bedrijven. Door de krapte op het stroomnetwerk en het tekort aan bedrijventerreinen kan deze vraag onder druk komen te staan. Als we deze verandering niet tijdig kunnen doorvoeren, bestaat het risico dat bedrijven wegtrekken.

5.2.4 Onderwijs



Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Bruggink

Aanspreekpunt Ambtelijk

K. Webbink, E. van Spall, T. Lantink

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Wet passend onderwijs

In 2025 worden er significante ontwikkelingen doorgevoerd binnen de Wet passend onderwijs. De wetswijziging is gericht op het creëren van een onderwijssysteem waarin ieder kind de mogelijkheid krijgt om zich optimaal te ontwikkelen, ongeacht de uitdagingen die het kan tegenkomen. De focus ligt op inclusiviteit, maatwerk en samenwerking tussen betrokken partijen.

Inclusief onderwijs

Inclusie vormt een centraal onderdeel van onze visie op onderwijs en maatschappelijke participatie. Wij streven met de Lokaal educatieve agenda (LEA) naar een omgeving waarin alle kinderen, ongeacht hun achtergrond, mogelijkheden of beperkingen, gelijke kansen krijgen om te leren, te groeien en te bloeien. Daarom zetten wij in op toegankelijke onderwijs- en zorgfaciliteiten en adequate ondersteuning en begeleiding voor kinderen met een specifieke onderwijsbehoefte. Ook zetten wij in op het versterken van de samenwerking tussen scholen, ouders, zorginstellingen en andere relevante partners.

Vanuit het Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs zetten wij daarom eveneens in op het realiseren van integrale, multifunctionele schoolgebouwen die tegemoet komen aan onze ambitie op het terrein van inclusie.

Voortijdig schoolverlaters

De Twentse Belofte 2020-2024 is met een jaar verlengd en ook in 2025 nog van toepassing. Het is een regionale aanpak van de 14 Twentse gemeenten in samenwerking met onderwijsinstellingen voor de aanpak van voortijdig schoolverlaters en jongeren die wat extra ondersteuning nodig hebben. Reden van de verlenging is de inwerkingtreding medio 2025 van het wetsvoorstel 'Van school naar duurzaam werk'. Het doel van dit wetsvoorstel is om jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt de juiste begeleiding en ondersteuning te geven richting economische zelfstandigheid. In 2025 schrijven wij de nieuwe Twentse Belofte voor de komende jaren waarin de gevolgen van de wetswijziging worden meegenomen.

Relevante beleidsnota's

- [Twentse Belofte \(2020\)](#)
- [Kwaliteitskader Hengelose Voorschool \(2024\)](#)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)
- ['Samen op weg', Twentse visie op vervoer onder gemeentelijke verantwoordelijkheid \(2016, update 2023\)](#)
- [Lokaal educatieve agenda 2024-2027](#)
- [Integraal huisvestingsplan onderwijs Hengelo \(2024\)](#)

Verbonden partijen

In dit programma werken we niet samen met verbonden partijen.

Wat willen we bereiken?

4.1 Kinderen en jongeren in Hengelo krijgen ook door kwalitatief goed onderwijs gelijke kansen in de maatschappij

4.1.1 Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2023	2024	Streefwaarden begroting: 2025	2026	2027	2028
Percentage leerlingen van 2,5 tot 13 jaar in Hengelo met het hoogste risico op onderwijsachterstanden (%) ¹	15% (2021) 15% (2022)	15%	14%	14%	14%	14%	14%
Percentage peuters uit de doelgroep dat gebruik maakt van voorschoolse educatie (=bereik) (%) ²	³	72% ⁴	80%	78%	79%	80%	81%

1 Het hoogste risico op onderwijsachterstanden wordt bepaald op basis van het opleidingsniveau van zowel de moeder als de vader, het land van herkomst van de ouders, of ouders in de schuldsanering zitten, de verblijfsduur van de moeder in Nederland en het gemiddelde opleidingsniveau van moeders van leerlingen op school.

2 De doelgroep zijn peuters met risico op onderwijsachterstand volgens definitie van de gemeente.

3 Geen eerdere peilwaarde in verband met nieuwe monitor per 2023.

4 In 2023 is voor het eerst de nieuwe monitor voor- en voerschoolse educatie (VVE-monitor) ingezet. Uit de nieuwe monitor komt naar voren dat wij een bereik hebben van 72% (tegen een landelijk gemiddeld bereik voor VVE van 70%). Dit percentage betreft het aantal peuters uit de doelgroep dat daadwerkelijk gebruik heeft gemaakt van het VVE aanbod. 8% van de peuters die een VVE verwijzing hebben gekregen staan nog op de 'wachlijst'. Ze zitten nog niet in de VVE omdat ouders nog een overeenkomst moeten tekenen, nog moeten doorgeven of ze VVE willen ontvangen of omdat ouders na verwijzing nog niet bereikt zijn door de aanbieder.

4.1.2 Meer jongeren behalen een startkwalificatie

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2023	2024	Streefwaarden begroting: 2025	2026	2027	2028
Percentage jongeren (16 t/m 22 jaar) dat de school verlaat voordat een startkwalificatie is behaald (%) ¹	1,7% (2020) 1,9% (2021)	2,3% (2022)	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%

1 Startkwalificatie: Een leerling beschikt over een startkwalificatie met een havo- of vwo-diploma of met een mbo-2 diploma. Een vmbo-diploma of een mbo-1 diploma volstaat niet als startkwalificatie. Een in Nederland gangbare leeftijdsgrens is 23 jaar bij schoolverlaten. Dat wil zeggen dat personen die bij schoolverlaten 23 jaar of ouder zijn en niet beschikken over een startkwalificatie niet tot de voortijdig schoolverlaters worden gerekend.

4.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden optimaal gebruikt

4.2.1 Schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2023	2024	Streefwaarden begroting: 2025	2026	2027	2028
Bezettingsgraad (%): benodigde aantal m2 gebaseerd op leerlingaantallen op basis van de verordening/beschikbare aantal m2 schoolgebouw	73% (2022) 83% (2023)	76% ¹	75%	83% ²	83%	83%	83%

1 In 2023 heeft Symbio de Kuyperschool (aan het Kuypersplein) gesloten en de leerlingen opgevangen in IKC De Hunenborg. Daardoor is de gemiddelde bezettingsgraad van de schoolgebouwen iets gestegen (naar 76%).

2 Bij het vaststellen van het IHP is het ruimtegebruik opnieuw berekend. Hieruit blijkt dat de bezettingsgraad 83% is.

4.2.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra)

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2023	2024	Streefwaarden begroting: 2025	2026	2027	2028
Percentage schoolgebouwen voor het basisonderwijs in Hengelo dat een integraal kindcentrum bevat (%)	34%(2021) 35%(2022)	35%	35%	35%	35%	35%	35%

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

4.1 Kinderen en jongeren in Hengelo krijgen ook door kwalitatief goed onderwijs gelijke kansen in de maatschappij

4.1.1 Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand

- Wij zetten in 2025 vanuit de Lokale educatieve agenda (LEA) in op het vergroten van onderwijskansen. Dat doen we door de basisvaardigheden te versterken en een breed ontwikkelingsperspectief te bieden, waarbij we zo vroeg mogelijk signaleren. Ook zetten wij in op integraal en inclusiever onderwijs en kinderopvang (zie belangrijke ontwikkelingen hierboven) én op doorgaande educatieve leerlijnen en ondersteuningslijnen, waardoor de overgang van kinderen en jongeren van de ene naar de andere school/organisatie makkelijker wordt.
- Wij zoeken hierbij de verbinding met andere beleidsterreinen zoals armoede en gezondheidsbeleid. Wij investeren bijvoorbeeld in deskundigheidsbevordering ten aanzien van armoedesignalering bij leerkrachten en pedagogisch medewerkers. Wij ondersteunen kinderen en jongeren bij het leren door de inzet van mentoren of huiswerkbegeleiding.
- Wij brengen in kaart hoe verschillende groepen kinderen in het onderwijs met elkaar omgaan en maken hierop een analyse. We onderzoeken in hoeverre kinderen van diverse achtergronden elkaar ontmoeten en van elkaar leren.

4.1.2 Meer jongeren behalen een startkwalificatie

- Met de wetswijziging 'van school naar werk' (ingangsdatum medio 2025) wordt de doelgroep van RMC uitgebreid en de leeftijdsgrens opgetrokken van 23 jaar naar 27 jaar. Vanuit de Twentse Belofte werken wij aan een regionale aanpak hierop. Dit doen wij samen met het Middelbaar Beroepsonderwijs, Voortgezet speciaal onderwijs en Praktijkscholen.

4.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden optimaal gebruikt

4.2.1 De schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen

- Voor het Integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) staat 2025 in het teken van de overgang van plan naar uitvoering. Dit is onderdeel van het meerjarenplan van het IHP. Wij maken per businesscase inzichtelijk welke huisvestingsmaatregelen op welk moment nodig zijn, vanuit vastgestelde kaders voor financiën, kwaliteit, duurzaamheid en functionaliteit.
Bij de uitgewerkte businesscases voor onderwijshuisvesting worden incidentele kosten gedekt uit de algemene reserve. Bijvoorbeeld door de tijdelijke huisvestings- en sloopkosten uit de investeringskredieten onderwijshuisvesting te halen. Deze incidentele lasten worden ten laste van de algemene reserve gebracht. Hierdoor wordt niet gekort op het vastgestelde budget voor het IHP onderwijs (motie M23 Zomernota 2024-2028).
Wij zetten in op goede schoolgebouwen die voldoende ruimte bieden aan ons huidige aantal Hengelose leerlingen, maar die ook aan te passen zijn aan een stijgend aantal leerlingen vanuit onze ambitie om als stad te groeien.
- In het IHP is een uitvoeringsplan opgenomen voor de komende zes jaar (tot 2030). Het uitvoeringsprogramma beschrijft de huisvestingsmaatregelen voor de scholen die als eerste aangepakt worden. Die keuze van scholen volgt uit de roadmap die de schoolbesturen gezamenlijk hebben opgesteld.

4.2.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra)

- In het IHP en in de daaruit voortkomende uitvoeringsplannen, zetten wij in op een efficiënt gebruik van schoolgebouwen. Zowel in de in pandige samenwerking met kernpartners als bijvoorbeeld kinderopvang, maar ook in de verbinding met de wijk (op het gebied van onder andere zorg en welzijn). De functie van de school in de wijk gaan wij nadrukkelijker versterken, afhankelijk van de specifieke behoeften in de wijk, inzetten voor en ten gunste van alle inwoners van die betreffende wijk.

Wat blijven we doen?

- De gemeente Hengelo voert de wettelijke taken uit rond het openbaar onderwijs, zowel bestuurlijk als financieel. Hiervoor sturen de stichtingen jaarlijks hun begroting en jaarrekening ter kennisname naar de gemeenteraad. Daarnaast wordt er tweejaarlijks een bijeenkomst georganiseerd tussen de directeur-bestuurder en raad van toezicht van beide stichtingen met de gemeenteraad.
- Wij blijven samen met partners uitvoering geven aan de actielijnen uit de nieuwe Lokale educatieve agenda 2024-2027.
- Wij continueren de passende Buitenschoolse opvang voor schoolgaande kinderen tot 13 jaar (BSO+). Wij zetten het in als doordeweeks alternatief voor groepsbegeleiding. In 2025 hebben wij aandacht voor de samenwerking met de basisondersteuning.
- Wij zetten de Jeugdhulpteams (JHT) op school voort tot en met juli 2025 en ontwikkelen het samen verder met het onderwijs en de jeugdhulppartners. Zie 5.2.6 (sociaal domein).
- Wij werken in het basisonderwijs verder met het preventieteam jeugd, om zo licht en nabij mogelijk ondersteuning te bieden. De Schoolzorgondersteuners (SZO) maken daarvan een integraal onderdeel uit. Zie 5.2.6 (sociaal domein).
- Wij blijven ons inzetten om onderwijsachterstanden te voorkomen en te bestrijden in de voorschoolse periode en het primair onderwijs. Wij doen dit door in te zetten op voldoende en kwalitatief goede plekken voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en zorgen voor een goed bereik van de voorschool.
- Wij doen mee met het project 'Basisvaardigheden preventie en onderwijs' en zetten daarbij in op een kansrijke startpositie voor alle leerlingen bij de start van groep drie en op doorlopende intensieve samenwerking met (aankomende) ouders.
- Wij bieden leerlingen in de basisschoolleeftijd (taal)ondersteuning op maat.
- In samenwerking met het onderwijs en het Expertisecentrum Jonge Kind ontwikkelen wij de zorgstructuur in het onderwijs door, in samenwerking met de aanbieder van de basisondersteuning.
- Wij blijven ons inzetten op het bestrijden en voorkomen van verzuim bij jongeren en maken hierbij de omslag naar schoolaanwezigheid. Samen met het onderwijs, zorg en arbeid geven wij uitvoering aan de 'Nieuwe Twentse Belofte'. Dit is een regionaal programma met maatregelen ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren tussen de 12 en -straks- 27.
- Integrale vervoersondersteuning staat voorop, zo ook binnen het leerlingenvervoer. Met waar mogelijk aandacht voor het zelfstandig reizen naar school, bijvoorbeeld met behulp van een reismaatje.
- Wij zetten ons in voor de ontwikkeling van volwassenen door het coördineren en organiseren van activiteiten om taal- en rekenvaardigheden voor volwassenen te bevorderen.
- Wij blijven inzetten op leren lezen en schrijven en het tegengaan van lage basisvaardigheden onder verschillende doelgroepen. Wij pakken samen met partners laaggeletterdheid aan.
- Wij werken, in samenspraak met het onderwijsveld, aan een evenwichtige spreiding en optimaal benutten van schoolgebouwen, zoals opgenomen in het IHP Onderwijs (eerste tranche van uitvoering voor de periode tot 2030).
- Om bewegingsonderwijs te ondersteunen stellen wij voldoende en functionele gymnastieklokalen voor het onderwijs beschikbaar.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Vershil 2025 - 2024
4.1 Openbaar basisonderwijs	-0	2	-	-	-	-2
4.2 Onderwijshuisvesting	-5.663	-5.561	6.534	816	-5.719	-157
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.061	-2.401	7.143	4.242	-2.901	-499
Totaal 4 Onderwijs	-7.724	-7.961	13.678	5.058	-8.619	-659

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	-5.719	-5.803	-6.244	-6.685
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.901	-3.436	-3.600	-3.600
Totaal 4 Onderwijs	-8.619	-9.239	-9.844	-10.285

Financiële toelichting

4.2 Onderwijshuisvesting (€ 157.000 nadeel)

In de Zomernota 2023-2027 hebben wij investeringsruimte vrij gemaakt voor het IHP. De verwachte investeringen worden grotendeels gedaan in de jaren 2025 tot en met 2029. De kapitaallasten kennen hiermee een opgaande lijn. In 2024 is de compensatie voor de meerprijs van gaslasten beëindigd. Dit leidt tot een incidenteel nadeel van € 91.000 voor de gymnastieklokalen (24-FP-9.5). Daarnaast zijn de energielasten voor sport structureel herverdeeld. Hierdoor zijn de verwachte kosten op gymnastieklokalen lager € 275.000 (24-FP-5.4).

Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (€ 499.000 nadeel)

Wij hebben incidentele meerjarige middelen ontvangen voor onderwijsvertraging als gevolg van corona. Deze regeling loopt tot en met 2025, de middelen worden ingezet voor de financiering van een deel van het Jeugdhulpteam. De hoogte van deze middelen fluctueert per jaar en dit leidt tot een nadelig verschil van € 174.000.

De rijksmiddelen achterstandenbeleid worden jaarlijks bijgesteld en mogen over een termijn van 4 jaren besteed worden (periode 2023 - 2026). Ervan uitgaande dat de bijdrage over 2024 meerjarig doorgetrokken kan worden, krijgen wij tot en met 2025 voldoende middelen om de bijbehorende lasten te kunnen dekken. Wij hebben daarom in de Zomernota 2024-2028 voorgesteld om tot en met 2025 onze eigen middelen vrij te laten vallen en voor 2026 deels. Bij een gelijk blijvende bijdrage zullen wij vanaf 2026 wel een gedeelte van onze eigen beschikbare middelen moeten inzetten. Dit leidt tot een meerjarig oplopend negatief saldo in onze begroting.

Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

Risico's

Afhankelijkheid externe partijen

Op het gebied van onderwijs zijn wij in grote mate afhankelijk van externe partijen. De gemeente gaat niet over de inzet van leraren en pedagogisch medewerkers dat zijn onderwijsstichtingen en kinderopvangorganisaties wel. Maar wij zijn wel verantwoordelijk voor het bieden van voldoende en kwalitatief goede voor- en vroegschoolse educatie plekken. Het tekort aan leraren is niet een trend waar wij direct invloed op hebben. Wij kunnen onderwijsstichtingen en kinderopvangorganisaties helpen door het creëren van goede randvoorwaarden.

Ook zijn wij afhankelijk van het Rijk. De onzekerheid over inkomsten voor extra aandacht en zorg voor leerlingen maakt het lastig om afspraken te maken en te investeren. De initiatieven voor gratis kinderopvang hebben ook impact in Hengelo, maar door de grote onzekerheid is het moeilijk hierop te anticiperen. Het kan zijn dat wij te maken krijgen met extra kosten.

Kans op segregatie

Wij willen alle kinderen gelijke kansen bieden. Wij zien dat inwoners bereid zijn om buiten hun woonwijk kinderen naar school van hun voorkeur te brengen. Dit kan lijden tot segregatie.

Multifunctioneel gebruik gebouwen

Om schoolgebouwen zo optimaal mogelijk te gebruiken wordt, naast de functie als Integraal Kind Centrum (IKC) al snel gedacht aan inzet voor verschillende doelgroepen en functies. Daarvoor is het nodig dat gebouwen goed toegankelijk zijn. Belangrijk is aandacht te houden voor de veiligheid van de kinderen. Daarnaast kan er sprake zijn van 'concurrentie' met ander maatschappelijk vastgoed zoals wijkcentra en verenigingen. Of het wegvallen van voorzieningen indien schoolgebouwen gesloten moeten worden.

Integraal huisvestingsplan onderwijs

Heel actueel is het integraal huisvestingsplan voor onderwijs waarin de gemeente investeert in adequate huisvesting voor Hengelose leerlingen in het primair, voortgezet en speciaal (basis) onderwijs. Aan dit plan zitten risico's op het gebied van financiën, ambitie in kwaliteit en tempo en omvang van de te treffen maatregelen. Er is een inschatting gemaakt van de investeringen vanuit het IHP voor de jaren tot 2030. Wij kijken goed naar de timing en gewenste en noodzakelijke maatregelen per school. Op dit moment schatten wij in dat de beschikbare middelen vanuit de Zomernota 2023-2027 passend zijn voor de jaren tot 2030. Dit mede door te kijken naar de uitvoeringskracht die met de uitvoering gemoeid gaat. Het moderniseren of vervanging van gebouwen kan wel extra (onvoorziene) kosten met zich meebrengen. De benodigde middelen worden periodiek herijkt en meegenomen in de P en C-cyclus.

5.2.5 Sport, cultuur en recreatie



Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Bruggink, Luttkholt en Gerrits

Aanspreekpunt ambtelijk

K. Webbink, J-P. Boutkan, J. Logtenberg en E. van Spall

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Algemeen

Sport en cultuur dragen bij aan aantrekkelijke bruisende stad

Sport en cultuur hebben een belangrijke rol om te zorgen voor ontmoeting, plezier, prestatie, behouden van (jong) talent en het creëren van een bruisende stad en omgeving. Hengelo kent (toonaangevende) sport- en cultuurvoorzieningen. Hiermee ligt er een goed fundament dat in 2025 verder uitgebouwd kan worden om zodoende nog meer (boven-)regionale aantrekkingskracht te creëren.

Sport en cultuur versterken de sociale basis

In 2025 onderzoeken wij hoe wij sport en culturele voorzieningen en -initiatieven gericht in kunnen zetten voor de versterking van de gemeenschappelijke én persoonlijke sociale basis van de inwoners van Hengelo (in lijn met het Transformatieplan).

Sport

Sport- en beweegregio Twente

Wij werken actief samen met de veertien Twentse gemeenten op de thema's 'inclusiviteit' en 'talentontwikkeling', volgens de visie die wij hiervoor hebben opgesteld in 2024.

Infrastructuur, accommodaties en voorzieningen

Wij werken aan een Gebieds- en accommodatievoorzieningen plan (GAP). Het GAP dient als kader voor de integrale opgave voor binnen- en buitenaccommodaties en activiteiten in de openbare ruimte. Het komt voort uit onze Sport- en beweegvisie 2033. Het doel is een toekomstbestendige infrastructuur te realiseren, in lijn met de Koers 2040 en de opgaven op het gebied van maatschappelijk vastgoed in brede zin.

Tarieven onderzoek en doorvoeren kostprijsdekkende huur (KPDH)

Wij verwachten het tarievenonderzoek (accommodaties en voorzieningen) in 2025 op te leveren. De uitkomst van dit onderzoek biedt inzicht in (mogelijk) nieuwe tarieven voor de kostprijsdekkendheid en wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. Gemeentebreed voeren wij de KPDH in en huurders van sportaccommodaties hebben hiermee te maken.

Kunst, cultuur en erfgoed

Route naar een nieuwe Kunst- en Cultuurvisie vanaf 2027

Met de tussenrapportage Kunst- en Cultuurnota 2021-2024 is de raad geïnformeerd over de voortgang van het huidige beleid. In de Zomernota 2024-2028 is het voorstel tot de verlenging van de Kunst- en cultuurnota 2021-2024 tot met 2026 uitgebreid toegelicht in paragraaf 5.1.1 Beleidsmatige ontwikkelingen 2024 en 24-FP-5.9 Tussenrapportage Kunst- en cultuurnota.

De door ons vastgestelde Tussenrapportage Kunst- en cultuurnota 2021-2024 geeft een stand van zaken over het kunst- en cultuurbeleid eind 2023. De gemeenteraad is over de Tussenrapportage en verlenging geïnformeerd tijdens een politieke markt op 21 mei 2024.

Na de uitdagingen van de coronacrisis willen wij de ingezette koers graag voorzetten en de aanjaagfunctie van cultuur op de stedelijke ontwikkelingen versterken. Daarom stellen wij voor om de looptijd van de Kunst- en cultuurnota te verlengen met twee jaar, namelijk tot en met 2026 (zie raadsbrief van 2 april 2024; zaaknummer 3711738). Dit

mede om de huidige beleidslijnen, activiteiten en het cultuuraanbod te borgen. Dit proces is in afstemming met onze culturele (kern)partners. In deze jaren werken we aan meerdere sporen. Wij maken af waar we aan begonnen zijn in de huidige periode 2021-2024. Wij spelen in op nieuwe ontwikkelingen op basis van voortschrijdend inzicht. We werken een gedegen plan uit om samen met onze partners tot een lange termijn visie voor kunst- en cultuurbeleid te komen. Dit moet passen bij de stedelijke ontwikkelingen, de invulling van de omgevingsvisie met deelprogramma's, de ontwikkelingen in het sociaal domein en de talentopgave.

Wij stellen u in het raadsadvies voor in te stemmen met de verlenging van de Kunst- en cultuurnota 2021-2024 met 2 jaar (tot en met 2026). Parallel daaraan vindt de ontwikkeling van een nieuw omgevingsprogramma kunst en cultuur met bijbehorend uitvoeringsprogramma plaats. De raad wordt tijdig en zorgvuldig meegenomen in het proces dat hier bij hoort.

Zorgplicht Bibliotheken

Met een aanpassing van de Bibliotheekwet wordt de huidige bevorderingstaak van gemeenten en provincies in 2025 omgezet in een zorgplicht. 2025 wordt door het Rijk ingezet als een overgangsjaar om de gemeenten en lokale bibliotheken op deze zorgplicht voor te bereiden. Over de inhoudelijke betekenis en mogelijke veranderingen wordt de raad op het daarvoor juiste moment geïnformeerd.

Cultuurconvenant 2025-2028 Landsdeel Oost

De minister van OCW sluit voor de periode 2025-2028 weer cultuurconvenanten af met de regio's in Nederland en in ons geval in het convenantgebied landsdeel Oost (Provincie Overijssel en Gelderland, acht gemeenten waaronder Enschede en Hengelo en zes cultuurregio's). Doel van het convenant is het bijdragen aan een kwalitatieve, toegankelijke, diverse en toekomstbestendige culturele infrastructuur in heel Nederland.

Erfgoed

Cultureel erfgoed maakt een steeds essentiëler onderdeel uit van onze stad. Het gaat niet alleen fysiek om gebouwen, de stedenbouwkundige opzet, het landschap, maar ook om de verhalen, de historie en de beleving van erfgoed. Trots op de wederopbouw, het industriële verleden, een prachtig Tuindorp en alle verhalen die daarbij verteld kunnen worden. Inmiddels is de Omgevingswet in werking getreden en staat tevens een nieuwe generatie erfgoed boven aan het lijstje van aandachtspunten: de post '65 periode. Gemeenten moeten in het omgevingsplan rekening houden met het belang en behoud van cultureel erfgoed. Daarom zal een inventarisatie en analyse van het erfgoed dat binnen de gemeente aanwezig is, plaatsvinden. Op basis daarvan zal een toereikend beschermingsregime in het omgevingsplan worden opgenomen.

Puiencommissie

We zetten ons in voor een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van de binnenstad. Dit doen we door aanpassingen van winkelpanden, waarbij de architectuur van het totale pand wordt gezien. De Puiencommissie is van origine gericht op de gevels op de begane grond maar merkt, mede door de transformatie van panden naar wonen, dat ook de verdiepingen meer aandacht behoeven. Dit biedt kansen om hierin mee te denken en ook daar de kwaliteit te verhogen. Reclamevoering en blinde etalages krijgen hierin steeds meer aandacht. De Puiencommissie wil haar impact vergroten door natuurinclusief bouwen in de binnenstad te stimuleren, begeleiden en subsidiëren.

Recreatie en groen

Door het veranderende klimaat ontstaan er steeds vaker pieken in neerslag en extreme hitte en droogte en neemt de biodiversiteit af. Om in de toekomst het wateroverlastrisico beperkt te houden moeten we de riolering en het stedelijk watersysteem hierop aanpassen. Hierbij zijn vooral grotere bovengrondse maatregelen nodig om het teveel aan water tijdelijk te bergen, zowel in groenstroken van de gemeente als op particulier terrein. Wij kiezen voor een duurzame aanpak en richten de openbare ruimte in met robuuste oplossingen om de hevige neerslag op te kunnen vangen. Extra groen en water in de openbare ruimte vermindert hittestress. Wij gaan proberen om particulieren te bewegen om minder stenen in de tuinen te leggen en meer groen aan te leggen.

Relevante beleidsnota's

- Programma Water en Riolering 2023-2027
- Klimaat Actieve Stad Hengelo 2023-2027
- Klimaatadaptatiestrategie Hengelo (2022)
- [Sport- en Bewegvisie 2023-2033](#) (2023)
- [Lokaal Sportakkoord \(2023-2026\)](#)
- [Kadernota Spelen](#) (2016)
- Lokaal Preventieakkoord (2022)
- [Landelijke nota gezondheidsbeleid](#) (2020-2024)
- [Samen meer voor kunst en cultuur Cultuurnota \(2021-2024\)](#)
- Kwartier maken voor de Collectie Hengelo (2008)
- Deltaplan Collectie Hengelo (2010)
- [Beleidsnota Cultuurhistorisch Erfgoed \(2014-2022\)](#)
- [Omgevingsvisie Hengeloos buiten](#) (2020)
- [Omgevingsvisie Het Hart van Hengelo](#) (2022)
- [Nota Vrijtijdseconomie \(2011-2021\)](#)
- [Horecavisie](#) (2016)
- [Nota Snippergroen](#) (2015)
- [Groenplan Hengelo](#) (2015)
- Meerjarenplan gezondheid (2019)
- [Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders](#) (2021)
- [Bomenverordening + beleidsregels](#) (2018)
- [Bijzondere Bomen Hengelo](#)

Verbonden partijen

Gildebor/SWB Midden-Twente

Gildebor draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en de sportaccommodaties.

Regionaal Bestuurlijk Overleg Sport en Bewegen Twente

Het bestuurlijk overleg sport en bewegen in Twente draagt bij aan het programma door onderlinge afstemming, kennisdeling en samenhang te bevorderen. In 2024 is de nieuwe visie 'Sport en Bewegen in Twente' vastgesteld door de 14 Twentse gemeenten.

Recreatieschap Twente

Recreatieschap Twente is per 1 januari 2022 opgericht. Het recreatieschap draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de recreatieparken en door het bevorderen van recreatie en toerisme.

Cultuurregio Twente

Cultuurregio Twente is een samenwerkingsverband tussen de kunst- en cultuursectoren in alle Twentse gemeenten. Het profiel van de Cultuurregio Twente 2021-2024 en onderliggende ambities zijn door alle 14 Twentse gemeenten (colleges) vastgesteld.

Wat willen we bereiken?

5.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en/of spelen

5.1.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en spelen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage volwassenen Hengeloërs (18+) die voldoen aan de beweegrichtlijnen ¹	56,4% (2021) 56,8% (2022)	nieuwe indicator en nieuwe bron	nieuwe indicator en nieuwe bron	58,1%	58,5%	59,0%	59,4%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over speelvoorzieningen voor kinderen tot 12 jaar (%)	59,4%(2021) 49,3%(2022) 53,2%(2024)	59,4%	60,0%	60,6%	60,0%	60,0%	60,0%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over speelvoorzieningen voor jongeren tot 12-18 jaar (%)	38,2%(2021) 20,9%(2022) 22,2%(2024)	36,0%	42,0%	42,0%	42,0%	42,0%	42,0%
Score (0 tot 100) voor de beweegvriendelijke omgeving in Hengelo (opgebouwd uit deelindicatoren recreatief groen en blauw, sport- en speelplekken, sportaccommodaties en nabijheid van voorzieningen) ¹	60 (2020) 70 (2022)	nieuwe indicator en nieuwe bron	nieuwe indicator en nieuwe bron	70	71	72	73

¹ Beleidsindicator is m.i.v. 2025 aangepast in lijn met de nieuwe sportvisie, waarbij de bron is veranderd in sportenbewegeninijfers.nl

5.2 Inwoners beleven kunst, cultuur en erfgoed in Hengelo

5.2.1 Inwoners en bezoekers waarderen het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Het rapportcijfer dat inwoners geven voor (de diversiteit van) het aanbod van culturele voorzieningen in Hengelo (cijfer 1-10)	6,9 (2022) 7,3 (2023) 7,1 (2024)	7,2	7,2	7,3	7,3	7,3	7,3
Het rapportcijfer dat inwoners geven aan de kwaliteit van de culturele voorzieningen in Hengelo (cijfer 1-10)	7,2 (2022) 7,3 (2023) 7,3 (2024)	7,3	7,2	7,3	7,3	7,3	7,3
Het rapportcijfer dat inwoners geven voor het behoud van het cultureel erfgoed van Hengelo, zoals monumenten (cijfer 1-10)	6,2 (2022) 6,5 (2023) 6,2 (2024)	6,5	8,0	8,1	8,2	8,3	8,3

5.3 Hengelo is aantrekkelijker voor mens, plant en dier met meer en goed onderhouden openbaar groen

5.3.1 Inwoners zijn meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'In mijn buurt is voldoende groen' (%)	74,7% (2022) 69,7% (2023) 71,1% (2024)	69,7%	77,1%	77,1%	77,1%	77,1%	77,1%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Perken, plantsoenen en parken in mijn buurt zijn goed onderhouden' (%)	54,6% (2022) 61,3% (2023) 55,2% (2024)	61,3%	63,7%	63,7%	63,7%	63,7%	63,7%
Percentage openbaar groen ten opzichte van de totale openbare ruimte (%)	51,3% (2021)	50,9%	51,2%	51,2%	51,2%	51,2%	51,2%

5.3.2 Hengelo kent meer biodiversiteit in de openbare ruimte

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Oppervlakte ecologisch beheerde bermen en graslanden (hectare)	107,5 (2020)	217	236	236	236	236	236

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

5.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en/of spelen

- Wij ontwikkelen het Gebied en Accommodatie-voorzieningen Plan (GAP) en leggen dit als nieuw beleid voor aan de raad.
- Wij versterken de vind- en zichtbaarheid van het totale sport-, beweeg- en speelaanbod (actie Sport- en Beweegvisie 2033). Dit doen we onder andere door te starten met het inrichten van een platform/netwerk.
- Wij versterken de samenhang en integraliteit tussen ontwikkelingen als de Omgevingsvisie, Spoorzone Hengelo Enschede (SHE) en sport en bewegen (zowel lokaal als regionaal).
- Wij faciliteren en ondersteunen sport- en beweegaanbieders in een veranderend sport- en beweeglandschap. Dit doen we onder andere door de subsidie ten behoeve van deskundigheidsbevordering binnen verenigingen te verhogen (van 50%) naar 100%. Ook zoeken we aansluiting bij het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS).
- Er wordt gestart met een pilot 'Hengelo Sport Lidmaatschap' in samenwerking met sport- en beweegaanbieders.
- Wij starten met de nieuwbouw en renovatie van bestaande bouw op sportpark Veldwijk voor de huisvesting van de voetbalacademie (24-NB-5.4). Wij zetten op dit sportpark in op meer (aansprekende) evenementen voor verschillende doelgroepen.

5.2 Inwoners beleven kunst, cultuur en erfgoed in Hengelo

- Samen met Museum Hengelo komen we met scenario's voor de toekomst van het museum.
- Het gratis lidmaatschap voor de bibliotheek wordt uitgebreid met de leeftijdsgroep 18-27 jaar. De Bibliotheek Hengelo kan deze uitbreiding vanaf 2025 zelf bekostigen. Met een eenmalig toegekend bedrag zet zij ook een programma op voor 18-jarigen met een passend aanbod rondom digitale informatie en het vergroten van digitale vaardigheden en -weerbaarheid.
- Wij starten met ingang van 1 januari 2025 het nieuwe subsidietijdvak 2025-2027 van de regeling 'presentatie beeldende kunst'. Eén van aanvragers zal in de nieuwe periode invulling geven aan het kunstpodium aan Markt 8 in Hengelo.
- De stadsbeiaardier speelt met ingang van 2025 twee keer per week het carillon van het stadhuis (zie motie 'Laat de beiaard klinken' 19 juli 2023 en onderzoek dat heeft plaatsgevonden).
- De uitkomsten van het onderzoek (quikcscan) naar de invloed van regel- en wetgeving op het functioneren van verenigingsleven zijn 23 april 2024 met de raad gedeeld. In 2025 geven we hier verder opvolging aan.
- Wij herijken de verdeling en opbouw van de basissubsidie amateurkunst voor de nieuwe periode 2025-2028.
- Wij maken nieuwe afspraken met het Rijk, provincie, schoolbesturen en culturele instellingen over de voortzetting van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit in de periode 2025-2028.
- Wij starten met het 'Uitvoeringsprogramma BKV 2025-2026' en het nieuwe atelierbeleid. Met ingang van 2025 voeren we een systeem van doorstroom binnen het huidige atelierbestand door. Daarnaast richten we een digitaal platform in ten behoeve van de verschillende functies en voorzieningen op het gebied van de beeldende kunst in Hengelo. We creëren daarmee meer ruimte voor jong nieuwe talent en stimuleren de creatieve maatschappelijke activiteiten en programmering van creatieve broedplaatsen.
- Wij zetten in op culturele initiatieven die bijdragen aan de aantrekkelijkheid van het focusgebied Hengelose Magneet met als doel talent te boeien en te binden aan Hengelo en de regio.
- Wij maken een omgevingsprogramma en omgevingsplan voor Cultureel historisch Erfgoed. We kiezen een integrale benadering en betrekken onze externe partners als de 'welstand', de Rijksdienst en andere adviesorganen.
- Wij stimuleren het gesprek tussen onze erfgoedpartners en belangengroepen.

- Wij zetten actiever in op het behoud van karakteristiek erfgoed in Hart van Zuid. We stimuleren eigenaren en ontwikkelaars om bij investeringen aandacht te hebben voor het belang van 'behoud door ontwikkeling' en herbestemming van karakteristiek erfgoed. Hiervoor is de Stimuleringsregeling Industrieel Erfgoed Hart van Zuid in 2024 vastgesteld.

5.3 Hengelo is aantrekkelijker voor mens, plant en dier met meer en goed onderhouden openbaar groen

- In 2020 is er voor vier jaar een investeringsbedrag van € 150.000 per jaar beschikbaar gesteld voor het vergroenen van de wijken. In 2020 is een start gemaakt met het project Van Grijs naar Groen in de wijken Woolde en Noord. Daarna zijn de wijken Slangenbeek, Wilderinkshoek, Groot Driene en de Hengelose Es opgestart. In 2024 volgden de Berflo Es en de Hasseler Es. In de Zomernota 2024-2028 is vervolgens voorgesteld om het project Van Grijs naar Groen te verlengen en in 2025 een doorstart te maken in Beckum/Oele en in de binnenstad (25-NB-5.4). Bij het vergroenen van de wijk krijgen de inwoners een belangrijke rol bij het bepalen waar en hoe de vergroening wordt uitgevoerd. Daartoe kunnen zij ideeën indienen die gezamenlijk worden uitgewerkt.
- Wij gaan samen met de Vereniging Vrienden van Weusthag en de HAN verder onderzoeken of het waterpeil in het park Weusthagpark omhoog kan worden gebracht om verdroging te voorkomen.
- We brengen verder in beeld welke maatregelen nodig zijn om te voldoen aan onze Klimaatadaptatiestrategie uit 2022. We brengen de kwetsbaarheden in beeld, vormen meekoppelkansen en programmeren deze in de tijd. We proberen het programma dekkend te krijgen met reeds beschikbare financiële middelen, maar voorzien een benodigde kredietvraag aan de raad.
- Wij streven ernaar om water in ons gebied zo lang mogelijk vast te houden, zowel boven- als ondergronds.
- Voor veel projecten zoals isolatiewerkzaamheden, renovatie/sloop en ruimtelijke ontwikkelingen waaronder woningbouw, is een omgevingsvergunning/ontheffing voor flora- en fauna van de provincie nodig. Om te voorkomen dat deze ontwikkelingen vertraging oplopen stellen wij een Soortenmanagementplan (SMP) op, op basis van een uitgebreid ecologisch soortenonderzoek op gebiedsniveau (25-NB-5.3). Met een SMP kan een gebiedsgerichte omgevingsvergunning bij de provincie aangevraagd worden. Nadat de provincie de vergunning heeft verleend, zijn een (uitgebreid) ecologisch onderzoek en omgevingsvergunning flora-/fauna voor individuele projecten doorgaans niet meer nodig. Het SMP draagt bij aan het verhogen van de biodiversiteit.
- In 2024 is een start gemaakt met de actualisatie van het Groenplan uit 2015. Dit nieuwe groenplan bevat ambities en doelen voor het openbaar groen passend bij actuele thema's en specifieke vraagstukken in het groen (biodiversiteit, klimaatadaptatie, leefbaarheid, ecologie, duurzaamheid, gezondheid, etc.). Naar verwachting wordt dit plan in 2025 afgerond.

Wat blijven we doen?

Sporten, bewegen en/of spelen

- Wij blijven uitvoering geven aan de uitvoering van de Sport- en Beweegvisie 2023-2033.
- Wij blijven inwoners stimuleren en faciliteren om te sporten en bewegen. Dit doen wij o.a. via Hengelo Sport op scholen, in wijken en bij sport- en beweegaanbieders voor specifieke doelgroepen. Zoals jeugd, mensen met ondersteuningsbehoefte en mensen met een beperking.
- Wij richten ons op het realiseren van duurzame verbindingen tussen verenigingen, sport- en beweegaanbieders en onderwijs-, zorg- en welzijnsaanbieders. Hierbij dient sport als middel voor jeugd(zorg), gezondheid en preventie van eenzaamheid.
- Wij geven uitvoering aan de Brede SPUK-regeling (Gezond en Actief Leven Akkoord, Combinatiefunctionarissen en het Sportakkoord 2.0 (23-FP-7.1)). We blijven combinatiefunctionarissen inzetten om specifieke doelgroepen (binnen wijkgericht beleid) kennis te laten maken met sporten, bewegen en zorgen voor sociale en mentale ontwikkeling.
- Samen met de overige Twentse gemeenten blijven wij inzetten op doelgroepen met ondersteuningsbehoefte, gezondheid, inclusie en preventie. Lokaal met het Hengelo Sport Lidmaatschap zorgen wij voor een veilige, sociale en drempelloze manier van sport en bewegen voor inwoners.
- Wij zetten onze accommodaties en voorzieningen in voor inwoners om (laagdrempelig en inclusief) in aanmerkingen te (blijven) komen met sport en bewegen.

- Wij blijven sport en bewegen stimuleren door het beschikbaar stellen van subsidies. Denk hierbij aan subsidies voordeskundigheidsbevordering, duurzaamheid, kennismaking, kleine evenementen en sporten met een beperking.
- Onze sportaccommodaties zijn aantoonbaar veilig, schoon en in goede staat van onderhoud conform de eisen van NOC*NSF en de sportbonden. Wij werken hierin samen met SWB/Gildebor. Het Twentebad houdt het keurmerk Veilig & Schoon.
- Met het Twentebad bieden wij een kwalitatief hoog aanbod van zwemonderwijs, recreatie, sport en ontmoeting. Met deze accommodatie blijven wij investeren om een aantrekkelijk leer- en werkbedrijf te zijn voor Hengelose scholieren en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.
- Wij blijven inzetten op verdere verduurzaming van het Twentebad met als uiteindelijke doel deze voorziening in 2029 volledig gasvrij te laten zijn.

Kunst, cultuur en erfgoed

- Wij subsidiëren de culturele kernvoorzieningen en een aantal middelgrote aanvullende culturele instellingen, we sturen daarbij op maatschappelijke- en artistiek inhoudelijke kwaliteit.
- Wij subsidiëren amateurkunstverenigingen, kleinere organisaties voor beeldende kunst en cultureel erfgoed, omdat zij een bijdrage leveren aan het kunst- en cultuuraanbod in de stad.
- Wij stellen extra middelen beschikbaar zodat de lokale omroep (1Twente) haar organisatie verder kan professionaliseren en de ontwikkeling naar een streekomroep zo goed mogelijk te laten verlopen (24-NB-5.1).
- Wij geven uitwerking aan het Uitvoeringsprogramma voor de Cultuurregio Twente voor de periode 2023-2028. Dit programma moet leiden tot versterking van het cultuuraanbod in Twente, de samenwerking in de regio op en het aantrekken en behouden van (jong) talent.
- De Bibliotheek Hengelo zet het sociaaljuridisch spreekuur voort in 2025 (in 2021 opgezet met landelijke middelen, zie ook 24-FP-9.7). Het loket is een vindplaats voor inwoners met sociaaljuridische vragen en verwijzingen. Het is onderdeel van het Ontwikkelplein in de bibliotheek in de binnenstad en in het Kulturhus Hasselo. In 2025 evalueren we de inzet van de middelen en bepalen we of deze voor 2026 en 2027 worden voortgezet.
- Wij werken samen met Hengelo Promotie om het bestaande kunst- en cultuuraanbod te promoten, zodat meer inwoners het aanbod kennen en daar gebruik van kunnen maken.
- Wij stimuleren de samenwerking tussen het amateurkunstveld en de culturele kernvoorzieningen. Wij behouden incidentele subsidieregelingen voor amateurkunstiniciatieven en professionele beeldende kunst.
- Wij blijven uitvoering geven aan de Brede SPUK-regeling op het thema brede regeling Combinatiefuncties cultuur (23-FP-7.1).
- Wij investeren in het versterken van de sociale basis voor jeugdigen via het concept 'Studio15' (zie ook 25-NB-6.7).
- Wij beheren en onderhouden het gemeentelijk kunstbezit.
- Wij geven een vervolg aan de inventarisatie van post-'65 architectuur (panden en objecten).
- Wij houden aandacht voor de aanwijzing van waardevolle panden en gebieden.
- Wij houden aandacht voor het erfgoed in Hart van Zuid, zowel wat betreft bouwwerken (o.a. besluit 'Karakteristieke bouwwerken Hart van Zuid') als communicatie.
- Wij subsidiëren de restauraties van cultureel erfgoed, zoals monumentale panden, Tuindorp 't Lansink, begraafplaatsen, herdenkingsmonumenten, studies voor herbestemming karakteristieke boerderijen en opstellen en communicatie/PR projecten gerelateerd aan erfgoed.
- Wij adviseren eigenaren op het gebied van restauratie, onderhoud en energiezuinigheid.
- Wij initiëren projecten op het gebied van erfgoed en brengen die in de uitvoering.
- Wij begeleiden en adviseren eigenaren van winkelpanden in de binnenstad in een proces van ontwerp naar uitvoering voor wijziging van de gevel op de begane grond. Tevens adviseren we eigenaren van winkelpanden in de binnenstad in passende reclamevoering.
- Wij subsidiëren kwalitatief goede verbouwingen van (winkel)panden in de binnenstad.

Openbaar groen en biodiversiteit

- Wij maken de stedelijke omgeving steeds aantrekkelijker door nog meer groen en water toe te voegen. Wij willen maatregelen voor extra groen en water in de stad combineren om wateroverlast, droogte en hittestress terug te dringen.

- Vanaf 2020 is extra geld beschikbaar gesteld om te investeren in de vervanging van plantmaterialen, die het einde van hun levensduur hebben bereikt. Meer groen is een belangrijk thema. Behoud van bestaand groen is echter van minstens zo groot belang.
- Wij streven ernaar om water in ons gebied zo lang mogelijk vast te houden, zowel boven- als ondergronds.
- Gildebor blijft de stad onderhouden conform het afgesproken onderhoudsniveau.
- Wij zetten ons in voor een prettig woon- en leefklimaat in de stad. Dit doen we door te zorgen voor voldoende, gevarieerd en goed onderhouden openbaar groen. Daarbij houden wij rekening met de verschillende gebruiks- en natuurfuncties en met klimaatontwikkelingen.
- Twee maal per jaar overleggen wij met onze externe groenpartners tijdens de Groene Tafel. Het doel is om elkaar te informeren over actualiteiten op het gebied van groen in Hengelo. Ook delen wij kennis en informatie en werken we aan gezamenlijke groenprojecten en/of -activiteiten in Hengelo.
- De externe groenpartners hebben een adviserende rol bij zware ingrepen in de hoofdgroenstructuur.
- Samen met onze externe groenpartners stimuleren wij bewoners om tuinen groener te maken en te houden. We zijn hiervoor aangesloten bij de landelijke campagne van de Stichting Steenbreek. Ook doen we in 2025 weer mee aan het NK Tegelwippen.
- Wij zorgen voor uitdagende, veilige en goed onderhouden speel- en ontmoetingsplekken, afgestemd op de bevolkingssamenstelling in de wijken en buurten.
- Wij zorgen voor voldoende voorzieningen voor vrije beoefening van sport en spel in de openbare ruimte (de zogenoemde 12+ speelplekken), zoals trapvelden, tafeltennistafels en basketbalvoorzieningen.
- Vrij spel is overal waar dat veilig kan in de openbare ruimte toegestaan (informeel spelen).
- De kinderboerderij geeft bezoekers de mogelijkheid om te ontspannen, te recreëren en in contact te komen met dieren en planten.
- We subsidiëren recreatieparken in regionaal verband.
- Wij blijven regionaal en landelijk afstemmen en verder samenwerken op het gebied van de aanpak van de eikenprocessierups. Door de combinatie van preventief behandelen (nematoden), goede voorlichting en communicatie én het inzetten op het verhogen van de biodiversiteit (b.v. door extensief maaien) is de overlast de afgelopen jaren sterk gedaald. Dit succes willen we komende jaren blijven voortzetten, waarbij we in blijven spelen op landelijke en regionale ontwikkelingen.
- Wij blijven actief bijdragen aan de verbetering van de leefomstandigheden van bijen en andere bestuivende insecten, zoals onder andere afgesproken in het Bijenconvenant.
- Wij blijven streven naar meer biodiversiteit, onder andere door de overgang naar extensief en ecologisch beheer van bermen en graslanden en door variatie in de soortkeuze van bomen en beplantingen.
- Wij blijven maatregelen nemen om water langer vast te houden in het gebied, onder andere door afkoppelen, aanleg van wadi's en bergingsvijvers, meer ruimte voor de beken en het stimuleren van de vergroening van tuinen en groene daken.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Vershil 2025 - 2024
5.1 Sportbeleid en activering	-564	-235	851	515	-335	-101
5.2 Sportaccommodaties	-4.726	-4.791	11.464	5.698	-5.767	-976
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-6.015	-6.393	8.194	1.636	-6.558	-164
5.4 Musea	-371	-437	448	-	-448	-11
5.5 Cultureel erfgoed	-417	-460	569	-	-569	-109
5.6 Media	-2.970	-3.255	3.498	146	-3.351	-96
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-6.936	-8.492	9.184	113	-9.071	-579
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	-21.998	-24.062	34.206	8.108	-26.099	-2.036

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
5.1 Sportbeleid en activering	-335	-335	-335	-335
5.2 Sportaccommodaties	-5.767	-5.731	-5.861	-5.821
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-6.558	-6.442	-6.404	-6.384
5.4 Musea	-448	-448	-448	-448
5.5 Cultureel erfgoed	-569	-599	-559	-479
5.6 Media	-3.351	-3.243	-3.062	-3.062
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-9.071	-8.940	-8.941	-8.964
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	-26.099	-25.737	-25.610	-25.493

Financiële toelichting

5.1 Sportbeleid en activering (€ 101.000 nadeel)

Het nadeel op dit taakveld wordt veroorzaakt door de toerekening van uren.

5.2 Sportaccommodaties (€ 976.000 nadeel)

Het nadeel van € 976.000 bestaat uit een nadeel op inkomsten en uitgaven, deze worden afzonderlijk van elkaar toegelicht:

Inkomsten (€ 61.000 nadeel)

- In 2024 stopt de compensatie voor de hogere energielasten (HER+) Dit leidt tot een nadeel van € 52.000.
- Door een herijking van de Spuk Sport btw dalen de inkomsten uit deze rijksvergoeding met € 172.000 (24-FP-5.3).
- In 2024 is de compensatie voor de meerprijs van gaslasten beëindigd. Dit leidt tot een incidenteel nadeel van € 382.000 voor het Twentebad (24-FP-9.5).
- In 2025 wordt gestart met de aankoop, verbouw en nieuwbouw van gebouwen en voetbalvelden van de Voetbalacademie en de overige gebruikers van Sportpark Veldwijk (24-NB-5.4). Dit leidt tot een structureel hogere ontvangst van de kostprijs dekkende huur voor zowel de voetbalvelden € 207.000 als de gebouwen € 338.000.

Uitgaven (€ 915.000 nadeel)

- Door toename van de kosten voor geplande renovatie van sportvelden op de diverse sportparken stijgen de afschrijvingen in 2025 met € 114.000. In 2027 zijn opnieuw renovaties gepland die leiden tot hogere afschrijvingen.
- In de Zomernota 2024-2028 is besloten de dienstverleningsovereenkomst met Gildebor te indexeren. De indexering leidt tot een structureel nadeel van € 85.000 (24-FP-5.5).
- In 2025 wordt gestart met de aankoop, verbouw en nieuwbouw van gebouwen en voetbalvelden van de Voetbalacademie en de overige gebruikers van Sportpark Veldwijk. (24-NB-5.4). Dit leidt structureel tot hogere afschrijvingslasten van € 279.000 en hogere servicekosten van € 110.000. Daarnaast draagt de gemeente Hengelo jaarlijks € 115.000 bij in de exploitatie van de Voetbalacademie.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (€ 164.000 nadeel)

- De gemeente Hengelo heeft in 2024 besloten om Oyfo eenmalig een subsidie toe te kennen om de gestegen exploitatiekosten te dekken (24-FP-5.10). Dit zorgt in 2025 ten opzichte van de begroting 2024 voor een voordeel van € 130.000.
- De kostprijsdekkende huur die in rekening wordt gebracht bij SWWK (Stichting Woon- en Werkruimte voor Kunstenaars) wordt uitgesteld naar 2025. Dit zorgt voor een nadeel van € 64.000 (24-FP-5.6).
- De verlenging van de Kunst en Cultuurnota met 2 jaar leidt tot een nadeel van € 45.000 voor de jaren 2025 en 2026 (24-FP-5.9).
- In de Zomernota 2024-2028 zijn nieuwe beleidsvoorstellen voor de Talentopgave opgenomen. Dit betreft eenmalig € 50.000 voor de Prijsvraag Cultuur (25-NB-5.1) en € 75.000 voor het Project Broedplaatsen (25-NB-5.2). Beide zorgen voor een incidenteel nadeel op dit taakveld. Hiertegenover staat een onttrekking

uit de reserve aanjaagbudget talentopgave (taakveld 0.10 Mutaties reserves). Daarnaast is er structureel € 13.400 (nadeel) opgenomen voor Laat de Beiaard klinken (25-NB-5.6).

- Op 10 april 2024 heeft de gemeenteraad het budget en subsidieplafond uitvoeringsregeling HEMO 2024 vastgesteld. Dit zorgt voor een nadeel van € 120.000.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

5.5 Cultureel erfgoed (€ 109.000 nadeel)

De stimuleringsregeling Industrieel Erfgoed Hart van Zuid is op een aantal punten gewijzigd om beter te worden ingezet (zaaknummer: 3760334). Mede doordat projecten langzaam op gang komen kunnen de middelen nu tot en met 2028 worden besteed. Voor 2025 leidt dit tot een nadeel van € 80.000 ten opzichte van 2024.

Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

5.6 Media (€ 96.000 nadeel)

Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door de jaarlijkse indexatie van de subsidie aan de Bibliotheek. Daarnaast stopt de subsidierelatie met de lokale omroep met ingang van 2027 en worden zij vanaf dat jaar rechtstreeks bekostigd door het Rijk. Structureel hebben wij dus te maken met lagere uitgaven van € 170.000.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (€ 579.000 nadeel)

In de Zomernota 2024-2028 zijn de afschrijvingslasten in 2024 op basis van de jaarrekeningresultaten naar beneden bijgesteld (24-FP-9.11). Daardoor hebben we in 2025 hogere lasten van rente en afschrijving ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024. Aanvullend zijn er nieuwe investeringen opgenomen die in 2025 (en verder) tot hogere kapitaallasten leiden. Zie onder andere de Zomernota 2023-2027 paragraaf 10.5 Vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen. Per saldo hebben we in 2025 hogere lasten van rente en afschrijving (€ 141.000 nadeel). We verwachten ook een toename in de overige uitgaven door de toegepaste indexering, hogere kosten van areaaluitbreiding en ecologisch maaibeheer en het nieuwe beleidsvoornemen (25-NB-5.3) Soortenmanagementplan (samen € 510.000 nadeel). Door een herverdeling van de personele inzet hebben we lagere kosten op het gebied van verkoop van snijpergroen (€ 46.000 voordeel).

Daarnaast is er sprake van een eenmalige bijdrage in 2024 voor het investeren van de beschoeiingen bij het Rutbeek en het Hulsbeek. Aangezien dit incidenteel is, leidt dit tot een voordeel van € 175.000 in 2025.

Tot slot is er vanwege de doorontwikkeling van en investeringen in Erve Weusthag en Kinderboerderij sprake van een verhoogde structurele afschrijvingslast van € 177.000 vanaf 2025 (24-NB-5.5). Daarnaast zorgt deze doorontwikkeling voor lagere personele lasten met betrekking tot de Kinderboerderij van € 32.000.

Risico's

Verschuiving bij sport en bewegen

De trend van een groeiend aantal commerciële aanbieders van sport en bewegen zet door. Voorbeelden hiervan zijn personal training, obstakelruns, fitnesscentra en Virtual Fitness Classes. Mensen richten zich steeds meer op individuele sporten en minder op teamsporten. Deze nieuwe vormen van sporten zijn over het algemeen duurder dan de traditionele sportverenigingen. Dit is niet voor iedere inwoner betaalbaar en zorgt ervoor dat sport en bewegen voor sommige inwoners minder toegankelijk wordt. We zien daarnaast een daling van het aantal kinderen dat lid is van een sportvereniging.

Uitdaging voor verenigingen

Voor traditionele verenigingen is het een uitdaging om aan de veranderende vraag/maatschappij te voldoen en aan genoeg vrijwilligers te komen. Wij denken met verenigingen mee en werken aan multifunctionele accommodaties die aan de vraag van afwisseling van activiteiten gaan voldoen.

Inflatie zorgt voor druk op verenigingen en instellingen zonder winstoogmerk. Dit kan leiden tot het vragen van hogere bijdragen van leden en/of bezoekers (met als mogelijk gevolg minder gebruik en afbreuk infrastructuur). Als kostenstijgingen niet binnen de eigen invloedssfeer kunnen worden opgevangen kan dit leiden tot de vraag om hogere subsidie bij de gemeente of noodzakelijke aanpassingen in de infrastructuur van het verenigingsleven.

Financiële uitdaging sport(accommodaties)

Door de coronapandemie zijn de contributies voor bijna alle sporten gestegen, terwijl wij het belangrijk vinden dat

sport voor iedereen toegankelijk blijft. Wij merken dat de kosten voor het onderhoud van sportaccommodaties toenemen. Deze kosten willen wij niet volledig doorberekenen aan de verenigingen, omdat dit het risico met zich meebrengt dat de contributies verder stijgen. Bovendien is er vanuit het Rijk onduidelijkheid over toekomstige compensatie van de BTW op sportgerelateerde kosten. Het Rijk is aan het onderzoeken wat ze vanaf 2026 willen voor de stimulering van de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties, sportstimuleringsbeleid en de aanschaf van sportmaterialen door gemeenten. Het is niet zeker of dit het beste via een Spuk kan. Op de rijksbegroting blijft het budget voor stimulering wel beschikbaar.

Financiële uitdaging kunst en cultuur

Het Rijk wil de BTW op veel culturele activiteiten verhogen. Dit terwijl ze bijdragen aan een beter sociaal klimaat, betere omgangsvormen en meer begrip tussen culturen. Als gemeente subsidiëren wij culturele instellingen in Hengelo om diverse culturele voorzieningen te organiseren. In ruil daarvoor verwachten wij dat deze instellingen bijdragen aan onze doelstellingen. Wij lopen echter het risico dat partijen financieel niet gezond zijn en dat de gelden niet op de juiste wijze worden besteed.

Klimaatverandering

Het veranderende klimaat zorgt steeds vaker voor extreme situaties. Hierdoor krijgen wij te maken met meer periodes van (langdurige) droogte, hitte of wateroverlast. Dit heeft gevolgen voor mens (hittestress), dier (afname biodiversiteit) en het openbaar groen (schade door b.v. extreme droogte). Naast financiële risico's zorgt dit ook voor gezondheidsrisico's. De toenemende druk op de openbare ruimte versterkt deze risico's.

5.2.6 Sociaal domein



Aanspreekpunt bestuurlijk

Burgemeester Schelberg, Wethouders Luttkholt, Bruggink, Freriksen en Steen

Aanspreekpunt ambtelijk

T. Lantink, E. van Spall, K. Webbink en J. Logtenberg

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Sociale basis en basisondersteuning (transformatie)

Als een inwoner om welke reden dan ook moeite heeft om zelfstandig mee te doen in de maatschappij, dan mag het op de overheid rekenen. De gemeente Hengelo ziet het als een belangrijke taak om inwoners te helpen de regie (terug) te nemen, zodat ze grip hebben op hun leven. Daarbij zijn wij er voor inwoners die het zonder ondersteuning niet redden.

Wij zijn wel bezig de ondersteuning op een ander manier te organiseren. Wij investeren in een stevige sociale basis met passende voorzieningen in de wijk en organiseren de zorg en ondersteuning dichtbij onze inwoners (de basisondersteuning). Wij zorgen ervoor dat het aansluit op bestaande netwerken en maken het toegankelijk (gemakkelijk bereikbaar). Wij organiseren het op een manier die past bij wat inwoners logisch vinden.

Wij werken vanaf 2025 met een select aantal partners en meer wijkgericht met locaties in de wijken waar inwoners met een hulpvraag geholpen kunnen worden. Wij zetten ons in om de overgang naar de basisondersteuning zo soepel mogelijk te laten verlopen, zodat niemand buiten de 'boot valt'. Het kan alleen anders als wij het samen doen: gemeente, partners en inwoners.

Een gezond en toekomstbestendig sociaal domein begint bij goede zorg voor jezelf en zorg voor elkaar. Voor inwoners, professionals, organisaties en de gemeente betekent dit een omslag in denken en doen, van zorgen voor naar zorgen dat. Zie ook de strategische agenda (paragraaf 5.1.3).

Inwoners zullen vanaf januari 2025 een andere manier van werken gaan merken. Maar ook onze eigen organisatie en de samenwerkende aanbieders zullen grote veranderingen gaan merken. De invulling en planning van activiteiten wordt in 2025 voor een groot deel bepaald door de start van de uitvoering van de basisondersteuning. Zie bijlage 8.4 voor verdere informatie.

Regionale inkoop jeugdhulp

Voor wat betreft de jeugdhulp koopt de gemeente Hengelo een groot deel nog (verplicht) regionaal in. Met de Inkoop Jeugdhulp 2025 koersen wij op een regionaal dekkend zorglandschap (naast onze lokale basisondersteuning) en het borgen van de zorgcontinuïteit voor jeugdigen in Twente. In 2025 gaan de nieuwe overeenkomsten in. Er zijn verschillende ontwikkelingen die maken dat de tarieven voor meerdere vormen van hulpverlening fors hoger worden. Deze autonome ontwikkeling is opgenomen in de Zomernota (24-FP-6.7).

Er komt regionaal een transformatieplan met beheersmaatregelen om de uitzetting van de kosten bij te sturen. Daarbij wordt de relatie gelegd met de Samenwerkingsagenda jeugdhulp Twente, waarover de gemeenteraad in november 2023 is geïnformeerd (zaaknummer 3653475). Een groot deel van de beheersmaatregelen overlappen ons transformatieplan. Door de regionale maatregelen en samenwerking verwachten wij nog wel een versterking van de impact op ons transformatieplan. Wanneer alle gemeenten bijvoorbeeld op een zelfde wijze sturen op de toegang tot wonen en verblijf, helpt ons dat in het maken van afspraken met de aanbieders om de toegang te beperken. De impact op ons transformatieplan kunnen wij op dit moment nog niet kwantificeren, maar komen daar in de Zomernota 2025-2029 op terug.

Hervormingsagenda

Het Rijk, zorgaanbieders, cliënten (vertegenwoordigers), professionals en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben samen de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 opgesteld. Dit moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdstelsel. Er zitten lokale en regionale maatregelen in de hervormingsagenda. Zoals wij in de Zomernota 2024-2028 hebben aangegeven komen de visie, urgentie en de richting van lokale maatregelen van de hervormingsagenda en ons transformatieplan goed met elkaar overeen.

De regionale maatregelen in de hervormingsagenda worden nog uitgewerkt, maar komen grotendeels al terug in de Samenwerkingsagenda.

Naast de hervormingsagenda loopt een traject tot vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen. Het landelijk programma 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming' schetst op hoofdlijnen hoe de kind- en gezinsbescherming er over vijf tot tien jaar (2026-2031) uit kan zien. In 2025 zetten wij verder in op een Twentse pilot Toekomstscenario. Zie ook doelstelling 6.2.5 (25-NB-6.4).

Het landelijk programma is opgedeeld in verschillende actielijnen. Een daarvan is de vorming van een regionaal veiligheidsteam (RVT). Dit zal in 2025 vorm krijgen en heeft aanvullende expertise en bevoegdheden op gebied van veiligheidsvraagstukken in gezinnen en huishoudens; aanvullend op ons team Jeugd en Gezin.

Ontwikkelingen Wet maatschappelijke ondersteuning -

Landelijk spelen een drietal grote ontwikkelingen:

- De inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo wordt naar verwachting ingevoerd per 1 januari 2026. VNG en VWS zetten zich gezamenlijk in om deze datum voor elkaar te krijgen. Dat betekent dat de implementatie van deze wetgeving in 2025 te verwachten valt.
- Houdbaarheidsonderzoek Wmo: Het doel van dit onderzoek is om een beeld te krijgen van de verwachte maatschappelijke en demografische ontwikkelingen en de daaruit voortvloeiende opgave voor houdbaarheid van de Wmo op langere termijn. In het derde kwartaal van 2025 wordt het eindadvies verwacht.
- Toekomst van de Wmo: In de Voorjaarsnota 2024 is afgesproken dat de Wmo (nader te bepalen deel) in de toekomst niet langer via de gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm wordt een passende indexering onderzocht.

Participatiewet in balans

Met dit programma wil de overheid de ervaren hardheid wegnemen door vertrouwen en menselijke maat als centrale begrippen te verankeren in de wet. Ook moet de uitvoering voor gemeenten gemakkelijker worden en mogen professionals meer rekening houden met wat er speelt in iemands leven. Verdeeld over 3 sporen wordt er hard gewerkt aan de in- en uitvoering hiervan. De ministerraad heeft medio juni 2024 ingestemd met het wetsvoorstel Participatiewet in balans: spoor 1. Het wetsvoorstel bestaat uit ruim twintig verschillende maatregelen die op korte en middellange termijn te realiseren zijn. De inwerking treding van het wetsvoorstel is mede afhankelijk van wanneer behandeling ervan zal plaatsvinden in de Tweede Kamer, waarbij het streven 1 januari 2025 is.

Arbeidsmarkt

In de Zomernota 2024-2028 hebben wij u naast de ontwikkelingen op de (krappe) arbeidsmarkt geïnformeerd over de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur en het mogelijk vestigen van een zogenoemd Werkcentrum Twente in Hengelo. Besluitvorming hierover in de arbeidsmarktregio Twente vindt naar verwachting plaats in het najaar van 2024, met als doel daadwerkelijk te starten op 1 januari 2025. Het jaar 2025 wordt gezien als overgangsjaar om de samenwerking in een regionaal werkcentrum verder vorm te geven.

Infrastructuur sociaal ontwikkelbedrijven

Sociaal ontwikkelbedrijven zorgen ervoor dat mensen die niet, of niet zonder meer aan het werk kunnen, toch een kans krijgen op de arbeidsmarkt. Als opstap naar werk, als een plek waar je in een beschutte omgeving kunt werken en als een plek waarop je kunt terugvallen als het even niet lukt bij een reguliere werkgever. Voor het toekomstbestendig maken van deze infrastructuur stelt het Rijk middelen beschikbaar. Op deze manier kunnen gemeenten, die het beste zicht hebben op de knelpunten en de acties die nodig zijn om de veranderingen naar de toekomst in gang te zetten, zelf beslissen hoe deze middelen zo efficiënt mogelijk kunnen worden besteed. Zodra wij meer duidelijkheid hebben, gaan wij samen met SWB Midden Twente en in afstemming met de arbeidsmarktregio Twente invulling hieraan geven.

Beleidskader armoede en schulden

In december 2024 leggen we het nieuwe beleidskader armoede en schulden aan de gemeenteraad voor ter vaststelling. Dit beleidskader is er voor onze inwoners. Voor iedereen die het nodig heeft. Daarom heeft de titel een positieve wending gekregen: "Blik op morgen". Gericht op toekomstperspectief. Want dat is immers waar we ons dagelijks voor inzetten, direct of indirect.

Opvang nieuwkomers

Het beroep dat wordt gedaan op gemeenten, om nieuwkomers op te vangen, is groot. Inmiddels bestaat voor iedere doelgroep onder de nieuwkomers (asielzoeker, Oekraïner of statushouder) een wettelijke gemeentelijke verplichting. Het opnemen van deze nieuwe (tijdelijke) inwoners gaat verder dan enkel de fysieke opvang. Het wordt zichtbaar in de stad en de wijken, heeft gevolgen voor voorzieningen en zal merkbaar worden in de gemeentelijke organisatie en het werk binnen de verschillende domeinen en overstijgende opgaven. Het vraagt bovendien om samenwerking met verschillende publieke en private partijen binnen de gemeente en daarbuiten, en om goed aangesloten te zijn op (voorgenomen) ontwikkelingen op landelijk en regionaal niveau. Om hierop goed voorbereid te zijn werken wij aan de nadere uitwerking en uitvoering van de beleidsagenda nieuwkomers. In 2024 is besloten om het pand Hazenweg aan te kopen. Met de aankoop van dit pand behoudt de gemeente de regie om de continuïteit van de opvang van nieuwkomers te waarborgen. Om het gehele pand langdurig voor bewoning geschikt te maken, zijn nog verbouwingen nodig. Wij verwachten hier in 2025 mee te kunnen starten.

Relevante beleidsnota's

- [Nota Handhaving Sociaal Domein](#) (2017)
- Meerjarenplan gezondheid 'Gezond op de agenda' (2019)
- [Lokale visie Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen na 2021](#) (2019)
- 'Wonen en zorg in Hengelo', Opgaven voor 2019 -2025
- [Uitvoeringsplan 'Eenzaamheid is iets om te delen'](#) (2020)
- [Regionaal plan van aanpak tegengaan dak- en thuisloosheid centrumgemeente Enschede](#)
- [Evaluatie Actieplan toegankelijkheid Hengelo](#) (2023)
- [Beleidskader Armoede en Schulden 2021-2024 'Het taboe doorbreken'](#)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Regionale Samenwerkingsagenda Jeugd](#) (2023)
- [Strategisch inkoopdocument jeugdhulp](#) (2022)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo](#) (2022)
- 'Samen op weg', Twentse visie op vervoer onder gemeentelijke verantwoordelijkheid (2016, update 2023)
- [Regiovisie aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2023-2026](#)
- [Voorbij de Regenboog, lhbt+-beleidsnotitie 2023-2026](#)

Verbonden partijen

SamenTwente

SamenTwente is een GR voor de organisaties GGD (Gemeenschappelijke gezondheidsdienst), OZJT (Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente) en VTT (Veilig Thuis Twente). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers.

SamenTwente is een organisatie voor en door de 14 Twentse gemeenten. Samen met de 14 Twentse gemeenten en de ketenpartners zet SamenTwente zich in voor gezonde, veilige en vitale inwoners van Twente.

Kerntakendiscussie

In een context van stijgende prijzen, meer vraag naar zorg en complexe maatschappelijke vraagstukken, heeft het algemeen bestuur van SamenTwente opdracht gegeven om met elkaar in gesprek te gaan over taakuitvoering, ambities en daarbij horende middelen (kerntakendiscussie). Dit kan gevolgen hebben voor de uitvoering en financiering van taken in 2025. Wij komen daar in de Zomernota 2025-2029 op terug.

SWB Midden Twente

De GR SWB Midden Twente is vanuit verlengd lokaal bestuur een publieke uitvoeringsorganisatie voor beschut werk, arbeidsontwikkeling en beheer van de openbare ruimte voor de gemeenten Borne, Hengelo en Hof van Twente. Met het Strategisch plan 2023–2027 heeft SWB in afstemming met de verbonden gemeenten een toekomstbestendige koers met bijpassende ambities bepaald.

Werkplein Twente

Werkplein Midden Twente is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Borne, Haakbergen, Hengelo, Hof van Twente, UWV en SWB op zowel het gebied van werkzoekendendienstverlening als op het gebied van werkgeversdienstverlening.

Stadsbank Oost Nederland

Samenwerkingsverband met 21 gemeenten voor de uitvoering van schuldhulpverlening. Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wsg) zijn wij als gemeente verantwoordelijk voor de schuldhulpverlening aan onze inwoners, inclusief preventie en nazorg. Ons doel is mensen schuldenvrij te krijgen of hun schuldenlast beheersbaar te krijgen. De financieel-technische zaken op dit gebied, waaronder budgetbeheer en schuldregelen, zijn overgedragen aan de Stadsbank.

Uitvoeringsorganisatie Sociale zaken Borne, Hengelo, Haaksbergen

Voor de uitvoering van de Participatiewet werken wij samen met Borne en Haaksbergen. Naast de verstrekking van bijstand wordt ook uitvoering gegeven aan het re-integratiebeleid en armoedebeleid.

Wat willen we bereiken?

Wij hebben in eerdere P en C documenten aangegeven dat wij in deze Beleidsbegroting wijzigingen met betrekking tot de beleidsindicatoren zouden doorvoeren als gevolg van de verwerving van de basisondersteuning per 1 januari 2025. Bij nader inzien kiezen wij ervoor dit nu niet te doen. Enerzijds omdat 2025 nog een overgangsjaar is, anderzijds omdat wij dan kunnen aansluiten bij het gemeentebrede proces van herijking van doelstellingen en indicatoren dat in 2025 gaat lopen. Wij gaan het overgangsjaar gebruiken om te kijken welke beleidsindicatoren passend zijn bij de transformatie.

Wel hebben wij een aantal (noodzakelijke) aanpassingen in brongebruik gedaan.

6.1 Meer inwoners doen mee in de Hengelose samenleving en voelen zich verbonden met (mensen in) hun omgeving

6.1.1 Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving

Beleidsindicatoren ¹	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft mantelzorg te verlenen (%)	18,1% (2020) 14,7% (2022)	nieuwe bron	nieuwe bron	15,0%	15,0%	15,0%	15,0%
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen (%)	28,0% (2022)	nieuwe bron	nieuwe bron	30,0%	30,0%	30,0%	30,0%

1 Voor beide indicatoren is een nieuwe bron gebruikt: regionale GGD monitor.

6.1.2 Minder inwoners zijn eenzaam

Beleidsindicatoren ¹	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage van de Hengelose jongvolwassenen (tot 18 jaar) dat aangeeft niet eenzaam te zijn (%)	40% (2022)	nieuwe indicator en nieuwe bron	nieuwe indicator en nieuwe bron	41,0%	41,0%	45,0%	45,0%
Percentage van de Hengelose volwassenen (18 jaar en ouder) dat aangeeft niet eenzaam te zijn (%)	52% (2022)	nieuwe indicator en nieuwe bron	nieuwe indicator en nieuwe bron	55,0%	56,0%	56,0%	56,0%

1 Indicatoren en bronnen zijn aangepast aan regionale GGD monitor.

6.2 Meer inwoners in Hengelo redden zichzelf, waar nodig met ondersteuning van de gemeente

6.2.1 Minder inwoners hebben problematische schulden

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal verwijzingen van Budget Alert naar de Stadsbank in een jaar (aantal)	143 (2019) 60 (2022)	70	80	80	80	80	80
Percentage verwijzingen voor schuldhulp naar Stadsbank als deel van de totale aanmeldingen voor schuldhulp per jaar in Hengelo (%)	24,0% (2019) 12% (2022)	12,8%	15,0%	15,0%	15,0%	15,0%	15,0%

6.2.2 Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage huishoudens in Hengelo met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (%)	14,9%(2020)	13,5%	14,9%	14,9%	14,9%	14,9%	14,9%
Percentage kinderen in uitkeringsgezinnen	6% (2021) 6% (2022)	6,0%	6,0%	6,0%	6,0%	6,0%	6,0%
Percentage huishoudens met een inkomen tot 120% van het minimuminkomen dat gebruik maakt van één of meer minimaregelingen (%)	50,0%(2020)	62,9%	60,0%	65,0%	65,0%	65,0%	65,0%

6.2.3 Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage bijstandsgerechtigden dat in een jaar is uitgestroomd naar betaald werk als deel van het totale aantal bijstandsgerechtigden aan het eind van dat jaar (%) ¹	11,6%(2019) 11,0%(2020)	8,7%	9,3%	8,7% ²	8,7%	8,7%	8,7%
Percentage re-integratietrajecten dat tot uitstroom naar betaald werk (deeltijd of voltijd) heeft geleid als deel van het totale aantal re-integratietrajecten (%)	19,9%(2019) 16,2%(2020)	9,0%	16,7%	9,0% ³	9,0%	9,0%	9,0%
Aantal personen dat betaald werk verricht met een loonkostensubsidie (aantal)	179(2019) 199(2020)	324	351	349	372	395	419

1 Loonkostensubsidie is gesubsidieerd werk en valt niet onder de definitie uitstroom naar betaald werk.

2 Dit percentage is lager dan begroot. Dit komt doordat ons bijstandsbestand voor een steeds groter deel bestaat uit inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

3 Dit percentage komt voort uit de gegevens van de SWB en betreft alleen de re-integratietrajecten van de SWB die tot uitstroom hebben geleid (als deel van het totale aantal re-integratietrajecten).

6.2.4 Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden¹

1 Algemene voorzieningen zijn voorzieningen, die voor onze inwoners vrij toegankelijk zijn. Dat wil zeggen dat ze geen toestemming van ons nodig hebben om er gebruik van te maken. Algemene voorzieningen kunnen collectief (soms doelgroep gericht) en individueel zijn en zijn altijd voorliggend dan wel aanvullend.

Voorbeelden van algemene voorzieningen die door de gemeente worden gefinancierd zijn de jongerensoos, (ouderen)sociëteiten, prenatale voorlichting, taallessen, maatschappelijk werk, ouderenadviseur, jeugdgezondheidszorg en begeleide omgangsregeling (voor ouders in scheiding).

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025 ¹	2026	2027	2028
Percentage inwoners dat aangeeft in de afgelopen 12 maanden actief deelgenomen te hebben aan georganiseerde activiteiten bij organisaties, zoals Wijkkracht, sportverenigingen, culturele instellingen, jongerencentra, etc. (%) ²	63,6%(2022) 69,4%(2023) 63,0%(2024)	69,4%	70,0%	80,0%	85,0%	85,0%	85,0%

1 Voor 2025 en verder geven wij een stijging in streefwaarden aan in verband met de verwerving van de basisondersteuning waardoor meer inwoners gebruik zullen maken van de algemene voorzieningen.

2 Afhankelijk van de ontwikkelingen in het project sociale basis komen wij in de loop van 2025 mogelijk terug met een voorstel van aanpassingen van deze beleidsindicator.

6.2.5 Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun levenssituatie¹

¹ Maatwerkvoorzieningen zijn voorzieningen die niet vrij toegankelijk zijn. Het gaat dan om collectieve en individuele (maatwerk)voorzieningen waarvan wij als gemeente vinden dat wij er toestemming voor moeten verlenen. Omdat het specialistische zorg is of omdat het een hele dure zorgvorm is. Maatwerkvoorzieningen die wij financieren zijn bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, dagbesteding, hulpmiddelen, vervoer, ambulante jeugdhulp, pleegzorg of residentiële hulp.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025 ¹	2026	2027	2028
Percentage Hengelose jeugdigen tot 18 jaar dat geïndiceerde jeugdhulp krijgt, t.o.v. het totaal aantal jeugdigen tot 18 jaar (%).	11,4%(2021) 14,2%(2022)	15,2% ²	11,9%	13,2%	13,0%	12,5%	12,0%
Percentage Hengelose inwoners van 18 tot 65 jaar dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt, t.o.v. het totaal aantal inwoners van 18 tot 65 jaar (%).	7,1%(2019)	6,7%	6,9%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Percentage Hengelose inwoners van 65 jaar en ouder dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt, t.o.v. het totaal aantal inwoners van 65 jaar of ouder (%).	7,1%(2019) 31,0% (2022)	29,7% ³	6,9%	21,5% ⁴	21,0%	20,0%	19,0%

¹ Voor 2025 en verder geven wij een daling in streefwaarden aan in verband met de verwerving van de basisondersteuning waardoor minder inwoners gebruik zullen maken van de maatwerkvoorziening.

² Dit percentage wijkt af ten opzichte van het genoemde percentage in de jaarrekening 2023. Uit herberekening blijkt dat het percentage over 2023 hoger is.

³ Er is een groot verschil te zien in het percentage 'Hengelose inwoners van 65 jaar en ouder dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt' met wat was begroot. Wij hebben gemeend dit percentage aan te moeten passen en daarin alle Wmo-voorzieningen mee te nemen. Het oorspronkelijke percentage (van 7,0% uit peiljaar 2019) is gebaseerd op de Twentse Monitor Sociaal Domein (TMSD) en daarin zaten in het begin een beperkt aantal maatwerkvoorzieningen. Namelijk alleen de OB's (individuele en groepsondersteuning) en niet de huishoudelijke ondersteuning, vervoer en hulpmiddelen etc. Eigenlijk kwam de definitie van de maatwerkvoorziening (die wij bij deze doelstelling heel breed nemen) vanaf het begin niet overeen met de gekozen bron waaruit wij de gegevens haalden. Dit gaan wij nu herstellen. Ter vergelijking vullen wij ook het nieuwe percentage voor 2022 toe.

⁴ Dit percentage ligt redelijk hoog omdat een groot deel inwoners 65 jaar en ouder ook bijvoorbeeld huishoudelijke ondersteuning ontvangt, welke niet over gaat naar de basisondersteuning.

6.2.6 Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Het cijfer van gebruikers van re-integratievoorzieningen dat tevreden is over het uiteindelijk bereikte resultaat van het traject (%) ¹	6,5(2018) 7,2 (2022) ²	7,7	7,7	7,0	7,0	7,0	7,0
Percentage gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo dat één of meer positieve effecten van de voorziening ervaart (%) ³	86% (2021) 86% (2022)	90,0%	77,0%	77,0% ⁴	77,0%	77,0%	77,0%
Percentage gebruikers van geïndiceerde jeugdhulp dat één of meer positieve effecten van de hulp ervaart (%)	96% (2021) 88% (2022)	89,0%	97,0% ⁵	80,0% ⁴	80,0%	80,0%	80,0%

¹ Het betreft hier de gemiddelde waardering van het uiteindelijk bereikte resultaat van het traject zoals gemeten in het Klanttevredenheidsonderzoek van 2018.

² Geen jaarlijkse meting.

³ Aan gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo wordt gevraagd in hoeverre zij door de ondersteuning die zij krijgen (a) beter de dingen doen die zij willen doen, (b) zich beter redden en (c) een betere kwaliteit van leven hebben (maatschappelijke effecten).

⁴ De streefwaarde past bij onze inzet van dienstverlening. Alles wat hoger is, is mooi mee genomen, maar niet iets om de streefwaarde op te verhogen. Met name ook omdat een hogere streefwaarde ook betekent dat je mogelijk meer moet inzetten op dienstverlening.

⁵ In eerdere P&C-documenten hebben wij al aangegeven dat dit percentage een aantal jaren bijzonder hoog is geweest en erg flucueert. De groep respondenten bij jeugd is niet heel groot, dus toevalligheden kunnen een grote invloed hebben op het percentage.

Met het oog op de veranderingen in het sociaal domein kunnen wij ons voorstellen dat de percentages vanaf 2025 zullen afnemen.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

6.1 Meer inwoners doen mee in de Hengelse samenleving en voelen zich verbonden met (mensen in) hun omgeving

6.1.1 Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving

- Het ondersteunen en bevorderen van vrijwilligerswerk en mantelzorg is vanaf 1 januari 2025 onderdeel van de basisondersteuning. Daarbij hebben wij in 2025 aandacht voor vrijwilligerstekorten en voor het organiseren van trainingen en workshops voor vrijwilligers.
- De gemeente Hengelo ontlast tijdelijk mantelzorgers met verblijf voor de naaste in een zorginstelling. Wij werken hiervoor samen met andere gemeenten en Menzis zorgkantoor in de pilot Logeerszorg. In 2025 wordt deze pilot geëvalueerd.

6.1.2 Minder inwoners zijn eenzaam

- Wij zetten ons gezamenlijk met partners in de wijken in tegen eenzaamheid. Dit doen we door te signaleren, eenzaamheid bespreekbaar te maken en eenzaamheid aan te pakken. Wij vergroten de bewustwording en versterken maatschappelijke initiatieven, op die manier dragen we bij aan de landelijke aanpak "Eén tegen eenzaamheid".
- Wij investeren in de sociale basis, waardoor ontmoeting in de wijken wordt gestimuleerd waardoor inwoners zich minder eenzaam voelen en individuele ondersteuning slechts beperkt nog nodig is.

6.2 Meer inwoners in Hengelo redden zichzelf, waar nodig met ondersteuning van de gemeente

6.2.1. Minder inwoners hebben problematische schulden

- Wij zetten in 2025 met het Jongeren Perspectief Fonds in op kennis over de eigen financiële huishouding bij jongeren. Ook zetten we in op een sociaal incassobeleid vanuit de gemeente als schuldeiser door het ondertekenen van het Convenant Lokale Overheid.
- Wij onderzoeken of, en zo ja hoe, wij in Hengelo de Arnhemse pilot met betrekking tot kwijtschelding schulden kunnen toepassen.

6.2.2 Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebelid

- Wij geven uitvoering aan het voor de periode 2025 en verder opgestelde beleidskader armoede en schulden. Samen met onze partners zetten wij ons in om een zo groot mogelijk deel van de doelgroep te bereiken.
- In de meicirculaire 2024 is aangegeven dat wij structureel extra middelen vanuit het Rijk ontvangen voor kinderarmoede en schulden. Hiervoor komen wij met voorstellen naar de gemeenteraad.

6.2.3 Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan

- Vanuit het project Werk Eerst (transformatieplan) zien wij werk nadrukkelijker als een voorliggende voorziening voor inkomen, dagbesteding of zorg.
- Ook zetten wij vanuit dit project het instrument Loonkostensubsidie vaker in.
- Door de samenwerking in de keten UWV-uitvoeringsorganisatie-SWB-Werkplein verder te optimaliseren, zetten wij onze re-integratie-instrumenten nog effectiever in met als doel het ontwikkelen van het arbeidspotentieel van onze inwoners.
- Vanuit het Strategisch plan 2023 - 2027 van SWB Midden Twente werken wij samen aan de koers en ambities op het gebied van arbeidsontwikkeling. We werken intensief samen om de veranderende, maar ook nieuwe doelgroep(en) aan te trekken en te ontwikkelen.

6.2.4 Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden

- Wij faciliteren inwoners- en andere maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan een sterke sociale basis. Dit met het doel samenkracht, talent en zorg van, voor en door onze inwoners te ondersteunen bij problemen die onze inwoners ervaren. Mogelijk dat in de toekomst een extra impuls gegeven kan worden

aan initiatieven in de gemeenschappelijke sociale basis, bijvoorbeeld door middelen beschikbaar te stellen voor inwonersinitiatieven. Voor de eventuele financiering hiervan komen wij terug bij de gemeenteraad.

- De verbouwing van het wijkcentrum Slangenbeek staat voor 2025 gepland. Daarbij hebben wij aandacht voor aansluiting van de voorzieningen bij de behoeften van de inwoners.
- Samen met vrijwillige besturen van de wijkcentra en samenwerkende partners in de wijken versterken wij de sociale basis. Dit kan, zoals in het transformatieplan is aangegeven, (financiële) consequenties hebben. Zowel voor de gebouwen en het gebruik ervan, als mogelijk ook voor de opdracht of uitvoering van de vrijwillige besturen van de wijkcentra of voor specifieke activiteiten.
- Wij investeren in de sociale basis voor jongeren door voortzetting van Studio15 (NB-25-6.7). Studio15 richt zich op alle jongeren in de leeftijd 15-30 jaar, maar met name op jongeren met een afstand tot de maatschappij. Het concept draagt bij aan het vergroten van het mentaal welbevinden van deze jongeren. Studio15 is gestart vanuit tijdelijke landelijke middelen. In 2025 en 2026 wordt dit gecontinueerd vanuit gemeentelijke middelen en gaan we dit goed monitoren om de meerwaarde van het concept voor een stevige sociale basis voor jeugd nader te onderzoeken. Dit initiatief draagt bij aan het versterken van de sociale basis en aan talentopgave.
- Inwoners zonder persoonlijke sociale basis, met problemen in de regie over het leven kunnen vanaf 1 januari 2025 gebruik maken van basisondersteuning als algemene voorziening.
- Met het oog op de start van de nieuwe basisondersteuning per 2025 maken wij nieuwe afspraken over verwijzingen door externe verwijzers en over samenwerking met basisondersteuning (25-NB-6.2).
- Met Krachtig Oud Worden zetten wij in op de zelfredzaamheid door behoud van spierkracht. In 2025 evalueren wij de inzet om te komen tot structurele afspraken.
- Bij de aanpak van onbegrepen gedrag gaan wij inzetten op meer vroegtijdige signalering en passende opvolging, bijvoorbeeld via de inzet van (ervaringsdeskundige) wijkfunctionarissen ggz.
- Per 1 januari 2025 wordt de onafhankelijke cliëntondersteuning apart ingekocht. Onafhankelijke cliëntondersteuning is een wettelijke verplichting voor iedere gemeente. In de huidige situatie wordt de onafhankelijke cliëntondersteuning uitgevoerd door onze welzijnsorganisatie. Wij vinden het belangrijk dat deze dienst losstaat van de basisondersteuning, door dit apart in te kopen waarborgen wij de onafhankelijkheid van deze dienst.
- Wij onderzoeken wat er nodig is om te komen tot een antidiscriminatiebeleid voor de gemeente Hengelo.
- Wij bieden extra taal en ondersteuning voor inburgeringsplichtigen die onder de oude wet inburgering vallen, maar die nog niet aan hun inburgeringsplichten hebben voldaan. Zij waren zelf verantwoordelijk voor hun inburgeringstraject en konden daarvoor een lening afsluiten bij DUO. Wij doen dit om hun taalbeheersing en kans op werk te bevorderen. In de Zomernota is hiervoor geld beschikbaar gesteld (24-FP-6.3).
- In 2025 werken wij aan de verdere uitwerking en uitvoering van de beleidsagenda nieuwkomers. In de beleidsagenda hebben wij geformuleerd wat de opname van nieuwkomers in de Hengelose samenleving (per beleidsterrein) betekent. Op onderdelen vergt dit nog nadere uitwerking en deels zal de actualiteit mogelijk vragen om een nadere aanvulling op de agenda.

6.2.5 Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun leefsituatie

- Wij gaan, in afstemming met centrumgemeente Enschede, aan de slag met de uitkomsten van de ETHOS telling van 2024. Hierbij is het aantal dak- en thuisloze mensen in de gemeente Hengelo in kaart gebracht.
- De verwachting is dat er een nieuw objectief verdeelmodel en woonplaatsbeginsel komt voor de verdeling van de middelen voor beschermd wonen. Als de verwachte streefdatum van 1 januari 2026 wordt gehaald, gaan wij in 2025 aan de slag met de implementatie van de eerder afgesproken bovenregionale organisatie.
- Wij breiden de doelgroep van beschermd wonen uit met mensen met een licht verstandelijke beperking.
- Wij zetten in op het realiseren van huisvesting voor inwoners met een ondersteuningsbehoefte (statushouders, ouderen, jongvolwassenen, inwoners die ten gevolge van een beperking begeleid wonen nodig hebben). Begeleiding bij zelfstandig wonen maakt onderdeel uit van de nieuwe basisondersteuning.
- Wij werken aan een lokale woonzorgvisie als onderdeel van het gemeentelijk Volkshuisvestingsprogramma met daarin de opgave voor de gemeente Hengelo. Wij sluiten hierbij aan op de 'Regionale Woonzorgvisie Twente' en het 'Afsprakenkader Ouderenhuisvesting Twente'.
- In 2025 nemen wij een besluit over de voortgang en de financiering van het Huis van Herstel. Het Huis van Herstel is een pilot voor een kleinschalige detentievoorziening bij de penitentiaire inrichting (PI) in Almelo, die als doel heeft Twentse gedetineerden met multiproblematiek succesvol te laten reintegreren. Eind 2025 loopt de landelijke financiering hiervoor af.

- Wij zetten vanaf 2025 structureel in om wachtlijstvrij te werken (25-NB-6.1). Door onder andere toenemende problematieken en bijstelling van caseloads bij gecertificeerde instellingen, hebben wij al anderhalf jaar te maken met wachtlijsten bij onze toegang. Ondanks het feit dat wij incidenteel al extra inzetten om de wachtlijst te beperken. Wij zetten extra in om de zorgkosten niet onnodig te laten oplopen en te voorkomen dat situaties van inwoners escaleren.
- In het kader van de regionale Samenwerkingsagenda Jeugd werken wij in 2025 aan de versnellingsaanpak om het aantal jeugdigen in verblijf verder terug te brengen (25-NB-6.3). Wij realiseren ambulante alternatieven voor verblijf, zoals het 'Team Anders'. Wij richten een regionaal Coördinatiepunt Wonen en Verblijf in. Alle plaatsingen in een verblijfsvoorziening (met uitzondering van pleegzorg en jeugdzorg+) zullen via dit punt gaan verlopen.
- Wij bevorderen de uitstroom van 16+ jongeren uit verblijf door jongeren actief te selecteren en een tijdelijke woning (met ondersteuning) aan te bieden, met perspectief op een eigen woning. Wij gaan bij nieuwe instroom in verblijf, jongeren op voorhand al dit perspectief bieden. Wij zetten de (gedigitaliseerde) toekomstplannen breder in.
- In 2025 geven wij op een efficiënte manier invulling aan het Toekomstscenario jeugd en gezinsbescherming ter verbetering en vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen (25-NB-6.4). Dit doen wij regionaal en samen met de partners in de keten en passend binnen de capaciteit van de gemeentelijke uitvoering.
- Vanuit de verplichting van de Hervormingsagenda Jeugd om in te zetten op 'Stevige lokale teams', met aandacht voor triage en verklarende analyses, investeren wij vanaf 2025 extra in de brede analyse en triage aan de voorkant (25-NB-6.5). Daarbij maken wij regionale afspraken over hoe gemeenten de toegang inrichten. Niet alleen de hervormingsagenda, maar ook aanbieders vragen om meer eenduidigheid.

6.2.6 Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente

- Wij zetten positieve gedragsbeïnvloeding in om inwoners die voornemens zijn een dienst of product van de gemeente af te nemen, een afweging te laten maken. Hebben ze het product of dienst daadwerkelijk nodig? Of zijn er ook andere, oplossingen mogelijk? Een groter bewustzijn helpt ook bij het accepteren van besluiten om minder, andere of geen dienstverlening in te zetten.
- Wij gaan de meting van inwonervaringen gericht inzetten, en onderzoeken hoe de tevredenheid van inwoners over het effect van de ingezette ondersteuning het beste gemeten kan worden. Om zo de effecten van de veranderingen binnen het sociaal domein op onze inwoners goed te monitoren en te leren van hun ervaringen.

Wat blijven we doen?

Ondersteuning jeugd en gezinnen

- De gemeente Hengelo indiceert (deels) voor de inzet van jeugdhulp en voert regie waar nodig. Daarbij sturen wij op eerdere en betere uitstroom en afschaling uit de geïndiceerde jeugdhulp.
- Wij blijven complexe gezinnen ondersteunen, via onze wrap-aroundcare aanpak.
- Wij kopen in en subsidiëren jeugdhulp (vrijwillig en gedwongen), lokaal, regionaal en boven regionaal. Per 2025 gaan de nieuwe overeenkomsten van de ingekochte jeugdhulp in.
- Wij voeren lokaal contractmanagement uit en ondersteunen de regionale contractmanagers.
- Het preventieteam jeugd blijft bestaan, maar maakt per 2025 onderdeel uit van de basisondersteuning. Het gaat dan om de Schoolzorgondersteuners (SZO), Praktijkondersteuners huisartsen jeugd (POH-jeugd) en Sociaal activeringsmakelaar (SAM).
- Wij zetten de pilot Jeugdhulpteams (JHT) op school voort tot en met juli 2025 en ontwikkelen het samen verder met het onderwijs en de jeugdhulppartners. Wij werken toe naar vereenvoudiging, ontschotting, maatwerk en continuïteit op school. En kijken daarbij naar de ontwikkeling van de lokale basisondersteuning en naar de regionale ontwikkeling op zorg intensieve scholen.
- Wij evalueren de gerealiseerde woonvoorzieningen voor jongvolwassenen aan de Korenbloemstraat en Sportlaan Driene en onderzoeken of het huidige aanbod toereikend is voor deze doelgroep en welke alternatieven nodig zijn.
- Wij organiseren en faciliteren meerdere acties en activiteiten met onze subsidiepartners om jongeren in een vroegtijdig stadium te kunnen helpen. Denk daarbij aan de (groeps)bijeenkomsten en trainingen vanuit de

GGZ voor jongeren met depressieve klachten (GRIP op je DIP) of aan het spreekuur van samenwerkende partijen (Halt, Tactus en leerplicht) op het C.T. Stork-college.

- Wij werken aan een aantal (boven)regionale opgaven in de jeugdhulp, zoals onder andere de af- en ombouw van residentiële voorzieningen, zoals de Jeugdzorg+ en de drie milieuvoorzieningen (voorziening dieet verblijf, behandeling en school/ werk combineert) en aan de aanpak van de wachtlijstproblematiek.
- Wij gaan de pilot Kind in Huis continueren en doorontwikkelen in 2025. Doel van deze pilot is om vraagouders te ontlasten en ondersteunen bij praktische vragen. Door ondersteuning van steunouders is er extra aandacht voor de kinderen en kan zwaardere zorg worden voorkomen.
- Wij blijven de passende Buitenschoolse Opvang (BSO+) voortzetten en dit krijgt in 2025 een doorontwikkeling. Deze doorontwikkeling sluit aan bij de Lokale Educatie Agenda (LEA) op de thema's inclusie en Rijke Schooldag. Zie ook paragraaf 5.2.4.

Wmo, zorg en welzijn

- Wij ondersteunen vrijwilligers en mantelzorgers, voor een deel doen we dat vanaf 1 januari 2025 via de basisondersteuning. De bemiddeling van vrijwilligers en het servicepunt wat nu door Wijkkracht wordt uitgevoerd zal op termijn overgaan in de basisondersteuning.
- Wij vragen aandacht voor signaleren van eenzaamheid (bij professionals in zorg en welzijn, vrijwilligers en inwoners maar ook bij bedrijven en winkeliers) en gebruiken (social) media om te werken aan bewustwording daarover. Het in 2024 ontwikkelde actieplan tegen eenzaamheid vormt hiervoor de basis.
- Wij maken afspraken met organisaties, om ervoor te zorgen dat onze inwoners dicht bij huis op een laagdrempelige manier kunnen aankloppen voor diverse vormen van ondersteuning, ontmoeting en het organiseren van activiteiten. Wij sluiten zoveel mogelijk aan bij het gewone leven.
- Wij indiceren voor de inzet van de van maatwerk voorzieningen (huishoudelijke ondersteuning, vervoer, woningaanpassingen en hulpmiddelen) en voeren regie waar nodig (bij complexe vraagstukken). Dit kopen wij lokaal of regionaal in.
- Wij onderzoeken en toetsen lokaal en regionaal aanbieders om zorgfraude tegen te gaan. Dit doen wij met het Kwaliteits en integriteitsinstrument Twente (KIT). Waar mogelijk zetten wij in op het daadwerkelijk terugvorderen van niet of verkeerd besteedde zorgmiddelen.
- Wij voeren lokaal en regionaal contractmanagement uit.
- Wij blijven vervoersoplossing bieden in de regio wanneer gebruik openbaar vervoer niet (meer) kan; het gaat daarbij om incidenteel vervoer (voormalige Regiotaxi) en structureel vervoer (van en naar dagbesteding, jeugdwetvervoer en leerlingenvervoer). Ook stimuleren wij onze inwoners gebruik te maken van diensten zoals OV-ambassadeurs, Voor Elkaar Pas (VEP), Noaberhopper, ANWB automaatje, etc.
- Samen met de centrumgemeente Enschede maken wij als onderdeel van het actieplan dakloosheid 'Eerst een thuis' afspraken over de inzet van ervaringsdeskundigen en sturen we wijkgericht op een betere signalering van (dreigende) dakloosheid in de wijken.
- Met het oog op de decentralisatie van het beschermd wonen (waarvan de ingangsdatum vooralsnog niet zeker is) blijven wij ons inzetten om de instroom in beschermd wonen en ook maatschappelijke opvang te voorkomen door en meer in te zetten op nieuwe woonoplossingen (in wijken) voor de doorstroom en uitstroom van cliënten. Dit doen wij samen met Welbions en vanaf 2025 met de Sociale Alliantie Hengelo.
- Wij blijven lokaal en regionaal inzetten op een sluitende aanpak voor mensen met onbegrepen gedrag, samen met onze ketenpartners. Zo maken we deel uit van de Kenniswerkplaats Onbegrepen Gedrag Twente die projecten mbt onbegrepen gedrag uit Twente volgt en evalueert, waaronder het initiatief Bij Mozart.
- Met de 14 Twentse gemeenten, Provincie Overijssel, SamenTwente en Menzis werken wij samen in de Twentse Koers aan diverse projecten om het gebruik van maatwerk en zorggebruik te verminderen. Op 14 december 2023 hebben wij de gemeenteraad geïnformeerd over het Regioplan Twente en het programma Twentse Koers (Iris-zaak 3673630).

Werk, inkomen en schuldhulpverlening

- Wij blijven bijstand verstrekken aan inwoners van Hengelo die niet over voldoende middelen beschikken om in de noodzakelijke algemene kosten van het bestaan te kunnen voorzien.
- De gemeente Hengelo kent daarnaast verschillende regelingen om gezinnen en mensen in armoede te ondersteunen, waaronder het kindpakket. Wij blijven ons inzetten om deze regelingen goed onder de aandacht te brengen, zodat de doelgroep er ook maximaal gebruik van kan maken.
- Voor inwoners met een laag inkomen blijven wij tevens de collectieve zorgverzekering aanbieden.

- Schuldhulpverlening blijft voor iedere inwoner van de gemeente Hengelo laagdrempelig en toegankelijk met BudgetAlert als de toegang tot schuldhulpverlening. Daarbij blijven wij inzetten op vroegsignalering.
- Wij blijven ons inzetten om meer grip te krijgen op de kwaliteit en kosten van beschermingsbewind.
- Wij ondersteunen de gedupeerden van de kinderopvangtoeslagaffaire.
- Wij kopen workshops, participatietrajecten en re-integratietrajecten in voor bijstandsgerechtigden en voeren die, zelf of onder regie van ons in samenwerking met partners, uit.
- Via het ROZ bieden wij ondernemersadvies, startersadvies, financiering (Bbz), schuldhulpverlening, coaching, trainingen en stimuleren wij sociaal ondernemerschap.

Werken aan een inclusieve samenleving

- Wij blijven zichtbaar aandacht besteden aan de positie van Lhbt+ personen en werken actief mee aan de verschillende activiteiten. We zetten in op bewustwording en onze partners organiseren activiteiten. Met werkgevers gaan we in gesprek over het bevorderen van inclusie op de werkvloer.
- Wij blijven uitvoering geven aan het Actieplan Toegankelijkheid. Wij vergroten bewustwording op dit onderwerp. Onder andere door aanwezigheid van de gehandicaptenraad als onderdeel van het ontwikkelplein in de bibliotheek waarmee wij toegankelijkheid naar de inwoners brengen en zij informatie en advies kunnen krijgen.
- Wij blijven regie voeren op inburgering. Wij zorgen dat inburgeringsplichtigen (asielmigranten en gezinsmigranten) een plek binnen onze samenleving vinden; het liefst via werk. Dat doen wij door onder andere een brede intake, te zorgen dat de inburgeringsplichtige op de meeste passende leerroutes komt met daarnaast een duaal traject en ondersteuning richting zelfredzaamheid en begeleiding gedurende het hele inburgeringstraject.

Wat mag het kosten?

Wijziging Iv3 en de invloed hiervan op de presentatie van de financiële tabellen in programma 6

Informatie voor Derden (Iv3) is een informatiesysteem waarin staat welke financiële informatie gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen moeten verstrekken. De afnemers van deze financiële informatie zijn onder meer de financieel toezichthouder, de Europese Unie, het ministerie van BZK en het CBS.

De Iv3 uitvraag op het gebied van o.a. Wmo en jeugd is in 2023 op verzoek van diverse ministeries meer verfijnd. Dit heeft bij gemeenten tot knelpunten geleid, met name bij jeugd. Daarom is gewerkt aan een nieuwe indeling per 2025, waarbij er vooral bij jeugd wijzigingen zijn doorgevoerd. Deze aanpassing betreft een technische aanpassing, die we in Hengelo in de Beleidsbegroting 2025-2028 hebben opgenomen. Deze aanpassing maakt wel dat de cijfers in de kolom verschil 2025 ten opzichte van 2024 niet één op één vergelijkbaar zijn. Per taakveld wordt toegelicht wat het Iv3 effect is voor dit taakveld, hoewel dit gemeentebreed een neutrale wijziging betreft. Zie hiervoor ook de leeswijzer.

Deze wijziging heeft ook impact op de wijze van (meerjarig) monitoren. Het meten en verantwoorden van de voortgang op de totale uitgaven binnen bijvoorbeeld Wmo en jeugd, maar ook de transformatie zal op onderdelen heringericht moeten worden.

Van maatwerkvoorzieningen naar basisondersteuning

Door de lokale inkoop van basisondersteuning, die per 1-1-2025 in gaat, is in onderstaande tabel een aanzienlijke verschuiving te zien van kosten tussen de taakvelden. Zo valt bijvoorbeeld de individuele begeleiding Wmo straks niet onder taakveld 6.712 (waaronder de geïndiceerde zorg valt) maar onder 6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo. Deze wijziging is gemeentebreed budgettair neutraal.

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Vershil 2025 - 2024
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.453	-8.228	25.326	16.484	-8.841	-614
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-9.128	-11.340	-	-	-	11.340
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-	-	17.204	-	-17.204	-17.204
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-	-	7.098	-	-7.098	-7.098
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-	-	1.266	-	-1.266	-1.266
6.3 Inkomensregelingen	-19.731	-13.498	62.532	49.311	-13.221	277
6.4 WSW en beschut werk	-13.282	-14.037	13.050	-	-13.050	988
6.5 Arbeidsparticipatie	-6.890	-7.680	8.220	602	-7.618	62
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3.720	-3.882	-	-	-	3.882
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-	-	4.445	18	-4.426	-4.426
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-	-	-
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-10.366	-11.163	-	-	-	11.163
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	-	-	12.509	1.100	-11.409	-11.409
6.71B Begeleiding (WMO)	-10.446	-11.357	-	-	-	11.357
6.712 Begeleiding (WMO)	-	-	319	-	-319	-319
6.71C Dagbesteding (WMO)	-2.418	-2.701	-	-	-	2.701
6.713 Dagbesteding (WMO)	-	-	80	-	-80	-80
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	11	-707	-	-	-	707
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-	-171	5	176	176
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	-40	-	-	-	40
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-4.349	-4.393	-	-	-	4.393
6.72B Jeugdhulp behandeling	-5.538	-5.563	-	-	-	5.563
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-2.833	-3.225	-	-	-	3.225
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-1.471	-2.355	-	-	-	2.355
6.73A Pleegzorg	-2.009	-2.190	-	-	-	2.190
6.73B Gezinsgericht	-1.176	-1.159	-	-	-	1.159
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	-6.273	-7.754	-	-	-	7.754
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-6.735	-6.934	-	-	-	6.934
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-1.422	-1.514	-	-	-	1.514
6.74C Gesloten plaatsing	-600	-249	-	-	-	249
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	-	-	1.478	186	-1.291	-1.291
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-	-	16.288	-	-16.288	-16.288
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	-	-	509	-	-509	-509
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	-	-	1.619	-	-1.619	-1.619
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-	-	14.749	-	-14.749	-14.749
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	-	-	60	-	-60	-60
6.791 PGB WMO	-	-	546	-	-546	-546
6.792 PGB Jeugd	-	-	53	-	-53	-53
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-	-	-
6.81A Beschermd wonen (WMO)	3.067	1.617	-	-	-	-1.617
6.811 Beschermd wonen (WMO)	-	-	850	850	-	-
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-981	-1.196	-	-	-	1.196
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-	1.353	-	-1.353	-1.353
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-	-	-
6.82A Jeugdbescherming	-2.863	-3.114	-	-	-	3.114
6.821 Jeugdbescherming	-	-	3.195	-	-3.195	-3.195
6.82B Jeugdreclassering	-383	-437	-	-	-	437
6.822 Jeugdreclassering	-	-	459	-	-459	-459
6.91 Coördinatie en beleid WMO	-	-	820	-	-820	-820
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	-	-	2.045	-	-2.045	-2.045
Totaal 6 Sociaal domein	-110.989	-123.101	195.902	68.557	-127.344	-4.244

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-8.841	-15.728	-14.884	-14.879
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-17.204	-14.417	-14.550	-14.685
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-7.098	-7.081	-6.986	-6.701
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-1.266	-1.266	-1.266	-1.266
6.3 Inkomensregelingen	-13.221	-13.197	-13.185	-13.197
6.4 WSW en beschut werk	-13.050	-12.359	-11.519	-10.887
6.5 Arbeidsparticipatie	-7.618	-7.602	-7.569	-7.513
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-4.426	-4.436	-4.480	-4.523
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	-11.409	-11.479	-11.593	-11.710
6.712 Begeleiding (WMO)	-319	-323	-326	-329
6.713 Dagbesteding (WMO)	-80	-80	-80	-80
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	176	2.029	2.021	2.021
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	-1.291	-928	-928	-928
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-16.288	-16.474	-16.465	-16.465
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	-509	-572	-572	-572
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	-1.619	-1.619	-1.619	-1.619
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-14.749	-15.278	-15.278	-15.278
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	-60	-70	-70	-70
6.791 PGB WMO	-546	-555	-555	-555
6.792 PGB Jeugd	-53	-56	-56	-56
6.811 Beschermd wonen (WMO)	-	-	-	-
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-1.353	-1.457	-1.457	-1.457
6.821 Jeugdbescherming	-3.195	-3.224	-3.224	-3.224
6.822 Jeugdreclassering	-459	-459	-459	-459
6.91 Coördinatie en beleid WMO	-820	-820	-820	-820
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	-2.045	-2.045	-2.045	-2.045
Totaal 6 Sociaal domein	-127.344	-129.496	-127.964	-127.297

Financiële toelichting

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (€ 614.000 nadeel)

- Voor de opvang van nieuwkomers hebben wij voor 2026 en verder de bijbehorende inkomsten en uitgaven om uitvoering te geven aan de noodopvang in onze begroting voorlopig op 0 geraamd. Om eventuele doorlopende verplichtingen (contracten personeel, wonen etc.) bij te kunnen stellen hebben wij voor 2026, 2027 en 2028 € 1,5 miljoen als stelpost opgenomen. Deze middelen worden onttrokken uit de reserve Vluchtelingen.
- Daarnaast is sprake van een verschuiving van kosten vanuit taakveld 6.1 naar 6.2. Dit zorgt voor een voordeel van € 134.000. Dit betreffen kosten voor maatschappelijke opvang, begeleiding en bemoeizorg die op taakveld 6.2 verantwoord moeten worden.
- In 2024 is een incidenteel budget beschikbaar gesteld van € 50.000 om tijdelijke capaciteit in te zetten voor de plannen rondom het MFA in Beckum (24-NB-6.10). Dit is een voordeel in 2025 ten opzichte van 2024.
- Wij investeren in het versterken van de sociale basis voor jeugdigen, als een van de drie lijnen van de inzet op jeugd(zorg) als topprioriteit. Dit doen wij vooralsnog door het voorzetten van de ondersteuning aan jongeren via het concept Studio15 voor de komende twee jaar (25-NB-6.7). Dit zorgt voor een nadeel van € 310.000.
- Om uitvoering te geven aan de motie die oproept tot het opstellen van een fonds voor leefbare wijken is voor de jaren 2025 en 2026 een budget geraamd van € 100.000. Dit zorgt voor een nadeel in deze jaren.
- De wijziging van de Iv3 leidt op dit taakveld tot een nadeel van € 199.000.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

6.2 Wijkteams; wordt 6.21 t/m 6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen (€ 14.228.000 nadeel)

- In 2024 hebben we extra incidentele formatie ingezet met het oog op tijdige afhandeling en juist beoordeling van aanvragen voor zorg en ondersteuning (23-FP-6.11). Dit zorgt voor een incidenteel voordeel in 2025 ten opzichte van 2024 van € 151.000.

- Daarnaast is er sprake van een verschuiving van kosten vanuit taakveld 6.1 naar 6.2 (€ 134.000), dit betreffen kosten voor maatschappelijke opvang, begeleiding en bemoeizorg. Zie ook 6.1.
- Jeugd(zorg) is als topprioriteit benoemd in de Zomernota 2024-2028. De extra inzet op jeugdhulp wordt langs drie lijnen ingezet: investeren in een omslag in denken en doen binnen het jeugdzorgsysteem, regie op de toegang en het versterken van de sociale basis voor jeugdigen. Een deel van de nieuw beleidsvoorstellen voor jeugd (25-NB-6.1 t/m 25-NB-6.5) betreffen extra personele inzet vanaf 2025. De uitbreiding op jeugd zorgt voor een nadeel, waarvoor binnen programma 6 deels structureel ruimte is gevonden in de begroting door kritisch te kijken naar de inzet van de huidige budgetten. Daarnaast is er in 2024 sprake geweest van incidentele inzet. Dit zorgt voor een incidenteel voordeel in 2025 en opzichte van 2024. Per saldo een nadeel van € 150.000 in 2025 ten opzichte van 2024.
- De wijziging van de Iv3 én de gunning van de opdracht basisondersteuning, waardoor maatwerkvoorzieningen anders worden vormgegeven, leiden tot een nadeel van € 13,955 miljoen op dit taakveld.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

6.3 Inkomensregelingen (€ 277.000 voordeel)

- Het ROZ voert de Tozo regeling voor de gemeente Hengelo en haar opdrachtgevende gemeenten uit. Deze regeling loopt naar verwachting tot 2028.
- In 2024 hebben wij een incidenteel budget van € 225.000 beschikbaar voor energietoeslag 2023., die doorliep tot 1 juli 2024.
- De wijziging van de Iv3 leidt op dit taakveld tot een voordeel van € 125.000.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

6.4 Begeleide participatie (€ 988.000 voordeel)

- De rijksvergoeding die wij ontvangen voor de uitvoering van de Wsw betalen wij één op één door aan de SWB. Dit betreft meerjarig een sterk aflopende vergoeding (sterfhuisconstructie). De aflopende kosten worden in programma 6 geraamd en de rijksvergoeding maakt deel uit van de gemeentefondsuitkering (programma 9).

6.5 Arbeidsparticipatie (€ 62.000 nadeel)

- De aantallen Nieuw Beschut zullen toenemen en daardoor lopen de begeleidingskosten Nieuw Beschut meerjarig in de Beleidsbegroting op. Dit leidt in 2025 t.o.v. 2024 tot een nadelig verschil van € 90.000, oplopend naar € 157.000 in 2028.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo); wordt 6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo) (€ 544.000 nadeel)

- Door omzetting van de oude contracten naar de nieuwe contracten voor hulpmiddelen verwachten wij structureel hogere kosten voor hulpmiddelen (24-FP-6.5).
- De wijziging van de Iv3 leidt op dit taakveld tot een nadeel van € 496.000.

6.71A Hulp bij het huishouden (Wmo) ; wordt 6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo) (€ 246.000 nadeel)

- De prijsindexatie zorgt met name voor een structureel nadeel van circa € 595.000 ten opzichte van 2024. Daarnaast houden we meerjarig voor de Wmo rekening met een populatiegroei van 1% als gevolg van vergrijzing. Het Rijk heeft in de Voorjaarsnota 2024 voor de Wmo een aparte indexering aangekondigd en hier middelen voor gereserveerd. De volume-groei dekken we vooralsnog meerjariguit de stelpost gemeentefonds (zie Zomernota 2024-2028 24-FP-6.5 en bijlage 10.3.1 onderdeel 3e), totdat de mogelijke nieuwe financieringswijze ingaat voor de Wmo.
- De wijziging van de Iv3 leidt op dit taakveld tot een voordeel van € 358.000.

6.71B Begeleiding (Wmo) ; wordt 6.712 Begeleiding Wmo & 6.791 PGB Wmo (€ 10.492.000 voordeel) De grootste verschillen op dit taakveld worden veroorzaakt door:

- De individuele ondersteuning bij geclusterd en gemengd wonen wordt vanaf 2025 gefinancierd door gemeenten vanuit de Wmo middelen. Tot en met 2024 werd dit vanuit de middelen voor maatschappelijke opvang vanuit centrumgemeente Enschede bekostigd. Dit zorgt voor een nadeel van € 150.000 (24-FP-6.5).
- De prijsindexatie en verwachte volume-groei als gevolg van vergrijzing zorgen voor een nadeel van circa € 630.000.
- De wijziging van de Iv3 én de gunning van de opdracht basisondersteuning, waardoor maatwerkvoorzieningen anders worden vormgegeven, leiden tot een voordeel van € 11,323 miljoen op dit taakveld.

6.71C Dagbesteding (Wmo); wordt 6.713 Dagbesteding (Wmo) (€ 2.621.000 voordeel)

- De prijsindexatie en verwachte volumegroei als gevolg van vergrijzing zorgen voor een nadeel van € 159.000 op dit taakveld.
- De wijziging van de Iv3 én de gunning van de opdracht basisondersteuning, waardoor maatwerkvoorzieningen anders worden vormgegeven, leiden tot een voordeel van € 2,78 miljoen op dit taakveld.

6.71D Overige maatwerkarrangementen (Wmo); wordt 6.714 Overige maatwerkarrangementen (wmo) (€ 883.000 voordeel)

- Het voordeel van ruim € 1,3 miljoen in 2025 ten opzichte van 2024 heeft betrekking op het besparingspotentieel voor Wmo vanuit het Transformatieplan. Hierop hebben structurele en incidentele mutaties plaatsgevonden door inzet van de benodigde investeringen en de invulling van een deel van de structurele besparingsopdracht (zie 24-FP-6.1). Daarnaast zorgen de oplopende bedragen in het besparingspotentieel Wmo voor verschillen tussen deze jaarschijven.
- De wijziging van de Iv3 leidt op dit taakveld tot een nadeel van € 490.000.
- De meerjarige fluctuaties binnen dit taakveld worden daarnaast veroorzaakt door de taakstelling die wij hebben opgenomen met betrekking tot de wijziging van het abonnementstarief Wmo. Deze is opgenomen vanaf 2026 en bedraagt circa € 1,8 miljoen.

6.72A t/m 6.74C en 6.82A en B Jeugdhulp; wordt 6.751 t/m 6.763, 6.792, 6.821 en 6.822 Jeugdhulp (totaal: € 705.000 voordeel) De grootste verschillen op dit taakveld worden veroorzaakt door:

- Een groot deel van de jeugdhulp kopen wij (verplicht) regionaal in. Per 2025 is deze jeugdhulp opnieuw ingekocht. Er zijn verschillende ontwikkelingen die maken dat de tarieven voor meerdere vormen van hulpverlening fors hoger worden. Ook de landelijke opgave tot het ombouwen naar kleinschalige verblijfsvoorzieningen zorgen voor oplopende kosten. Dit betreffen autonome ontwikkelingen, die voor een structureel nadeel van € 3,7 miljoen in 2025 ten opzichte van 2024. Meerjarig is het nadeel € 4,4 miljoen (24-FP-6.7).
- Binnen de jeugdhulp hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan met effect op de tarieven bovenop de reguliere prijsindexatie voor 2025 (24-FP-6.4) en daarnaast is de prijsindexatie voor 2025 toegepast (24-PF-9.2). Deze prijsontwikkelingen leiden tot een nadeel van ca. € 1,7 miljoen in 2025 oplopend naar € 2,3 miljoen structureel.
- Wij zien een lichte daling van het aantal jeugdigen in Hengelo (0,84%) en een stijging van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdzorg. Per saldo verwachten we een volume ontwikkeling van 0%. Toch zien wij een stijging van de jeugdzorgkosten door stijgende complexiteit van de casuïstiek, hogere inschaling van zorg en meer gebruik van duurdere verblijfsplekken. Wij zien wel dat we door de inzet vanuit het Transformatieplan een hogere kostenstijging voorkomen (24-FP-6.6). De stijging in 2025 is € 332.000.
- Daarnaast hebben wij in Hengelo in 2024 kosten opgenomen in onze begroting voor een uitzonderlijke situatie van een gezin waar zeer intensieve zorg wordt geleverd. Mogelijk vindt hierop nog een compensatie plaats vanuit de landelijke compensatieregeling woonplaatsbeginsel. Dit zorgt voor een incidenteel voordeel van € 1,3 miljoen in 2025 ten opzichte van 2024.

- De wijziging van de lv3 én de gunning van de opdracht basisondersteuning, waardoor maatwerkvoorzieningen anders worden vormgegeven, leiden tot een voordeel van € 3,123 miljoen op dit taakveld.
- Als laatste is er een voordeel van € 1,7 miljoen in 2025 ten opzichte van 2024, dit heeft betrekking op het besparingspotentieel voor Jeugd vanuit het Transformatieplan en het incidentele transformatiebudget. Hierop hebben structurele en incidentele mutaties plaatsgevonden door inzet van de benodigde investeringen en de invulling van een deel van de structurele besparingsopdracht (zie 24-FP-6.1) Daarnaast zorgen de oplopende bedragen in het besparingspotentieel Jeugd voor verschillen tussen de jaarschijven.

6.81A Beschermd wonen; wordt 6.811 Beschermd wonen (€ 1.617.000 nadeel)

In 2024 hebben wij een verwachte inkomst van € 1,6 miljoen opgenomen vanuit centrumgemeente Enschede voor Beschermd Wonen. Het wetsvoorstel voor de decentralisatie Beschermd Wonen is echter controversieel verklaard, waardoor de nieuwe invoeringsdatum 1 januari 2026 is. Samen met de centrumgemeente investeren wij daarnaast op het inlopen van de bestaande wachtlijst voor beschermd wonen, waardoor de verwachte inkomst voor 2025 nog onzeker is. Op basis van historische ervaring verwachten we van centrumgemeente Enschede een teruggave van middelen beschermd wonen van € 850.000. Deze middelen investeren we om instroom (van jongvolwassenen) in (beschermd) wonen te voorkomen en de uitstroom te bevorderen.

6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo); wordt 6.812 Maatschappelijke -en vrouwenopvang (Wmo) (€ 157.000 nadeel)

Centrumgemeente Enschede ontvangt via het Rijk de middelen voor maatschappelijke- en vrouwenopvang. De individuele gemeenten ontvangen de indexatie hiervoor vanuit het gemeentefonds, die zij jaarlijks aan de centrumgemeente Enschede doorbetalen. De indexatie in 2025 is circa € 150.000 hoger dan in 2024.

6.91 Coördinatie en beleid Wmo (€ 820.000 nadeel)

De wijziging van de lv3 leidt tot het afzonderlijk verantwoorden van de coördinerende en beleidsmatige taken, evenals de administratieve taken.

6.92 Coördinatie en beleid jeugd (€ 2.045.000 nadeel)

De wijziging van de lv3 leidt tot het afzonderlijk verantwoorden van de coördinerende en beleidsmatige taken, evenals de administratieve taken.

Risico's

Zorgcontinuïteit

In de komende jaren zien wij een risico dat de vraag naar zorg en ondersteuning zodanig toeneemt dat wij niet de gewenste zorg kunnen leveren. Dit risico wordt versterkt door verschillende demografische en maatschappelijke ontwikkelingen:

- Wij zien een toenemende vergrijzing van de bevolking.
- Toename van individualisering en polarisatie.
- Mensen blijven langer thuis wonen, met het risico dat de eenzaamheid onder deze groep toeneemt.
- Actuele ontwikkelingen rondom de opvang aan statushouders, Oekraïners en vluchtelingen, waardoor vraag naar zorg en ondersteuning toeneemt.
- Bij een grote groep inwoners zijn de financiële zorgen toegenomen. Dit door stijgende energie-, voedsel- en huisvestingskosten.
- De complexiteit van de problematiek neemt toe, bijvoorbeeld stapeling van verschillende vraagstukken binnen een huishouden, maar ook zwaardere problematiek.

Krapte op de arbeidsmarkt

Wij willen samen met onze partners onderzoeken hoe wij in de toekomst de gewenste ondersteuning en zorg kunnen blijven leveren. Zowel de gemeente als onze partners kampen met tekorten op de arbeidsmarkt. De ondersteuning aan onze inwoners valt of staat bij de medewerkers die zij in dienst hebben. Daarnaast zijn vrijwilligers en mantelzorgers steeds moeilijker te vinden. Deze ontwikkelingen zetten de algehele kwaliteit van zorg, welzijn en voorzieningen voor inwoners onder druk.

Financiële situatie zorgaanbieders

Vanuit leveranciersmanagement spreken de contractmanagers (gemeente en OZJT) frequent met de strategische zorgaanbieders die zorg leveren aan de cliënten in Twente. Uit deze gesprekken blijkt dat de financiële positie van aanbieders zorgelijk is. Als gevolg van onder andere oplopende personeels- en energiekosten. Dit vormt een risico voor de beschikbaarheid en continuïteit van cruciale zorg voor de cliënten met een (grote) ondersteuningsvraag in Twente. Zorg, waarvoor niet direct een alternatief (zorg/ woonplek) beschikbaar is. Deze trend is landelijk waarneembaar.

Steeds meer taken en verantwoordelijkheden

De afgelopen jaren is het aantal tijdelijke regelingen enorm toegenomen en zijn er veel wijzigingen geweest in wet- en regelgeving. Als gemeente merken wij dat er steeds meer taken en verantwoordelijkheden bij ons worden neergelegd, zoals de aanpak van energiearmoede, steunmaatregelen van de toeslagenaffaire en de opvang van statushouders. Hierdoor neemt de werkdruk binnen onze organisatie toe, omdat er voortdurend nieuwe taken bijkomen. Wij zien hierdoor de tekorten in de begroting toenemen. Wij hebben bij het Rijk de vraag neergelegd om de gemeentelijke taken en de vergoeding uit het gemeentefonds beter op elkaar af te stemmen. Deze tegemoetkoming is echter nog niet toegezegd.

Start basisondersteuning en nieuwe toegang

In 2025 starten wij met de basisondersteuning, een ambitieuze verandering binnen het sociaal domein dat gepaard gaat met risico's. Hiermee willen wij het sociaal domein toekomstbestendig vormgeven. Om dit te realiseren vragen wij van onze partners, inwoners en interne organisatie om anders te werken en op een nieuwe manier naar zorgvragen te kijken.

De grootste risico's bij de transformatie zien wij bij de uitvoering van nieuwe toegang. Wij willen verandering en dat brengt uitdagingen met zich mee. Die zien wij op het gebied van tijdige communicatie naar inwoners, goede toegang organiseren en het faciliteren van medewerkers en samenwerkingspartners om op een andere manier uitvoering te geven aan de basisondersteuning. Wij willen de overgang naar de nieuwe systematiek voor onze inwoners zo soepel mogelijk laten verlopen.

Risico op benodigde extra investeringen tbv de transformatie van de basisondersteuning

Met de keuze voor de lokale inkoop van basisondersteuning zetten wij een belangrijke stap in lijn met onze ambities in het Transformatieplan, zowel inhoudelijk als financieel. De opdracht voor de inrichting van de lokale basisondersteuning was bij het opstellen van het Transformatieplan voorzien per 2024, waardoor de investeringen en besparingen ook per 2024 zijn opgenomen. De opdracht gaat echter pas in 2025 van start, waardoor de investeringen die voor 2024 waren gepland en gelinkt aan de opdracht basisondersteuning dus niet zijn gedaan maar mogelijk later in de tijd wel nodig zijn (bijvoorbeeld in 2025 en 2026) om het transformatie-effect in de opdracht te kunnen bereiken. Hiervoor is dus mogelijk extra incidentele investering benodigd waarmee wij rekening houden in ons benodigd weerstandsvermogen.

Overgangsjaar basisondersteuning

Vanaf 1 januari 2025 start de opdracht voor de lokale basisondersteuning. Enerzijds is 2025 een overgangsjaar waarin een nieuwe organisatie moet worden opgezet inclusief bedrijfsvoering, anderzijds moeten ook cliënten worden overgenomen van andere aanbieders en/of nieuwe cliënten worden geholpen. Dit kent meerdere risico's (zorgcontinuïteit, bezwaar en beroep, overgang van personeel gemeente naar aanbieder, gegevensuitwisseling). Het is een verandering die impact kan hebben op inwoners met een ondersteuningsbehoefte en waar wij door middel van goede communicatie en goede regievoering zo goed mogelijk proberen op in te spelen. Tijdens de verbouwing is de winkel echter open.

Capaciteit transformatie

De transformatie van het sociaal domein is een uitdagende en tijdrovende ontwikkeling waaraan veel mensen, intern en extern, met veel enthousiasme werken. Het open houden van de winkel tijdens de verbouwing trekt een grote wissel op de regulier taken van mensen. De basis op orde houden kost veel tijd en energie. Wij merken dat de grens soms al wordt bereikt in wat mensen aankunnen.

Toename van beroep op of overschrijding van de geraamde budgetten Wmo en Jeugd

Elk jaar maken wij een inschatting voor te ramen budgetten Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) en Jeugd, op basis van prognoses (bv. vergrijzing) en huidige benutting (gebruik van ondersteuning afgelopen jaren). Zie Zomernota 24-FP-6.5 en 24-FP-6.6. Ook is het budget voor de basisondersteuning, en daarmee een gedeelte van de

Wmo, vastgezet. Hiermee wordt het risico beperkt. Wij zien wel een aantal ontwikkelingen beleidsmatig en in de maatschappij die kunnen leiden tot meer beroep op Wmo (bijv. WAMS, landelijk machtigingsbesluit politiegegevens, verslechtering in mentale gezondheid en toename onbegrepen gedrag). Het Rijk gaat kijken naar een aparte bekostigingsvorm voor Wmo.

Op het vlak van de jeugdhulp is de landelijke trend intensivering, zowel wat betreft het aantal als de zwaarte van zorgaanvragen. De oorzaken hiervan zijn velerlei. Zo kon tijdens de crisis niet alle zorg geboden worden die nodig is. Ook is er kans op verergering van problematiek (zoals bij verslavingen), als gevolg van spanningen die kunnen optreden. Ook hier zien wij een aantal ontwikkelingen beleidsmatig en in de maatschappij die kunnen leiden tot meer beroep op jeugdhulp. De vraag is hierin redelijk onvoorspelbaar.

Niet realiseren van extra rijksinkomsten /verlaging uitgaven door rijksmaatregelen Sociaal Domein

Het Rijk heeft een wetsvoorstel opgesteld om te komen tot een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor de Wmo. Met het wetsvoorstel wordt het huidige abonnementstarief afgeschaft. Het Rijk verwacht dat met de aanpassing van de wet minder aanspraak door inwoners op de Wmo (dus lagere kosten) en meer inkomsten (uit de eigen bijdrage). Daarom is ook een uitname uit het Gemeentefonds gepland voor de gemeente Hengelo van €1,85 miljoen vanaf 2026 (zie Zomernota 2023-2027 FP-9.3, taakstellend). Het is de vraag of, mede gezien de beperkte beschikbaarheid van particuliere hulp, de lagere kosten en hogere inkomsten aan zullen sluiten bij de taakstelling.

Risico op langdurige uitgaven voor specifieke casus

Hengelo kent een uitzonderlijke situatie van een gezin waar zeer intensieve zorg wordt geleverd. In format 24-FP-6.6 van de Zomernota (Prognoses en ontwikkelingen jeugd) hebben wij opgenomen dat wij in het benodigd weerstandsvermogen er rekening mee houden dat deze kosten structureel kunnen worden.

Hoger beroep op schuldhulpverlening door inflatie en halvering termijn schuldsanering

Vanwege de hoge kosten voor levensonderhoud en energie ziet de gemeente Hengelo het risico van extra aanmeldingen voor schuldhulpverlening. Ook is de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) gewijzigd met ingang van 1 juli 2023. De saneringstermijn is gehalveerd van 36 maanden naar 18 maanden (zie beleidsmatige ontwikkelingen). Wat de financiële consequenties zijn voor de gemeenten en de Stadsbank is nog niet bekend.

Risico's vanwege de opvang van nieuwkomers

Gemeente Hengelo vangt op dit moment een groot aantal nieuwkomers op. Dit zijn asielzoekers, statushouders en Oekraïners. Het beroep op gemeenten om deze nieuwkomers op te vangen en te huisvesten wordt steeds groter. Dit brengt risico's met zich mee die op korte termijn vooral maatschappelijk en organisatorische gevolgen kunnen hebben. Het verloop van gebeurtenissen in de wereld die van invloed zijn op migratiestromen en onzekerheid in landelijk beleid maken de duur en omvang van de huidige opvangcrisis en het perspectief voor de jaren daarna onzeker. Dit vraagt flexibiliteit van onze organisatie en maatschappelijke partners. Tegelijkertijd is moeilijk te voorspellen hoe ruim die flexibiliteit moet zijn, en of deze bij tijden niet te ruim zal zijn. Wij onderkennen de volgende risico's:

- Er moet voldoende adequate en veilige huisvesting zijn. In een gespannen woningmarkt is het niet makkelijk om huisvesting of opvang te creëren.
- De voorzieningen van en binnen de gemeente op het gebied van (jeugd)zorg en onderwijs moeten ruimte bieden aan een groep kinderen en volwassenen met diverse achtergronden en met soms traumatische ervaringen. Ook onze maatschappelijke partners hebben te maken met krapte op de arbeidsmarkt, dus beschikbaarheid van voorzieningen staat onder druk.
- Om ook de taken in het sociaal domein voor nieuwkomers goed te kunnen uitvoeren zijn voldoende mensen nodig om een en ander te organiseren, zorgvragen te beoordelen, uitkeringen te verwerken etc.
- Op onderdelen is beleid van het Rijk nog in ontwikkeling. En vaak wordt gewerkt met tijdelijke regelingen. Onzekerheid over toekomstig rijksbeleid en beschikbaarheid van middelen maakt plannen of anticiperen een uitdaging.
- Sinds verschijnen van het Hoofdlijnenakkoord van de onderhandelaars in Den Haag zien wij (nu al) dat het aanbod van opvanglocaties door gemeenten vermindert en daarmee de opvang opgave voor het totaal verder groeit. De verwachting is dat deze tendens de komende periode doorzet. Daarnaast zal een nieuw kabinet inzetten op vermindering van het aantal nieuwkomers naar Nederland in de toekomst, maar dat dit niet tot een merkbare daling in prognoses leidt op korte termijn. De ontwikkelingen in Den Haag onderstrepen o.i. de keuze van de gemeente om een langjarige inzet op grond van een beleidsagenda Nieuwkomers te bepalen.

5.2.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid



Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Bruggink, Luttikholt en Freriksen

Aanspreekpunt ambtelijk

J-P. Boutkan, J. Logtenberg en K. Webbink

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Publieke gezondheidszorg

Met het nieuw vastgestelde gezondheidbeleid zet de gemeente Hengelo meer in op het versterken van positieve gezondheid. De financiering hiervan vindt plaats uit reguliere middelen en de specifieke uitkering gezond actief leven akkoord (spuk GALA). De gelden vanuit de spuk GALA zijn voor negen van vijftien programma's niet structureel. In 2025 wordt meer duidelijkheid verwacht van het Rijk over de toekomstige middelen gericht op het versterken van de publieke gezondheid.

Duurzaamheid

In *Duurzaam Hengelo 2050, programma 2023-2026*, hebben wij onze ambities uitgewerkt in concrete doelstellingen, activiteiten, etc. Dit uit zich onder meer in het stimuleren en helpen van onze inwoners om hun woning energiezuiniger en gasloos te maken. Aan het ontwikkelen van een toekomstbestendige energie-infrastructuur, waarin we zelf energie opwekken en lokaal eigendom bevorderen. En aan het geven van het goede voorbeeld als gemeente, zoals door het verduurzamen van ons eigen vastgoed. Deze doelen hebben wij gekoppeld aan de benodigde menskracht en financiële middelen. Dit programma wordt op hoofdlijnen jaarlijks uitgewerkt in uitvoeringsprogramma's per thema. Met een looptijd van vier jaar borgen wij stabiliteit en focus op realisatie van de doelen op korte en middellange termijn. Programmatisch werken betekent ook dat wij flexibiliteit inbouwen om belangrijke veranderingen mee te kunnen nemen. Daarom herijken wij in 2025 het programma en onze ambities, doelen en inzet.

Door het Rijk zijn meerjarig (2022-2025) middelen in de begroting opgenomen. Deze zijn beschikbaar gesteld voor de dekking van uitvoeringslasten van het Klimaatakkoord voor lagere overheden en specifiek voor de opgave van de energietransitie. Voor de jaren 2026-2030 zijn ook bedragen berekend, die op een later moment in de rijksbegroting opgenomen worden. Met de komst van het nieuwe kabinet en de aangekondigde bezuinigingen en aanpassingen kunnen hierin wijzigingen optreden.

Uit onderzoek door de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) blijkt dat de uitvoeringslasten veel hoger zijn dan eerder werd aangenomen. Dat komt doordat er opgaven zijn bijgekomen, de opgaven complexer blijken te zijn en dat hoger gekwalificeerde medewerkers ingezet moeten worden. In het eindrapport wordt gepleit voor een verhoging van de compensatie/uitkeringen.

Inmiddels zijn vanuit het Rijk diverse financiële stromen ingezet, zoals voor de bestrijding van energiearmoede, isoleren, hernieuwbare opwekking, duurzame mobiliteit, warmtetransitie en overige opgaven in de gebouwde omgeving. Dit gaat gedeeltelijk in de vorm van middelen, die aangevraagd kunnen worden voor projecten en die bijdragen aan de realisatie van de klimaatdoelen. Waar mogelijk zetten wij met geschikte projecten in op het verkrijgen van deze projectmiddelen (specifieke uitkeringen), zodat wij de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk kunnen gebruiken.

Steeds meer thema's zijn of komen in de fase van uitvoering. Dat vergt veel inzet en ook investeringen. De middelen van het Rijk die wij hebben ontvangen en zijn beschikt voor de jaren tot en met 2025 bieden een goede basis. Wij zetten deze en de bestaande middelen dan ook zo efficiënt en effectief mogelijk in om het maximale resultaat te bereiken. Tegelijkertijd is de verwachting dat wij in de komende jaren naast menskracht ook financiële middelen zullen moeten gaan inzetten voor de realisatie. Omdat hierover nog weinig bekend is, pleit de ROB voor nader onderzoek naar de realisatiekosten van transitieprojecten.

De dynamiek van de ontwikkelingen rond duurzaamheid is groot en het is dan ook lastig te voorzien welke invloed dit heeft op het programma en de daarvoor noodzakelijke middelen. De uitvoeringscapaciteit voor de periode 2026-2030 moet nog geborgd worden in de Rijksbegroting voor de klimaat- en energieopgaven. Wij hebben vertrouwen dat het

Rijk zich houdt aan de gemaakte afspraken. Wij sluiten echter niet uit dat in de komende jaren aanvullende middelen nodig zijn om uitvoering te kunnen geven aan de wettelijke taken, ambities en doelstellingen.

Afval

In lijn met de visie van nationale wetgeving, onze regionale doelstellingen en ons eigen koersdocument duurzaamheid, wil de gemeente meer inzetten op circulariteit. Daarom gaan wij door met het voorkomen van afval, het goed scheiden ervan, het minimaliseren van het gebruik van grondstoffen en hergebruik.

Het beleid heeft gezorgd voor een duidelijke afname in het restafval. Er is echter de laatste jaren een stagnatie zichtbaar. Om de doelen te halen zijn vervolgstappen nodig. Ook is de focus op het verbeteren van de laatste beleidswijzigingen van belang. Dit is bijvoorbeeld het monitoren en verbeteren van de biobox en de nieuwe inzameling van verpakkingen.



Een belangrijk onderdeel om onze circulaire doelstellingen te behalen is het oprichten van een Circulair Ambachtcentrum. Een Circulair Ambachtcentrum combineert verschillende 'bouwstenen' om minder afval te creëren, maar helpt ook bij doelen binnen het sociaal domein met meer werkgelegenheid en ontwikkelingsmogelijkheden voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Door het stimuleren van hergebruik wordt er tevens minder uitgestoten en wordt kennis van reparatie aan de jongere generaties doorgegeven. Dit kan zowel in een gebouw, als in een netwerk.

In de gemeente is gekozen voor een netwerk. Dit netwerk biedt kansen. Om een circulaire stad te creëren, is het van belang dat alle actoren hier op inzetten. Ook inwoners zelf. Door dit netwerk is er een mogelijkheid om dichterbij de inwoners zelf te komen. Volgend jaar zal eerst worden ingezet op (het vooronderzoek van) het inrichten van het Milieupark. Dit is een belangrijke schakel, immers, inwoners kennen dit als de locatie om hun afvalstoffen/ grondstoffen heen te brengen.

Inwoners zijn gemotiveerd om bij te dragen aan circulaire economie. Zo zijn er steeds meer deelkasten, zijn er inwoners die hun spullen aan huis zetten om het gratis op te laten halen en wordt er maandelijks het Repair Cafe georganiseerd.

Door een inventarisatie te maken welke initiatieven er in onze stad al actief zijn, en deze te versterken, wordt het begrip circulariteit een begrip van iedereen. Daarnaast heeft het als voordeel dat het verspreid over de stad ligt. Dit draagt bij aan de toegankelijkheid. We onderzoeken of het anders inrichten van ons milieupark hier ook aan bij kan dragen.

Verder is de gemeente erg betrokken bij ondernemers. Vanuit het bedrijvennetwerk kunnen ook circulaire schakels gerealiseerd worden. Ook zijn er andere gemeenten die werken met een circulair netwerk. Hier kunnen wij als gemeente van leren.

Landelijk wordt ingezet om te komen tot nieuwe afspraken over de kwaliteit en de vergoedingsstructuur van het ingezamelde plastic, metalen verpakkingen en drankenkartons (PMD). Hierbij onderhandelt de VNG namens de gemeente. Twente heeft hier input voor geleverd. Onze insteek is zoveel mogelijk PMD te recyclen tegen zo laag mogelijke kosten. Samen met andere Twentse gemeenten hebben wij de motie Losser in de najaarsvergadering 2023 van de VNG ingebracht. Deze motie is vrijwel unaniem aanvaard en naar aanleiding daarvan heeft de VNG de Ketenoevereenkomst met Verpact per 1 januari 2025 opgezegd. Inmiddels zijn onderhandelingen opgestart om tot nieuwe afspraken te komen.

Riolering

De riolering in Hengelo vormt een uitgebreid netwerk van voornamelijk ondergrondse infrastructuur. In totaal omvat dit netwerk bijna 1.000 kilometer aan rioolleidingen, waarvan een deel al bijna een eeuw oud is. Deze infrastructuur is van cruciaal belang voor de volksgezondheid en het goed functioneren van Hengelo.

Om de kwaliteit van ons riool op orde te houden staan de komende jaren diverse projecten gepland om riolering te renoveren en te vervangen. Ook vindt door planologische ontwikkelingen in de stad uitbreiding plaats dat invloed heeft op (het beheer van) ons rioolstelsel.

Daarnaast vinden landelijk vele (beleids)ontwikkelingen plaats die invloed hebben of gaan hebben op onze riolering. Wij volgen deze ontwikkelingen en anticiperen hier samen met onze regionale gebiedspartners op. Zo stellen wij samen met het waterschap beleid op ten aanzien van onze IBA's (kleine lokale zuiveringunits bij opstallen die verder dan 40 meter van het hoofdriool zitten). Ook werken wij samen met de regio aan een gezamenlijk meetnet en ontsluiting van data. Hoe meer wij hierin samenwerken, hoe (kosten)efficiënter wij werken. De samenwerking heeft ook positief effect op de kwaliteit van ons stelsel. Door inzicht in het hele systeem kan veel beter worden ingezet op de best passende oplossing zonder af te wentelen naar andere gebieden.

Water

Hengelo is een echte waterstad. Niet voor niets ontstond de stad langs drie beken en ontwikkelde de industrie zich langs deze wateraders. Beken en watergangen zijn van essentieel belang voor de leefbaarheid in het stedelijk gebied. Voor het opvangen van overtollig regenwater tot de beleefbaarheid van water zoals de stadvijvers en kleigaten van Rientjes.

Door de klimaatveranderingen neemt de druk op het beschikbare water toe. We moeten de beken meer ruimte geven om het overtollige regenwater af te voeren. Ook moeten we waterberging creëren om wateroverlast te voorkomen en het grondwaterpakket aan te vullen. Daarmee dragen we positief bij aan de droogtebestrijding. We moeten zuiniger om gaan met het beschikbare zoetwatervoorraad voor drinkwater (zowel in volume als kwaliteit). Om dit alles te bereiken moeten we de komende jaren sterk gaan ontstenen en vergroenen. Een hele opgave waar wij ook volgend jaar ons voor zullen inzetten.

De afgelopen jaren zijn het Programma Water en Riolering en de Klimaatadaptatiestrategie vastgesteld. Vanaf 2024 hanteren wij een hoge waterbergingsnorm bij planologische ontwikkelingen. Wij staan voor deze norm om de leefbaarheid van onze stad te blijven garanderen. De kosteneffecten hiervan zijn niet voor niets onderdeel van de grondexploitatie. Zodoende werken wij 'water en bodem sturend' en voorkomen hiermee dat wij de problematiek afwentelen naar de toekomst of anderen.

Wij blijven daarnaast samenwerken met regionale gebiedspartners aan het water in de stad. Vorig jaar is het samenwerkingsdocument Klimaat Actieve Stad Hengelo met het waterschap verlengd. Gemeente Hengelo doet een forse investering van € 1,25 miljoen in de verbetering van het oppervlaktewater. De kosten hiervan worden gedekt vanuit het Programma Water en Riolering.

Klimaatadaptatie

Door klimaatverandering komen hevige regenbuien vaker voor. Ook wordt het droger en heter. Om in de toekomst het risico op wateroverlast beperkt te houden, moeten wij de riolering en het stedelijk watersysteem aanpassen. Hierbij zijn vooral grotere bovengrondse maatregelen nodig om het teveel aan water tijdelijk te bergen, zowel in groenstroken van de gemeente als op particulier terrein. Wij kiezen voor een duurzame aanpak en richten de openbare ruimte in met robuuste oplossingen om de hevige neerslag op te kunnen vangen. Door daarnaast te investeren in maatregelen op de meest kwetsbare locaties, houden wij de risico's op wateroverlast beperkt. Door water langer vast te houden, kunnen wij een buffer realiseren voor droge tijden. Extra groen en water in de openbare ruimte vermindert hittestress. Het zorgt daarnaast voor het verhogen van de biodiversiteit. Wij hanteren het principe dat water en bodem sturende elementen zijn bij de inrichting van de openbare ruimte. Ook stimuleren wij particulieren om minder stenen en meer groen aan te leggen. Wij doen dat informatief via de website www.groenblauwtwente.nl en door deel te nemen aan het NK Tegelwippen en het lidmaatschap van Stichting Steenbreek. Samen met waterschap Vechtstromen gaan we de beken meer ruimte geven. Ook hierdoor neemt niet alleen de waterberging toe maar ook de biodiversiteit.

In 2022 heeft de raad de Klimaatadaptatiestrategie vastgesteld. Om hier uitvoering aan te geven was een nadere analyse nodig van de kwetsbaarheden in het stedelijk gebied, wat zal resulteren in een maatregelenprogramma. Dit programma bestaat hoofdzakelijk uit meekoppelkansen voor klimaatadaptatie bij reeds geplande projecten

in het fysieke domein. De dekking wordt primair gezocht in reeds beschikbare middelen en het verkrijgen van subsidies en co-financiering. Wij voorzien echter ook een extra kredietvraag in 2024. Vanaf 2025 geven wij, mits financieel dekkend, uitvoering aan dit programma om te voldoen aan ons klimaatbeleid. De water gerelateerde opgaven maken integraal onderdeel uit van het Programma Water en Riolering 2023-2027. Voorheen was dat het Gemeentelijk Rioleringsplan.

Milieu

De Omgevingswet stelt de gemeente tot taak om:

- a) een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, te bereiken en in stand te houden
- b) om de fysieke leefomgeving doelmatig te beheren, te gebruiken en te ontwikkelen ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

De aandacht voor milieu-effecten en milieuregels in het Omgevingsplan zijn daar een belangrijke onderdelen van.

Relevante beleidsnota's

- [Een gezonde toekomst, langjarig programma voor de publieke gezondheid in Twente \(GGD, 2019\)](#)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)
- [Nota bodembeheer regio Twente, Twents beleid voor oale grond 2.0 \(2023\)](#)
- [Regionale bodemkwaliteitskaart gemeente Hengelo \(2023\)](#)
- [Beleidsregels PFAS regiogemeenten Twente \(2020\)](#)
- [Twente bodemkwaliteitskaart PFAS \(2020\)](#)
- [Visie Bodem en Ondergrond Hengelo \(2021\)](#)
- [Keuzescenario Afvalloos Hengelo \(2015\)](#)
- [Landelijk Afval Plan 3 2017-2029](#)
- [Slimmer omgaan met grondstoffen](#)
- [Nota geluid, herziening 2015](#)
- [VTH Beleid Twente en de Nadere uitwerking VTH beleid Twente\(2019\)](#)
- [Klimaatadaptatiestrategie Hengelo \(2022\)](#)
- [Warmteprogramma](#)
- [Duurzaam Hengelo, koers richting 2050](#)
- [Omgevingsprogramma Nieuwe Energie Hengelo 2021-2030](#)
- [Regioplan Twente, Twentse Koers: Samen koersen op gezondheid en goede zorg in Twente\(2023\)](#)
- [GGD Twente. Gezonde generaties in Twente. Een visie op de publieke gezondheid. \(2024\)](#)
- [Lokaal Preventieakkoord Hengelo. Kansengelijkheid in gezondheid 2021-2024.](#)
- [Programma Water en Riolering 2023-2027](#)
- [Klimaat Actieve Stad Hengelo 2023-2027](#)

Verbonden partijen

SamenTwente

SamenTwente is een GR voor de organisaties GGD (Gemeenschappelijke gezondheidsdienst), OZJT (Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente) en VTT (Veilig Thuis Twente). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers.

SamenTwente is een organisatie voor en door de 14 Twentse gemeenten. Samen met de 14 Twentse gemeenten en de ketenpartners zet SamenTwente zich in voor gezonde, veilige en vitale inwoners van Twente.

Zie paragraaf 5.2.6 voor informatie over de kerntakendiscussie SamenTwente.

Recreatieschap Twente, portefeuillehoudersoverleg Afval en Duurzaamheid/Regio Twente, portefeuillehoudersoverleg Informatie Service Punt (ISP) Milieu

Recreatieschap Twente werkt samen met gemeenten aan een afvalloos en duurzaam Twente.

Twente Milieu

Twente Milieu is afvalinzamelaar voor de gemeente Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

Twence

Twence is afvalwerker en duurzaamheidsbevorderaar voor de gemeente Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

GR Omgevingsdienst Twente (ODT)

De ODT houdt in opdracht van ons toezicht op milieuregelgeving en uitvoering van bodemsaneringen, behandelt milieudeel vergunningaanvragen en - meldingen en adviseert op milieuaspecten, zoals bodem, geluid, lucht, externe veiligheid en asbest.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

Het belastingkantoor int gemeentelijke belastingen en heffingen voor de deelnemende gemeenten.

Enexis

Enexis is de netbeheerder van gas- en elektriciteitsnetten in diverse gemeenten in Nederland waaronder in Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

Warmtenetwerk Hengelo

De gemeente Hengelo is samen met Firan (voorheen Alliander DGO) mede eigenaar van de hoofdtransportleiding van het warmtenetwerk.

Warmtebedrijf Hengelo

De gemeente Hengelo is samen met Ennatuurlijk mede eigenaar van de distributienetten van het warmtenet in Hengelo. Het warmtebedrijf verzorgt de levering van warmte aan klanten zoals woningen en bedrijven.

Overige organisaties waarmee we samenwerken:

Waterschap Vechtstromen

Het waterschap onderhoudt en beheert de belangrijke waterlopen en vijvers in Hengelo.

Twents waternet

Twents waternet is het samenwerkingsverband tussen de 14 Twentse gemeenten, het waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel.

Wat willen we bereiken?

7.1 Hengeloërs verbruiken minder energie en wekken meer duurzame energie op in een meer circulaire economie

7.1.1 Huishoudens en organisaties verbruiken minder (fossiele en niet-fossiele) energie

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar): ²	Jaarstukken		Streefwaarden begroting: ¹			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Elektriciteitsgebruik gebouwde omgeving in Hengelo (kWh = x 1.000.000)	365,9 (2019)	375,4	337,5	337,5	331	324	317
Gasverbruik gebouwde omgeving in Hengelo (m3 = x 1.000.000)	225,2 (2019)	213,7	208,0	208	204	200	196
Energiegebruik gebouwde omgeving in Hengelo per inwoner (GJ)	38,38 (2019)	38,7	35,4	35,4	34,7	34	33,2

1 Streefwaarden begroting gebaseerd op 2% energiebesparing per jaar

2 (index = 100)

7.1.2 Huishoudens en organisaties wekken meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen

Beleidsindicatoren ¹	Peilwaarde (jaar): ²	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal bekende hoeveelheid opgewekte hernieuwbare warmte in Hengelo (TJ)	2.031(2019)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Totaal hoeveelheid opgewekte hernieuwbare elektriciteit in Hengelo (TJ)	1.167(2019)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Aantal woningen in Hengelo met een gasaansluiting (aantal)	37.908(2017)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

1 n.n.b.: Deze gegevens zijn nog niet beschikbaar.

2 (index = 100)

7.1.3 Er is minder afval en grondstoffen worden meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie)

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid fijn restafval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	75(2019)	65	62	61	60	59	58
Aantal kg restafval per inwoner delen door aantal kg afval grondstoffen(zoals GFT, PMD, glas, textiel OPK).	nog niet bekend	77%	77%	78%	78%	79%	79%
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid grof restafval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	12(2020)	21	19	18	17	16	15
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid afgekeurd PMD afval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	januari 2021 bekend (2020)	31	25	25	25	25	25

7.2 Hengelo weerstaat de gevolgen van klimaatverandering beter zoals wateroverlast en hittestress

7.2.1 Hengelo heeft meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Toename van capaciteit voor het bergen van water in Hengelo (m3).	0(2020) ¹	2.070	niet opgenomen	4.501	3.527	2.000	2.000

1 Het gaat om een nieuwe indicator. Bij herinrichtingsplannen kan jaarlijks op basis van projectadministratie en omgevingsvergunningen worden bijgehouden hoeveel capaciteit aan waterberging wordt toegevoegd. Dit wordt dus 'handmatig' bijgehouden en is wat dat betreft dus wel een kwetsbare methode. Echter: een andere indicator is niet voorhanden.

T.b.v. de beginwaarde / de laatste kolom: 2020 is als 'nulmeting' gehanteerd (daarom op peilwaarde 0), want het is niet te doen om een inschatting te maken van de huidige capaciteit van het bergen van water in Hengelo.

7.3 Inwoners van Hengelo leven in betere gezondheid

7.3.1 Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl

Beleidsindicatoren ¹	Peilwaarde	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
	(jaar):	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage Hengelose volwassenen met een gezond gewicht, ofwel een BMI van 18,5 tot 25 ²	49% (2020) 44% (2022)	nieuwe indicator	nieuwe indicator	44,0%	44,0%	42,0%	42,0%
Percentage jongeren dat ooit gerookt heeft (alleen trekjes, hele sigaretten of meer)	13% (2021) 24% (2023)	nieuwe indicator	nieuwe indicator	24,0%	24,0%	20,0%	20,0%
Percentage jongeren dat ooit softdrugs gebruikt heeft (wiet of hasj)	7,0%(2021) 14% (2023)	nieuwe indicator	nieuwe indicator	14,0%	14,0%	14,0%	14,0%
Percentage jongeren dat ooit harddrugs gebruikt heeft (XTC, cocaïne, paddos, lachgas etc.)	5,0% (2023)	nieuwe indicator	nieuwe indicator	5,0%	5,0%	5,0%	5,0%

1 Bij deze doelstelling zijn de indicatoren aangepast omdat de bron die wij gebruiken deze heeft aangepast. Zo valt bijvoorbeeld lachgas niet langer onder softdrugs, maar onder harddrugs.

In het kader van de nieuwe gezondheidsnota worden met de gemeenteraad passende indicatoren afgesproken, deze zullen opgenomen worden in de begroting van 2026 en verder.

2 BMI = kg/m² waarbij kg het gewicht van een persoon is in kilogrammen en m² de lengte in vierkante meters. Een BMI van 25,0 of meer is overgewicht, terwijl het gezonde bereik 18,5 tot 24,9 is.

Bron aangepast naar de regionale GGD monitor en indicator aangepast naar volwassenen met een gezond gewicht. De oude indicator omvatte ook het ongezonde ondergewicht en geeft daarmee een vertekend beeld.

7.3.2 Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) is kleiner geworden

Beleidsindicatoren	Peilwaarde	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
	(jaar):	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Het rapportcijfer dat hoogopgeleiden geven voor hun gezondheid	7,6(2022)						
	7,6(2023)						
	7,5(2024)	7,6	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8
Het rapportcijfer dat laagopgeleiden geven voor hun gezondheid	7,1(2022)						
	7,5(2023)						
	7,1(2024)	7,5	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

7.1 Hengeloërs verbruiken minder energie en wekken meer duurzame energie op in een meer circulaire economie

- In lijn met het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie, het Warmteprogramma en de Renovatiedeel met het Rijk, zetten wij actief in op energiebesparing. Wij geven uitvoering aan het stimuleringsplan energiebesparing voor diverse doelgroepen en sectoren. Daarvoor hebben we een gereedschapskist met subsidieregelingen en leenvormen ontwikkeld. We werken samen met de coöperatie Energie van Hengelo die energiecoaches en de Fixbrigade inzet. Wij hebben hierbij specifieke aandacht voor de doelgroep huishoudens die in (energie)armoede (dreigt te) verkeren. We zetten in op ontzorging en richten hiervoor met Energie van Hengelo een subsidieloket op, verkennen de samenwerking op financieel advies met ROZ, zetten een bouwadviseur in en stemmen o.a. af met Welbions.
- Op basis van het Warmteprogramma werken wij aan vervolgcacties zoals een bronnenstrategie en het regionale warmtenet en stellen we uitvoeringsplannen op. Wij leggen vast hoe en wanneer wijken van het aardgas af gaan en welke alternatieven daarvoor beschikbaar zijn. Dat doen wij in samenhang met de Regionale Energiestrategie (RES) en dan specifiek de regionale structuur warmte (RSW) en samen met Welbions, netbeheerders, maatschappelijke partners en afvaardigingen van bewonersorganisaties/ bewonersinitiatieven. De uitvoeringsplannen worden wettelijk verankerd in het Omgevingsplan.
- In het eerste uitvoeringsplan, de Nijverheid Aardgasvrij als onderdeel van de wijk Wilderinkshoek, werken wij met een integrale gebiedsgerichte aanpak. Wij werken het alternatief voor aardgas in de wijk Wilderinkshoek technisch en financieel verder uit en starten met de voorbereidingsfase in de buurt de

Nijverheid. Een en ander is afhankelijk van de randvoorwaarden vanuit het Rijk (wettelijk kader, financiering etc.). Ook starten we met het uitvoeringsplan voor het bedrijventerrein Twentekanaal.

- Voor veel projecten zoals isolatiewerkzaamheden, renovatie/sloop en ruimtelijke ontwikkelingen waaronder woningbouw, is een omgevingsvergunning/ontheffing voor flora- en fauna van de provincie nodig. Om te voorkomen dat deze ontwikkelingen vertraging oplopen stellen wij een Soortenmanagementplan (SMP) op, op basis van een uitgebreid ecologisch soortenonderzoek op gebiedsniveau (25-NB-5.3). Met een SMP kan een gebiedsgerichte omgevingsvergunning bij de provincie aangevraagd worden. Nadat de provincie de vergunning heeft verleend, zijn een (uitgebreid) ecologisch onderzoek en omgevingsvergunning flora-/fauna voor individuele projecten doorgaans niet meer nodig.
- Het faciliteren en stimuleren van duurzame ontwikkeling van bedrijven en bedrijventerreinen gaat langs twee sporen, een doelgroepgerichte- en gebiedsgerichte aanpak. Voor de doelgroepgerichte aanpak werken we een Uitvoeringsplan verduurzaming bedrijven uit. Om ondernemers te activeren energie te besparen, ontwikkelen we in dit Uitvoeringsplan een effectief instrumentarium dat aansluit bij hun behoefte. Voor de gebiedsgerichte aanpak werken we aan het Omgevingsprogramma Toekomstbestendige Bedrijventerreinen. Hierin staan duurzame florerende bedrijventerreinen centraal. We gaan onze samenwerking met ondernemers(verenigingen) nog meer versterken om de bedrijventerreinen toekomstbestendig te maken op het gebied van energie, natuur, mobiliteit en circulaire economie. Voor bedrijventerrein Twentekanaal werken we samen met de ondernemers(vereniging) een Wijkuitvoeringsplan aardgasvrij uit.
- Wij herijken de bijdrage van Hengelo aan de Regionale Energie Strategie-Twente (RES-T) en geven invulling aan de Hengelose bijdrage uit de RES 1.0. Dat doen we in samenwerking met de omliggende gemeenten.
- Op basis van het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie werken wij aan de opwek van duurzame elektriciteit. Wij zetten daarbij maximaal in op zonnepanelen op daken, parkeerplaatsen en gevels en faciliteren initiatieven in de samenleving die willen bijdragen aan realisatie. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door daken van het eigen vastgoed en eigen gronden te benutten. Denk aan de realisatie van het zonnenveld Boeldershoek of de locaties langs de A1/A35 in het kader van de duurzaamheidsroute A35. Lokaal eigenaarschap is daarbij leidend. Ook werken we aan de verkenning van de mogelijkheden voor windturbines.
- Het wordt steeds drukker op het elektriciteitsnet. Als gevolg hiervan raakt het net overbelast en is onvoldoende transportcapaciteit beschikbaar (dit noemen we netcongestie). Dit belemmert de woningbouwopgave, bedrijven die willen verduurzamen, nieuwe bedrijvigheid, de mogelijkheden voor het aanleveren van duurzaam opgewekte elektriciteit en de overstap naar elektrische mobiliteit. Wij werken in goed overleg met de verantwoordelijke netbeheerders en voeren regie op het netcongestie vraagstuk. Dit doen wij door in kaart te brengen welke gemeentelijke ontwikkelingen en opgaven door netcongestie geraakt worden. De voor ons wenselijke volgorde waarop het net verzwaaard wordt duidelijk te maken. De ruimtelijke inpassing van elektriciteitsinfrastructuur integraal en gestroomlijnd aan te pakken.

7.2 Hengelo weerstaat de gevolgen van klimaatverandering beter zoals wateroverlast en hittestress

- De Drienerbeek tussen de Paul Krugerstraat en de zandvang aan de Wemenstraat wordt opnieuw ingericht en gaat deel uitmaken van het Wemenpark. Het ontwerp is klaar en besproken met de aanwonenden.
- De Berflobeek tussen de Breemarsweg en het KMS-terrein wordt gefaseerd opnieuw ingericht. Ook wordt in overleg met initiatiefnemers geprobeerd de beek bovengronds te halen.
- In 2021 zijn de klimaatdialogen gevoerd (lokaal en regionaal). In 2022 heeft de raad de klimaatadaptatiestrategie vastgesteld. In 2025 gaan we hier uitvoering aan geven door middel van een maatregelenprogramma met meekoppelmogelijkheden.
- Diverse achterstanden en nieuwe ontwikkelingen in onze waterketen worden doorgevoerd om het systeem robuust te maken voor de toekomst. Wij volgen hierin het risicogestuurd werken.
- Waar mogelijk wordt verhard oppervlak afgekoppeld van de gemengde riolering en vertraagd afgevoerd naar de beken.
- In de binnenstad wordt herinrichting gecombineerd met de uitvoering van klimaatadaptieve maatregelen zoals afkoppelen, realiseren van een waterberging en aanleg van groen.
- De wateroverlast in de Suze Robertsonstraat wordt op dit moment aangepakt. De werkzaamheden lopen door tot in 2025.
- In samenwerking met woningcorporatie Welbions, wordt ons stedelijk gebied klimaatadaptief ingericht. Hiervoor worden nadere samenwerkingsafspraken gemaakt.
- De riolering in de Breemarsweg wordt vervangen. Het verhard oppervlak wordt afgekoppeld van de gemengde riolering en vertraagd afgevoerd naar de Berflobeek en de Omloopleiding.

- Het vernattingsproject 't Weusthag wordt uitgevoerd. Hierdoor wordt er meer water aangevoerd en geborgen in het bosgebiedje ten zuiden van de A1.
- Met het waterschap wordt op dit moment gewerkt aan gezamenlijk beleid om de kwantiteit en kwaliteit van ons oppervlaktewater te beschermen. De Kaderrichtlijn Water (KRW) gaat ons allen raken en wij trekken daarin liever gezamenlijk op dan dat wij dit sectoraal benaderen.
- Wij intensiveren de samenwerking met Vitens en het Twents Waternet met betrekking tot de toenemende tekorten in drinkwaterbeschikbaarheid. Onze handelingen bestaan daarin zowel in het beschermen van de kwaliteit van het grondwater, het zo veel mogelijk aanvullen van het grondwaterpakket (o.a. via wadi's) en het bijdragen aan de bewustwording om waterverbruik te verminderen.
- De (diepe) ondergrond heeft blijvend onze aandacht. Het bodem en water leidend principe zal verder uitgewerkt gaan worden voor Hengelo ook in samenwerking met de regio. Daarnaast zal ook op andere vlakken de regionale samenwerking door blijven gaan zoals deze de afgelopen jaren uitgevoerd is. De onderzoeken en saneringen naar PFAS en Zeer Zorgwekkende Stoffen zullen ook in 2025 doorgaan.
- Ook in 2025 blijven we bezig met de Omgevingswet. Nu er een basis van het omgevingsplan ligt wordt verder gewerkt om deze uit te breiden met nieuwe onderwerpen. Daarnaast wordt, in lijn met de uitwerkingen van het Rijksprogramma Bodem, Ondergrond en Grondwater, verder gewerkt aan de toekomst van bodem in stedelijk gebied.

7.3 Inwoners van Hengelo leven in betere gezondheid

- Wij geven samen met partners en inwoners uitvoering aan de nieuwe nota gezondheid die als programma onder de omgevingsvisie eind 2024 ter besluitvorming wordt voorgelegd aan de gemeenteraad.
- Wij richten ons preventiebeleid op groepen inwoners of wijken met het meeste risico op gezondheidsverlies.

7.4 In stand houden en verbeteren van een gezonde en veilige leefomgeving

- We actualiseren het geluidbeleid (als onderdeel van de Omgevingsvisie).
- We actualiseren het externe veiligheidsbeleid (als onderdeel van de Omgevingsvisie).

Wat blijven we doen?

Duurzaamheid

- Wij gaan door met de verdere voorbereidingen voor de realisatie van het eerste zonneveld (Boeldershoek). Daarnaast onderzoeken we wat nodig is voor de voorbereidingen en realisatie van overige zonne- en windprojecten. Hierbij werken wij samen in de RES Twente, de provincie en met buurgemeenten.
- In samenwerking met de coöperatie Energie van Hengelo versterken we de inzet van de energiecoaches en de Fixbrigade voor gratis verduurzamingsadvies en klushulp voor woningeigenaren. De gereedschapskist met passende subsidieregelingen wordt continue gemonitord en waar nodig bijgesteld, om zoveel mogelijk inwoners te ondersteunen.
- Het emissieloos vervoer krijgt een steeds grotere rol. Daarvoor ontwikkelen wij een Actieplan Laden om onder meer passende laadinfrastructuur voor alle elektrische voertuigen te realiseren. We realiseren een gemeentebreed dekkend netwerk voor laadinfrastructuur aan de hand van de 'Plankaart laadpalen 2022-2025'. Dit biedt ook inzicht in de locaties voor nog te ontwikkelen laadfaciliteiten in de openbare ruimte.
- Wij voeren een actief communicatie- en participatiebeleid om de inwoners zo vroeg en zo veel mogelijk te betrekken bij belangrijke ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid.
- Omdat de transitie naar een duurzame samenleving van ons allemaal is, faciliteren wij initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan een gezond, groen en energieneutraal Hengelo.
- De verduurzaming en toekomstbestendigheid van bedrijven en bedrijventerreinen is een belangrijke factor in de energietransitie. Wij ondersteunen dat onder meer door samen te werken aan innovatieve oplossingen zoals een Smart Energy Hub, het stimuleren van zon op dak, gevels en parkeerterreinen en het aardgasvrij maken.
- We werken aan klimaatadaptatie en klimaatbestendigheid, het versterken van de biodiversiteit en een gezonde leefomgeving voor iedereen.
- Om de ruimtelijke impact van de verduurzaming van Hengelo te reguleren verankeren wij die in de omgevingsvisie.

- De stimuleringsregeling groene daken blijft van kracht.

Riolering

- Wij zorgen voor een doelmatige afvoer van afvalwater, overtollig grondwater en (afgekoppeld) hemelwater.
- Wij blijven rioolheffing innen.
- Waar mogelijk realiseren wij extra waterberging in de openbare ruimte.
- Wij houden water langer vast in de openbare ruimte voordat het afgevoerd wordt naar beken.
- Wij realiseren extra groen in de openbare ruimte voor verkoeling.
- Wij stimuleren particulieren om minder verharding en meer groen in de tuinen aan te leggen.
- Wij werken samen met woningcorporatie Welbions om meer klimaatadaptieve maatregelen te treffen.
- Bij projecten nemen wij klimaatadaptatie als belangrijk uitgangspunt mee.
- Wij betrekken bij het thema klimaatadaptatie ook nadrukkelijk gezondheidseffecten (zoals hittestress).

Gezondheid

- Samen met partners geven we uitvoering aan het gezond actief leven akkoord (GALA).
- Regionaal werken de 14 Twentse gemeenten ,samen met provincie Overijssel, SamenTwente en Menzis in de Twentse Koers en geven samen met alle zorg- en welzijnspartijen (TwenteBeter) en de actute zorg (ROAZ) vorm aan de acties die voortkomen uit het regioplan. Waarbij wij ons inzetten op het betaalbaar en toegankelijk houden van de zorg en sociaal domein door het bevorderen van de samenwerking op het snijvlak van zorg, welzijn en wonen.
- Wij houden aandacht voor een gezonde, groene en klimaat adaptieve leefomgeving. Wij zetten in op het tegengaan van hittestress en stellen een plan op om inwoners, die het nodig hebben, tijdens periodes van hitte te ondersteunen.
- Via de Gezonde Schoolaanpak blijven wij inzetten op de mentale gezondheid van jongeren.
- Vanuit de JOGG-aanpak richten wij ons specifiek op het VMBO en basisscholen in aandachtswijken. Bijvoorbeeld door voorlichting over gezonde voeding, beweging en het vergroten van weerbaarheid.
- Samen met partners in de wijken rollen we de aanpak gericht op positieve gezondheid verder uit. Positieve Gezondheid is een bredere kijk op gezondheid, uitgewerkt in zes dimensies. Met die bredere benadering dragen wij bij aan het vermogen van inwoners om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. En om zo veel mogelijk eigen regie te voeren.
- Wij blijven aandacht besteden aan de thema's vroeg signalering armoede en aan baby's en ouders die ondersteuning nodig hebben, om zo gezondheidsverschillen te verkleinen.
- Wij blijven samen met partners uitvoering geven aan het plan van aanpak GALA-Spuk, waaronder de de ketenaanpakken valpreventie, kansrijke start, JOGG en Gecombineerde Leefstijl Interventie en Welzijn op Recept.
- Wij blijven inzetten op de aanpak van middelengebruik, samen met onze regionale en lokale ketenpartners. De aanpak is zowel repressief als preventief.

Begraafplaatsen

- We beheren en onderhouden twee begraaf- en gedenkparken (Deurningerstraat en Oldenzaalsestraat) en voeren op deze begraaf- en gedenkparken begrafenissen uit en dragen zorg voor de asbestemmingen.
- We plaatsen urnenzuilen, kelders, aanbrengen grafnummering.
- We houden de administratie bij (o.a. locatie graven en persoonsgegevens).
- Jaarlijks organiseren en begeleiden we een lichtjestocht op de begraafplaats aan de Oldenzaalsestraat ter nagedachtenis van overledenen en een Allerzielenviering rond Allerzielen (2 november) op de begraafplaats aan de Deurningerstraat.
- 2 x per jaar (voor- en najaar) voeren we onderhoudswerkzaamheden plaats op de Joodse Begraafplaats aan de Dennenbosweg.
- Gildebor organiseert en begeleidt jaarlijks activiteiten op beide begraaf- en gedenkparken tijdens de Open Monumentendag (1 x per jaar).

Milieu

- We geven (beleids)adviezen op het gebied van milieuzonering, geluid, trillingen, luchtkwaliteit en externe veiligheid.

- We adviseren over milieu-effectrapportages bij programma's en wijzigingen van het Omgevingsplan
- We voeren saneringen uit van wegverkeerslawaai.
- We geven uitvoering aan het Actieplan Geluid 2024-2029
- We passen milieuregels uit de overgangsregeling (de zogenoemde bruidsschat) zo nodig aan aan de Hengelse situatie en integreren dit in het Omgevingsplan.

Afval

- Inzamelen van afval en grondstoffen huis-aan-huis, met verzamelcontainers en met de afvalbalie.
- Verwerken van afval en grondstoffen.
- Exploiteren van het milieupark aan de Wegtersweg.
- Inwoners bewust maken van het belang van afval scheiden: afval is grondstof.
- Uitvoeren van afvalinspecties door toezichthouders.
- Afvalstoffenheffing ontvangen. Uitgangspunt is dat de totale afvalbegroting kostendekkend is. De gemeente maakt geen winst op afval.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Vershil 2025 - 2024
7.1 Volksgezondheid	-3.296	-3.620	4.374	443	-3.930	-311
7.2 Riolering	2.305	2.570	9.402	12.000	2.598	28
7.3 Afval	2.157	1.944	10.102	12.072	1.970	26
7.4 Milieubeheer	-3.260	-3.291	8.497	3.765	-4.732	-1.442
7.5 Begraafplaatsen	-188	-290	949	631	-318	-28
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	-2.281	-2.687	33.325	28.912	-4.413	-1.726

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
7.1 Volksgezondheid	-3.930	-3.900	-3.900	-3.900
7.2 Riolering	2.598	2.610	2.618	2.618
7.3 Afval	1.970	1.975	1.976	2.064
7.4 Milieubeheer	-4.732	-3.536	-3.782	-3.912
7.5 Begraafplaatsen	-318	-318	-318	-318
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	-4.413	-3.169	-3.407	-3.449

Financiële toelichting

7.1 Volksgezondheid (€ 311.000 nadeel)

Het nadeel op dit taakveld wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere bijdrage aan SamenTwente (24-FP-6.8) € 260.000 nadelig. Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door toerekening van uren. Meerjarig lopen daarnaast een aantal incidentele regelingen binnen de spuk Gezond Actief Leven Akkoord (GALA) in 2026 af. Per saldo is dit budgettair neutraal.

7.2 Riolering (€ 28.000 voordeel)

Binnen het taakveld Riolering vormen de lasten van kwijschelding riolering samen met de voorziening Riolering een kostendekkend (gesloten) circuit. Dit betekent dat eventuele saldi ten laste of ten gunste komen van de voorziening Riolering. We verwachten in 2025 hogere exploitatielasten, maar ook hogere inkomsten uit de rioolheffing. De hogere exploitatielasten worden overwegend veroorzaakt door de indexatie van de bestaande budgetten. We verwachten ook hogere inkomsten uit de rioolheffing. Deze verwachting komt voort uit de actualisatie van het areaal en de indexering van de rioolheffing. Per saldo verwachten we in 2025 een hogere dotatie in de voorziening Riolering. Dit is noodzakelijk voor de financiering van de in het Programma Water en Riolering 2023-2027 opgegeven investeringen. Meerjarig gezien verwachten we hogere inkomsten, maar ook hogere kapitaallasten. De kapitaallasten lopen meerjarig op van ongeveer € 1,8 miljoen in 2025 tot € 2,1 miljoen in 2029 en worden gedekt uit deze (hogere) inkomst.

7.3 Afval (€ 26.000 voordeel)

Afval is een gesloten circuit. Het verschil tussen de uitgaven en de inkomsten op dit taakveld (saldo) dat wordt gepresenteerd, is nodig om de uitgaven op andere taakvelden die gerelateerd zijn aan afval in de begroting te kunnen dekken. Het gaat dan om kwijtschelding (taakveld 6.3), overheadkosten (taakveld 0.4) en BTW die feitelijk onderdeel vormen van de afvalbegroting, maar volgens de BBV-regels op deze andere taakvelden worden gepresenteerd. De uitgavenkant van de afvalbegroting stijgt in 2025. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de prijsindexaties op de verzameldiensten zoals reeds vermeld in de Zomernota 2024-2028 (24-FP-7.2). Omdat de afvalbegroting kostendekkend is, staat hier hetzelfde bedrag aan inkomsten tegenover. Deze inkomstenstijging wordt gerealiseerd door een verhoging van het vaste tarief. De variabele tarieven blijven ongewijzigd.

7.4 Milieubeheer (€ 1.442.000 nadeel)

Begin 2021 is door de gemeenteraad besloten om € 1.280.000 uit de reserve bodemsanering te gaan gebruiken als onderdeel van de ontwikkeling van de Ketelfabriek. Echter zal dat dit bedrag pas in 2025 nodig zijn. Daarom is dit bedrag in de begroting opgenomen bij het jaar 2025 in plaats van 2024. Daarnaast is in het bestedingsplan van Duurzaamheid 2023-2026 exploitatiebudget beschikbaar gesteld ter dekking van strategische vraagstukken, beleidsvorming, onderzoeken, communicatie, participatie en kapitaallasten. Voor 2025 leidt dit tot een verhoging van € 127.000 ten opzichte van 2024. Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

Risico's

Ook in 2025 geven we verder uitvoering aan het Programma Water en Riolering 2023-2027. Wij hebben hoge ambities en hebben voldoende personeel nodig om deze te realiseren.

Naast de ambities op het gebied van afkoppelen van hemelwater op de gemengde riolering wordt er ook gewerkt aan duurzaamheidsprojecten. Dit vereist het maken van duidelijke keuzes. Wij zien dat opgaven steeds complexer worden, waarbij de samenwerking en afhankelijkheid van andere partijen, zoals nutsbedrijven, warmtenetwerken en milieudiensten, toeneemt. Wij zijn vaak in grote mate afhankelijk van deze partijen voor het realiseren van onze doelen. De samenwerking is essentieel maar vraagt ook om zorgvuldige coördinatie en afstemming.

Het veranderende klimaat zorgt steeds vaker voor extreme situaties. Hierdoor krijgen wij te maken met meer periodes van (langdurige) droogte, hitte of wateroverlast. Dit heeft gevolgen voor mens (hittestress), dier (afname biodiversiteit) en het openbaar groen (schade door b.v. extreme droogte). Naast financiële risico's zorgt dit ook voor gezondheidsrisico's. De toenemende druk op de openbare ruimte versterkt deze risico's.

De implementatie van diverse duurzaamheidsmaatregelen brengt vaak hogere kosten met zich mee, wat de druk op ons budget verhoogt. De onzekerheid rondom de budgetten die het Rijk toewijst, brengt aanzienlijke risico's met zich mee. Hierdoor lopen we het gevaar dat we onze gestelde ambities en doelstellingen op het gebied van een gezonde leefomgeving en duurzame ontwikkeling niet kunnen verwezenlijken, simpelweg omdat de benodigde financiering ontbreekt. Verder zien we risico's bij het bereiken van onze doelstelling om Hengelo in 2050 energieneutraal te laten zijn. De uitdagingen zijn groot maar de beschikbare tijd/geld en capaciteit is schaars. Ook zijn wij als gemeente afhankelijk van onze partners om de doelstelling te bereiken. Er is sprake van een wederzijdse afhankelijkheid.

Ook binnen volksgezondheid kampen wij met krapte op de arbeidsmarkt. Heel concreet vertaald zich dit onder andere in een tekort aan forensisch artsen. Deze ontwikkelingen zetten de algehele kwaliteit van zorg, welzijn en voorzieningen voor inwoners onder druk.

Voor een aantal onderdelen van het gezond actief leven akkoord (GALA) vervalt vanaf 1 januari 2026 de brede Specifieke uitkering (Spuk). In 2027 stopt GALA-Spuk regeling helemaal. Het is niet niet duidelijk of het Rijk dan hiervoor alsnog weer middelen beschikbaar gaat stellen. Als deze taken niet meer worden gefinancierd, zal overwogen moeten worden om de taken te stoppen of op een andere wijze voort te zetten.

5.2.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing



Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Steen en Gerrits

Aanspreekpunt ambtelijk

L. de Vries en J. Logtenberg

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Nederland is een klein land met grote opgaven die vragen om ruimtelijke keuzes. De groei van de bevolking, klimaatverandering en toenemende sociaal-culturele verschillen vragen om keuzes voor wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen in het hele land. Op dit moment liggen er – ook in Twente – grote, urgente opgaven die opgelost moeten worden. De Twentse steden spelen hierin een belangrijke rol en hebben elkaar nodig. Om te zorgen voor een rechtvaardige verdeling van de ruimte neemt het Rijk de regie in de ruimtelijke ordening weer in handen. Het Rijk werkt daarom aan een nieuwe Nota Ruimte. De nieuwe Nota Ruimte gaat een lange termijnvisie geven op de ruimtelijke inrichting van Nederland. In de Nota Ruimte worden grote ruimtelijke keuzes gemaakt die nodig zijn voor de ontwikkeling van heel Nederland.

Regionale Investeringsagenda drie Twentse Steden (RSIA) / Ruimtelijke Ontwikkel Strategie voor Twente (ROS Twente)

Voor Twente hebben de vier colleges (Almelo, Enschede, Hengelo en het Overijsselse college van Gedeputeerde Staten) in 2023 de handen ineengeslagen om een Regionale Stedelijke Investeringsagenda (RSIA) op de stellen die input heeft geleverd aan het Overijsselse ruimtelijk voorstel aan het Rijk. Aanleiding voor de RSIA was de wens om het belang van de verstedelijkingsopgave en ambitie van de steden gezamenlijk met de provincie onder de aandacht van het Rijk te brengen, omdat Twente niet als een van de 16 NOVEX gebieden is aangewezen. Dit zijn gebieden die als gevolg van de nationale opgaven ingrijpend worden heringericht tegen de achtergrond van de nieuwe Nota Ruimte. Met de door het Rijk opgestelde Contourennotitie en de Voorontwerp Nota Ruimte (juni 2024) heeft Twente alsnog erkenning gekregen. De ambities in de RSIA sluiten hier goed op aan. We werken nu toe naar een samenwerking met het Rijk om dit samen met ons verder uit te werken in een verstedelijkingsstrategie.

De RSIA is in lijn met, en een uitwerking van, onze eerder geformuleerde en door de raad vastgestelde ambities zoals de Koers 2040, de Omgevingsvisie Hart van Hengelo en de visie voor de Spoorzone Hengelo Enschede (SHE). Hierin hebben we de ambitie vastgelegd om de high tech sector en maakindustrie de komende decennia verder te ontwikkelen als motor voor de sociaaleconomische ontwikkeling van onze regio. De ontwikkeling van de high tech sector zorgt voor banen, stimuleert de welvaart en verhoogt de potentie voor het voorzieningenniveau. De doorontwikkeling van de maakindustrie in Hengelo en Twente tot topsector is alleen mogelijk bij een brede sociaaleconomische ontwikkeling van onze steden als fundament. Belangrijke aspecten daarbij zijn een breed en gevarieerd voorzieningenniveau, een goede bereikbaarheid, voldoende brede werkgelegenheid, en voldoende aanbod van (betaalbare) woningen voor diverse bevolkingsgroepen in een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. De uitwerking voor onze omgevingsvisie stedelijk gebied (derde en vierde fase) zit op het verankeren en ruimtelijk vertalen van de RSIA. De ontwikkeling van de SHE is een belangrijk vliegwiel voor het bereiken van onze ambities uit de RSIA.

SHE

Ten behoeve van de toekomstbestendige ontwikkeling van onze stad is de verdere vormgeving en uitwerking van SHE als hart van de technologische topregio Twente van groot belang. De ontwikkeling van SHE is een van de belangrijkste pijlers van de RSIA. SHE biedt dé plek en ruimte om onze ambities waar te maken door onder meer rondom de stations knooppunten te verdichten en onderscheidende woon- en werk- en leefmilieus te realiseren en voorzieningen toe te voegen. Dit is nodig om talenten te binden en groeiende bedrijven vast te houden. De gemeenteraad heeft op 17 mei 2023 de visie SHE als richtinggevend beleidskader vastgesteld onder meer om te gebruiken als een van de bouwstenen voor de omgevingsvisie. In opdracht van de gemeente Enschede en Hengelo wordt met een kwartiermakersteam invulling gegeven aan de uitwerking van SHE.

Groeiende vraag naar passende woningen

We zien dat de Hengelose bevolking vergrijst. Dit leidt tot een toenemende vraag naar seniorenwoningen. Daarnaast zien we een toename in de stroom van nieuwkomers. Dan gaat het om statushouders, jongeren/studenten, expats en arbeidsmigranten. Belangrijke doelgroepen om de beroepsbevolking op peil te houden. Daarnaast blijven wij via de talentopgave inzetten op het aantrekken en behoud van talent, onder meer door middel van de realisatie van voldoende betaalbare woningen.

Het toevoegen van woningen voor deze doelgroepen doen wij door nieuwe projecten toe te voegen aan het woningbouwprogramma, de inzet van tijdelijke modulaire woningen en de aanvraag van diverse subsidies om projecten daadwerkelijk uit te voeren. Desondanks zijn er externe factoren van invloed op de woningbouwproductie, waar wij minder tot geen invloed op hebben. Wel kan dat betekenen dat dat extra inzet vraagt van ons als gemeente om te komen tot oplossingen en/of voortgang. Zo zijn wij als gemeente niet de ontwikkelaar en meestal ook niet de grondeigenaar. We zijn afhankelijk van de marktontwikkelingen (bouwkosten en rente) en de krapte op de arbeidsmarkt. Factoren die grotendeels buiten onze invloedssfeer liggen, maar die wel gevolgen kunnen hebben voor onze woningbouwdoelstellingen. Om als overheid meer grip op de woningmarkt te krijgen introduceerde minister voor Volkshuisvesting uitwerkingen van de Nationale woon- en bouwagenda via instrumenten, zoals de Woondeals, de Wet betaalbare huur en de Wet versterking regie op de volkshuisvesting. Via die regiewet wordt het juridisch instrumentarium van gemeenten vergroot om meer betaalbare woningen te realiseren.

Relevante beleidsnota's

- [Nationale omgevingsvisie \(2020\)](#)
- [Omgevingsagenda Oost-Nederland \(2020\)](#)
- Contourennotitie Nota Ruimte (2023)
- Voorontwerp nota ruimte, (2024)
- [Omgevingsvisie Overijssel \(2023\)](#)
- [Omgevingsvisie Hengelo's buiten \(2020\)](#)
- [Omgevingsvisie Hart van Hengelo \(2022\)](#)
- Regionale Stedelijke Investeringsagenda (2024)
- Spoorzone Hengelo - Enschede (2023)
- [Woonagenda Twente 2021-2025 \(2021\)](#)
- [Woonvisie Hengelo 2016 - 2026](#)
- [Woonagenda Hengelo 2021-2030](#)
- [Masterplan Hart van Zuid \(2008\)](#)
- [Programma Hart van Zuid 2022-2026](#)
- [Ontwikkelkaart Hart van Zuid](#)

Verbonden partijen

Welbions

Welbions draagt aan het programma bij met de sociale woningvoorraad die zij ontwikkelt en beheert. De gemeente maakt samen met Ookbions, de huurdersvereniging en Welbions prestatieafspraken.

Wat willen we bereiken?

8.1 Hengelo kent meer woningen waarin inwoners prettiger wonen

8.1.1 Hengelo kent een groter aanbod van koop- en huurwoningen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aandeel huurwoningen als deel van de totale woningvoorraad (%)	45,4%(2021) 45,2%(2022) 44,9% (2023)	44%	42%	42%	42%	42%	42%
Aantal koopwoningen in Hengelo (aantal) ¹	21.061(2021) 21.328(2022) 21.593 (2023)	22.330	22.744	22.944	23.144	23.344	23.544
Aantal huurwoningen in Hengelo (aantal) ¹	17.674(2021) 17.760(2022) 17.733(2024)	17.192	17.070	17.270	17.470	17.670	17.870
Aantal huurwoningen corporaties als deel van de totale huurvoorraad (%)	70,6%(2022) 70,5 (2023)	31,0%	30,6%	30,6%	30,6%	30,6%	30,6%

¹ (index = 100)

8.1.2 Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aandeel huishoudens met zelfstandig wonende hoofdbewoner ≥ 75 jaar als deel van het totale aantal huishoudens bewoonde woningen (%) ¹	14,4%(2022) 15,0% (2023) 15,4% (2024)	niet opgenomen	14,4%	14,5%	14,6%	14,6%	14,6%
Aantal positief afgehandelde Wmo-aanvragen voor aanpassingen aan de woning per jaar (aantal)	PM (2020)	niet opgenomen	460	450	450	450	450

¹ Aantal bewoonde woningen is 37.365; aantal hoofdbewoners 75+ is 5.400.

8.1.3 Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage woningzoekenden dat een huurwoning krijgt toegewezen als deel van totaal mensen dat actief een huurwoning zoekt (%)	22,3%(2020)	5,9%	13,0%	13,0%	13,0%	14,0%	15,0%
Krapte-indicator koopwoningen voor Hengelo/ Borne (verhoudingsgetal) ¹	2,6(2020,Q2)	2,5	3	3	3,5	4	4,5

¹ De formule voor de NVM krapte-indicator is: (Aantal aanbod halverwege kwartaal uit vijvermodel/ Aantal transacties in kwartaal) * 3

Wanneer de NVM krapte-indicator onder de 5 komt, is sprake van een verkopersmarkt.

Wanneer de NVM krapte-indicator tussen de 5 en 10, is sprake van een evenwichtige markt.

Wanneer de NVM krapte-indicator boven de 10 komt, is sprake van een kopersmarkt.

8.2 Inwoners van Hengelo waarderen hun leefomgeving meer, dragen hier meer aan bij en treffen elkaar vaker

8.2.1 Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals voor veiligheid, gezondheid en natuur

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage Hengeloërs dat vindt dat de leefbaarheid van de buurt de afgelopen jaren duidelijk of enigszins vooruit is gegaan (%)	17,4%(2022) 20,6%(2023) 24,6% (2024)	17,0%	15,2%	25,0%	25,0%	25,0%	25,0%

8.3 De binnenstad en Hart van Zuid zijn aantrekkelijker voor inwoners, bezoekers en bedrijven

8.3.1 Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gemiddeld aantal weekbezoekers binnenstad Hengelo	71.700(2019) ¹	niet opgenomen	niet opgenomen				
Gemiddelde verblijfsduur in de binnenstad per bezoeker (minuten)	96(2019) ²	niet opgenomen	niet opgenomen				

1 I.v.m. de afwijkende bezoekersaantal in 2020 door corona is 2019 als peiljaar genomen.

2 I.v.m. de afwijkende bezoekersaantal in 2020 door corona is 2019 als peiljaar genomen.

Data mogen niet meer worden gebruikt i.v.m. privacywet

8.3.2 We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Rapportcijfer dat Hengeloërs geven voor de binnenstad van Hengelo (rapportcijfer 1-10)	6,1(2021) 6,2(2022) 7,0(2023)	6,2	6,3	7	7	7	7
Percentage leegstaande panden in het compacte stadshart (%)	19(2020)	-5%	-10%	-15%	-15%	-10%	-10%

8.3.3 Meer mensen wonen in de binnenstad

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal huishoudens in het binnenstadsgebied (aantal) ¹	1.143(2020)	1.123	1.323	1.363	1.400	1.450	1.550

1 Binnenstadsgebied in de binnenstadsmonitor is op adresniveau vastgesteld. In het volgende document is aangegeven wat het gebied is (blauw omlijnd, figuur 2b)

https://www.binnenstadsmonitorhengelo.nl/images/Handleiding/Handleiding_Binnenstadsmonitor_Hengelo.pdf

8.3.4 Meer mensen wonen, werken en leren in Hart van Zuid

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal huishoudens in Hart van Zuid (aantal)	p.m.(2020)	?	304	824	964	1139	1400
Aantal bedrijfsvestigingen in Hart van Zuid (aantal)	167(2020)	0	195	200	205	210	215

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

De doelen:

8.1.1 Hengelo kent een groter aanbod aan koop- en huurwoningen

8.1.2 Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning en

8.1.3 Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo

Deze doelen zijn niet van elkaar los te zien.

- De maatregelen en ambities uit de Nationale woon- en bouwagenda en de herijkte Twentse Woondeal 2024 krijgen in 2025 verder vorm. De Woondeal Twente is eind 2024 herijkt en het aantal te realiseren woningen in Twente tot 2030 is verhoogd. Daarnaast is er voor de doelgroep senioren een specifieke huisvestingsbehoefte vastgesteld.
- Hengelo beweegt mee met deze maatregelen om betaalbare woningbouw te stimuleren en goed verhuurderschap te realiseren. Maar er is meer nodig. Om de krapte te verminderen gaan we door met de in 2025 ingezette nieuwbouwambities. We realiseren samen met onze partners, conform de Woonagenda 2021-2030, jaarlijks 300 tot 450 woningen. Voornamelijk in het betaalbare koop- en huur segment. Uitdagingen hierin zijn de hoge bouwkosten, de gestegen rente en de regelgeving rond stikstof. Het zwaartepunt van de woningbouw ligt in de Binnenstad en Hart van Zuid, waar op termijn meer dan 2500 woningen worden gerealiseerd.
- Naast de plannen in de binnenstad en Hart van Zuid ontwikkelen we locaties als Campus Driene, het Gezondheidspark en Beckum. In 2025 richten wij ons ook op het kleinschalige woningbouw in de bestaande wijken waarbij seniorenhuisvesting aandacht krijgt om doorstroming binnen de wijk te stimuleren.
- Om de positie van starters op de koopwoningmarkt te verbeteren blijft de starterslening van kracht.
- Samen met Welbions en Ookbions geven we invulling aan de prestatieafspraken 2024-2025, waarin nieuwbouw, verduurzaming, huisvesting van doelgroepen en het niet verder laten oplopen van zoektijden belangrijke thema's zijn. Om dit te bereiken realiseren we met Welbions eind 2024 en in 2025 diverse projecten met tijdelijk modulaire woningen; onder anderen op het Hazemeijer terrein, Stadionlaan en aan de Heraklesstraat.
- We blijven de productie van woningen aanjagen. Dat doen we via de aanvraag van provinciale- en rijkssubsidies om onrendabele toppen weg te nemen. Ook zetten we in op bouwcoalities om samenwerkingen te zoeken in de regio.
- Wij geven uitvoering aan de aanstaande Wet regie versterking op de volkshuisvesting. Deze schrijft voor dat gemeenten een programma Volkshuisvesting opstellen met een urgentieregeling voor urgent woningzoekenden. Deze Verordening wordt in regionaal verband afgestemd.
- In 2025 realiseren wij een programma Volkshuisvesting, dat onder de omgevingsvisie valt. Het programma vervangt de Woonvisie 2016-2026 en de Woonzorgvisie. Hierin is uitgewerkt hoe de woningbouwbehoefte zich in de komende jaren ontwikkelt in Hengelo. Via welke maatregelen wij een passend woningaanbod kunnen programmeren voor de verschillende doelgroepen.
- We onderzoeken manieren om betaalbare woningbouw te stimuleren.
- In 2025 wordt doorgewerkt aan de ontwikkeling van de woonwagenlocaties aan de Sportlaan Driene, Bartelinkslaantje en de Grobbenweg.

8.2.1 Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals veiligheid, gezondheid en natuur

Door de invoering van de Omgevingswet en een nieuwe manier van werken wordt meer samen met inwoners gewerkt aan de fysieke ontwikkeling van de stad. Inwoners worden met de nieuwe Omgevingswet gestimuleerd om meer initiatief te nemen in hun eigen leefomgeving. Het meer samen met inwoners werken aan de stad draagt bij aan de waardering van onze inwoners voor hun eigen leefomgeving.

- Begin 2025 wordt de derde fase van de gemeentelijke omgevingsvisie, over de woonwijken en de werkgebieden, ter vaststelling aangeboden aan de raad. We starten in 2025 met de voorbereiding van de vierde fase waarin we de verschillende fases samenvoegen tot een samenhangende omgevingsvisie voor de hele stad.
- De omgevingsvisie wordt uitgewerkt in omgevingsprogramma's voor thema's of gebieden. Hier hebben we al ervaring opgedaan in bijvoorbeeld het omgevingsprogramma Beckum, KMS-locatie en bijvoorbeeld het actieplan Geluid. In 2025 werken we verder aan (waar mogelijk integrale) omgevingsprogramma's.

- Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 hebben wij van rechtswege een tijdelijk omgevingsplan. Dit tijdelijke omgevingsplan moet voor 2032 zijn omgezet naar een volwaardig omgevingsplan dat voldoet aan alle eisen die de Omgevingswet stelt. Het omgevingsplan bevat alle gemeentelijke regels over de fysieke leefomgeving. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, werden alle bestemmingsplannen, enkele verordeningen en de bruidsschat (rijksregels die worden overgedragen aan gemeenten) automatisch aangemerkt als het tijdelijke deel van het omgevingsplan. In 2025 werken we binnen de mogelijkheden van het Digitaal Stelsel Omgevingwet (DSO) verder aan het omzetten van het tijdelijke naar het volwaardige omgevingsplan.
- Het omgevingsplan vormt de grondslag voor vergunningverlening, toezicht en handhaving voor alle activiteiten in de fysieke leefomgeving. Wij stellen ons ten doel dat het omgevingsplan op een 'slimme manier' ontsloten wordt. Dat wil zeggen dat gebruikers gericht antwoord krijgen op hun vragen welke regels er gelden, of zij ergens een vergunning voor nodig hebben en hoe zij een melding of vergunningsaanvraag moeten indienen. Met het realiseren van deze ambitie zijn wij de komende jaren bezig, aansluitend bij de ontwikkeling van dienstverlening gemeentebreed.
- De veranderingen in de Omgevingswet zijn ook van invloed op competenties, vaardigheden en rollen van medewerkers. Als gevolg van de invoering van de Omgevingswet zijn in 2024 een aantal nieuwe rollen ingesteld:
 - a. regisseur beleidscyclus
 - b. procescoördinator omgevingsplan
 - c. initiatievencoördinator

De nieuwe rollen zijn noodzakelijk voor het uitvoeren van onze wettelijke taken op grond van de Omgevingswet. In een van de volgende gemeentefondscirculaires kunnen wij ook in 2025 een compensatie van kosten in het kader van de Omgevingswet verwachten. Begin 2025 evalueren we of deze rollen van regisseur beleidscyclus, procescoördinator omgevingsplan en initiatievencoördinator in 2025 (en mogelijk verder) noodzakelijk blijven. Wanneer dit voor 2025 het geval is, stellen wij voor de compensatie hiervoor in de zetten.
- Het landelijk gebied is meer dan ooit in beweging, want we moeten in Nederland stikstof en broeikasgassen verminderen en water- en bodemkwaliteit en biodiversiteit verbeteren. Stuk voor stuk complexe natuur- en klimaatopgaven die zowel het stedelijk als het landelijk gebied raken, met elkaar verbonden zijn, en binnen afzienbare tijd moeten worden gerealiseerd. Al deze opgaven komen samen bij het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Dit wordt via de provincies Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) doorvertaald naar een gebiedsprogramma voor Zuidoost Twente waar Hengelo onderdeel van uitmaakt. In 2025 gaan we samen met de betrokkenen in het buitengebied van Hengelo werken aan de invulling van het gebiedsprogramma voor Zuidoost Twente.

8.3.1 Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer

- In 2025 gaan we verder met de aanpak van de binnenstad. Nadat in 2024 de herinrichting van De Wetstraat en omgeving is aangepakt, gaan we in 2025 verder met de gebieden die in het handboek aantrekkelijke binnenstad als te transformeren naar wonen zijn aangegeven.

De doelen:

8.3.2 We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied,

8.3.3. Meer mensen wonen in de binnenstad en

8.3.4. Meer mensen wonen, werken en leren in Hart van Zuid.

- In het kader van de Nationale Omgevingsvisie (Novi) is tussen Rijk, Provincie en Regio afgesproken dat op een aantal thema's die van nationaal belang zijn wordt samengewerkt. Hieruit is onder meer de afspraak naar voren gekomen dat Hengelo en Enschede samen gaan inzetten op de ontwikkeling van de drie stationslocaties Hengelo, Kennispark en Enschede onder de noemer Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE). Deze gezamenlijke ontwikkeling gaat een belangrijke bijdrage leveren aan de aantrekkelijkheid van de steden voor het aantrekken en binden van talent.
- Met de in 2023 opgestelde Regionale Stedelijke Investerings Agenda (RSIA) presenteren de gemeenten Almelo, Hengelo, Enschede en de provincie Overijssel gezamenlijk hun meerjarige ambities voor Hoogstedelijk Twente. Samen met de andere Twentse gemeenten is in 2024 gestart met het opstellen van een Ruimtelijke Ontwikkel Strategie voor Twente (ROS Twente). Hiermee maken we zichtbaar welke rol Twente speelt en kan spelen bij de realisering van landelijke uitdagingen en ambities. Samen met het Rijk

gaan we in 2025 werken aan de uitwerking van de nota Ruimte in een verstedelijkingsstrategie voor Twente aan de hand van de RSIA en ROS Twente.

- In Hart van Zuid op de KMS-locatie dienen zich nieuwe kansen aan. Gelet op het belang van deze locatie voor de ontwikkeling van de stad en Hart van Zuid en vanuit regionaal perspectief bezien (Spoorzone Hengelo-Enschede) is het wenselijk dat de gemeente mede de regie voert op de ontwikkeling. Er spelen meerdere belangen op verschillende schaalniveaus. De gemeente stuurt en stimuleert de komende jaren op het maatschappelijke en stadsbrede belang (zie ook paragraaf 5.1.4. Talentontwikkeling).
- In het Actieplan 2022-2026 Hart van Zuid zijn de belangrijkste opgaven, thema's en projecten beschreven voor de verdere ontwikkeling van Hart van Zuid voor de komende periode. Een belangrijk deel van onze woningbouwopgave wordt in Hart van Zuid gerealiseerd. Samen met het Rijk, provincie en partners werken we aan de opgave om de realisatie van deze woningbouw te kunnen versnellen.
- Gezien de leegstand in de binnenstad van Hengelo is de uitbreiding van Lange Wemen met een substantiële hoeveelheid detailhandel niet meer wenselijk. Met een nieuw integraal plan wordt een impuls aan de binnenstad gegeven, wordt de ruimtelijke kwaliteit versterkt en kan er binnenstedelijk een aantrekkelijk stedelijk woonmilieu gerealiseerd worden. De komende jaren wordt de planvorming voor het gebied Lange Wemen verder uitgewerkt.

Wat blijven we doen?

Ruimte en leefomgeving

- Wij blijven inzetten op de ontwikkeling van de stad en de prioritaire gebieden Hart van Zuid en Binnenstad.
- Wij volgen actief het beleid van andere overheden en leveren input aan het ruimtelijk beleid van andere overheden, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van de omgevingsvisie voor de provincie Overijssel.
- Wij werken door aan de ontwikkeling van de derde fase van onze gemeentelijke omgevingsvisie en starten met de vierde fase waarin we de verschillende fases samenvoegen tot een samenhangende omgevingsvisie voor de hele stad.
- Wij leveren een bijdrage aan de voorbereiding van nieuwe projecten/initiatieven.
- Wij blijven uitvoering geven aan het Integraal actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad. Met binnenstadspartners en ondernemers werken wij aan het realiseren van een compact bruisend stadshart (met zo min mogelijk structurele leegstand), met onderscheidende aanloopgebieden om daarmee ook de economische aantrekkingskracht te vergroten. Verder maken we beleid over de economische structuur in Hengelo en Twente en actualiseren we periodiek de Binnenstadsmonitor. Daarnaast blijven wij inzetten op acquisitie voor behoud, verplaatsing en aantrekking van ondernemers/investeerders passend bij de gebiedsprofielen. Verder blijven wij de Stichting Centrummanagement Hengelo (SCH) in de binnenstad actief ondersteunen.

Grondexploitatie

- Financieel strategisch adviseren bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Waar nodig werkt het grondbedrijf actief mee om gemeentelijke doelstellingen te realiseren. De grondposities van de gemeente en marktpartijen zijn sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. De gemeente heeft een sterkere ontwikkelingspositie wanneer gronden in eigendom zijn dan in de gevallen waar ze geen grondpositie heeft. Met het innemen van strategische posities verkrijgt de gemeente een meer sturende rol in het proces en de planning van gronduitgifte.
- Wij zetten ons weer volop in om te voldoen aan de vraag naar kavels voor de particuliere bouw.
- Sturen op kaders zoals vastgelegd in grondexploitaties en contracten.
- Jaarlijks de grondexploitaties herzien en aanbieden aan de Raad conform de wetgeving.

Wonen en bouwen

- Wij monitoren het vastgestelde nieuwbouwprogramma en zetten vol in op de stimulering van woningbouw.
- In Hart van Zuid werken wij aan de hand van het Programma Hart van Zuid 2022-2026 aan de belangrijkste opgaven, thema's en projecten voor de verdere ontwikkeling van Hart van Zuid. De opgaven en gebiedsgerichte thema's bestaan uit de programmering voor wonen, werkfuncties, de ruimtelijke kwaliteit, duurzame en slimme mobiliteit en marketing, communicatie en placemaking.

- De maatregelen uit het Integraal Actieplan Vitale Binnenstad die zijn voorbereid worden in uitvoering genomen.
- Wij zetten ons in voor de realisatie van de met Welbions en Ookbions gemaakte prestatieafspraken.
- In samenwerking met onze partners blijven wij inzetten op voldoende, geschikte en betaalbare huisvesting voor inwoners met een ondersteuningsbehoefte en zorgen daarbij voor de benodigde zorg en ondersteuning. Middels jaarplannen geven wij uitvoering aan de opgaven uit de notitie 'wonen en zorg in Hengelo 2019-2025'.
- Wij blijven werken aan de verbetering van onze dienstverlening in omgevingsplan- en vergunningenprocessen
- Wij behandelen de aanvragen voor omgevingsvergunningen voor handelingen binnen de fysieke leefomgeving.
- Wij houden toezicht op de naleving van omgevingsvergunningen en handhaven indien wordt afgeweken. Er vindt geen gebiedsgericht toezicht plaats.
- Wij handhaven op basis van klachten.
- Wij beheren en onderhouden de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), de topografische kaart Hengelo en geografische databases. Wij beheren, onderhouden, analyseren en presenteren vastgoed- en geo-informatie.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Verschil 2025 - 2024
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.911	-1.516	1.986	147	-1.839	-323
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-263	2.114	19.679	23.780	4.101	1.987
8.3 Wonen en bouwen	-2.728	-2.863	6.195	3.193	-3.002	-139
Totaal 8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	-4.902	-2.265	27.859	27.119	-740	1.525

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.839	-1.826	-1.826	-1.826
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.101	415	429	293
8.3 Wonen en bouwen	-3.002	-2.575	-2.604	-2.644
Totaal 8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	-740	-3.987	-4.001	-4.177

Financiële toelichting

8.1 Ruimte en leefomgeving (€ 323.000 nadeel)

Er zijn meer loonkosten op dit taakveld begroot door een andere toerekening van loonlasten binnen het fysieke domein (zie paragraaf 3.3).

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) (€ 1.987.000 voordeel)

Op dit taakveld worden alle uitgaven en inkomsten van de woningbouwcomplexen verantwoord. Ieder jaar is uniek en daarom niet met elkaar te vergelijken. Per saldo worden de toe- of afnames verrekend met de balans in de vorm van de boekwaarden. Hiervoor wordt verwezen naar de actuele herziening van de grondexploitaties per 1-1-2024 en paragraaf 6.4 Grondbeleid van deze Beleidsbegroting.

De afwijking ten opzichte van de vorige begroting wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2025 een éénmalige bijdrage is geraamd voor bodemsanering Oude Ketelmakerij in Hart van Zuid, tussentijdse winst Walkatenplein en 'af te sluiten' projecten met een positief resultaat.

Hiertegenover staat een nadeel omdat er een extra stimuleringsbudget KMS (25-NB-8.2) is geraamd en een hoger bedrag wordt gedoteerd in de voorziening in exploitatie genomen gronden. In 2024 is er sprake van incidentele verkopen van percelen grond. Tevens daalt de voorziening niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) als gevolg van inbreng van percelen grond vanuit het NIEGG-complex in grondcomplexen Campus Driene en Woonwagenlocatie.

8.3 Wonen en bouwen (€ 139.000 nadeel)

In 2025 is € 140.000 begroot voor het bouwrijpmaken van het parkeerterrein Kloosterhof. Dit wordt betaald uit een subsidie van € 69.000 en voor € 71.000 uit de algemene reserve grondexploitatie. De oplevering van het Marktpllein en het Wetplein zorgen vanaf 2025 tot € 372.000 aan kapitaallasten. De herijkte investeringsplanning van de vitale binnenstad zorgt voor wijzigingen in de meerjarenraming (24-FP-8.1). Voor de programmaorganisatie van Spoorzone Hengelo Enschede (SHE) is in 2025 € 100.000 meer begroot dan in 2024 (25-NB-8.3) Vanaf 2028 is in onze begroting geen geld meer opgenomen voor de programmaorganisatie SHE.

Ook is er in 2024 eenmalig geld beschikbaar voor onder andere 'leefbaar Beckum' en Startbouwimpuls. Dit zorgt in 2025 voor ruim € 300.000 aan lagere lasten. Het overige voordeel wordt veroorzaakt door hogere inkomsten als gevolg van indexatie.

Risico's

De polarisatie in de samenleving zorgt er voor dat groepen tegenover elkaar komen te staan. Inwoners krijgen het gevoel dat de gemeente niet altijd in het belang van de inwoner handelt. Dit heeft als gevolg dat het gesprek met inwoners vaker leidt tot frustraties en wrijving. Waardoor er meer meldingen worden gedaan, die leiden tot een hogere druk op de ambtelijke organisatie. In plaats van dat het leidt tot wederzijds begrip.

Op de woningmarkt zien we grote uitdagingen. We zien dat de woningbouw vertraging oploopt door participatietrajecten en bezwaarprocedures. Inwoners zijn steeds mondiger in het ventileren van hun mening. Dit terwijl de woningnood nog niet is opgelost en de gemeente voor een grote opgave staat om woningen te realiseren voor de juiste doelgroepen.

Steeds meer zaken worden vastgelegd in regelgeving. Dit moet ons helpen in de uitvoering van onze taken. Een risico dat we hiermee lopen is dat regelgeving leidend wordt in plaats van denken vanuit oplossingen of efficiënte aanpak. Doelmatigheid en rechtmatigheid kunnen leiden tot wrijving.

Daarnaast zien we dat er steeds meer aspecten zijn waar we rekening mee moeten houden in onze leefomgeving. Dit vergt een integrale aanpak van onze leefomgeving en stedelijke inrichting. Denk aan groen, duurzaamheid, waterbeheersing. Dit vergt veel tijd, capaciteit en geld. Daarnaast kan dit leiden tot vertraging betreffende onze doelstellingen qua woningbouw. Daarnaast zijn we afhankelijk van onze partners om onze doelstellingen te realiseren. Denk hierbij aan de energietransitie, warmtenet, enz. De ondergrondse ruimte is beperkt. Dat bemoeilijkt ook het aanleggen van kabels en leidingen.

5.2.9 Bestuur en ondersteuning



Aanspreekpunt bestuurlijk

Burgemeester Schelberg, Wethouders Freriksen en Steen

Aanspreekpunt Ambtelijk

D. Dercksen, A. Lenferink, A. De Vos, J-P. Boutkan en L. de Vries

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Dienstverlening

We verbeteren onze dienstverlening doorlopend. In 2024 zijn we – op basis van de uitgangspunten dienstverlening - gestart met het uitvoeringsplan gericht op drie onderdelen:

1. Basis op orde: we brengen samenhang aan in hoe we als gemeente naar inwoners overkomen en handelen. Dit vraagt waar nodig afspraken of kaders en monitoring.
2. Heldere taal: we willen duidelijk en begrijpelijk communiceren via al onze communicatiekanalen. Dit doen we door schrijfspraken (Helder Hengelo's).
3. Digitale dienstverlening: we werken aan de verdere digitalisering van aanvragen van onze producten. Ook voor de website is blijvende aandacht. De focus ligt op de belangrijkste producten voor inwoners (meest aangevraagd of meest bezocht).

Verbeteringen gaan over heldere taal in brieven, juiste website informatie, procesbeschrijvingen, uitvoeren van een inwonersreis. Het toepassen van de uitgangspunten dienstverlening vraagt doorlopende aandacht en toepassing door de hele gemeentelijke organisatie.

Participatie

We willen blijvend aansluiten bij de behoefte en ervaringen van onze inwoners. Daarom zoeken wij proactief de samenwerking met inwoners, ondernemers, organisaties en (keten)partners, want zij zijn de experts en gebruikers van onze stad. Inwoners krijgen steeds vaker de mogelijkheid om mee te denken en mee te werken en mee te doen bij ontwikkelingen. Het denkkader participatie helpt ons hierbij om goede afwegingen te maken.

Bestuurlijke samenwerking

De gemeenteraad is inmiddels een actualisatie van het 'Beleidskader verbonden partijen 2024' aangeboden. We leggen opnieuw de afspraken vast over het aangaan van relaties met verbonden partijen, het afstoten ervan en het beheren van de relatie met de verbonden partijen. De actualisatie betreft o.a. de inbedding van de gewijzigde wet op de gemeenschappelijke regelingen, de toetreding van nieuwe partijen en beëindigen van bestaande relaties en de verbetering van enkele processen, zoals het inventariseren van risico's van deze verbonden partijen.

Eind 2024 wordt het liquidatieplan van Regionaal Bedrijventerrein Twente in de gemeenteraad behandeld. Het liquidatieplan voorziet in de afwikkeling van de grondexploitatie Bedrijventerrein XL (1). De gemeenteraad kan dan wensen en bedenkingen over het plan bij het bestuur inbrengen. De gemeenschappelijke regeling wordt niet gebruikt voor een eventuele voortzetting in een nieuw plan voor grootschalige kavelverkoop. Hengelo heeft nog niet besloten om aan een vervolgplan deel te nemen.

In 2024 is een nieuwe verbonden partij opgericht door onze gemeente: Zonneveld Boeldershoek BV. De BV is 100% eigendom van de gemeente. Vanaf 2025 zullen wij deze partij in de paragraaf verbonden partijen opnemen.

Een zeer groot deel van de lasten van gemeenten worden gevormd door bijdragen aan verbonden partijen voor door hen verrichte taken. Het is niet meer dan logisch, dat verbonden partijen bijdragen aan de tekorten die bij gemeenten ontstaan als gevolg van kortingen die het Rijk toepast op het gemeentefonds vanaf 2026. Bij de private verbonden partijen kunnen we niet veel invloed uitoefenen op de bedrijfsvoering. Dat is anders voor de gemeenschappelijke regelingen. Daar zullen wij in de aanloop naar de begroting 2026 kaders stellen om ervoor te zorgen, dat ze activiteiten prioriteren en de beslist noodzakelijke activiteiten zo efficiënt mogelijk uitvoeren.

Krapte op de arbeidsmarkt

Er is al enige tijd sprake van krapte op de arbeidsmarkt en deze gaat in de komende jaren nog toenemen. Ook wij merken de gevolgen van de opbouw van de beroepsbevolking. Het gemeentelijk personeel wordt ouder en dat betekent dat er de komende jaren veel mensen met pensioen gaan. Dit heeft invloed op onze capaciteit en inzet. Daarnaast ligt ongewenst vertrek van onze medewerkers naar andere werkgevers in de huidige arbeidsmarkt steeds op de loer. Deze ontwikkeling blijft om aandacht vragen om onze ambities voor de komende jaren waar te kunnen maken.

Voor 2025 en verder gaan wij onze inzet dan ook intensiveren om de gevolgen van de arbeidsmarktsituatie het hoofd te bieden. Dat doen wij door ons plan van aanpak arbeidsmarktpositionering verder tot uitvoering te brengen en door te ontwikkelen. Enerzijds door beter te vinden en te werven: verbeteren van ons werkgeversmerk en arbeidsmarktcommunicatie, onze recruitmentcapaciteit inzetten en jong talent en zij-instromers aantrekken.

Daarnaast blijven we ons ook inzetten op behoud, het binden en boeien van onze huidige medewerkers. Dat betekent onder andere dat we het onboardingsproces in 2024 opnieuw onder de loep hebben genomen en dit geprofessionaliseerd hebben. De verdere borging en aanscherping hiervan zal in 2025 verder aandacht krijgen. Ook HR-thema's als duurzame inzetbaarheid, betrokkenheid, vitaliteit, leren & ontwikkelen en arbeidsvoorwaarden dragen hier aan bij en staan in 2025 dan ook op de HR agenda.

Tot slot blijven wij continu aandacht houden voor de goede balans tussen onze taken, ambities en de benodigde inzet hierop in kwalitatieve en kwantitatieve zin. Het instrument strategische personeelsplanning, inmiddels uitgerold in een groot deel van onze organisatie, vormt hierbij een belangrijk instrument.

Digitaliseren van fysieke archieven

De gemeente heeft een omvangrijk fysiek archief. Door onze fysieke archieven te digitaliseren worden deze tijds- en plaatsonafhankelijk beschikbaar en beter vindbaar. Daardoor kunnen we onze inwoners beter van dienst zijn. Ook kunnen we hierdoor beter voldoen aan de eisen die de Wet open overheid (Woo) en de Archiefwet stellen aan het actief en passief openbaar maken van informatie. We hebben ondertussen de voorbereiding afgerond (analyse, onderzoek, marktconsultatie en aanbesteding) en gaan in 2025 starten met de feitelijke implementatie.

Digitale Transformatie

Digitalisering verandert de economie en samenleving in een razendsnel tempo. Zo snel dat we soms worden verrast door ontwikkelingen. Als overheid moeten we scherp zijn op nieuwe mogelijkheden en ontwikkelingen, zodat we als gemeente de goede dingen blijven doen voor onze inwoners en ondernemers.

De totale verandering die dit mogelijk moet maken noemen we de Digitale Transformatie. Het is een fundamenteel andere kijk op klantervaring, bedrijfsmodellen en processen waarbinnen digitale informatie een cruciale rol speelt. En dat gaat verder dan het digitaliseren van processen. Het gaat om zowel een culturele- en bedrijfstransformatie als een technologische transformatie, waarbij een optimale inpassing van digitale technologieën en oplossingen kan plaatsvinden.

Zo kunnen we samen meer toegevoegde waarde voor-, en vertrouwen door de maatschappij creëren. Met het strategische programma 'Digitale Transformatie' zetten we een beweging in gang waarbij we alert zijn op deze ontwikkelingen en niet verrast worden door veranderingen. Het onderwerp moet voor op ons netvlies blijven staan.

Het jaar 2024 stond in het teken van het uitvoeren van verschillende pilots. Zo hebben we een pilot uitgevoerd om de verslaglegging van keukentafelgesprekken binnen de WMO te automatiseren met behulp van kunstmatige intelligentie. Ook hebben we voor de Breemarsweg een Digital Twin ontwikkeld met een gedetailleerd 3D model en data (van o.a. sensoren) om de herinrichting van het gebied te ondersteunen. Met de uitgevoerde pilots hebben we kennis, inzicht en ervaring opgedaan die we in de praktijk kunnen inzetten voor onze inwoners, ondernemers en medewerkers. In 2025 gaan we verder met innoveren door nieuwe pilots uit te voeren. Daarnaast gaan we ons in 2025 meer focussen op het bestendigen van de opgedane kennis en ervaring binnen de organisatie zodat we langdurig digitale transformatie kunnen borgen in onze organisatie.

Digital Decade

De digitalisering van de samenleving brengt wereldwijde kansen en uitdagingen met zich mee. In dat kader presenteerde de Europese Commissie in maart 2021 een visie en strategie voor de digitale transformatie van Europa in de periode tot 2030. Dit plan wordt de Digital Decade genoemd. Als onderdeel van dit plan heeft de Europese

Commissie een aantal wetten gemaakt. Een deel van deze wetten zijn al van kracht zoals de AVG. Een groot aantal wetten is nog in onderhandeling en/of moet nog omgezet worden naar Nederlandse wetgeving. Wij moeten voldoen aan deze wetgeving maar zien dat niet als een beperking. Deze wetten in het kader van de 'Digital decade' geven ons namelijk handvatten en bieden ons mogelijkheden om onze informatievoorziening richting inwoners te verbeteren.

In 2025 gaat de Artificial intelligence act (AI-act) in. Met deze wet zijn er uniforme en betere richtlijnen om innovatieve oplossingen zoals ChatGPT en DALL-E in te zetten. Ook zorgt deze wet ervoor dat onze inwoners beter beschermd worden, doordat onder andere de oplossingen veilig en in overeenstemming met onze rechten en waarden zijn.

In het kader van cyberbeveiliging heeft de Europese Unie de NIS-2 richtlijn vastgesteld. Met deze richtlijn zijn we in staat de digitale weerbaarheid van onze dienstverlening te verbeteren. Wat weer bijdraagt aan meer vertrouwen in de overheid en ons als gemeente Hengelo.

Datagedreven werken

De afgelopen jaren heeft Hengelo geïnvesteerd in een meer datagedreven manier van werken in de organisatie. Sindsdien is de wereld enorm veranderd. Er is steeds meer data beschikbaar en de technologische mogelijkheden nemen enorm toe. Bij vele uitdagingen in de stad kan data een cruciale rol spelen waardoor de vraag naar data steeds verder groeit. Daarom is het tijd om de volgende stap te zetten in deze manier van werken. In 2023 is hiervoor een datastrategie opgesteld. In navolging hierop is in 2024 gestart met het vormgeven van een programma waarin de focus als eerste ligt op het versterken van competenties van medewerkers om verantwoord datagedreven te kunnen werken. Een belangrijk onderdeel hierbij is de inrichting van een duidelijk ethisch kader, die breder zal worden vormgegeven dan alleen voor de inzet van data. Vervolgens komen onderwerpen als data-architectuur en de inrichting van processen en verantwoordelijkheden aan bod.

Wet open overheid

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) van kracht, die de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangt. De wet schrijft voor dat binnen vijf jaar alle informatie voor de elf binnen de wet vallende informatie categorieën actief gepubliceerd wordt. Daarbij hebben we acht jaar de tijd de gemeentelijke informatiehuishouding passend te optimaliseren. Beide termijnen lopen vanaf de ingang van de wet. De gemeentelijke ambitie is bepaald op 'wettelijk, plus', waarbij we gaan voldoen aan het wettelijk minimum en op nader te bepalen thema's meer openheid willen geven. Via het uitvoeringsprogramma 'Programma wet open overheid' implementeren we deze wet met specifieke aandacht voor juridische zaken, informatiehuishouding, archivering en communicatie. De gemeente wordt transparanter en efficiënter.

Verduurzamen maatschappelijk vastgoed

Op basis van de routekaart (die in 2023 is opgesteld) gaan we in 2025 verder met het verduurzamen van panden uit de gemeentelijke vastgoedportefeuille. In 2024 zijn we gestart met het Twentebad. De maatregelen hierbij omvatten zowel energiebesparing, energieopwekking en energietransitie. De intentie is om panden door middel van deze maatregelen te verduurzamen tot energieneutraal.

Streven naar goede balans tussen taken en middelen

De meicirculaire 2024 van het gemeentefonds is, naast de (nieuwe) taakmutaties, een definitieve financiële uitwerking van de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk. Dit betekent dat structureel gezien de financiële problemen voor gemeenten niet zijn opgelost door het Rijk. Op landelijk niveau is nog steeds sprake van aanzienlijke tekorten voor de taken die gemeenten moeten uitvoeren. Bij gemeentelijke taken horen ook de bijpassende knaken van het Rijk. We blijven streven naar een goede balans tussen taken en middelen. Hiervoor blijven we stevig lobbyen bij het Rijk en de VNG.

Beperkte financiële reikwijdte - begrotingsadvies VNG

De VNG heeft in het definitief begrotingsadvies gevraagd in beeld te brengen wat we als gemeente de afgelopen jaren niet hebben kunnen uitvoeren door de financiële krapte. U heeft hiervoor als gemeenteraad in het verleden al diverse keuzes gemaakt om binnen het financiële kader te blijven, doordat het Rijk ons te weinig vergoedt voor de gemeentelijke taken die we moeten uitvoeren.

Langjarige koers/strategische agenda/talentopgave

In de toekomst zullen we bij de verdere uitwerking van de talentopgave in een programmaplan en de strategische agenda de resterende middelen van de reserve aanjaagbudget talentopgave inzetten en het bovenmatige deel van de algemene reserve verder aftoppen. Wij vinden het raadzaam om niet het gehele bovenmatige deel van de

algemene reserve nu in te zetten, maar ook middelen voor de toekomst beschikbaar te houden als (co)financiering. We verwachten dat door de (grote) projecten in de toekomst het risicoprofiel (benodigd weerstandsvermogen) zal toenemen. Uitgangspunt blijft een financieel gezonde gemeente met voldoende beschikbaar weerstandsvermogen (met name algemene reserve) om tegenvallers op te kunnen vangen.

Kapitaalmarkt

Er is een ommekeer gaande bij de ECB-rente (Europese Centrale Bank). De eerste verlaging is doorgevoerd en er liggen naar verwachting nog verdere acties in het verschiet. Zolang de inflatie op een aanvaardbaar niveau (rond de 2%) blijft zal de ECB haar rente naar een lager niveau laten dalen. Dit heeft sterke invloed op de markttrentes waar wij als gemeente tegen moeten lenen. De afgelopen jaren zijn wij de markt niet op geweest en hebben wij investeringen en herfinancieringen uit eigen middelen kunnen voldoen. Mochten markttrentes dalen dan kunnen we toekomstige financieringen tegen gunstigere condities aantrekken dan de afgelopen tijd.

Relevante beleidsnota's

- [Financiële verordening 2023](#)
- [Nota investerings- en activeringsbeleid 2023](#)
- Beleidsnota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023 - 2027
- [Nota reserves en voorzieningen 2016](#)
- Evaluatie bestemmingsreserves 2021
- [Treasurybesluit 2021](#)
- [Beleidsregels publieke taak leningen en garanties gemeente Hengelo 2021](#)
- Beleidskader verbonden partijen 2024
- [Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders 2021](#)
- [Denkkader participatie \(2022\)](#)
- [Nota overhead \(2024\)](#)
- [Participatieverordening \(2023\)](#)

Verbonden partijen

- Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBTwente) voert de taken van waardering, heffing en innen van gemeentelijke belastingen uit voor de gemeente.
- BNG Bank NV is een verbonden partij en tevens huisbankier van de gemeente.
- Twence Holding BV verwerkt afval voor ons (programma 7) en draagt middels dividenduitkering tevens bij aan de algemene dekkingsmiddelen.
- Tot Crematoria Twente BV kunnen onze inwoners zich wenden voor lijkbezorging (programma 7), maar de BV keert ook dividend uit (via Openbaar Lichaam Crematoria Twente), wat als algemene bate in programma 9 landt.
- Enexis Holding NV is energienetwerkbeheerder in de regio en keert dividend uit; wij ontvangen dit als algemeen dekkingsmiddel.

Overige partijen waar we mee samenwerken:

- Kennispunt Twente draagt bij aan de kwaliteit van onze sturingsinformatie door onderzoek en advies.

Wat willen we bereiken?

9.1 Meer inwoners zijn betrokken bij hun stad en tevreden over het bestuur van Hengelo

9.1.1 Meer (jonge)(1) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.¹

¹ De toevoeging 'jonge' is gedaan, in aansluiting op het traject voor kindinclusie (ook wel Baas boven Baas), waar de raad geld voor beschikbaar heeft gesteld, en waar nu uitvoering aan wordt gegeven.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de wijze waarop de gemeente wordt bestuurd (%) [1] ¹	18,6%(2022) 29,3%(2023) 37,8%(2024)	29,3%	27%	30%	32%	35%	37%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente betreft inwoners voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen' (%) [1]	31,5%(2022) 42,0%(2023) 48,1%(2024)	42,0%	37%	40%	42%	45%	47%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente luistert voldoende naar de mening van haar inwoners' (%) [1]	17,6%(2022) 28,4%(2023) 32,7%(2024)	28,4%	27%	30%	32%	35%	37%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente Hengelo doet wat ze zegt' (%) [1]	18,1%(2022) 28,3%(2023) 28,4%(2024)	28,3%	27%	30%	32%	35%	37%
Minimaal 3 keer per jaar worden kinderen/ jongeren via een Baas boven Baas traject betrokken bij een relevant en actueel thema uit de Beleidsbegroting	n.v.t.	3	3	4	4	4	4

¹ De peilwaarden van deze indicatoren fluctueren de afgelopen jaren. De streefwaarden voor deze indicatoren zijn daarom gebaseerd op een gemiddelde van de peilwaarden 2021, 2022 en 2023 in combinatie met de langjarige ambitie van de Gemeente Hengelo

9.2 Inwoners zijn meer tevreden over de dienstverlening van de gemeente Hengelo

9.2.1 Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Rapportcijfer dat inwoners gemiddeld geven voor de dienstverlening van de gemeente (cijfer 1-10)	6,41 (2022) 6,63 (2023) 6,57 (2024)	6,6	7,5	6,8	7	7,2	7,5
Rapportcijfer dat inwoners gemiddeld geven voor de digitale dienstverlening van de gemeente (cijfer 1-10)	6,62 (2022) 6,83 (2023) 6,81 (2024)	6,8	7,5	7	7,2	7,5	7,8

9.3 Hengelo blijft een wendbare, ambitieuze en financieel gezonde gemeente

9.3.1 De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren vanuit de logica van de Hengeloër

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aanvullend weerstandsvermogen per inwoner (euro) ultimo jaar ¹	143 (2022)	718	521	583	532	520	513
Structureel positief exploitatieresultaat van de gemeentebegroting ²	2,0 miljoen (begroting 2021)	-2,9 miljoen ³	4,3 miljoen ⁴	7,1 miljoen	-0,8 miljoen	-1,6 miljoen	-0,7 miljoen

¹ De beschikbare weerstandscapaciteit minus de benodigde weerstandscapaciteit uitgedrukt in een bedrag per inwoner.

² De mate waarin structurele lasten (volledig) worden gedekt door de structurele baten.

³ In 2023 was de indicator (anders) gedefinieerd als: Structureel exploitatieresultaat van de gemeentebegroting in jaar t+3

⁴ Dit betreft het structureel begrotingssaldo voor de jaarschijf 2024; zie paragraaf 3.2 van de Beleidsbegroting 2024-2027.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

9.1.1 Meer (jonge) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.

- In samenwerking met het voortgezet onderwijs ontwikkelen we een aanbod met activiteiten die bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen en onderwijsdoelstellingen. Het aanbod van Prodemos en de Respect Foundation wordt hierin opgenomen.
- We ontwikkelen een structurele samenwerking met het basisonderwijs door een samenwerking met de raad van kinderen.
- We formaliseren daar waar nodig het jeugdlintje.
- We evalueren participatietrajecten en leren hiervan.
- We beargumenteren in bestuurlijke besluiten de afweging voor het wel/ niet inzetten van participatie.
- We bieden initiatiefnemers handvaten om participatie toe te passen.
- We implementeren de mogelijke inzet van een online participatieplatform.

9.2.1 Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog.

- We herschrijven standaardbrieven en automatische berichten, zoals een ontvangstbevestiging in Helder Hengelo's. We trainen medewerkers op helder taal gebruik(Helder Hengelo's) en betrekken inwoners bij onze teksten.
- We sturen op onze meetbare doelstellingen dienstverlening. Dit maken we concreet en werken aan de borging en sturing ervan in de organisatie. We brengen onder andere in beeld hoe we werken en sturen op onze servicenormen.
- Op onze website houden we rekening met onze lezers en proberen we zo helder mogelijk op te schrijven wat we bedoelen en verstrekken we begrijpelijke informatie over gemeentelijke producten en diensten. We digitaliseren de aanvraagmanieren en maken dit zo simpel mogelijk. We verbeteren onze website(s) en digitale toegankelijkheid waar nodig en werken aan digitale inclusie.
- We verbeteren de klachtencoördinatie en hoe inwoners meldingen/bezwaren indienen. Wij beantwoorden op tijd vragen en klachten.
- Wij coachen onze medewerkers om klantcontacten nog waardevoller te maken.
- We meten de tevredenheid van onze inwoners.
- We zorgen voor een lerende omgeving waarin we ons de vraag blijven stellen of onze dienstverlening voldoet aan onze uitgangspunten dienstverlening. We wisselen ontwikkelingen, positieve en negatieve ervaringen en signalen met elkaar uit, zodat we onszelf continu kunnen blijven verbeteren.

9.3.1 De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren waarbij de inwoner centraal staat.

- We sturen stevig op het terugdringen van de volumeontwikkelingen Jeugd en Wmo door middel van het transformatieplan van het sociaal domein voor een neutraal financieel perspectief.
- We zorgen voor een structureel sluitende begroting voor de jaarschijf 2025 om aan het provinciaal toezicht te voldoen.
- We sturen op voldoende weerstandsvermogen (m.n. algemene reserve).
- We zetten de ingezette lobby naar het Rijk voort om voldoende rijksmiddelen te ontvangen voor bestaande én nieuwe taken, die de gemeente moet uitvoeren.

Wat blijven we doen?

Bestuur

- We gaan vroegtijdig in gesprek met de raad en leggen regelmatig open voorstellen voor aan de raad.
- Bestuurlijk samenwerken in allerlei bovenlokale gremia om zo de belangen van Hengeloërs en Twentenaren te behartigen. Voorbeelden hiervan zijn G40, VNG, Euregio/MONT en de vernieuwde regionale overlegvormen via bijvoorbeeld de Twenteboard.
- Onze strategische agenda (ondere andere mobiliteit/TEN-T en innovatie/technologie) blijven we ook verbinden met Europa/Brussel, onder andere door deelname aan netwerken zoals Eurocities en Polis.
- We blijven inzetten op het verhogen van de slagkracht van de regionale samenwerking, bijvoorbeeld door de stedelijke samenwerking te verstevigen. Dat geldt in het bijzonder voor de samenwerking met Enschede, waarbij we ons vanuit onze eigen autonomie en identiteit gezamenlijk positioneren als grootstedelijke Twentse agglomeratie met bijna 250.000 inwoners.
- Het is van groot belang om het verhaal van de kracht van de grootstedelijke samenwerking te blijven vertellen, door gezamenlijk onze netwerken nog beter te benutten, te verstevigen en uit te breiden.
- Tot 1 januari 2026 heeft het Hengelose college zitting in de Twenteboard.
- De gemeenteraad ondersteunen; door middel van een griffie en een rekenkamer.

Participatie

- De inwoner staat centraal in het ons handelen. Daarmee geven we richting, luisteren we en bieden we ruimte aan inwoners, ondernemers en (keten)partners. Wij zoeken ze actief op en brengen ze in positie.
- We blijven medewerkers trainen op de methodiek uit het denkkader participatie. We bieden hierbij een leer- en/of evaluatiemoment voor medewerkers.
- We bieden medewerkers kennis en tools die nodig zijn voor het opzetten van participatietrajecten, onder andere werkvormen en gespreksleiding. Dit geldt ook voor kindinclusie projecten.

Dienstverlening

- We geven (doorlopend) aandacht aan de dienstverlening aan de hand van de leidende motieven (persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar) en de uitgangspunten dienstverlening. Wij willen dat de inwoner zich welkom, gehoord, gezien en begrepen voelt.
- Voor inwoners die niet digitaal kunnen of willen communiceren, blijven we bereikbaar via de niet-digitale kanalen.
- Het klantcontactcentrum beantwoordt vragen en meldingen via telefoon, e-mail en andere (sociale) communicatiemiddelen (zoals Whatsapp).
- Op de gemeentelijke website geven we begrijpelijke informatie over producten en diensten.

Burgerzaken/publieksdienstverlening

- Aan de publieksbalies verstrekken we paspoorten, ID-kaarten, rijbewijzen en diverse uittreksels en verklaringen.
- We voeren allerlei werkzaamheden uit op het gebied van 'Burgerzaken', zoals: beheren burgerlijke stand en Basisregistratie personen (BRP), voltrekken huwelijken en geregistreerde partnerschappen, uitvoeren Wet op de Lijkbezorging, bijhouden begraafplaatsadministratie en taken op het gebied van naturalisatie en optie.
- We organiseren verkiezingen en referenda.

Financiën

- We zorgen voor inzichtelijke financiën voor inwoners en ondernemers. Er wordt continu gestreefd om onze planning- en controlcyclus verder te ontwikkelen en te digitaliseren en de producten leesbaar, transparant en toegankelijk te maken.
- Via de Zomernota, Beleidsrapportage en de Jaarstukken informeren we de gemeenteraad over de belangrijkste afwijkingen op beleidsinhoudelijk en financieel gebied ten opzichte van de Beleidsbegroting.

- Externe subsidies verwerven, realiseren en verantwoorden. Wij blijven de mogelijkheden tot medefinanciering door andere overheden en partners optimaal benutten.

Treasury

- We stellen een financieringsbehoefte op en analyseren de leningenportefeuille, rekening houdend met de wettelijke normen kasgeldlimiet en renterisiconorm.
- We anticiperen op onze liquiditeitsbehoefte door het aantrekken van kort lopende en lang lopende geldleningen.
- We verstrekken geen nieuwe geldleningen en garanties aan derden met uitzondering van leningen waarbij we garantstelling kunnen delen met het Waarborgfonds Sport.
- We beheersen de risico's en volgen de financiële ontwikkelingen bij organisaties aan wie we hebben geleend.
- We beheren de deelnemingenportefeuille en zetten de daaruit vrij komende dividenden (overwegend) als algemeen dekkingsmiddel in.

Gemeentelijke belastingen, leges en tarieven

- We leggen jaarlijks in belastingverordeningen de tarieven voor gemeentelijke heffingen vast.
- We heffen via GBTwente de volgende belastingen als onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen: onroerendezaakbelastingen, parkeerbelasting, hondenbelasting, precariobelasting. Voor het algemeen dekkingsmiddel toeristenbelasting verwijzen we naar programma 3.
- We stellen lasten- en batenoverzichten op om de kostendekkendheid van leges en collectieve inwonerslasten te bepalen. Voor deze tarieven geldt in principe volledige kostendekkendheid.
- Voor de opbrengsten van reclame uitingen blijven we afspraken maken over marktconforme vergoedingen.

Gemeentelijk vastgoed

- We blijven meewerken aan projecten zoals de huisvesting van de voetbal academie en het IHP onderwijshuisvesting. Zie voor een toelichting van de verschillende projecten de betreffende beleidsprogramma's.
- Verhuur, verkoop en sloop van gebouwen.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Verschil 2025 - 2024
0.1 Bestuur	-3.956	-4.799	4.908	-	-4.908	-108
0.2 Burgerzaken	-2.123	-1.543	4.314	2.483	-1.831	-288
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-543	-1.046	1.800	1.247	-552	494
0.4 Ondersteuning organisatie	-32.711	-40.856	45.725	5.889	-39.836	1.021
0.5 Treasury	5.521	3.913	10.558	12.276	1.718	-2.196
0.61 OZB woningen	11.480	12.722	1.351	14.483	13.132	410
0.62 OZB niet-woningen	14.673	15.883	143	16.408	16.264	381
0.63 Parkeerbelasting	1.874	2.018	122	2.182	2.060	42
0.64 Belastingen Overig	892	893	47	805	757	-136
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	193.827	207.030	-	215.796	215.796	8.766
0.8 Overige baten en lasten	-767	-1.838	3.917	485	-3.431	-1.593
0.9 Vennootschapsbelasting	-86	-71	72	-	-72	-1
0.10 Mutaties reserves	-11.946	-9.714	16.407	9.616	-6.791	2.923
Totaal 9 Bestuur en ondersteuning	176.135	182.593	89.364	281.670	192.306	9.713

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
0.1 Bestuur	-4.908	-4.908	-4.872	-4.872
0.2 Burgerzaken	-1.831	-1.830	-1.830	-1.830
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-552	-610	-731	-602
0.4 Ondersteuning organisatie	-39.836	-38.414	-37.604	-37.285
0.5 Treasury	1.718	1.417	1.215	931
0.61 OZB woningen	13.132	13.292	13.446	13.616
0.62 OZB niet-woningen	16.264	16.315	16.315	16.315
0.63 Parkeerbelasting	2.060	2.060	2.060	2.060
0.64 Belastingen Overig	757	757	757	757
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	215.796	203.786	205.110	207.324
0.8 Overige baten en lasten	-3.431	-941	-937	-1.818
0.9 Vennootschapsbelasting	-72	-72	-72	-72
0.10 Mutaties reserves	-6.791	4.014	476	-35
Totaal 9 Bestuur en ondersteuning	192.306	194.866	193.333	194.489

Financiële toelichting

0.1 Bestuur (€ 108.000 nadeel)

De uitzetting van de budgetten is het gevolg van de toegepaste indexering.

0.2 Burgerzaken (€ 288.000 nadeel)

De uitzetting van deze budgetten is het gevolg van de toegepaste indexering en de specifieke toerekening van I en IT kosten.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden (€ 494.000 voordeel)

In 2024 is extra tijdelijk personeel ingehuurd voor het vastgoedbedrijf (23-FP-9.19 en 24-FP-9.14). Daarnaast krijgen wij in 2024 een laatste compensatievergoeding van € 63.000 van het Rijk voor de meerkosten voor het beëindigen van de gascontracten (SEFE Energie LTD). Beide zaken worden verrekend met de reserve vastgoedbedrijf. In 2024 is er een pand aangekocht waarbij ook eenmalige uitkoopkosten waren gemoeid.

0.4 Ondersteuning organisatie (€ 1.021.000 voordeel)

Aanpassingen van de notitie overhead 2023 van de commissie BBV zijn aanleiding geweest om een nieuwe nota overhead gemeente Hengelo met ingang van 2025 vast te laten stellen door de gemeenteraad. Als gevolg hiervan zijn er een aantal aanpassingen in de begroting verwerkt met als gevolg dat er budgetten verschuiven. Dit geldt met name voor de teammanagers ROZ en Twentebad/Hengelo Sport. Deze functies worden met ingang van de begroting 2025 specifiek aan de taakvelden ROZ en zwembad/Hengelo Sport toegerekend en niet meer aan taakveld 0.4 overhead. Ook als gevolg van de nota worden er specifieke I en IT kosten toegerekend aan diverse taakvelden. Naast de verlaging van deze budgetten op de overhead worden er extra opbrengsten verwacht als gevolg van een hoger tarief voor de opslag van overhead als gevolg van de indexering. Tevens is er door de uitwerking van de detailbegroting sprake van aanpassingen in kapitaallasten.

In lijn met de gunning van de opdracht basisondersteuning gaan wij 1 ingang organiseren voor alle inwoners met een ondersteuningsvraag. Het vormgeven van de integrale toegang heeft consequenties voor de gemeentelijke organisatie. Wij gaan in gesprek over overname van medewerkers door de aanbieder. In lijn met deze overname van medewerkers is er een afname van overheadkosten (€ 325.000).

De overhead per domein is als volgt (bedragen x € 1.000):

Overhead per domein	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Directie	2.073	2.023	2.023	2.023
Sociaal Domein	2.787	2.640	2.527	2.871
Bedrijfsvoering	35.177	33.960	33.263	32.600
Fysiek Domein	1.881	1.873	1.873	1.873
Subtotaal	41.918	40.496	39.686	39.367
Doorberekende overhead	-2.082	-2.082	-2.082	-2.082
Totaal	39.836	38.414	37.604	37.285

0.5 Treasury (€ 2.196.000 nadeel)

In de Zomernota 2024-2028 (24-FP-9.11) is er bijgestuurd op de kapitaallasten van 2024. Daarnaast is een structurele rentebaar op het schatkistsaldo opgevoerd. De verwachting is dat deze rentebaar de komende jaren gaat afnemen, omdat onze liquide positie afneemt en een daling van de markrente is ingezet. Dit komt door de daling ECB-rente die anticipeert op de daling van de inflatie. We verwachten in deze Beleidsbegroting minder rente door te belasten doordat de investeringen lager/realistischer zijn dan vorig jaar. Daarnaast is er een aanpassing van systematiek geweest, waardoor minder rentelasten worden doorbelast aan de grondexploitaties. Dit zorgt voor een nadeel op het taakveld treasury en een voordeel op de grondexploitaties.

0.61 OZB woningen (€ 410.000 voordeel)

De indexering van de inkomsten en toename van het aantal te belasten objecten verklaart de hogere baten. Daarnaast zijn de kosten van het waarderen, heffen en innen verhoogd. Voor het onderdeel proceskosten behandeling bezwaar en beroep wordt de verhoging doorgerekend in de heffing.

N.B. De baten wijken € 25.000 af van de baten in de paragraaf lokale heffingen, omdat er naast de heffing baten ontvangen worden uit aanmaningen, dwangbevelen en invordering.

0.62 OZB niet-woningen (€ 381.000 voordeel)

Wat voor OZB woningen geldt is ook van toepassing voor OZB niet-woningen.

N.B. De baten wijken € 24.000 af van de baten in de paragraaf lokale heffingen, omdat er naast de heffing baten ontvangen worden uit aanmaningen, dwangbevelen en invordering.

0.63 Parkeerbelasting (€ 42.000 voordeel)

We hebben in 2025 hogere parkeerinkomsten (€ 63.000), maar er worden ook hogere kosten doorberekend door GBTwente (€ 21.000). Beide ontwikkelingen zijn het gevolg van het toepassen van prijsindexatie.

0.64 Belastingen overig (€ 136.000 nadeel)

Het nadeel wordt met name veroorzaakt door de motie 'gefaseerde afschaffing hondenbelasting' (Motie M01 - Zomernota 2024-2028).

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds (€ 8.766.000 voordeel)

In de Zomernota 2024-2028 bent u in bijlage 10.3 uitgebreid geïnformeerd over de 'Financiële effecten gemeentefonds' op basis van de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk en de meicirculaire 2024 van het gemeentefonds. De belangrijkste ontwikkelingen waren:

- De aanpassing van de accressen aan de bbp (bruto binnenlands product) systematiek met ingang van 2024 (i.p.v. 2027).
- De aflopende compensatie van het Rijk voor loon- en prijsontwikkelingen vanaf 2026.
- De loon- prijs- & volumeontwikkelingen voor de gemeente.
- Het schrappen van de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026.
- Het benutten van de extra ruimte onder het plafond BTW compensatiefonds.
- De gemeentelijke en landelijke hoeveelheidsverschillen bij diverse verdeelmaatstaven.
- Diverse taakmutaties (zie bijlage 10.3.2 van de Zomernota 2024-2028).

In de jaren 2026 en verder is nog steeds sprake van ravijnjaren voor gemeenten. In 2026 is de verwachte gemeentefondsuitkering voor Hengelo ten opzichte van 2025 ruim € 12 miljoen lager; voor 2027 en 2028 is dit respectievelijk € 10,7 miljoen en € 8,5 miljoen lager.

0.8 Overige baten en lasten (€ 1.593.000 nadeel)

Begrotingstechnische correcties (€ 86.000 voordeel)

In 2024 zijn eenmalige middelen beschikbaar gesteld voor mogelijke voorstellen die voortvloeien uit een nog te houden motiemarkt. Daarnaast resteren op deze stelpost in 2024 nog incidentele middelen voor voorbereidingskosten strategische agenda. Over de inzet hiervan komen we in de 2e Beleidsrapportage 2024 terug. In 2025 en 2026 zijn eenmalig voor meer stagiaires en hogere stagevergoedingen middelen beschikbaar gesteld ten laste van de reserve aanjaagbudget talentopgave.

Stelposten gemeentefonds (€ 1.854.000 nadeel)

Het grootste nadeel ten opzichte van 2024 wordt veroorzaakt door de stelpost looncompensatie 2025 en verder. De huidige Cao gemeenten loopt van 1 januari 2024 tot en met 31 maart 2025. Voor de ramingen van de nieuwe loonontwikkelingen voor het jaar 2025 hanteren we zoals gebruikelijk de cijfers die in het CEP2024 zijn gepubliceerd. De verwachte structurele looncompensatie voor het begrotingsjaar 2025 is 4,4%, waarvan 9/12 deel in 2025 wordt geraamd in verband met de looptijd van de Cao gemeenten tot 1 april 2025. Vanaf 2026 en verder worden jaarlijks voor een heel jaar deze structurele lasten geraamd (zie 24-FP-9.2 in de Zomernota 2024-2028). Vanaf 2026 komt daar extra bij de looncompensatie 2026 boven op de prijsindex. Dit heeft te maken met de nieuwe bbp systematiek van het gemeentefonds (zie ook 24-FP-9.2 Zomernota 2024-2028).

De taakstellende stelpost 'Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda Jeugd' is vanaf 2026 jaarlijks opgenomen voor circa € 2,6 miljoen. Tevens is de stelpost Wmo indexering (24-FP-9.2) vanaf 2026 geraamd. Zie paragraaf 3.3 voor een uitgebreide toelichting op beide onderdelen.

Daarnaast zijn er fluctuaties in de stelposten Wet Goed verhuurschap, sociale premies, armoedebestrijding en jeugd.

Overige mutaties (€ 176.000 voordeel)

De inkomst inhouding premie 3e jaar WW vervalt. Het generatiepact loopt af. Tevens worden op dit taakveld de fluctuaties in de urenverantwoording geraamd.

0.10 Mutaties reserves (€ 2.923.000 voordeel)

De onttrekkingen en toevoegingen in de reserves kennen een eigen dynamiek in de begroting. Incidentele lasten worden gedekt uit reserves. Voor de grondexploitatie geldt een 'gesloten circuit' in de begroting. Verrekeningen vinden via de algemene reserve grondexploitatie plaats en drukken niet op het begrotingssaldo. Daarnaast zijn in het verleden in Zomernota's en Beleidsbegrotingen meerjarige overschotten of tekorten verrekend met de algemene reserve.

De grootste reservemutaties betreffen:

Algemene reserve (€ 11.696.000 nadeel)

Er is ruim € 24,5 miljoen minder onttrokken uit de algemene reserve in 2025 ten opzichte van 2024. Er is € 12,8 miljoen minder toegevoegd aan de algemene reserve. Per saldo een nadeel van € 11,7 miljoen.

Grote mutaties in 2024 zijn:

- In het vastgestelde bestemmingsvoorstel van de Jaarstukken 2023 is bijna € 7,3 miljoen in 2024 onttrokken en ruim € 4,8 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve.
- Ingroeipad en transformatiebudget sociaal domein (onttrekking uit de algemene reserve ruim € 4,1 miljoen).
- Dekking incidentele lasten in Zomernota 2023-2027 (onttrekking uit de algemene reserve € 6 miljoen).
- Resultaat 1e Beleidsrapportage 2024 (toevoeging aan de algemene reserve bijna € 8 miljoen).
- MFA Beckum in Zomernota 2024-2028, zie paragraaf 6.4 (onttrekking uit de algemene reserve € 7,6 miljoen).

Grote mutaties in 2025 zijn:

- Ingroeipad en transformatiebudget sociaal domein (onttrekking uit de algemene reserve € 1,2 miljoen).
- Moties Zomernota 2024-2028: M03 Gelden ruimte voor ondernemen en M15 Fonds voor leefbare wijken (totaal onttrekking uit algemene reserve € 200.000).

Grote mutaties in de meerjarenramingen 2026-2028:

- Dekking incidentele lasten jaarschijf 2026 in Zomernota 2023-2027 (onttrekking uit de algemene reserve bijna € 2,8 miljoen).
- Dekking incidentele lasten jaarschijf 2026 in Zomernota 2024-2028 (onttrekking uit de algemene reserve bijna € 1,3 miljoen).
- Dekking incidentele lasten jaarschijf 2027 in Zomernota 2023-2027 (onttrekking uit algemene reserve € 0,8 miljoen)

Reserve aanjaagbudget talentopgave (€ 5.855.000 voordeel)

In 2024 is € 5 miljoen toegevoegd aan de reserve aanjaagbudget talentopgave (24-NB-9.4). Voor de jaren 2024, 2025 en 2026 is er respectievelijk € 780.000, € 1.635.000 en € 120.000 onttrokken uit deze reserve voor de talentopgave. Zie bijlage 8.7 Nieuw beleid.

Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten (€ 747.000 voordeel)

In de reserve nog uit te voeren werken/activiteiten kunnen nog niet bestede incidenteel beschikbaar gestelde gelden, waarvoor geen afzonderlijke reserve is/wordt ingesteld, tijdelijk worden geparkeerd voor omschreven doelen die nog steeds actueel zijn. In 2025 zijn er ten opzichte van 2024 veel minder toevoegingen aan (ruim € 2,3 miljoen voordeel) en onttrekkingen uit deze reserve (bijna € 1,6 miljoen nadeel) geraamd.

Op basis van het vastgestelde bestemmingsvoorstel van de Jaarstukken 2023 is € 948.000 in 2024 toegevoegd aan deze reserve.

Daarnaast wordt deze reserve gebruikt voor de budgetoverhevelingen van 2023-2024. In de 2e Beleidsrapportage 2023 is hiervoor ruim € 1,9 miljoen overgeheveld.

Tevens wordt deze reserve ingezet om tijdelijke gemeentefondsmiddelen te parkeren in afwachting van nader uit te werken werken/activiteiten als gevolg van taakmutaties in het gemeentefonds.

De diverse onttrekkingen uit deze reserve worden in een P en C document aan uw raad ter besluitvorming voorgelegd.

Reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad (€ 71.000 voordeel)

In 2024 is er eenmalig een bedrag van € 71.000 voor de bijdrage aan de horecawand onttrokken uit de reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad.

Reserve vastgoedbedrijf (€ 346.000 nadeel)

De onttrekking uit de reserve was in de voorgaande begroting € 346.000 hoger geraamd met name als gevolg van de verbouwing van het wijkcentrum Slangenbeek (24-NB-6.8) € 300.000 en inhuur vastgoedbedrijf € 89.000 (respectievelijk 23-FP-9.19 en 24-FP-9.14). Daartegenover staat een toevoeging van € 63.000 van het Rijk voor de meerkosten voor het beëindigen contracten gas SEFE Energie LTD.

Algemene reserve grondexploitatie (€ 791.000 nadeel)

Het nadelig resultaat ten opzichte van de begroting 2024 wordt veroorzaakt door éénmalige bijdrage bodemsanering ten behoeve van de Oude Ketelmakerij Hart van Zuid, tussentijdse winst Walkatenplein en 'af te sluiten' projecten met een positief resultaat. Hier tegenover staat een voordeel in de vorm van een lagere rentecompensatie in 2025 t.o.v. 2024 als gevolg van verlaging van het rentepercentage (o.b.v. nieuwe notitie rente van de commissie BBV) en de benodigde verhoging van de voorziening grondexploitatie.

Reserve onderwijshuisvesting (€ 400.000 nadeel)

Voor het Integraal Huisvestingsplan (IHP) storten wij 8% van de geplande investeringsomvang in jaar T in jaar T-2 en T-1 in de reserve onderwijshuisvesting. Deze incidentele middelen gebruiken wij om de voorbereidingskosten van businesscase tot aan het definitief ontwerp te dekken. Deze stortingen zijn conform de Zomernota 2023-2027 (23-FP-4.5: scenario 2b).

Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwburg (€ 450.000 nadeel)

Voor de vervanging en uitbreiding van de hijsinstallatie is in 2024 een bedrag van € 450.000 overgeheveld van de reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwburg naar de reserve dekking kapitaallasten (24-NB-5.2).

Reserve Tozo (€ 235.000 nadeel)

Meerjarig hebben wij de fluctuerende uitgaven behorende bij de doorlopende uitvoerende Tozo werkzaamheden tot en met 2028 in onze totale begroting budgettair neutraal doorgevoerd door een onttrekking uit de gevormde Tozo reserve. De lagere onttrekking uit de reserve in 2025 ten opzichte van 2024 zorgt voor het genoemde nadeel.

Reserve Ondernemersfonds (€ 900.000 nadeel)

Ten behoeve van de investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen wordt voor de jaren 2024-2027 € 50.000 jaarlijks ingezet. Als dekking hiervoor vindt een jaarlijkse onttrekking van € 50.000 plaats uit de reserve ondernemersfonds (23-NB-3.1).

Daarnaast hebben wij in de Zomernota eenmalig in 2024 € 900.000 uit deze reserve vrij laten vallen (24-FP-6.10). Dit leidt tot een nadelig verschil van 2025 t.o.v. 2024.

Reserve Vluchtelingen (€ 1.520.000 voordeel)

In het vastgestelde bestemmingsvoorstel van de Jaarstukken 2023 is € 1,5 miljoen toegevoegd aan de reserve Vluchtelingen. Dit leidt tot het verschil tussen 2025 t.o.v. 2024.

Voor de opvang van de Nieuwkomers maken wij noodzakelijke kosten die door het Rijk met diverse regelingen worden vergoed. In 2024 en 2025 verwachten wij voor de opvang per saldo meer inkomsten te ontvangen dan dat wij aan uitgaven hebben. In de Zomernota 2024-2028 hebben wij op basis van deze inschattingen het exploitatieoverschot in de reserve Vluchtelingen laten terugvloeien.

Vanaf 2026 en verder hebben wij vooralsnog geen inkomsten opgenomen in onze meerjarenbegroting. Om eventuele doorlopende verplichtingen (contracten personeel, wonen etc.) bij te kunnen stellen hebben we voor 2026, 2027 en 2028 € 1,5 miljoen als stelpost opgenomen. Deze stelpost dekken wij deze door middel van een onttrekking uit de reserve Vluchtelingen. Wij monitoren deze geldstromen actief en stellen bij wanneer nodig.

Reserve Bodemsanering (€ 1.280.000 voordeel)

In 2025 wordt een eenmalige bijdrage van van € 1,3 miljoen onttrokken uit deze reserve ten gunste van de grondexploitatie Hart van Zuid de Ktelmakerij.

Reserve Duurzaamheid (€ 109.000 nadeel)

In 2025 verwachten wij circa 0,3 miljoen te onttrekken uit de reserve duurzaamheid conform het bestedingsplan duurzaamheid 2023-2026. Daarnaast zijn er middelen ter beschikking gesteld van circa 0,2 miljoen aan de Energiecoöperatie Energie van Hengelo voor huisvesting, doorontwikkeling en verdere professionalisering van de coöperatie. Hier tegenover staat een dotatie aan de reserve vanwege de incidentele overschotten van de stroomopbrengsten in de eerste jaren van het zonnenveld Boeldershoek.

Reserve dekking kapitaallasten (€ 8.506.000 voordeel)

Er zijn een aantal toevoegingen in 2024 gedaan aan de reserve dekking kapitaallasten voor de MFA Beckum en de hijsinstallatie van de Schouwburg. Daarnaast is de reserve o.b.v. de kapitaallasten geactualiseerd.

Risico's

Digitalisering

Er zijn een aantal risico's die van invloed kunnen zijn op onze bedrijfsvoering. We zien een toename aan digitalisering van de samenleving. Ook vanuit het Rijk worden er wetten aangenomen die onze dienstverlening verder digitaliseren. Toch moeten we ook oog hebben voor meer digitale inclusie. Niet iedereen is digitaal voldoende onderlegd. De implementatie van deze digitale wetten kosten ook tijd en geld. Daarnaast zien we een toenemende kans op een cyberaank op onze gemeente. Hier zijn we alert op maar de eventuele gevolgen kunnen groot zijn.

Artificial intelligence

Naast de kansen die artificial intelligence (AI) biedt, zien we ook een keerzijde. De opkomst van AI kan ook tot risico's leiden. Met name wanneer het gebruik leidt tot desinformatie. We willen graag een betrouwbare overheid zijn en we willen dat informatie aan inwoners betrouwbaar is. Door de toenemende invloed van sociale media op de maatschappij lopen we het risico dat polarisatie en onrust toeneemt en het vertrouwen in de overheid afneemt.

Krapte arbeidsmarkt

Ook de bedrijfsvoering van de gemeente kan onder druk komen te staan door de krapte op de arbeidsmarkt. We hebben hoge ambities en grote uitdagingen te realiseren. De organisatie is daar nog niet altijd op toegerust. De hoge

werkdruk kan ten koste gaan van de kwaliteit van de uitvoering. Daarnaast kan de druk vanuit het Rijk om wetten te implementeren deze werkdruk verder ophogen.

Onvoldoende en onduidelijkheid structurele rijksmiddelen

Wet- of regelgeving of taken kunnen niet worden uitgevoerd door te weinig compensatie van het Rijk.

Bij het opstellen van deze Beleidsbegroting is er nog steeds onduidelijkheid over de toekomstige inkomsten uit het gemeentefonds en specifieke uitkeringen. We weten niet de exacte beleidsmatige en financiële effecten van de uitwerking van het Hoofdlijnenakkoord van het Rijk in een regeerprogramma. Door deze onduidelijkheid is het moeilijk inschatten wat we in de toekomst aan financiële middelen hebben om onze ambities en doelen te realiseren.

Onderzoeksresultaten herijking gemeentefonds

De resultaten van diverse onderzoeken in het kader van de herijking van het gemeentefonds is, op het moment van afronding van deze Beleidsbegroting, nog niet bekend. Dit kan mogelijk in de toekomst leiden tot risico's, namelijk door de aanpassingen in het verdeelmodel van het gemeentefonds.



6

Paragrafen

6.1	Lokale heffingen	128
6.2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	139
6.3	Onderhoud kapitaalgoederen	148
6.4	Grondbeleid	155
6.5	Financiering	160
6.6	Verbonden partijen	164
6.7	Bedrijfsvoering	178
6.8	Subsidies	188
6.9	Wet open overheid	190

6.1 Lokale heffingen

De lokale heffingen zijn een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. Met deze inkomsten kan de gemeente een deel van haar taken uitvoeren. De lokale lasten worden vooral door burgers maar ook door bedrijven bijeen gebracht. Vóór de invoering of wijziging van een lokale heffing stelt de gemeenteraad een verordening vast waarin de heffingen en de erbij behorende tarieven zijn opgenomen.

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Alleen de heffingen en belastingen die in de Gemeentewet zijn genoemd, zijn toegestaan.

De lokale heffingen bestaan uit gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Gemeentelijke belastingen kunnen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding ongebonden is en heffingen waarvan de besteding gebonden is. Naast belastingen die gelden voor alle inwoners, zijn er rechten en leges voor individuele dienstverlening aan inwoners.

De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen (algemene belastingen). Ongebonden lokale heffingen, zoals de onroerende zaakbelastingen (OZB) en parkeerbelasting, rekenen we tot de algemene dekkingsmiddelen, omdat zij niet bepaald worden door lasten van specifieke gemeentelijke dienstverlening in een inhoudelijk begrotingsprogramma.

Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, zijn wél onderdeel van een van de inhoudelijke begrotingsprogramma's. De bedoeling van de gebonden heffingen is dat ze voldoende opbrengen om de kosten te dekken van de gemeentelijke dienst waarvoor ze geheven worden. Op begrotingsbasis mag de heffing de gemeentelijke lasten niet overschrijden.

Rechten en retributies zijn vergoedingen voor diensten die de gemeente verzorgt voor een individuele aanvrager van een dienst. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in deze rechten en retributies. Bij leges geldt, dat de kostendekkendheid niet per dienst hoeft te gelden, maar per groep van gelijksoortige diensten. Het beleid is gericht op een rechtvaardige verdeling van kosten; de aanvrager betaalt.

Volgens artikel 10 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient de paragraaf lokale heffingen tenminste te bevatten:

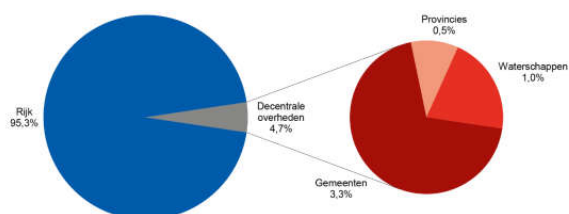
1. de geraamde inkomsten (6.1.1);
2. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen (6.1.2);
3. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de daarmee samenhangende geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd (6.1.3);
4. een aanduiding van de lokale lastendruk (6.1.4);
5. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid (6.1.5).

Deze paragraaf Lokale Heffingen beschrijft de diverse gemeentelijke heffingen en de gevolgen daarvan voor de inwoners van de gemeente Hengelo.

6.1.1 Geraamde inkomsten

Belasting- en premieopbrengst naar overheidslaag

Overheden leggen belastingen op aan inwoners. Onderstaande afbeelding geeft weer dat gemeenten 3,3% van de totale overheidsheffingen veroorzaken.

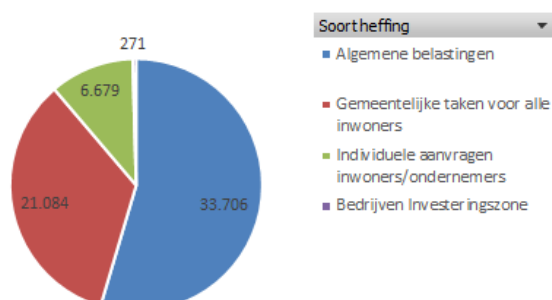


bron: Coelo 2024

De volgende heffingsbedragen zijn opgenomen in deze begroting.

Heffing	Begroot 2023	Werkelijk 2023	Begroot 2024	Begroot 2025
Ongebonden heffingen	30.103	30.085	32.811	33.706
OZB eigenaren woning	12.540	12.634	13.900	14.458
OZB eigenaren niet-woning	8.792	8.833	9.649	9.891
OZB gebruikers niet-woning	5.824	5.960	6.342	6.479
Parkeerbelasting	1.891	1.453	1.819	1.902
Hondenbelasting	565	578	565	429
Precariobelasting	337	355	368	375
Toeristenbelasting	154	272	168	172
Gebonden heffingen	25.192	25.200	26.991	28.034
Rioolheffing	10.859	11.296	11.070	11.806
Afvalstoffenheffing	9.273	9.072	9.218	9.278
Leges omgevingsvergunning	2.047	1.956	2.245	2.425
Leges burgerzaken (incl. rijksleges)	1.035	1.183	2.391	2.441
Begraafrechten	563	598	618	631
Havengelden	497	354	451	461
Naheffingsaanslagen parkeren	217	198	300	280
Bedrijven investeringszone (BIZ)	269	182	266	271
Marktgelden	163	130	138	140
Rioolaansluitrecht	100	82	109	111
Leges APV	72	52	79	83
Leges vergunningen kabels en leidingen	57	71	63	64
Leges Kinderopvang	23	5	25	25
Leges vergunningen gehandicaptenparkeren	17	21	18	18
Totaal heffing	55.295	55.285	59.802	61.740

Verdeling heffingen naar soort heffing (2025)



Toelichting: de waarde 271 staat voor het groene label in de legenda.

6.1.2 Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Beleidskaders

Het beleid voor de lokale heffingen is opgenomen in:

- landelijke wet- en regelgeving;
- de diverse belastingverordeningen en -regelingen.

Beleidsontwikkelingen

Heffingen en de financiële uitdagingen van gemeenten

Nu compensatie van het Rijk van de kortingen op het gemeentefonds niet meer waarschijnlijk is gaan we onderzoeken wat de mogelijkheden voor compensatie kunnen zijn. Het zonder meer verhogen van heffingen is daarbij niet het uitgangspunt. We onderzoeken of er mogelijkheden zijn om de kostendekkendheid te verhogen. We kijken naar de systematiek van kostendekkendheid en we houden de argumenten om bewust laag te tarifieren opnieuw tegen het licht. In de aanloop naar de Zomernota 2025-2029 zullen we hierop inzetten. De gemeenteraad zal tijdig worden meegenomen.

Hervorming lokaal belastinggebied

Vorige kabinetten hadden al vanaf 2015 een belastingherziening in de planning staan, waarbij het lokaal belastinggebied ruimer zou worden. Gemeenten zouden een grotere beleidsvrijheid krijgen om eigen belastingen te innen. De plannen van het huidige kabinet ademen eerder beperking van lokale belastingen, dan uitbreiding van het belastinggebied. De kans, dat de hervorming nog tot stand komt is kleiner geworden.

Hoofdlijnenakkoord 2024-2028

In het hoofdlijnenakkoord, zoals deze door de verschillende formerende partijen is gepresenteerd in mei 2024, zijn ook een aantal maatregelen opgenomen die betrekking hebben op lokale belastingen. De standpunten zijn nog niet in wetgeving uitgewerkt.

Maximering OZB

De formerende partijen hebben beogen de OZB te maximeren. Dit willen ze gaan doen in overleg met de gemeenten. Er is nog niet concreet aangegeven hoe deze maximering wordt vormgegeven. Dit betekent een inperking van de gemeentelijke autonomie om tarieven vast te stellen.

Verlaging aanmanings- en incassokosten

In het akkoord is opgenomen dat er een recht komt op vergissen. Een enkele fout kan niet langer een inwoner diep in de problemen duwen. Aanmaningskosten- en incassokosten van de overheid zouden fors omlaag gaan.

Waterzorgheffing

Wateroverlast en verdroging vragen steeds meer maatregelen in de publieke ruimte, waarvan iedereen profiteert. Denk aan het onderhoud van bermen en slootkanten om overtollig water af te voeren, zodat er over een droge weg

kan worden gereden. Niet alleen de gebruikers van percelen die aangesloten zijn op het buizenstelsel dat we riolering noemen profiteren. Daarom dekt de huidige inrichting van de modelverordening riolering niet meer de lading. Meer percelen kunnen in de heffing worden betrokken.

De VNG heeft hiervoor een nieuwe modelverordening Riool- en Waterzorgheffing opgesteld. Bij invoering is een zorgvuldige communicatie en belangenafweging naar nieuwe belastingplichtigen van belang. Bijvoorbeeld cultuurgronden en natuurterreinen dragen nu veelal nog niet bij in de kosten van de gemeentelijke watertaken. We gaan deze actualiteit inbedden in onze verordening.

Nieuw toegangsbeleid binnenstad

Er is een nieuw toegangsbeleid ontwikkeld voor de binnenstad. Inzet is om het aantal verkeersbewegingen te verminderen en daardoor de veiligheid voor wandelaars en fietsers te verhogen. Onderdeel van dit beleid is een vergunningensysteem. Voor aanvragen om buiten de venstertijden toegang te mogen hebben tot de binnenstad wordt een tarief gevraagd. We kennen een structurele ontheffing en een incidentele ontheffing. Deze tarieven zijn gebaseerd op de aan de aanvrager toerekenbare kosten van toegangsbeheer van de binnenstad.

Ontwikkeling tarieven

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt dat wordt gestreefd naar (nagenoeg) volledige kostendekking.

De voor 2025 geldende tarieven voor de overige belastingen en rechten stijgen met een inflatiecorrectie van 2,1 %, uiteraard met uitzondering van die tarieven, die het Rijk heeft vastgesteld of gemaximeerd. De overige uitzonderingen worden toegelicht in het voorstel tot vaststelling van de Verordeningen 2025 (zaaknummer 3802040).

6.1.3 Overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen

De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2025 in Hengelo worden geheven zijn:

Ongebonden belastingen	Gebonden belastingen
Onroerende- zaakbelastingen	Afvalstoffenheffing
Parkeerbelastingen	Rioolheffing
Hondenbelasting	Begraafrechten
Precariobelasting	Havengelden
Toeristenbelasting	Bijdrage Bedrijven Investerings Zone
	Marktgelden
	Rioolaansluitrecht
	APV
	Kinderopvang
	Naheffingsaanslagen parkeren
	Vergunningen kabels en leidingen
	Vergunningen gehandicaptenparkeren

Ongebonden belastingen

Onroerende-zaakbelastingen

Artikel 220 van de Gemeentewet geeft aan dat een gemeente onroerendezaakbelasting (OZB) kan heffen. De OZB is een algemene belasting. Er is geen relatie tussen de heffing en bepaalde taken van de gemeente, en de opbrengst is onderdeel van de algemene middelen. De OZB is een tijdstipbelasting. Dit betekent dat de situatie op een bepaald tijdstip, de peildatum, bepalend is voor de belastingplicht. Veranderingen in de loop van het jaar, bijvoorbeeld de verkoop van een huis, leiden pas op de eerstvolgende peildatum tot een wijziging in de aanslag. Belastingplichtig zijn eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen. Iemand die zowel eigenaar als gebruiker is van een niet-woning, betaalt beide belastingdelen. Voorbeelden van niet-woningen zijn bedrijfspanden en buurtcentra.

De grondslag voor de berekening van de OZB in 2025 is de WOZ-waarde van de onroerende zaak per 1 januari 2024. De WOZ-waarde wordt jaarlijks opnieuw bepaald. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Er wordt een tarief voor eigenaren van woningen vastgesteld en tarieven voor eigenaren en gebruikers van niet-woningen. De hoogte van het tarief leidt tot de opbrengst die in de begroting is vastgesteld. De werkwijze voor

de tariefsbepaling is als volgt. Eerst wordt de beoogde opbrengst van de OZB voor woningen vastgesteld. Vervolgens wordt op basis van de totale WOZ-waarde van alle woningen het OZB-tarief berekend. Dan volgt eenzelfde berekening voor de niet-woningen. De ontwikkeling van het OZB-tarief is dus, naast de ontwikkeling van de OZB-opbrengst, afhankelijk van de prijzen van de onroerende zaken op de peildatum. Als dit prijspeil is gestegen leidt dit tot een lager OZB-tarief. Andersom leidt een daling van de waarde van vastgoed tot een hoger tarief.

Bij de begrote opbrengst OZB is voor 2025 een inflatiecorrectie toegepast van 2,1%. Het tarief stijgt met dit percentage. De tariefstijging kan iets meer zijn als gevolg van hogere direct met de heffing verbonden lasten van GBTwente. In het tarief is een bedrag van € 273.000 opgenomen als vergoeding van de extra proceskosten. De totale opbrengst kan ook stijgen door toename van het aantal belastbare woningen en niet-woningen in de gemeente, de zogenaamde areaaluitbreiding.

Parkeerbelastingen

Artikel 225 van de Gemeentewet geeft aan dat gemeenten parkeerbelastingen mogen heffen, om het parkeren en het verkeer in de stad goed te organiseren. Er zijn twee zogenaamde 'parkeerbelastingen' :

- de belasting voor een bepaalde parkeerplaats voor een bepaalde periode, waarvoor parkeerautomaten zijn geplaatst;
- de belasting voor een parkeervergunning.

Met behulp van parkeerbelastingen kunnen gemeenten op een juiste en financieel verantwoorde wijze het parkeerbeleid organiseren. De opbrengst van het parkeren komt in de algemene middelen.

Naast parkeerbelastingen kennen we de naheffingsaanslagen parkeerbelasting. Deze behoren tot de gebonden belastingen en worden daar toegelicht.

Hondenbelasting

Op grond van artikel 226 van de Gemeentewet kan van de houder van een hond hondenbelasting worden geheven. De heffing is omstreden en wordt in steeds meer gemeenten afgeschaft. In 2024 heffen 35% van de gemeenten hondenbelasting. De hondenbelasting is een algemene belasting. Dat houdt in dat de raad vrij is in de bepaling van de opbrengst: er is geen verband met gemeentelijke kosten voor voorzieningen voor honden en het toezicht erop. De hondenbelasting is een vast bedrag per hond per jaar. Het tarief voor 1 hond is bepaald en stijgt bij elke volgende hond die meer wordt gehouden.

Motie gefaseerde afschaffing hondenbelasting

We geven uitvoering aan de motie door het gefaseerd afbouwen van de hondenbelasting met de intentie om de hondenbelasting volledig af te schaffen met inachtneming van de structurele dekking ervan. In 2025 is het eerste deel van de afschaffing (25%) gedekt binnen het begrotingssaldo.

Precariobelasting

Artikel 228 van de Gemeentewet geeft aan dat precariobelasting kan worden opgelegd. Precariobelasting moet worden betaald door inwoners of bedrijven die voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond hebben. Voorbeelden zijn: terrassen op openbaar terrein, uithangborden boven openbaar terrein en bouwmaterialen die op openbaar terrein geplaatst zijn.

Toeristenbelasting

Artikel 224 van de Gemeentewet geeft aan dat gemeenten toeristenbelasting kunnen heffen voor overnachtingen door mensen die géén inwoner van de gemeente zijn. Het gaat hierbij vaak om toeristen of werknemers die in hotels en op campings verblijven. Het hotel of de camping moet de toeristenbelasting betalen. Het hotel of de camping mag de belasting in rekening brengen aan de overnachter. Het doel van toeristenbelasting is, dat mensen die gebruik maken van de voorzieningen in de stad, maar geen inwoner zijn, mee betalen aan de voorzieningen in de gemeente.

Gebonden belastingen

Mate van kostendekking van de gebonden belastingen

Per heffing wordt in onderstaande overzichten de mate van kostendekking weergegeven. De kostendekking volgens de begroting mag ten hoogste 100% bedragen. Deze dekking geldt per heffingssoort als het gaat om de collectieve diensten zoals afval en riolering. In de legesverordening worden zeer veel tarieven bepaald. Hier geldt dat kostendekkendheid niet per heffing, maar per hoofdstuk in de verordening bepaald mag worden. Een afzonderlijke

heffing mag meer of minder kostendekkend zijn dan 100%, als dit gecompenseerd wordt met andere heffingen in de groep van soortelijke heffingen.

Overhead en compensabele BTW mogen worden toegerekend als lasten.

Afvalstoffenheffing

De wettelijke basis voor het heffen van afvalstoffenheffing is hoofdstuk 10 van de Wet Milieubeheer. Deze wet blijft in 2024 voor het onderdeel afvalstoffen van kracht naast de Omgevingswet. Op basis van de wet heeft de gemeente de wettelijke taak om afvalstoffen van particuliere huishoudens in te zamelen. De inzameling en verwerking gebeurt in samenwerking met verbonden partijen. Zo is de inzameling opgedragen aan Twente Milieu, en de afvalverwerking aan Twence. De kosten van de inzameling en verwerking worden betaald uit de afvalstoffenheffing. De afvalbegroting is (nagenoeg) kostendekkend; er wordt geen winst beoogd.

De kosten bestaan vooral uit het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het huishoudelijke afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder.

Huishoudens betalen jaarlijks een vast bedrag afvalstoffenheffing, ook als zij geen afval voor inzameling aanbieden. De heffing wordt opgelegd aan de gebruiker van een perceel waar de gemeente de inzamelverplichting nakomt. De gebruiker betaalt daarnaast variabele bedragen voor het daadwerkelijk aanbieden van afval. De tarieven zijn per afvalsoort en lediging bepaald. Het te betalen bedrag hangt af van de soort aangeboden afval en het aantal aanbiedingen.

Pilot serviceverhogende maatregelen milieupark

Bij de behandeling van de Begroting 2024-2027 heeft de gemeenteraad met Motie D08 besloten tot een pilot serviceverhogende maatregelen op het milieupark aan de Wegtersweg. Deze pilot is incidenteel in de begroting 2024 opgenomen. De evaluatie van de pilot moet nog plaatsvinden. We komen hierop in de Zomernota 2025-2029 terug.

Tarieven 2025

Voor een sluitende afvalbegroting is in 2025 circa € 9,2 miljoen aan opbrengsten afvalstoffenheffing noodzakelijk. Bruto heffen we € 9,3 miljoen, omdat we rekening houden met € 100.000 oninbare vorderingen. Het vaste tarief wordt verhoogd van € 194,52 in 2024 naar € 197,28 in 2025.

Dit betekent een stijging van het vaste tarief van € 2,76. Bij een gemiddeld huishouden met een aanbiedgedrag van 9 keer de groene container (140L), 23 aanbiedingen op de ondergrondse container en het vastrecht leidt dit tot een woonlast van (€ 10,80 + € 31,20 + € 197,28) € 237,98.

Afvalstoffenheffing		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.3	Afval	10.102	266	1.448	11.816	9.278	2.794	12.072
6.3	Inkomensregelingen				-	-500		-500
Totaal		10.102	266	1.448	11.816	8.778	2.794	11.572
% Kostendekking								97,9%

Rioolheffing

De wettelijke basis voor het heffen van rioolheffing ligt in artikel 228a van de Gemeentewet. In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel, grondwater en waterlopen. De rioolheffing is een bestemmingsheffing (de bestemming is bekostiging van riool- en watertaken). Er staan geen individuele prestaties, maar prestaties van de gemeente voor alle inwoners tegenover. De kosten die hiervoor worden gemaakt, worden met de rioolheffing verhaald op de gebruikers van woningen en niet-woningen. De gemeente Hengelo hanteert één rioolheffing voor alle watertaken met een tarief tot 500m3 waterverbruik en een tarief boven de 500m3.

Inwoners betalen voor het lozen van water in het rioolsysteem. Alle kosten van instandhouding van het rioleringsstelsel en de watertaken worden, na aftrek van overige baten, door de inwoners betaald. Tot 1 januari 2024 gold het verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP). Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1-1-2024 verviel de verplichting om een rioleringsplan te hebben. In de toelichting van de Omgevingswet is aangegeven dat het verstandig is desondanks een rioleringsprogramma op te stellen. Het rioleringsplan is een effectief planinstrument om de rioleringszorg te borgen en activiteiten af te stemmen. Verder vormt het plan nog steeds een goede onderbouwing voor de rioolheffing. Als onderdeel van de begroting is het voor de gemeente wettelijk verplicht om deze heffing te onderbouwen.

In de vorige paragraaf is al een opmerking gemaakt over mogelijkheden om de verordening te actualiseren aan het bredere perspectief dat ontstaan is door toevoeging van watertaken.

Het nieuwe PWR 2023-2027 is in oktober 2023 vastgesteld. De gekozen variant ging uit van een stijging van het tarief van de rioolheffingen in 2024 van 3,9%. Voor 2025 (en volgende jaren) stijgt het tarief met 1%. Daarnaast wordt 2,3% inflatie doorgerekend, waardoor het tarief 2025 in totaal met 3,3% (€ 8,76) stijgt.

		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2	Riolering	9.308	331	1.386	11.025	11.806	83	11.889
6.3	Inkomensregelingen				-	-864		-864
	Totaal	9.308	331	1.386	11.025	10.942	83	11.025
	% Kostendeckking							100,0%

Begraafrechten

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een vergoeding geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De heffing wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die in de Verordening begraafrechten zijn opgenomen. De tarieven worden jaarlijks verhoogd met de inflatiecorrectie.

		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	949	1		950	631		631
6.3	Inkomensregelingen				-	-3		-3
	Totaal	949	1	-	950	628	-	628
	% Kostendeckking							66,1%

Havengeld

Onder de naam havengeld wordt op grond van artikel 229 Gemeentewet een recht geheven. De gebruiker betaalt voor het gebruik van de haven en voor de diensten die daarmee worden verleend. In 2021 is de maatstaf voor heffing omgezet van laadvolume/m³ waterverplaatsing naar aantallen containers en gewicht voor bulkgoederen. Vanaf het begin zijn er veel bezwaren geuit tegen deze wijziging. De gezamenlijke Twentse havens hebben inmiddels besloten weer terug te gaan naar laadvolume als maatstaf van heffing.

		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
2.4	Economische havens en waterwegen	745	221		966	461	245	706
	Totaal	745	221	-	966	461	245	706
	% Kostendeckking							73,1%

Bijdrage Bedrijven Investerings Zones (BIZ)

De Wet Bedrijven investeringszones geeft aan dat een bijdrage Bedrijven Investerings Zones kan worden opgelegd. Met deze bijdrage kunnen bedrijven in een bepaald gebied binnen de gemeente worden verplicht om voor een periode van maximaal vijf jaar een financiële bijdrage te leveren. Deze bijdrage wordt gebruikt om investeringen te betalen op het gebied van bijvoorbeeld leefbaarheid, veiligheid, of ruimtelijke kwaliteit. Bij de uitvoering wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de Wet WOZ en de OZB. De doelgroep bestaat uit gebruikers van niet-woningen in het centrum van Hengelo. De huidige BIZ-periode is gestart in 2021 en loopt 5 jaren.

		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
3.3	Bedrijven investerings zone	282			282	271		271
	Totaal	282	-	-	282	271	-	271
	% Kostendeckking							96,1%

Marktgelden

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een recht heffen voor het ter beschikking stellen van een standplaats op de markt. Belastingplichtig is degene aan wie de standplaats beschikbaar is gesteld. Tot en

met 2023 was ook energieverbruik inbegrepen in het marktgeld, omdat het concrete verbruik per standplaats niet kon worden gemeten. Met de vernieuwing van het marktplein zijn nieuwe meters voor stroomverbruik geplaatst. Het werkelijke verbruik per marktstandplaats kan nu in rekening gebracht worden. Daarom is met ingang van 2024 het energieverbruik niet langer opgenomen in het markttarief.

Markt	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	202	72	9	283	140		140
Totaal	202	72	9	283	140	-	140
% Kostendekking							49,5%

Naheffingsaanslagen parkeren

De Gemeentewet geeft in artikel 234, lid 3 en 4, richtlijnen omtrent het opleggen van een naheffingsaanslag. Hier kunnen zowel de parkeerbelasting voor één uur, als kosten in rekening gebracht worden. Daarmee heeft de naheffingsaanslag een belastingkenmerk en een gebonden heffingskenmerk, namelijk de vergoeding van gemaakte kosten. We nemen daarom de naheffingsaanslag op als gebonden heffing. Deze gemaakte kosten moeten op de naheffingsaanslag vermeld worden.

Naheffingsaanslagen parkeren	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
1.2 Openbare orde en veiligheid	414	146		560			-
0.63 Parkeerheffingen				-	280		280
Totaal	414	146	-	560	280	-	280
% Kostendekking							50,0%

Rioolaansluitrecht

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een rioolaansluitrecht heffen. Hiermee worden kosten doorberekend die verbonden zijn aan het maken van een verbinding tussen het hoofdriool en een nog niet aangesloten perceel. Omdat de aansluiting een individueel toerekenbare prestatie is, is deze uit de (collectieve) rioolheffing genomen en wordt deze apart opgelegd aan de eigenaar van het aan te sluiten pand.

Rioolaansluitrecht	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2 Riolering	94		17	111	111		111
Totaal	94	-	17	111	111	-	111
% Kostendekking							100,0%

Leges en rechten

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1, b van de Gemeentewet. De gemeente levert op aanvraag van individuele inwoners verschillende diensten. Door het heffen van leges betaalt de burger die de dienst afneemt, voor deze diensten. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. De heffingsmaatstaf is steeds verschillend en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening.

Kostendekkendheid

De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in drie hoofdstukken (voorheen titels):

- hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening;
- hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet;
- hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn.

Vooraf hoofdstuk 2 van de tarieventabel is gewijzigd. Dit als gevolg van de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024. De wijzigingen zijn zo omvangrijk, dat we hebben besloten om de toerekenbare lasten opnieuw te bepalen en de tarieven opnieuw op te bouwen. Hiervoor is een extern onderzoeker benaderd met kennis van zowel lokale heffingen alsmede de Omgevingswet.

Op grond van artikel 229b van de Gemeentewet mag de Legesverordening als geheel maximaal kostendekkend zijn. Niet elk product zal afzonderlijk op kostendekkendheid worden beoordeeld, omdat dit onredelijk veel administratieve inspanning zou vergen. De kostendekkendheid wordt beoordeeld per samenhangende groep van diensten (een

hoofdstuk in de verordening). Dit betekent dat, binnen één hoofdstuk, een laag tarief op de ene dienst mag worden goedge maakt door een hoog tarief op een andere dienst. Daarnaast kan bij de tariefstelling uitdrukking worden gegeven aan het profijtbegin sel: wie voordeel geniet, betaalt.

Voor een aantal tarieven binnen hoofdstuk 1 geldt dat deze door het Rijk zijn gemaximeerd: paspoorten, rijbewijzen, kansspelen en wet bescherming persoonsgegevens.

Leges		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening								
0.2	Burgerzaken	1.110	1.068	11	2.189	2.441	-1.074	1.367
	Totaal	1.110	1.068	11	2.189	2.441	-1.074	1.367
	% Kostendekking							62,4%
Hoofdstuk 2 Omgevingsvergunning								
8.3	Wonen en bouwen	1.918	1.258	35	3.211	2.425	36	2.461
	Totaal	1.918	1.258	35	3.211	2.425	36	2.461
	% Kostendekking							76,6%
Hoofdstuk 3 Dienstverlening Europese dienstenrichtlijn								
1.2	Openbare orde en veiligheid	650	542		1.192	83		83
	Totaal	650	542	-	1.192	83	-	83
	% Kostendekking							7,0%

6.1.4 Aanduiding van de lokale lastendruk

De lokale lastendruk omvat alle heffingen. We zijn in Nederland gewend om de lokale lastendruk te vergelijken door uit te gaan van de meest relevante heffingen: onroerende-zaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven die ieder huishouden in een gemeente jaarlijks opgelegd krijgt.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde.

De tariefsaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling:

Soort heffing	2021	2022	2023	2024	2025
OZB Eigenaar	292,60	305,25	319,90	348,36	355,68
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	221,40	222,06	236,84	236,52	237,98
Rioolheffing	244,32	252,84	257,88	267,96	276,72
Totaal woonlasten	758,32	780,15	814,62	852,84	870,38
Eigenaar	5,7%	2,9%	4,4%	4,7%	2,1%
Huurder	8,0%	2,0%	4,2%	2,0%	2,0%

In voorgaande tabel is de afvalstoffenheffing 2025 gebaseerd op de kosten van de meest voorkomende afvalcombinatie: vast tarief, restafval storten in de ondergrondse afvalcontainer en groen in een 140 liter minicontainer.

Dit cijferbeeld wijkt af van de tarieven die Coelo in de tabellen hierna hanteert. Coelo gaat voor diftar-gemeenten uit van kilo's afval per inwoner conform CBS. CBS rapporteert met 2 jaren vertraging, wat in de huidige tendens van afvalvermindering ons afvalgedrag niet goed weergeeft.

In Nederland bedragen aandelen ozb-riool-afval in de woonlasten 38%-23%-39% (Coelo 2024, blz. 24). In Hengelo 41%-32%-27% (begroting 2025).

In onderstaande tabellen zijn de Coelo-cijfers 2024 opgenomen.

De gemeente met de laagste lasten krijgt rangorde 1, de hoogste lasten rangorde 14.

Woonlasten één- en meerpersoonshuishoudens met eigen woning

	Eenpersoonshuishouden		Meerpersoonshuishouden	
	eigenaar 2024	rangorde	eigenaar 2024	rangorde
Almelo	€ 996	10	€ 1.041	10
Borne	€ 1.021	11	€ 1.050	11
Dinkelland	€ 903	2	€ 931	2
Enschede	€ 986	8	€ 1.013	9
Haaksbergen	€ 1.095	14	€ 1.095	13
Hellendoorn	€ 989	9	€ 989	8
Hengelo	€ 935	5	€ 972	6
Hof van Twente	€ 1.024	12	€ 1.055	12
Losser	€ 1.083	13	€ 1.114	14
Oldenzaal	€ 908	3	€ 945	3
Rijssen-Holten	€ 645	1	€ 675	1
Tubbergen	€ 929	4	€ 954	4
Twenterand	€ 936	6	€ 977	7
Wierden	€ 940	7	€ 968	5
Overijssel	€ 903		€ 934	
Nederland	€ 911 ¹		€ 994 ²	

1 bronvermelding COELO 2024 pp 96

2 bronvermelding COELO 2024 pp 13

Woonlasten één- en meerpersoonshuishoudens met huurwoning (riool- en afvalstoffenheffing)

	Eenpersoonshuishouden		Meerpersoonshuishouden	
	huurder 2024	rangorde	huurder 2024	rangorde
Almelo	€ 444	7	€ 490	7
Borne	€ 409	4	€ 438	4
Dinkelland	€ 440	6	€ 468	5
Enschede	€ 572	13	€ 599	13
Haaksbergen	€ 609	14	€ 604	14
Hellendoorn	€ 530	10	€ 530	9
Hengelo	€ 499	9	€ 536	10
Hof van Twente	€ 559	12	€ 591	12
Losser	€ 249	1	€ 280	1
Oldenzaal	€ 476	8	€ 513	8
Rijssen-Holten	€ 299	3	€ 329	3
Tubbergen	€ 267	2	€ 292	2
Twenterand	€ 435	5	€ 476	6
Wierden	€ 539	11	€ 567	11
Overijssel	€ 433		€ 464	
Nederland	€ 362 ¹		€ 457 ²	

1 bronvermelding COELO 2024 pp 107

2 bronvermelding COELO 2023 pp 113

Elke gemeente heeft een andere opbouw van tarieven. De basisgegevens hiervoor zijn niet te herleiden in de openbare cijfers. Daarom kunnen we niet vergelijken op de onderdelen OZB, afval en riolering afzonderlijk.

6.1.5 Beschrijving kwijtscheldingsbeleid

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. De regels zijn opgenomen in de Leidraad Invordering en zijn gebaseerd op normen voor inkomen en vermogen, die het ministerie van SZW 2 maal per jaar vaststelt. Inwoners die kwijtschelding aanvragen worden getoetst op de inkomensnorm en de vermogensnorm.

Gemeenten kunnen ruimhartiger kwijtschelden dan de Leidraad aangeeft. Gemeente Hengelo hanteert hiervoor volgende uitgangspunten:

- bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm (Leidraad 90%);
- Voor de OZB, onderhoudsrecht begraven, rioolheffing en voor het vast recht bij de afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk, waardoor minima deze gemeentelijke woonlasten niet hoeven te betalen;
- voor extra containers wordt geen kwijtschelding afvalstoffenheffing verleend evenals voor rioolheffing bij een grondslag > 500m³;
- ondernemers zijn voor de privébelastingen gelijk gesteld met particulieren;
- kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit;
- bij de normkosten van bestaan voor AOW'ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

Voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen in het kader van het minimabeleid wordt voor 2025 uitgegaan van een totaalbedrag van € 1.369.000 Dit bedrag is als volgt onder te verdelen naar de soorten heffing:

Kwijtschelding per heffing	Begroet 2025
Rioolheffing	864.000
Afvalinzameling	500.000
OZB	2.000
Begraafrechten	3.000
Totaal kwijtschelding	1.369.000

6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Bij het formuleren van ambities, het maken van beleid en bij de uitvoering hiervan lopen we risico. Er zijn altijd risico's die van invloed kunnen zijn op het uiteindelijke resultaat. Alle risico's uit de weg gaan is geen optie. Door de snel veranderende omgeving van de gemeente, denk aan de opvang van vluchtelingen, uitvoeren van wetten en de snel veranderende digitale wereld, is het belangrijk dat we snel kunnen inspelen op deze veranderingen. Ook dit neemt allerlei risico's met zich mee. Het is van belang om op gestructureerde en transparante wijze de risico's in beeld te hebben en deze te beheersen.

De gemeente Hengelo heeft een integraal risicomanagementbeleid. Integraal risicomanagement is een brede invulling van risicomanagement, waarbij niet alleen de (wettelijke) kaders worden gevolgd, maar het risicobewustzijn breed in de organisatie wordt belegd. Risicomanagement is immers geen afzonderlijke activiteit, maar maakt integraal deel uit van alle (management)processen.

Om te bepalen of de gemeente financieel voldoende in staat is om risico's op te vangen, wordt een schatting gemaakt van het benodigde weerstandsvermogen. Dit vermogen biedt inzicht in de financiële capaciteit die nodig is om eventuele risico's op te kunnen vangen en op lange termijn een gezonde financiële positie te waarborgen.

Voor de berekening van het benodigde weerstandsvermogen wordt een risico-inventarisatie uitgevoerd, waarbij de kans dat een risico zich voordoet en de (financiële) impact ervan worden ingeschat. Op basis van deze inventarisatie wordt een analyse uitgevoerd en het weerstandsvermogen bepaald. In deze paragraaf worden de financiële kengetallen, de belangrijkste risico's en de ontwikkelingen beschreven.

6.2.1 Beleidsnotities

Titel	Raadsbesluit
Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023-2027	3527899
Verordening op het financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo	3509875

Kaderstelling weerstandsvermogen.

In het beleid Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027 zijn de volgende uitgangspunten voor het risicomanagementbeleid en weerstandsvermogen vastgelegd:

- De minimale hoogte van de algemene reserve is 50% van het benodigde weerstandsvermogen (risicoprofiel).
- De algemene reserves 'sec' (inclusief het sociaal domein) volledig te betrekken in het beschikbaar weerstandsvermogen.

De inventarisatie van risico's vindt plaats langs de lijnen van de beleidsprogramma's zoals we die in de begroting kennen. Risico's worden per programma onderzocht en beschreven. Het overzicht van de belangrijkste risico's wordt weergegeven in paragraaf 6.2.4.

Tenslotte zijn er spelregels toegevoegd hoe om te gaan met risico's en een (dreigend) te laag weerstandsvermogen. Daarbij is ook een signaalwaarde voor de weerstandsratio van 1,4 toegevoegd, om tijdig te kunnen bijsturen en te voorkomen dat het weerstandsvermogen te laag wordt.

In de Financiële Verordening 2023, is vastgelegd dat er jaarlijks een herijking van beleidsregels inzake reserves en voorzieningen ter vaststelling wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. Dit leggen we voor in de Jaarstukken ter afsluiting en verantwoording van ieder jaar.

Integraal risicomanagement

Zoals in het beleid is vastgesteld worden risico's op alle niveaus binnen de organisatie geïdentificeerd. Hierbij wordt aandacht geschonken aan zowel strategische, tactische als operationele risico's. Hiervoor worden periodiek risicodialogen uitgevoerd. Tijdens deze dialogen wordt gesproken over wat het realiseren van onze doelen in de weg kan staan.

De procesmatige risico's worden getoetst door het uitvoeren van interne controles. De manier waarop ligt vast in het auditplan van enig jaar. De kwaliteit en uitkomsten van deze processen is zichtbaar door het oordeel van de accountant bij de Jaarstukken en vanaf verslagjaar 2023 ook in de rechtmatigheidsverantwoording van het college van B en W aan de gemeenteraad.

Om een integraal beeld te krijgen van de risico's, worden risico's tijdens de risico identificatie vanuit verschillende invalshoeken in kaart gebracht. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar risico's met financiële impact, maar ook risico's zonder directe financiële impact, zoals imago-, fraude-, juridisch- en bestuurlijke risico's. Het uitgangspunt is dat de bewustwording van de risico's en het beheersen daarvan doorlopend de aandacht heeft.

6.2.2 Doelen

Het overstijgende doel van risicomanagement is dat de consequenties van onze keuzes worden overzien. Daar bewust gerichte actie op wordt gezet, zodat we als gemeente onze doelstellingen bereiken. De indicatoren zijn erop gericht dat de gemeente voldoende financiële weerbaarheid heeft om tegenvallers te kunnen opvangen.

Bereiken?	Doen?
1. Aandacht voor strategisch risicomanagement	Focus op grote maatschappelijke en strategische opgaven zoals verwoordt in onze koers 2040 en collegeprogramma. Bij het werken aan deze strategische opgaven is het van belang om aan te geven wat de belangrijkste risico's zijn die het realiseren van de opgave mogelijk in de weg kunnen staan en hoe de gevolgen van de risico's kunnen worden beheerst. Dit heeft aandacht in de uitvoering van het nieuwe risicomanagementbeleid. Er is een nieuwe aanpak voor de risicodialogen. Er wordt gewerkt aan het proces voor het continu managen van risico's.
2. De doorontwikkeling van het risicomanagement-systeem	Naast strategische en externe risico's zijn er te voorkomen risico's in onze kernprocessen. Een nieuw systeem is aanbesteed en is geïmplementeerd eind 2023 en in 2024 breed in gebruik genomen. Het ondersteunt risicomanagement op alle niveaus en geeft meer inzicht in de mate waarin we in control zijn op de verschillende soorten risico's. In 2025 ligt de focus op doorontwikkeling van het risicomanagementsysteem.
3. Aandacht voor integrale control	Hierin gaat het om het herkennen en beoordelen van risico's met bijbehorende gevolgen op o.a. op het gebied van financiën, juridisch, privacy, HR of informatieveiligheid en het vaststellen van eventuele beheersmaatregelen. In algemene zin is er (meer) aandacht voor integrale benadering van control, waarin een stap verder wordt gezet waar het gaat om integraal advies over risico's en beheersing en de samenwerking met vakinhoudelijke collega's.

6.2.3 Indicatoren

De indicatoren zijn opgesteld conform het laatst vastgestelde beleid omtrent weerstandsvermogen en risicomanagementbeleid.

Indicator	Waarde
Incidentele weerstands-capaciteit	Het vrij aanwendbare deel van de reservepositie beschouwen we als de incidentele weerstandscapaciteit. Dit zijn concreet de: - de vrij aanwendbare reserves d.w.z. de algemene reserve 'sec - de post onvoorzien incidenteel <i>Stand van zaken</i> De incidentele weerstandscapaciteit is ultimo 2025: - vrij aanwendbare reserves = algemene reserve 'sec: € 66.915.000 - post onvoorzien incidenteel: € 66.000
Structurele weerstands-	De structurele weerstandscapaciteit is de onbenutte belastingcapaciteit.

capaciteit

Voorgeschreven is dat de gemeentelijke tarieven, leges en heffingen voor maximaal 100% kostendekkend zijn. In Hengelo is dat ook het uitgangspunt voor de belangrijkste tarieven. Tenzij een risico zich manifesteert in deze tarieftaken, biedt dit geen ruimte aan structurele weerstandscapaciteit.

Wanneer een structureel risico optreedt, is het niet altijd mogelijk de financiële impact op korte termijn in de begroting op te vangen. In dat geval kan een gemeente onder zeer strikte voorwaarden een beroep doen op extra financiering van het Rijk (artikel 12 Gemeentewet). Eén van de voorwaarden is dat de gemeente de belastingcapaciteit ten volle benut. Dat kan uiteraard niet oneindig. Daarom is door het Rijk een norm gesteld tot welk niveau het nog aanvaardbaar is lokale belastingen te verhogen, de zogenaamde artikel 12 norm.

Het verschil tussen de werkelijke hoogte van de lokale belastingen en de aanvaardbare hoogte van de artikel 12 norm noemen we de *onbenutte belastingcapaciteit* en betreft de *structurele weerstandscapaciteit*.

Stand van zaken

De gemiddelde woonlasten voor een gemiddeld gezin in de gemeente Hengelo bedraagt € 870. Het landelijk gemiddelde is € 994. Voor 2025 is de benutte belastingcapaciteit dus 87,5% van het landelijk gemiddelde. Als we de onbenutte belastingcapaciteit van 12,5%, zijnde € 124 vermenigvuldigen met het aantal huishoudens, ruim 38.300, komen we uit op een onbenutte belastingcapaciteit van € 4.752.000.

Benodigde
weerstands-
capaciteit

Het benodigde weerstandsvermogen bepalen we door de geïdentificeerde risico's uit te drukken in euro's.

Omdat de kans dat alle risico's zich tegelijkertijd voordoen zeer beperkt is, passen we een zogenaamde Monte Carlo-analyse toe. Bij deze techniek wordt het optreden van de verschillende risico's in diverse scenario's vele malen gesimuleerd. Door deze methode hebben we een beeld van het benodigde weerstandsvermogen in vrijwel alle denkbare scenario's.

We streven ernaar dat de minimale hoogte van de algemene reserve 50% van het benodigde weerstandsvermogen is.

Stand van zaken

Volgens de Monte Carlo-analyse (zekerheidspercentage 90%) is de benodigde weerstandscapaciteit afgerond € 22.600.000 op basis van de herijkte risicoprofiel.

Weerstands-
vermogen

De weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte, niet-begrote kosten of tegenvallende inkomsten te kunnen dekken.

De weerstandscapaciteit (weerstandsratio) berekenen we als volgt:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio weerstandsvermogen}$$

Uit deze berekening volgt een ratio. Om te bepalen of het weerstandsvermogen op het gewenste niveau is, bekijken we in welke waarderingscategorie de ratio valt. We hanteren de waarderingscategorieën zoals hieronder weergegeven:

Klasse - Ratio- Betekenis

- A - > 2,0 - Uitstekend
- B - 1,4 tot 2,0 - Ruim voldoende
- C - 1,0 tot 1,4 - Voldoende
- D - 0,8 tot 1,0 - Matig
- E - 0,6 tot 0,8 - Onvoldoende
- F - < 0,6 - Ruim onvoldoende

Stand van zaken eind 2025

De beschikbare weerstandscapaciteit is afgerond € 71.733.000

De benodigde weerstandscapaciteit is afgerond € 22.600.000.

De verwachte weerstandsratio die hieruit volgt is 3,2 eind 2025 en is daarmee uitstekend. In de Zomernota 2024-2028 was deze ratio 3,5 eind 2025. Eind 2028 is de verwachte ratio in deze Beleidsbegroting 2,9 en was in 3,2 in de Zomernota 2024-2028.

De lagere ratio in de begroting ten opzichte van de Zomernota is het gevolg van een lagere algemene reserve en een hoger risicoprofiel.

De onttrekkingen uit de algemene reserve hebben betrekking op de aankoop van een perceel aan de Binnenveldweg, gelden ruimte voor ondernemen (motie Zomernota), leefbare wijken (motie Zomernota) en onderwijshuisvesting.

Het hogere risicoprofiel heeft te maken een stijging van het risicoprofiel binnen de grondexploitaties en de overige (grote) projecten. Er zijn in 2024 nieuwe grondexploitaties gestart zoals Campus Driene en de Beekstraat. Tevens zien we een toename van de risico's in (grote) projecten. Denk hierbij aan het KMS-(Koninklijke Machinefabriek Stork)terrein, de woningbouw(impulsen), Integraal Huisvestingsplan onderwijs en het Zonneveld Boeldershoek.

We beseffen ons terdege dat dit hoge ratio zijn. We weten ook dat we in de toekomst nog veel middelen nodig hebben voor de strategische opgaven.

6.2.4 Overzicht belangrijkste risico's

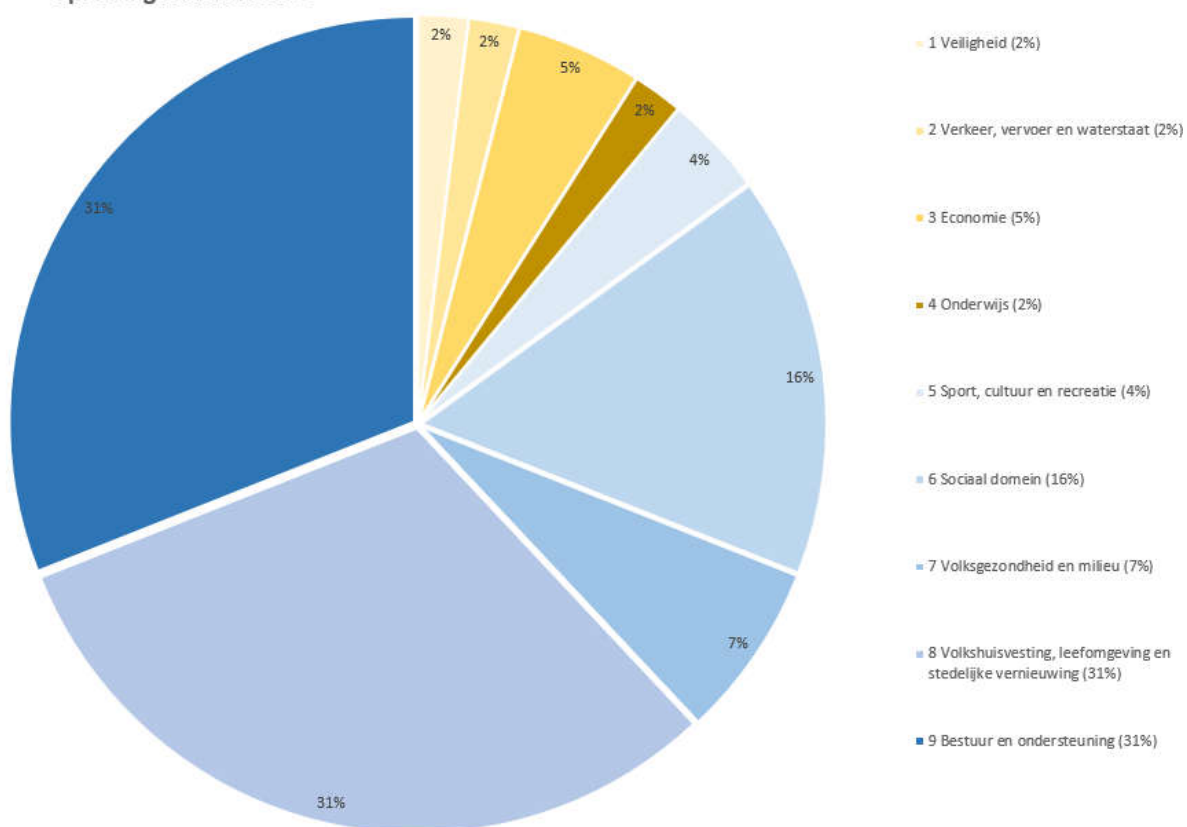
Per programma zijn de belangrijkste risico's weergegeven. Daarbij zijn er een aantal overkoepelende risico's die in bijna ieder programma een rol spelen. Die lichten we hieronder toe:

	Risicogebeurtenis	Mogelijk gevolg
Hoge ambitie en een krapte op de arbeidsmarkt	Door krapte op de arbeidsmarkt kunnen vacatures binnen de gemeente onvoldoende worden ingevuld. Dat in combinatie met de hoge ambities die we als organisatie hebben voert de druk op	Doelstellingen kunnen niet behaald worden. Uitval/ziekteverzuim door hogere werkdruk. Personeelskosten lopen op door meer inhuur.
Polarisatie	De polarisatie in de samenleving zorgt er voor dat groepen tegenover elkaar komen te staan.	Het gesprek met inwoners vaker leidt tot frustraties en wrijving. Waardoor er meer meldingen worden gedaan, die leiden tot een hogere druk op de ambtelijke organisatie. In plaats van dat het leidt tot wederzijds begrip.
Afhankelijkheid van andere partijen om doelen te realiseren	Onze samenwerkende partners staan onder druk door bijvoorbeeld tekort aan arbeidskrachten, vrijwilligers of toenemende kosten/hoge rentes.	Voorzieningen in de gemeente staan onder druk of vallen uit, denk aan het onderwijs, zorgaanbieders, sportverenigingen en culturele instanties.
Onduidelijkheid middelen vanuit het Rijk	Door onduidelijkheid over de te ontvangen middelen vanuit het Rijk is het moeilijk om reële ambities en doelen te formuleren	De gemeente kan projecten niet realiseren of worden vertraagd in ontwikkelingen omdat ontwikkelaars en bedrijven niet kunnen investeren en realiseren.
		Ook bij het opstellen van deze Beleidsbegroting is er onduidelijkheid over de toekomstige inkomsten uit het gemeentefonds. Door deze onduidelijkheid is het moeilijk inschatten wat we in de toekomst aan financiële middelen hebben om onze doelen en ambities te realiseren.

Onderstaande cirkeldiagram geeft de verdeling van de financiële risico's per programma weer. Er zijn een paar programma's die een groter risico hebben dan andere programma's. De uitgebreide beschrijving staat in de risicoparagraaf van de programma's en in paragraaf 6.4 Grondbeleid. We lichten ze hier nog kort toe:

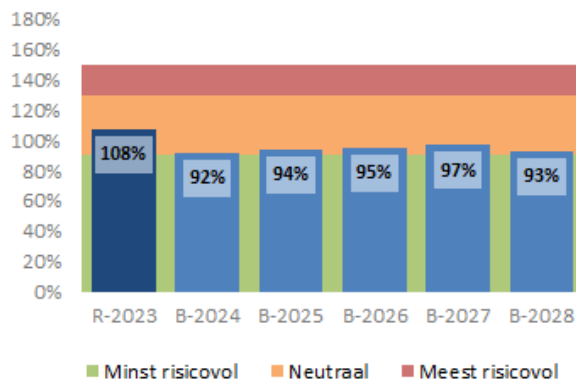
- Programma 9 Bestuur en ondersteuning. Dit programma bevat veel van de overkoepelende thema's zoals hierboven beschreven. Daarnaast zit hierin het risico op cybercriminaliteit en alle mogelijke gevolgen hiervan voor de organisatie.
- Grondexploitaties (onderdelen programma's 3 en 8). Hierin zitten de risico's op alle grondexploitaties, daarbij gaat het om grote bedragen en daarbij behorende risico's in de huidige economie.
- Programma 8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing (exclusief grondexploitaties). Hierin zit de grote verandering en risico's op het gebied van duurzaamheid (programma 7), maar ook de complexe opgave die de gemeente heeft voor de woningmarkt heeft effect op dit programma.
- Programma 6 Sociaal domein. Dit programma met daarin Jeugdwet, Wmo en Participatiewet heeft een risico op het transformatieplan sociaal domein, onzekerheden van rijksinkomsten (programma 9) en hogere vraag naar zorg en ondersteuning.

Spreiding van de risico's

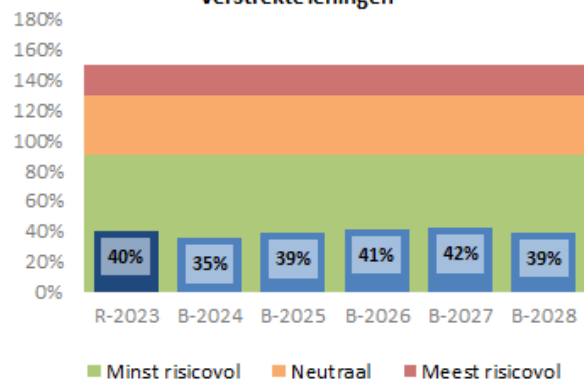


6.2.5 Kengetallen

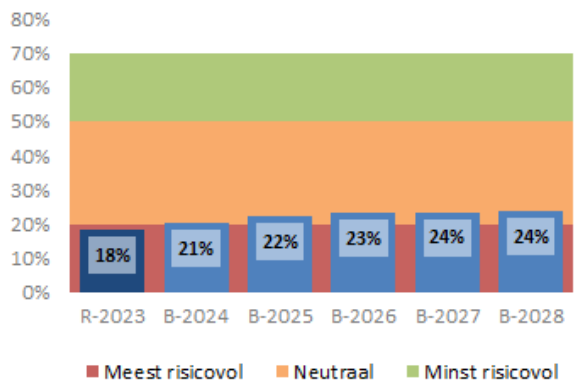
1a. Netto schuldquote



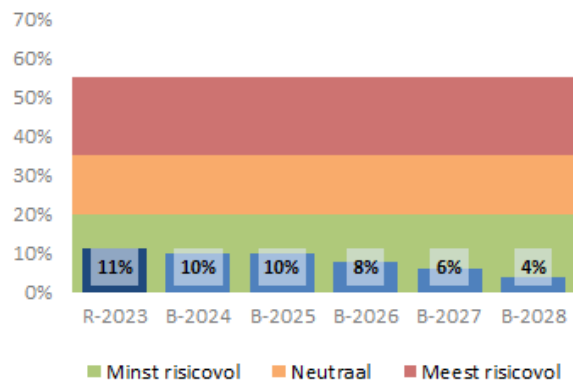
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen



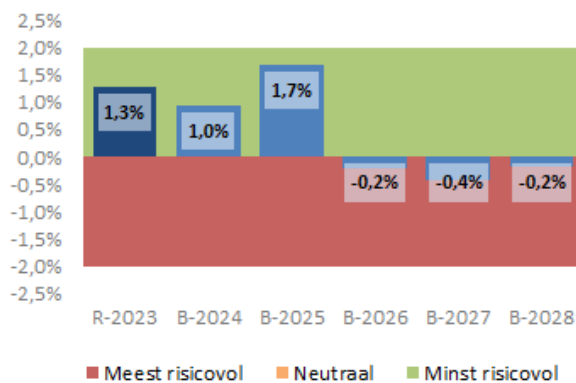
2. Solvabiliteitsratio



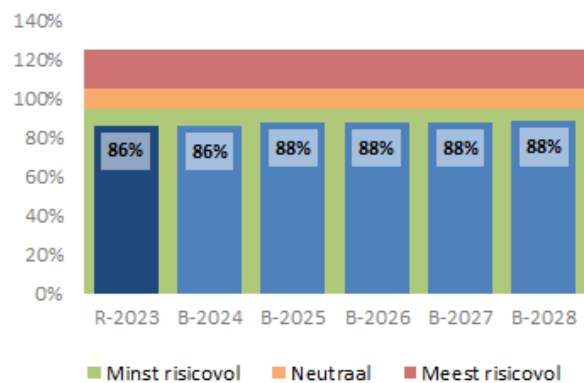
3. Grondexploitatie



4. Structurele exploitatieruimte



5. Gemeentelijke belastingcapaciteit



Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A minst risicovol	Categorie B neutraal	Categorie C meest risicovol
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

De jaarschijf 2024 is in de overzichten hiervoor gebaseerd op de gewijzigde begroting.

1. Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft de verhouding aan tussen de vaste en vlottende financiering en de totale baten vóór reservemutaties en geeft een indicatie van de druk van de kapitaallasten op de exploitatie. Als gevolg van voortdurende afbouw van schulden zijn we uit het signaalgebied "rood" teruggegaan naar de ondergrens van "oranje". Door de gestelde zekerheden m.b.t. de leningen aan Welbions (gedekt met 200% onderliggende hypothecaire rechten) en het aflopende karakter van deze financiering zijn we gerust over de nu nog maar geringe overschrijding van de grens voor "veilige signaalwaarden".

Het tweede kengetal corrigeert voor de door de gemeente aan derden (woningbouw en instellingen) doorverstrekte leningen. Met de gecorrigeerde netto schuldquote laten we zien dat we inmiddels voor ene publieke organisatie een gezonde schuldpositie hebben, die met 39% lager ligt dan het Nederlandse gemiddelde van 61%.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft de verhouding aan tussen het eigen vermogen (de reserves) en het balanstotaal van eigen en vreemd vermogen. Een groot aandeel eigen vermogen betekent veel mogelijkheden om risico's op te vangen, en meer mogelijkheden om toekomstige investeringen te financieren. De ratio in 2025 is 22%. Dit is boven de streefwaarde van 20%, waar de toezichthouder ons aan spiegelt. De hoogte wordt negatief beïnvloed door de financiering van de woningbouwcorporatie. Hierdoor staat er naar verhouding meer vreemd vermogen op de balans en dus relatief (t.o.v. het totaal vermogen) minder eigen vermogen. Indien de woningbouwfinanciering buiten beschouwing wordt gelaten bedraagt deze ratio in 2025 al bijna 32%. Daarna stijgt deze nog door naar bijna 35% in 2028.

Wij zorgen er voor, dat het eigen vermogen in balans blijft met de risico's die wij lopen. In dat kader is ons standpunt, dat het eigen vermogen voldoende buffer biedt voor de onderkende risico's. De provincie stelt geen norm, dat is aan gemeenten zelf. Maar ze hanteert de signaleringswaarden van de VNG, waarbij lager dan 20% reden is om alert te zijn op de ontwikkeling van het eigen vermogen.

Het versterken van het eigen vermogen tot boven het niveau, dat vereist is als weerstandsvermogen (risico's afdekken) staat op gespannen voet met het willen besteden van middelen aan activiteiten, die de burger van ons verwacht.

3. Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding tussen de boekwaarde van de grond en de totale baten vóór reservemutaties. Het is de vraag of dit kengetal veel inzicht geeft in de risico's van grondexploitaties. De jaarlijkse herzieningen en de paragraaf grondbeleid zijn daarvoor betere instrumenten. Dit kengetal zit in alle jaren ruim onder de signaleringswaarde.

4. Structurele exploitatieruimte

In 2025 is er nog een positieve structurele exploitatieruimte. In de jaren daarna wordt deze licht negatief - 0,2% in 2026, - 0,4% in 2027 en - 0,2% in 2028. We streven er naar om de negatieve percentages vanaf 2026 te verkleinen d.w.z. de begrotingstekorten vanaf 2026 in de nieuw op te stellen Zomernota 2025-2029 verder terug te dringen.

Het begrotingssaldo 2025-2028, als 3e regel in de tabel hieronder gepresenteerd, is het verschil tussen de totale lasten en de totale baten. Hierbij is echter geen rekening gehouden met het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Om de structurele begrotingsruimte te bepalen worden de totale lasten en baten

verminderd met de incidentele lasten en baten. De incidentele lasten en baten zijn in bijlage 7.1.3 weergegeven. In deze bijlage is te zien dat de totale incidentele lasten in de jaren 2025, 2027 en 2028 hoger zijn dan de incidentele baten, hetgeen voor alle jaren een gunstig/positief effect heeft op het structurele begrotingssaldo. Voor het jaar 2026 zijn de incidentele lasten heel iets lager dan de incidentele baten. Het structurele begrotingssaldo ziet er als volgt uit (bedragen * € 1.000):

	2025	2026	2027	2028
Saldo baten en lasten voor bestemming/resultaat voor bestemming (zie bijlage 7.1.2)	7.103	-4.804	-2.085	-808
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves/mutaties reserves (zie bijlage 7.1.2)	-6.791	4.014	476	-35
Begrotingssaldo 2025-2028/resultaat na bestemming (zie bijlage 7.1.2/paragraaf 3.2)	311	-790	-1.609	-843
Waarvan saldo incidentele baten en lasten (zie bijlage 7.1.3)	6.806	-9	24	116
Structureel begrotingssaldo 2025-2028	7.117	-799	-1.585	-727

5. Belastingcapaciteit

Met dit kengetal wordt de hoogte van de lokale lastendruk vergeleken met het landelijk gemiddelde. Tussen de 95 en 105% wordt als "neutraal" geduid. In 2025 is de ruimte om belastingen te verhogen, als we ons spiegelen aan het Nederlandse gemiddelde, afgerond 88%. Deze waarde valt in de categorie "minst risicovol". We hebben daarmee ten opzichte van het landelijk gemiddelde - los gezien van de politieke wenselijkheid - ruimte om onze belastingen te verhogen als dit noodzakelijk zou worden.

6.2.6 Geprognosticeerde balans

Een geprognosticeerde balans met meerjarig inzicht geeft een beeld van de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte. In samenhang met de kengetallen in de vorige paragraaf geeft de geprognosticeerde balans een indruk van het effect van het beleid in deze meerjarenbegroting op de vermogenspositie van de gemeente.

In de investeringen is al rekening gehouden met de al besloten investeringen voor de komende 4 jaren. De vastlegging van vermogen in vaste activa neemt geleidelijk af. Daarom kan ook het aandeel geleend geld afnemen in deze periode. Financieel gezond blijven betekent vinger aan de pols houden voor het niveau van het eigen vermogen en kritisch zijn op het lenen van geld.

Geprognosticeerde balans (per 31-12-...)

Prognose meerjarenbalans	Realisatie 2023	gewijzigde Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Activa						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	2.326	2.301	2.276	2.251	2.226	2.201
Materiële vaste activa	283.543	284.628	289.059	296.510	300.136	298.424
Financiële vaste activa	256.529	238.249	236.587	214.918	213.295	211.644
Totaal vaste activa	542.398	525.178	527.922	513.679	515.657	512.269
Vlottende activa						
Voorraden	44.856	45.359	45.719	34.078	26.562	18.733
Uitzettingen	155.592	132.261	104.134	77.701	64.765	63.831
Liquide middelen	707	9.020	8.644	8.090	7.807	7.880
Overlopende activa	24.297	24.497	24.697	24.797	25.597	25.097
Totaal vlottende activa	225.452	211.137	183.194	144.666	124.731	115.541
Totaal activa	767.850	736.315	711.116	658.345	640.388	627.810
Passiva						
Vaste passiva						
Reserves (ex. begrotingsresultaat)	133.862	150.845	157.636	153.622	153.146	153.181
Resultaat boekjaar	7.270	145	311	-790	-1.609	-843
Voorzieningen	39.029	33.991	16.033	16.601	17.380	17.373
Vaste schuld	502.251	466.595	452.152	404.216	387.466	375.702
Totaal vaste passiva	682.412	651.576	626.132	573.649	556.383	545.413
Vlottende passiva						
Vlottende schuld	9.421	8.571	8.871	8.521	8.571	8.571
Overlopende passiva	76.017	76.168	76.113	76.175	75.434	73.826
Totaal vlottende passiva	85.438	84.739	84.984	84.696	84.005	82.397
Totaal passiva	767.850	736.315	711.116	658.345	640.388	627.810

Toelichting geprognosticeerde balans

Deze balans is het resultaat van de Jaarstukken 2023 met daarbij de verwachtingen van de gewijzigde begroting 2024 en deze begroting 2025-2028.

Alle bezittingen en vorderingen moeten gefinancierd zijn met eigen of lang of kort vreemd vermogen. We voorspellen in de meerjarenbegroting onze toekomstige baten en lasten. Hieruit leiden we de toekomstige uitgaven en inkomsten en de toekomstige toe- of afname van bezittingen af. Het gedeelte van onze bezittingen, dat nog niet gedekt is met aanwezig eigen vermogen of al aangetrokken vreemd vermogen is onze financieringsbehoefte. We hebben op dit moment een sterk liquide positie. De middelen die we bij het Rijk hebben staan, zullen we eerst gaan inzetten voordat we de kapitaalmarkt op gaan. We hebben onder de post Uitzettingen het saldo bij de staat (schatkistbankieren) opgenomen. Dit saldo zal eerst worden ingezet om de financieringsbehoefte in te vullen.

6.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Een groot deel van het gemeentelijk vermogen is geïnvesteerd in kapitaalgoederen. Onze kapitaalgoederen bestaan onder andere uit: groen, straatmeubilair, vijvers, wegen, riolering, bruggen, kades, verkeerslichten, openbare verlichting, speelvoorzieningen en gemeentelijke gebouwen.

De straten, pleinen en parken van Hengelo zijn van alle Hengeloers. Hier kan je sporten, spelen, wandelen, ontdekken, ontmoeten, chillen, fietsen, tuinieren en nog veel meer. De openbare ruimte is van iedereen en voor iedereen. Het is ook het visitekaartje van onze gemeente. Daarom moeten we ervoor zorgen dat deze openbare ruimte altijd veilig en beschikbaar is. Dit doen we door de objecten in de openbare ruimte te beheren tot het einde van de levensduur en daarna te vervangen.

Een goed verzorgde openbare ruimte zorgt ook voor tevreden inwoners, ondernemers, meer bezoekers en draagt bij aan een gezond Hengelo. Goed beheer en onderhoud is misschien niet altijd sexy, maar is op de lange termijn gewoon verstandig om te doen. Beheer en onderhoud is meer dan behoud van het bestaande. Het is ook het vormgeven van de toekomst door bij te dragen aan de grote transitieopgaven.

Met het beheer en onderhoud van onze kapitaalgoederen is een grote inzet van onze middelen gemoeid. De lasten van onze kapitaalgoederen zijn onderdeel van verschillende programma's. Deze paragraaf geeft een integraal inzicht in de kaders, ontwikkelingen, onderhoudstoestand en kosten van onze kapitaalgoederen over de programma's heen. Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is omwille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt (en met een asteriks gemarkeerd).

Dit jaar hebben we de planning van de investeringen in de openbare ruimte van vorig jaar nog niet aangepast (zie 25-FP-2.2 Zomernota 2024-2028). We willen eerst de nieuwe beheernota Infrastructurele Kapitaalgoederen (BIK) opstellen, waarvoor in de Zomernota 2024-2028 middelen zijn vrijgemaakt (25-NB-2.5). In deze beheernota worden de kaders gesteld zowel beleidsmatig (welke kwaliteit te leveren) als financieel (hoeveel mag dat kosten), voor het beheer en onderhoud van de infrastructurele kapitaalgoederen. Kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties moeten hiermee worden voorkomen. Het vast te stellen kwaliteitsniveau mag daarom niet onvoldoende zijn. Op basis van deze nog te maken beheernota zal in de Zomernota 2026-2030 een reëler beeld komen. Dan passen we op dat moment de investeringsoverzichten voor deze kapitaalgoederen aan. We verwachten hierin een grote opgave op zowel inhoud c.q. uitvoering als in financiële zin. Hierbij wordt ook gekeken naar (herziene) prioritering en fasering.

6.3.1 Wegen

Volumes

Cementbeton	139.631	m ²
Dicht asfaltbeton	1.950.765	m ²
Elementen	2.788.348	m ²
Halfverharding	179.004	m ²
Overig	32.494	m ²
Totaal	5.090.242	m²
Waaronder		
Fietspad	362.740	m ²
Rijbanen	2.708.095	m ²
Voetpad	1.222.683	m ²

Onderhoudssystematiek

De gemeente Hengelo hanteert voor het beheer en onderhoud van de wegen het kwaliteitsniveau zoals deze omschreven staat in de landelijke richtlijnen van het CROW. De wegen worden beheerd en onderhouden op basis van een programma. Daarnaast wordt kort cyclisch onderhoud uitgevoerd naar aanleiding van meldingen van burgers.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau wordt niet veranderd. Hengelo streeft er naar om de richtlijnen van het CROW te handhaven.

Relevante veranderingen t.o.v. vorig jaar

Er zijn geen relevante veranderingen ten opzichte van vorig jaar.

Relevante beleidsnota's

- De wegennota 2003
- Mobiliteitsplan 2040

Grote projecten en ontwikkelingen

- Verschillende deelgebieden van Dalmeden worden verder ontwikkeld en de komende jaren worden in de al ontwikkelde gebieden kavels uitgegeven. Het areaal wegen en trottoirs neemt hierdoor verder toe.
- Het Wetplein en omgeving worden verder heringericht richting Wetstraat en Wolter ten Catestraat. Daarmee is ook de aansluiting met Drienerstraat gerenoveerd.
- Het laatste deel van de Bankastraat wordt ook verder heringericht waarbij de straat veiliger en groener wordt. Daarmee is ook de aansluiting met de F35 definitief aaneengeschakeld.
- Bij winkelcentrum Groot Driene worden ook in de directe omgeving rotondes aangelegd. Daarmee ontstaat één geheel met het (parkeer)terrein rondom het winkelcentrum Groot Driene dat opnieuw wordt ingericht. De verkeersveiligheid wordt hiermee verder verbeterd.

Huidige staat van onderhoud

Jaarlijks wordt een doorkijk gemaakt naar de aankomende vier jaren. De onderhoudsbudgetten zijn toereikend om de staat van onze wegen aan de landelijke richtlijnen van het CROW te laten voldoen. De veiligheid zal hierbij gewaarborgd blijven. Dit wordt ook meerjarig financieel vertaald en in de Beleidsbegroting geraamd. De afgesproken methodiek geldt zowel op het gebied van verharding als op het gebied van verlichting, kunstwerken en groen.

Kort cyclisch onderhoud wordt uitgevoerd door Gildebor. Hierbij worden meldingen verholpen en kleine reparaties aan straatwerk uitgevoerd. Het grote onderhoud aan de wegen, trottoirs en andere verhardingen wordt noodzakelijk uitgevoerd door aannemers in opdracht van de gemeente. Opdrachten worden verstrekt wanneer er niet meer voldaan wordt aan de landelijke richtlijnen of wanneer er schades geconstateerd zijn waarbij onderhoud vereist is. Zo blijft de veiligheid gewaarborgd. Wel is het nodig om scherp te blijven op het gewenste beheerniveau.

Financiën

De onderhoudsbudgetten zijn voldoende om de wegen te laten voldoen aan de landelijke richtlijnen van het CROW. Vanuit het onderhoud van de wegen wordt er niet jaarlijks gereserveerd. Dit gebeurt via de Zomernota waarbij er nu jaarlijks toekomstige vervangingen worden opgenomen in de begroting. Zo zijn onderhoud en vervangingen geborgd voor de komende jaren.

De budgetten zijn:

Wegen, Verkeer en Vervoer	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Inzet personeel	1.142.735	1.142.735	1.142.735	1.142.735
Kapitaallasten ¹	1.684.313	1.945.287	2.090.939	2.619.955
Exploitatie-en onderhoud	7.983.737	7.708.737	7.708.737	7.708.737
	10.810.785	10.796.759	10.942.411	11.471.427

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.2 Groen

Volumes

Bomen	37.702	st.
Natuurlijke beplanting	831.084	m ²
Cultuurlijke beplanting	245.765	m ²
Gras	3.788.803	m ²

Onderhoudssystematiek

Het onderhoud van het groen wordt uitgevoerd door Gildebor. Het groen wordt beheerd volgens de standaard beheermethodiek KOR2023. Hierin staat bijvoorbeeld vermeld hoe lang het gras mag zijn, hoeveel onkruid er in plantvakken mag zijn en hoeveel beplanting mag overhangen. De KOR2023 hanteert de beheerniveaus A, B en C. In 2024 wordt het moederbestek geactualiseerd, gekoppeld aan de KOR2023. In dit moederbestek worden alle handelingen beschreven die nodig zijn om de openbare ruimte op het afgesproken niveau te houden.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau is niet veranderd.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.7 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid.

Grote projecten en ontwikkelingen

- Het Wetplein en omgeving worden verder heringericht met groen. Dit betreft de laatste delen van het eerder aangelegde project. Ook volgt de overige delen van de Wetstraat met groene invulling.
- Ook de Bankastraat wordt heringericht met groenvoorzieningen. De totale straat krijgt hiermee een groener aankleding en uitstraling. De verbinding met F35 wordt hiermee ook in het groen zichtbaar.
- Het project van grijs naar groen krijgt een nadere vervolg. Ook Beckum en buurten Binnenstad worden uitgezet.

Huidige staat van onderhoud

De huidige staat van onderhoud voldoet op onderdelen niet aan de norm. Hier zal extra aandacht aan besteed worden.

Als gevolg van het ingevoerde (ecologische) maaibeleid, is de komende jaren meer inspanning nodig op het gebied van onkruidbeheersing op verhardingen en in plantvakken, goten en randstroken. Er vindt beduidend meer (kruiden)zaadverspreiding plaats dan voor de invoering van het nieuwe maaibeleid.

Financiën

De budgetten zijn voldoende voor het regulier onderhoud om de vastgestelde onderhoudsniveaus te behouden. Middels de Kadernota 2021-2024 is een methodiek afgesproken om de vervangingen te regelen. Jaarlijks wordt een doorkijk gemaakt voor de aankomende vier jaren. Dit wordt ook meerjarig financieel vertaald en in de Beleidsbegroting geraamd. De afgesproken methodiek geldt zowel op het gebied van groen als op gebied van verlichting, kunstwerken en verhardingen.

Ook wordt gekeken of een combinatie kan worden gevonden met projecten en andere onderhoudswerkzaamheden die plaatsvinden, zoals rioleringswerkzaamheden en herstraten. De budgetten zijn:

Groen	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Inzet personeel	823.828	823.828	823.828	823.828
Kapitaallasten * ¹	160.515	171.521	189.135	202.171
Exploitatie-en onderhoud	6.204.308	6.061.879	6.061.879	6.061.879
	7.188.651	7.057.228	7.074.842	7.087.878

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

Spelen	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Inzet personeel	197.208	197.208	197.208	197.208
Kapitaallasten * ¹	97.504	107.453	117.524	127.712
Exploitatie-en onderhoud	448.051	448.051	448.051	448.051
	742.763	752.712	762.783	772.971

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.3 Water en riolering

Volumes

Vrij-verval riool	634.630	m
Mechanisch riool	93.200	m
Kolken	34.883	st.
Riool pompgemalen	91	st.
Drukriool-installaties	290	st.
Drainage	226.419	m

Onderhoudssystematiek

Het in stand houden van de riolering gebeurt tegen zo laag mogelijke kosten. Riolen worden niet vervangen zolang uitstel verantwoord is of alternatieven doelmatiger zijn. Het rioolvervangingsplan is gebaseerd op risicogestuurd beheer. Hierbij wordt onderhoudsinspanning geleverd op basis van schaderisico en gevolgen. Keuzen voor vervanging, relining of (deel)reparaties blijft echter maatwerk.

Hengelo is kwetsbaar voor de gevolgen van klimaatverandering. De gevolgen die wij op ons af zien komen zijn een toename aan wateroverlast en droogte, toename van de gevoelstemperatuur, afname van de biodiversiteit en de lucht- en waterkwaliteit. Om deze gevolgen het hoofd te bieden moeten we Hengelo meer ontstenen en vergroenen. Ook moeten we meer regenwater bergen, bij voorkeur in open water en retenties om wateroverlast en droogte aan te pakken. Door het realiseren van groene en blauwe structuren kunnen we de negatieve gevolgen van klimaatverandering integraal aanpakken, worden gevolgschaden en –kosten voorkomen en neemt de leefbaarheid van de stad toe. Door slim combineren van maatregelen, bijvoorbeeld door meekoppelen met projecten, kunnen de extra uitgaven worden beperkt.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.7 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid.

Grote projecten en ontwikkelingen; wat gaan we doen in 2025

- Verder uitvoering geven aan de projecten zoals genoemd in het Programma Water en Riolering.
- Inrichten waterberging in de openbare ruimte.
- Verder aanleggen en uitbreiden van drainage om structureel overlast en/of schade door verhoogde grondwaterstanden te verminderen.
- En ook in 2025 wordt verdere uitvoering gegeven aan het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie.

Financiën

De budgetten voor regulier en groot onderhoud zijn vastgesteld in het Programma Water en Riolering. Hoewel het beheer meer risicogestuurd plaats vindt, is de verwachting dat dit voldoende is om de eisen die aan de functionaliteit en veiligheid worden gesteld te waarborgen. Mocht een riolering onverhoopt eerder moeten worden vervangen dan gepland dan kan dit vaak worden opgelost door een andere geplande vervanging wat naar achteren te schuiven.

Op het gebied van riolering en waterhuishouding wordt samengewerkt met de Twentse gemeenten, het Waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel (Twents waternet). Met zogenaamde werkplaatsen wordt door gezamenlijk onderzoek geprobeerd kostenbesparingen te realiseren in de waterketen.

Water, onderdeel Riolering	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Inzet personeel	391.934	391.934	391.934	391.934
Mutatie voorzieningen	3.072.623	3.246.292	3.281.609	3.495.600
Kapitaallasten * ¹	1.898.677	1.950.656	2.019.289	2.065.183
Exploitatie-en onderhoud	4.819.776	4.831.987	4.839.877	4.691.832
Overhead en BTW/BCF	1.733.756	1.733.756	1.733.756	1.733.756
Belastingen op producenten en huishoudens	-11.916.766	-12.154.625	-12.266.465	-12.378.305
	0	0	0	0

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

Water, onderdeel Waterlopen	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Inzet personeel	40.320	40.320	40.320	40.320
Kapitaallasten * ¹	4.652	4.648	4.643	4.639
Exploitatie-en onderhoud	246.678	247.801	248.924	248.924
	291.650	292.769	293.887	293.883

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.4 Fysiek havenbeheer

Onderhoudssystematiek

In 2020 is een meerjarige onderhoudsplanung voor groot onderhoud aan de havens opgesteld. Om deze werkzaamheden te bekostigen is de voorziening groot onderhoud Haven ingesteld. Binnen deze voorziening zijn onder andere het 'op diepte houden' en het in stand houden van kades en oevers opgenomen. In 2020 hebben we een begin gemaakt met het baggeren. Dit zorgt ervoor dat de haven beter bereikbaar is voor grotere schepen.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau is niet veranderd.

Relevante beleidsnota's

- Havengeldverordening

Beleidskader

De wethouders van de gemeenten Almelo, Enschede, Hengelo, Hof van Twente en Lochem hebben in een eerder stadium de Samenwerkingsovereenkomst 'Gemeenschappelijk Havenbeheer Twentekanalen' (GHT) getekend.

Huidige staat van onderhoud

Gezamenlijk met de andere gemeenten is per gemeente een inventarisatie uitgevoerd van alle voorkomende voorzieningen in de haven zoals de damwanden, remmingwerken en voorzieningen voor schippers. De inventarisatie is uitgevoerd door een extern bedrijf, Nepocon. Op deze manier is er een eensluidend beeld van de havens in de genoemde gemeenten. Binnen het havenbedrijf is afgesproken dat er jaarlijks een visuele schouw en inventarisatie wordt gehouden om gebreken en onderhoud tijdig te signaleren. Bij de schouw is naar voren gekomen dat er op diverse plekken onderhoud gepleegd moet worden omdat hier gebreken zijn geconstateerd aan de afmeervoorzieningen, beschermende maatregelen tussen kade en schepen en dat er op bepaalde plekken ondieptes

zijn. De werkzaamheden met betrekking tot de opwaardering van de haveninstructuur voor klasse VA schepen zijn grotendeels afgerond. Op basis van de slotinspectie door een extern adviesbureau wordt ook het beheer- en onderhoudsplan daarop aangepast.

Voor de haven geldt geen indeling van kwaliteitsniveaus voor onderhoud. Het is een gemeentelijke taak de haven veilig, bereikbaar en functioneel te houden. Een aantal bedrijven hebben eigen voorzieningen om te laden en te lossen, andere bedrijven maken gebruik van de 2 gemeentelijke laad- en loskades.

Financiën

In 2020 is het saldo van de bestaande reserve Haven gestort in de voorziening groot onderhoud Haven. Deze voorziening wordt jaarlijks gevoed door een dotatie vanuit de exploitatie. Deze jaarlijkse dotatie is bepaald op basis van de verwachte lasten binnen een scope van 10 jaar en is gesteld op € 50.565 per jaar.

Fysiek Havenbeheer	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Kapitaallasten *1	79.000	78.925	78.850	78.774
Mutatie voorzieningen	50.565	50.565	50.565	50.565
	129.565	129.490	129.415	129.339

1 Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.5 Gebouwen

Volumes

Vastgoed voor een wettelijke taak (onderwijs)	74
Beleidsvolgend vastgoed (kunst & cultuur, sport, welzijn, parkeren, kinderboerderij)	60
Vastgoed voor eigen organisatie (incl Gildebor en begraafplaatsen)	17
Vastgoed in grondexploitaties	13
Overig vastgoed (heroverweging eigendom, verkoop of sloop)	19

Het gemeentelijk vastgoed bestaat uit 182 gebouwen (één gebouw kan uit meerdere adressen bestaan). Deze zijn voor € 740,7 miljoen verzekerd*. Het gemeentelijk bezit aan objecten bestaat onder andere uit scholen, sporthallen, buurthuizen en aankopen in het kader van grondverwerving. Als gevolg van deze diversiteit zijn de onderhoudskosten voor de gebouwen onderdeel van verschillende beleidsprogramma's.

*Voor enkele panden die onlangs zijn aangekocht moet de taxatie voor de verzekerde waarde nog plaatsvinden.

Beheer

Het Vastgoedbedrijf beheert de gemeentelijke vastgoedobjecten. Met 'de gemeentelijke vastgoedobjecten' worden alle verhuurbare objecten bedoeld die in gemeentelijk bezit zijn. De gemeente bezit dit vastgoed als middel om beleidsdoelstellingen te halen. Het hebben van vastgoed is geen doel op zich.

Schoolgebouwen worden niet beheerd door het Vastgoedbedrijf. Schoolgebouwen zijn juridisch eigendom van de schoolbesturen. Pas op het moment dat een school leeg komt te staan komt het volledige eigendom en beheer bij het Vastgoedbedrijf te liggen. Objecten die in een grondexploitatie zijn aangekocht voor de ontwikkeling van een locatie blijven in principe in de grondexploitatie zitten en vallen onder de verantwoordelijkheid van de projectorganisatie. Het Vastgoedbedrijf zorgt wel voor het beheer en onderhoud van deze objecten.

Onderhoudssystematiek

In opdracht van het Vastgoedbedrijf wordt eens per 4 jaar een groot deel van het gemeentelijk vastgoed (met uitzondering van de onderwijsgebouwen en de objecten die op korte termijn worden afgestoten) het onderhoudsniveau, middels een herinspectie conform de NEN 2767-systematiek (conditiemeting van gebouwen en installaties door middel van een vastgelegde meet- en registreermethode) geactualiseerd. Deze informatie wordt in een meerjarenonderhoudsplanung gezet. Deze onderhoudsplanung bestrijkt een periode van 40 jaar die elk jaar, ten aanzien van de tijdstippen van onderhoud, wordt geactualiseerd. Aan de hand van het huidig en toekomstig gebruik

van de vastgoedobjecten wordt dan beoordeeld welke onderhoudswerkzaamheden voor dat doel noodzakelijk zijn. Er wordt uitgegaan van minimaal onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) zonder ernstige gebreken.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Voor een groot deel van het gemeentelijk vastgoed heeft er in 2020/2021 een herinspectie plaatsgevonden om zodoende goed te kunnen sturen op de onderhoudskosten van het vastgoed en inzicht te hebben in de risico's. Uit de inspecties is gebleken dat alle gebouwen een conditieniveau van 3 (redelijke conditie) of hoger heeft. In 2024 heeft een herinspectie plaatsgevonden voor een groot deel van het gemeentelijk vastgoed. Op het moment van opstellen van deze Beleidsbegroting zijn nog niet alle gegevens voorhanden. De uitkomsten van de herinspectie worden daarom verwerkt in de Zomernota 2025-2029.

Collegeprogramma

In het collegeprogramma zijn geen specifieke afspraken over het onderhoudsniveau vastgelegd.

In 2021 heeft het college en de raad besloten om het onderhoudsniveau voor gemeentelijke gebouwen vast te stellen op conditiesniveau 3.

Relevante beleidsnota's

- Kadernotitie "Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders"

Huidige staat van onderhoud

Uit de inspecties van 2020/2021 is gebleken dat een overgroot deel van de objecten niveau 3 (redelijke conditie) of beter heeft. Alle onderhoudsniveaus en de daar bijbehorende budgetten zijn hiermee in beeld. Voor de objecten die op korte termijn in aanmerking komen voor verkoop/sloop zijn er geen onderhoudsinspecties uitgevoerd. Het onderhoudsniveau kan voor deze objecten wat lager liggen.

Financiën

De getroffen onderhoudsvoorzieningen en de bestemmingsreserve zijn toereikend om het huidige onderhoudsniveau te bestendigen. De budgetten zijn:

	2025	2026	2027	2028
Regulier onderhoud	1.677.986	1.677.986	1.677.986	1.677.986
Groot onderhoud	1.147.342	958.781	759.264	1.776.685
Totaal	2.825.328	2.636.767	2.437.250	3.454.671

Deze budgetten zijn uitsluitend ten behoeve van kosten derden. Voor het onderhoud dat door ons eigen personeel wordt gedaan (personeelslasten) zijn separate budgetten opgenomen.

Het onderhoud voor de onderwijsgebouwen (met uitzondering van noodlokalen en leegstaande schoolgebouwen) en de gebouwen die in de grondexploitaties zitten, worden niet vanuit bovengenoemde budgetten bekostigd. Het onderhoud van de objecten in de grondexploitaties worden binnen de grondexploitaties gedekt. Voor de onderwijsgebouwen krijgen de schoolbesturen een rechtstreekse bijdrage van het Rijk voor het onderhoud.

6.4 Grondbeleid

Visie gemeentelijk grondbeleid

De gemeente Hengelo wil met haar grondbeleid een bijdrage leveren aan de invulling van haar ambities op het terrein van o.a. wonen en economie. Het grondbeleid heeft daarmee een volgend karakter voor andere beleidsvelden en programma's. Gelet op de huidige grondvoorraad zal een actief grondbeleid voor nieuwe projecten situationeel worden toegepast. Maatschappelijk kan het wenselijk zijn om bepaalde ontwikkelingen in de stad te stimuleren of juist af te remmen. Waar nodig pakt het grondbedrijf dan een actieve rol op om zorg te dragen voor een evenwichtige ontwikkeling van de stad.

Actualiteit gemeentelijk grondbeleid

In een omgevingsvisie zijn de ruimtelijke ambities vastgelegd, die verder in programma's kunnen worden uitgewerkt. Eén van die programma's is de nota grondbeleid. Het grondbeleid is een middel om economische, sociaal-maatschappelijke en ruimtelijke opgaven in Hengelo te realiseren. In 2024 gaan we naar verwachting de nota grondbeleid 2025-2035 vaststellen.

Vooruitlopend op de vaststelling van de nota grondbeleid gaan we ervan uit dat we het grondbeleid situationeel gaan voeren. Dit betekent dat wij per situatie gaat bekijken of wij actief of faciliterend grondbeleid gaat voeren. De grondposities van de gemeente en marktpartijen zijn sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. De gemeente heeft een sterkere ontwikkelingspositie wanneer gronden in eigendom zijn, dan in de gevallen waar ze geen grondpositie heeft. Met het innemen van strategische posities verkrijgt de gemeente een meer sturende rol in het proces en de planning van gronduitgifte.

De nota grondbeleid voorziet verder in een transparante regeling voor het kostenverhaal van bovenplanse kosten, voorzieningen en bijdragen voor ruimtelijke ontwikkelingen. Kostenverhaal is een instrument dat ook in de Omgevingswet wordt gehanteerd. Een nieuw instrument in de Omgevingswet is de financiële bijdrage. Hiermee kunnen bijdragen worden verhaald om de kwaliteit van de fysieke leefomgeving te verbeteren. In de nota Grondbeleid wordt beschreven op welke manier de investeringslijst voor de financiële bijdrage tot stand is gekomen en hoe dit in de praktijk te werk zal gaan.

De druk op de woningmarkt blijft onverminderd groot. Dit komt onder meer door een dubbele vergrijzing (mensen worden ouder, en het zijn er meer), huishoudensverdunding en migratie. De vergrijzing leidt tot een toenemende vraag naar seniorenwoningen, waarmee doorstroming op de woningmarkt gecreëerd kan worden. Migratie gaat om nieuwkomers: statushouders, jongeren/studenten, expats en arbeidsmigranten. Dit zijn belangrijke doelgroepen die bijdragen aan het op peil houden van de beroepsbevolking. Als gemeente bouwen we de woningen niet zelf. Dat doen corporaties en marktpartijen die afhankelijk zijn van factoren als marktontwikkelingen, bouwkosten en de arbeidsmarkt. Factoren die grotendeels buiten onze invloedssfeer liggen, maar de woningbouwdoelstellingen wel beïnvloeden.

Gezien de economische, demografische, wettelijke, milieutechnische en stedelijke ontwikkelingen zal de gemeente een weloverwogen ontwikkelstrategie moeten realiseren. De ambities, de aanpak en de risico's moeten zorgvuldig op elkaar afgestemd worden.

De gemeente laat uiteraard haar grondexploitaties aansluiten bij het BBV. Kort gaan we hieronder nog in op een aantal punten van het BBV die een nadere toelichting behoeven:

Looptijd langer dan tien jaar

We hebben gemeentelijke grondexploitaties met een looptijd langer dan tien jaar. In de grondexploitaties is geen opbrengstenindexering gerekend na tien jaar. Dit is een risico beperkende maatregel.

De volgende twee gemeentelijk grondexploitaties hebben een looptijd langer dan tien jaar:

- In Dalmeden verkopen we voornamelijk grotere kavels. Het is de verwachting dat er na de gestelde tienjaarstermijn nog steeds vraag is naar deze kavels;
- In Campus vielen de verkopen t.o.v. de andere bedrijventerreinen tegen. Uit voorzichtigheid is de planning voor de uitgifte gelijk gezet aan de uitgifte van de afgelopen jaren. Daarmee wordt de tienjaarstermijn overschreden.

Planresultaten en parameters grondexploitaties

Alle gemeentelijke grondexploitaties worden jaarlijks middels de herziening grondexploitaties vastgesteld door de Raad. De Raad heeft de parameters, die in de grondexploitaties gebruikt worden, op 31 januari 2024 vastgesteld (zaaknummer 3667702) vastgesteld. T.o.v. de vastgestelde parameters is het Besluit Begroting en Verantwoording (vanaf hier BBV) aangepast en zijn we verplicht te rekenen met de gemeentelijke omslagrente (0,1% i.p.v. 1,4%).

Omschrijving	2025	2026 t/m 2028	2029 t/m 2033	2034 ev
Kostenindexering Grond weg en Waterbouw (GWW)	2,5%	2,0%	2,0%	2,0%
Kostenindexering plankosten	4,7%	4,7%	2,0%	2,0%
Rente	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Opbrengstenindex bedrijven	2% (0% Campus westermaat en gezondheidspark)	2% (0% Campus westermaat en gezondheidspark)	2% (0% Campus westermaat en gezondheidspark)	0% (BBV)
Opbrengstenindex woningbouw	0,0%	2,0%	2,0%	0% (BBV)
Opbrengstenindex kantoren	0,0%	0,0%	0,0%	0% (BBV)
Opbrengstenindex overig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

In het eerste kwartaal van 2024 werd zichtbaar dat de woningbouwprijzen weer aan het stijgen waren. Daarnaast stegen de bouwkosten net iets minder hard, waardoor de grondprijzen in theorie licht zouden kunnen stijgen. Daarnaast zijn net de cijfers van de NVM over het tweede kwartaal gepubliceerd die een grote stijging laten zien voor de bestaande woningbouw. Bij de nieuwbouwwoningen stijgt de dynamiek, maar blijven de prijzen stabiel. Voor de begroting gaan we daarom uit van gelijkblijvende grondprijzen (conform de vastgestelde parameters).

De GWW-kosten laten in het eerste kwartaal van 2024 een lichte stijging zien. Het zijn met name de personeelslasten die de stijging veroorzaken. Daarnaast is de inflatie ten opzichte van vorig jaar gedaald, maar blijft deze nog wel altijd boven het streefniveau van 2%. Prognoses en deze ontwikkelingen laten zien dat de parameters voor GWW zich conform de Raad vastgestelde parameters ontwikkelen en dat we dus voor de begroting hierin geen wijzigingen aanbrengen.

In de onderstaande tabel staan de resultaten per grondexploitatie:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Eindwaarde jaarrekening 2023	Voorziening 2023	Einde looptijd GREX
Verliesgevend				
Woningbouw				
028 Marskant	3.977.942	-2.145.546	1.982.153	2027
101 Broek Noord	5.525.252	-5.362.942	5.053.620	2026
104 Lange Wemen	2.382.057	-2.566.542	2.516.218	2024
591 Beckum	122.481	-113.251	100.564	2029
635 Woonwagens	0	-634.576	586.250	2027
638 Beekstraat	0	-1.150.250	1.021.389	2029
642 Campus Driene	0	-959.860	771.980	2034
HART VAN ZUID				
701 Hijschveste	3.610.889	-6.057.101	5.486.103	2028
702 De Smelterij	2.750.265	-3.121.341	3.060.138	2024
704 Appendage	1.880.141	-4.757.610	4.224.622	2029
714 De oude Ketelmakerij	-1.401.116	-4.028.045	3.506.655	2030
716 Kanaalzone	-778.148	1.293.780	-1.243.541	2025
717 De Koppeling	6.429.053	-5.037.032	4.746.508	2026
790 De Hofmakerij en De Verbinding	1.392.690	-1.391.443	1.364.160	2024
791 De Hofmakerij	1.069.873	-1.335.049	1.185.485	2029
Bedrijventerrein				
016 Gezondheidspark	13.754.526	-6.096.723	5.307.564	2030
035 Oosterveld	4.664.600	-2.781.495	2.726.956	2024
096 Campus	18.403.719	-9.028.605	7.118.994	2035
Exploitaties buiten gemeentelijke administratie				
De Veldkamp	30.631.023	-26.384.512	17.641.718	2025
BBV De Veldkamp			233.106	2025
Subtotaal verliesgevend	94.415.248	-81.658.142	67.390.640	
Winstgevend				
			Contante Waarde	
Woningbouw				
044 Veldwijk Noord	-1.374.829	1.087.091	1.065.776	2024
052 Dalmeden	13.016.517	26.087.966	20.570.183	2035
583 Herontwikkeling Beckumerstraat	-282.521	486.183	467.304	2025
XXX Wijkerslokatie Hemmelhorst	4.449.118	1.797.126	1.564.507	2030
Bedrijventerrein				
Businesspark XL	-7.685.306	11.877.889	11.416.656	2025
Walkatenplein	2.053.411	3.259.785	2.952.488	2028
Subtotaal winstgevend	10.176.390	44.596.041	38.036.913	

Grondexploitaties die in de bovenstaande tabel bij de boekwaarde een negatief bedrag hebben staan, hebben een spaarsaldo. Voor veruit de meeste grondexploitaties geldt dat niet, aangezien de kosten vrijwel altijd voor de baat komen.

De boekwaarden van De Veldkamp, Wijkerslocatie Hemmelhorst en Businesspark XL zijn niet opgenomen in de gemeentelijke administratie. De boekwaarde van Wijkerslocatie Hemmelhorst en De Veldkamp zijn opgenomen in de administratie van de gemeente Borne en de boekwaarde van Businesspark XL is opgenomen in de administratie van de Gemeenschappelijke Regeling BXL. De gemeente Hengelo is (risicodragend) deelnemer in deze grondexploitaties. Bovenstaande resultaten hebben betrekking op het totaal (op de voorziening na), dus niet uitsluitend het Hengeloos deel. Daarnaast is er een specifieke voorziening opgenomen voor de Veldkamp die te maken heeft met het BBV.

De gemeente Borne mag, conform het BBV, niet al haar rentelasten in rekening brengen bij de grondexploitatie de Veldkamp. Door de regelgeving heeft de gemeente Borne een nadeel en Hengelo een voordeel. Daarover zijn afspraken gemaakt en jaarlijks wordt een vergoeding van het rentenadeel betaald aan Borne. Voor die betaling is een voorziening getroffen conform de regels van het BBV.

De resultaten van de deelprojecten van Hart van Zuid worden afzonderlijk inzichtelijk gemaakt, maar Hart van Zuid wordt als één project beschouwd en er wordt voor het totale resultaat één voorziening getroffen. De positieve resultaten van deelprojecten zijn in deze voorziening verdisconteerd.

Door de aanpassing van de rente van 1,4% naar 0,1% verbeteren de verlieslatende grondexploitaties op eindwaarde met € 1,4 miljoen. De winstgevende grondexploitaties verslechteren met € 1,3 miljoen omdat ze op hun winst minder rente krijgen.

De voorziening rekenen we (terug) met de rente die we nu op de "spaarrekening" krijgen (0,1%). Dan moeten we een voorziening treffen van € 73,5 miljoen. Het BBV verplicht ons echter om (terug) te rekenen met een fictieve rente (disconteringsvoet) van 2%, waardoor de voorziening slechts € 67,4 miljoen bedraagt. De voorziening wordt gedekt uit de reserve grondexploitatie. Omdat er nu zo'n groot verschil is kiezen we er hieronder voor om twee reserves te presenteren.

Ontwikkeling algemene reserve grondexploitatie

De afgelopen jaren is het saldo van de algemene reserve grondexploitatie gestegen. Enerzijds door een gezond financieel beleid en anderzijds door het vroegtijdig moeten nemen van verwachte winsten. Waar dat tot voor kort niet mocht, is het tegenwoordig juist verplicht.

Stand van de algemene reserve grondexploitatie

De reserve bedroeg bij de herzieningen (zaaknummer: 3422735) per eind 2023 € 21,5 miljoen.

In de tabel hieronder staat de verwachte stand van de reserve per 1 januari in de komende jaren conform het BBV en een reserve waar we rekenen op een omslagrente van 0,1% (* miljoen):

	2025	2026	2027	2028	2029
Algemene reserve grondexploitatie (fictieve rente 2%)	26,8	32,8	34,8	36,8	38,6
Algemene reserve grondexploitatie (werkelijke rente 0,1%)	20,7	27,3	29,8	31,9	34,2

Uit de tabel blijkt dat we in 2025 een (hogere voorziening en dus een) lagere reserve hebben als we rekenen met een rente/disconteringsvoet van 0,1%. We zijn echter verplicht te rekenen met een fictieve rente/disconteringsvoet van 2%, waardoor de reserve dus hoger uitvalt. We presenteren ook de lagere reserve, omdat we van mening zijn dat dat een betere weergave geeft van de algemene reserve grondexploitatie.

Risico's

Het geraamde financiële gevolg van het totale risicoprofiel is afgerond € 5,5 miljoen voor deze begroting (bij 90% betrouwbaarheid). De vastgestelde Herzieningen van 2024 liet een risico bedrag zien van € 4,9 miljoen. De stijging is met name te verklaren door de nieuwe projecten die in 2024 zijn opgestart, waarvan de grondexploitatie Campus Driene en van de Beekstraat (en omgeving) hieronder nieuw vermeld staat in top 10.

Hieronder staan de tien grootste risico's vermeld:

Tussen haakjes staat welke invloed het betreffende risico heeft op het totale risicoprofiel.

1. Ontwikkeling van de rente

Momenteel profiteren we nog steeds van een lage rekenrente (0,1%) voor de grondexploitaties. Toch is de rente op de kapitaalmarkt (rond de 3%) een stuk hoger. Indien de gemeente nieuwe leningen moet aantrekken, gaat de gemeentelijke omslagrente omhoog (17,5%);

2. Dalmeden (Flora en Fauna)

Het risico van de nieuwe planologische uitwerking Meander Noord bestaat uit aanleg van extra groen ter

compensatie van verdwijnen leefomgeving flora en fauna. De procedurele voortgang is nog niet afgerond, er is beroep aangekend. Uitvoering van de compensatie vertaalt zich in hogere investeringen (14,2%);

3. Hart van Zuid (Hijssch Veste)

In het deelgebied de Hijsschveste is de kans aanwezig dat er meer openbare ruimte gerealiseerd wordt dan op dit moment in de aannames is verwerkt. De kosten van de aanleg van de openbare ruimte zullen in dat geval hoger uitvallen (13,1%);

4. Verkaveling Campus

De verkopen van kavels in Campus verlopen moeizaam, terwijl de markt voor bedrijfskavels verbeterd is. De gemeente kan de keuze maken om meer bedrijfskavels te realiseren en minder kantoor gerelateerde kavels. De opbrengsten voor de bedrijfskavels worden lager ingeschat, waardoor de exploitatie mogelijk verslechtert (9,6%);

5. Beekstraat en omgeving

Wanneer onvoldoende subsidiabele kosten gemaakt worden voor het gebied rondom de Beekstraat, kan de subsidie lager worden vastgesteld. Dit leidt mogelijk tot een (groter) tekort van de in 2024 vastgestelde grondexploitatie (8,4%);

6. Algemeen risico op kostenstijging

Bij de parameters hebben we rekening gehouden met een stijging van bouwkosten. Door de grillige marktomstandigheden blijft er echter het risico bestaan dat de kostenstijging verder oploopt dan de op dit moment in geprijsde ontwikkeling (8,0%);

7. Dalmeden

Het risico voor dit deelgebied zit in de nadere uitwerking van het stedenbouwkundig ontwerp. Hierbij bestaat de kans dat er meer (bestaand) groen wordt gehandhaafd en dus minder uitgeefbare vierkante meters grond wordt gerealiseerd. Dit zorgt voor een opbrengst derving (6,4%);

8. Algemeen risico op grondprijzdaling

Als de markt voor de grondverkopen verslechtert, komen de grondprijzen onder druk te staan. Bij de laatste grondprijssnotitie zijn de grondprijzen neerwaarts bijgesteld, waardoor dit risico is verkleind. Het kan zich echter nog steeds voordoen in de verschillende complexen waarbij we nog kavels gaan uitgeven (6,1%);

9. Hart van Zuid (WBI)

Aan de subsidie die is toegekend vanuit de Woningbouwimpuls zijn voorwaarden verbonden. Als niet (volledig) aan de subsidievoorwaarden voldaan wordt, kunnen subsidies lager worden vastgesteld (3,1%);

10. Campus Driene (subsidievoorwaarden)

Voor Campus Driene is in 2024 de Woningbouwimpuls subsidie (WBI) toegekend. De situatie kan zich echter voordoen dat we niet (volledig) voldoen aan alle voorwaarden die zijn gesteld. Het gevolg is een lagere subsidie en een hoger tekort op deze grondexploitatie. (2,0%).

De tien grootste risico's bepalen tezamen afgerond **88,4%** van de benodigde weerstandscapaciteit van het grondbedrijf.

6.5 Financiering

Inleiding

De paragraaf financiering beschrijft de beleidsvoornemens ten aanzien van het beheer van de financieringsportefeuille. Vanwege de risico's die ontstaan als een tekort aan liquide middelen optreedt of als overtollige middelen te voortvarend worden uitgezet is de financiering, meer dan andere beleidsterreinen, sterk wettelijk verankerd. Met name de Wet Fido en de uitvoeringsregeling van deze wet (Ruddo) geven de kaders aan waarbinnen gemeenten mogen handelen. Zo heeft het verplichte schatkistbankieren bij het Rijk de mogelijkheden om overschotten te beleggen beperkt. Alle tegoeden van decentrale overheden worden automatisch afgeroomd en bij het Rijk belegd. Daarnaast hebben we als gemeente in de "Verordening op het financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo 2023" (art. 10) en in het Treasurybesluit 2021 regels met betrekking tot de financieringsfunctie opgesteld. In 2021 hebben we de mogelijkheden van geld uitlenen en garanties afgeven vastgelegd in de "Beleidsregels leningen en garanties gemeente Hengelo 2021".

Wat willen we bereiken

1. over voldoende financiële middelen beschikken om de begrotingstaken binnen de door de raad vastgestelde kaders van de begroting uit te kunnen voeren (aantrekken of uitzetten);
2. een duurzame toegang tot financiële markten verkrijgen tegen acceptabele condities;
3. de risico's verbonden aan de treasuryfunctie beheersen (renterisico's, liquiditeitsrisico's en kredietrisico's).

Hoe gaan we dit doen

a. We anticiperen op onze liquiditeitsbehoefte

We stellen prognoses op van onze toekomstige liquiditeitsbehoefte. We houden daarbij rekening met mutaties in de huidige leningenportefeuille en waardeontwikkeling van bestaande activa en de voorgenomen vervangingsinvesteringen. Voor zover investeringen al in de meerjarenbegroting zijn opgenomen nemen we deze als basis voor de liquiditeitsbehoefte. Het vroegtijdig signaleren van liquiditeitsfluctuaties blijkt weerbarstig. Niet zelden worden investeringen uitgesteld. Anderzijds kunnen nieuwe investeringen ook snel besloten worden en op korte termijn een liquide behoefte veroorzaken. De gemeente heeft op dit moment nog geen noodzaak om leningen aan te trekken.

b. We leggen goede contacten met relaties die kennis hebben van de geld- en kapitaalmarkt

Als overheidsinstelling hebben we een goede toegang tot de kapitaalmarkt. We moeten dan wel financieel gezond blijven. Alle banken moeten in opdracht van de ECB (Europese Centrale Bank) hun klanten monitoren door middel van risicomethodieken. Door onze lage solvabiliteit behoren we tot de gemeenten, die gevolgd worden (18,4% eind 2023). Naast de sectorbanken BNG en NWB maken we ook gebruik van tussenpersonen, die gespecialiseerd zijn in transacties op de geld- en kapitaalmarkten. De BNG is onze huisbank en houdt ons net als de tussenpersonen goed op de hoogte van de ontwikkelingen op de markt. Na een sterke stijging van de marktrente zijn we inmiddels in rustiger vaarwater beland waarin de ECB zelfs al een renteverlaging heeft doorgevoerd. Bij het aantrekken van nieuwe financieringen merken wij de verandering van marktrenten. Doordat wij integrale financiering toepassen zijn wij in staat om nieuwe financieringsbehoefte in tijd te spreiden. Daarmee kunnen wij de gevolgen van een stijging van rente zoveel mogelijk beperken.

c. We beperken onze risico's

In beginsel verstrekken wij geen nieuwe leningen en garanties meer. We hebben maatregelen genomen om onze portefeuille uitgeleend geld te verkleinen. Verenigingen en instellingen hebben leningen afgesloten in een relatief dure periode; ze betalen vaak tussen de 3% en 7% rente. Het huidige beleid is er op gericht dat vervroegd aflossen bespreekbaar is wanneer dit ons risicoprofiel verlaagt, maar heronderhandelen over de rentevoet doen we niet.

We accepteren nog slechts borgstellingen waarbij we het risico kunnen delen met de Stichting Waarborgfonds Sport. Uitgangspunt blijft dat een vereniging of stichting zonder de lening in haar voortbestaan zou worden bedreigd en dat de totale financiële huishouding van de aanvrager rente en aflossing mogelijk maakt, zodat het risico voor de gemeente beperkt is. Uitsluitend als het college van oordeel is, dat er zeer ongewenste maatschappelijke effecten optreden als we een verzoek tot borgstelling weigeren, kan een uitzondering gemaakt worden.

De woningbouwcorporatie Welbions sluit geen nieuwe leningen meer af bij de gemeente. De afgesloten leningen kunnen ongewijzigd "aflopen" zoals dit contractueel is afgesproken. De leningenportefeuille uitgeleend geld neemt door aflossingen van Welbions jaarlijks af. De woningbouwcorporatie kan haar financiering nu zonder directe bemoeienis van de gemeente realiseren. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw staat in eerste lijn garant. Wij hebben nog een achtervangfunctie voor de leningen van woningcorporaties. De kans dat we in de toekomst schade lijden door aanspraak op deze achtervangfunctie is zeer klein, omdat we pas aangesproken worden als WSW en de gezamenlijke woningcorporaties in Nederland de schulden niet kunnen dekken.

We lopen ook risico's door deelneming in andere rechtspersonen. Voor aandelen in deelnemingen is in het verleden een prijs betaald, die als boekwaarde van de deelnemingen op de balans staat. Het risico van verliezen bij deelnemingen is beperkt tot deze boekwaarde. Vaak heeft financiering in een ver verleden plaatsgevonden, waardoor de boekwaarde vele malen lager is dan de reële waarde van de deelneming. De hogere marktwaarde biedt beperkt kansen, omdat de aandelen in de meeste gevallen alleen overdraagbaar zijn aan medeoverheden en dan vaak ook nog met kwalitatieve eisen, bijvoorbeeld in de vorm van verplichte dienstenafname. Dit beperkt de verhandelbaarheid. Wij zullen alleen kopen als dit het publieke belang dient en alleen verkopen als het publieke belang niet geschaad wordt.

In de volgende tabel zijn de deelnemingen opgenomen, die een meer dan symbolische balanswaarde vertegenwoordigen of een dividendinkomst genereren. De waardes zijn weergegeven in euro en hebben betrekking op de aandelen van onze gemeente.

Aandelen van	Aantal aandelen Hengelo	Boekwaarde aandelen	Markt- waarde aandelen 1)	Verwacht dividend 2025
BNG Bank NV	174.486	436.215	14.791.000	400.000
Enexis NV	213.099	40.840	3.787.000	75.000
Twence BV	105.681	-	21.065.000	296.000
Twente Milieu NV	340	154.286	1.982.000	-
Crematoria Twente BV (indirect via OLCT)				-
Warmtenetwerk Hengelo BV	5	-	-79.000	-
Warmtebedrijf Hengelo BV	5	90.000	226.000	-
Totaal alg. middelen in programma 9	493.616	721.341	41.772.000	771.000
Twence BV (afvalbegroting in programma 7)				575.000
Totaal				1.346.000

¹⁾ Omdat de aandelen niet vrij verhandelbaar zijn, is de marktwaarde indicatief.

d. We stellen een financieringsbehoefte op en beheren de leningenportefeuille

Vanuit de gulden financieringsregel, dat vaste activa gefinancierd moeten worden met lang vreemd of eigen vermogen, wordt kort vreemd vermogen enkel aangetrokken om tijdelijk een tekort op te vangen. De mogelijkheid om rood te staan of kasgeld aan te trekken wordt beperkt door de wettelijke bepalingen van de kasgeldlimiet: we mogen op grond van de Wet Fido niet langdurig meer dan 8,5% van onze begrotingsomvang kort financieren. Een enkele overschrijding is niet maatgevend. Als we 3 kwartalen achtereenvolgens overschrijden moeten we dit melden aan de provincie en een herstelplan voorstellen. Deze bepaling voorkomt dat nadelige effecten ontstaan als de variabele rente snel stijgt, een kenmerkend risico van de geldmarkt. Het volgende overzicht laat per begrotingsjaar de maximale schuldbedragen zien die in rekening courant of als kasgeldlening mogen worden afgesloten (bedragen * € 1.000):

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Begrotingstotaal	432.207	404.495	390.322	394.001
Percentage cf regeling	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestane kasgeldlimiet (1 x 2)	36.738	34.382	33.177	33.490

Een tweede norm, waar we aan toetsen is de renterisiconorm. Door te zorgen voor spreiding in aflossen van bestaande leningen voorkomen we dat we in enig jaar een te groot deel van onze schuld opnieuw moeten afsluiten. Dit zou in een periode van hoge rentes kunnen leiden tot een forse stijging van onze structurele rentelasten en daardoor een te zware aanslag vormen op de beschikbare algemene middelen. We mogen maximaal 20% van het begrotingstotaal per 1/1 van elk jaar oversluiten (bedragen * € 1.000).

Renterisiconorm	2025	2026	2027	2028
Begrotingstotaal	432.207	404.495	390.322	394.001
Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm (1 x 2)	86.441	80.899	78.064	78.800
Renterisico (volume renteherzieningen en aflossingen)	14.443	27.936	16.750	11.764
Ruimte onder de risiconorm (3 - 4)	71.998	52.963	61.314	67.036

Het renterisico bestaat uit de verplichte aflossingen. Rentehervormingen zijn alleen afgesproken bij geldleningen die doorgeleend worden aan woningcorporatie Welbions. Hiervoor dragen wij als gemeente geen risico. Dit geldt ook voor de aflossingen van leningen, waar een even grote aflossing van de woningcorporatie aan ons tegenover staat.

We toetsen permanent de kasgeldlimiet. We verwachten deze de komende jaren niet te overschrijden. Uit het overzicht van de renterisiconorm blijkt dat we verwachten ruim aan de norm te voldoen voor de periode van deze Beleidsbegroting.

We speculeren niet. De gemeente Hengelo heeft geen beleggingen of derivaten uitstaan bij marktpartijen. Doordat de rijksschatkist dagelijks positieve rekeningsaldi afroomt is er geen mogelijkheid meer om uitzettingen op korte termijn te doen.

Verdere beleidsuitgangspunten

- **We passen totaalfinanciering toe**
Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten wordt de gemeente als één geheel beschouwd. We spreken van totaalfinanciering of integrale financiering. Dat houdt in dat bij het bepalen van de financieringsbehoefte alle inkomsten en uitgaven betrokken worden, zowel reguliere activiteiten als projecten. Door totaalfinanciering worden de rentekosten geminimaliseerd. Leningen worden op de meest optimale momenten aangetrokken, rekening houdend met de gemeentelijke rentevisie, de Wet Fido, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.
- **We rekenen reële rente toe aan de taakvelden**
We rekenen rente toe aan de taakvelden. Op basis van de werkelijke kosten van geld lenen bepalen we de omslagrente voor de toerekening aan de taakvelden. Als gevolg van een periode met lage rentes en een financieringsbehoefte die in werkelijkheid lager uitviel hebben we het omslagpercentage in het verleden in stappen verlaagd van boven de 5% naar 2% in 2019, 1,5% in 2021, 0,1% in 2022. Voor 2023 hebben we deze gecorrigeerd naar 0%. Voor deze Beleidsbegroting is voor de jaarschijf 2025 de omslagrente berekend en komt uit op 0,1%. Dit is identiek aan de Beleidsbegroting 2024. Er wordt rekening gehouden met de huidige markrentes en eventuele trends in de toekomst. Voor 2025 wordt er volgens het BBV geen separate berekening meer gemaakt voor de gemeentelijke grondexploitatie en wordt deze meegenomen met de algemene berekening. Uitzondering is de rente die wordt toegerekend aan vervangingsinvesteringen, die annuïtair zijn berekend (historisch hogere rente).

Financieringsbehoefte

Alle bezittingen en vorderingen moeten gefinancierd zijn met eigen of lang of kort vreemd vermogen. We voorspellen in de meerjarenbegroting onze toekomstige baten en lasten. Hieruit leiden we de toekomstige uitgaven en inkomsten en de toekomstige toe- of afname van bezittingen af. Het gedeelte van onze bezittingen, dat nog niet gedekt is met aanwezig eigen vermogen of al aangetrokken vreemd vermogen is onze financieringsbehoefte. We hebben op dit moment een sterk liquide positie. De middelen die we bij het Rijk hebben staan, zullen we eerst gaan inzetten voordat we de kapitaalmarkt op gaan.

Inzicht in rentelasten, renteresultaat en wijze van toerekenen van rente

De volgende tabel geeft voor het begrotingsjaar 2025 aan hoe vanuit rentelasten, rentebaten en rentetoerekening het renteresultaat tot stand komt.

Omschrijving	Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	12.765.000
b. De externe rentebaten over de korte en lange financiering	-11.505.000
Saldo externe rentelasten en rentebaten	1.260.000
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
c3. De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	802.000
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	2.062.000
d1. Rente over eigen vermogen	-
d2. Rente over voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	2.062.000
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-2.236.000
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury ¹⁾	-174.000

¹⁾Volgens het BBV moet de rente aan de gemeentelijke grondexploitaties met ingang van 2025 volgens de (integrale) omslagrenteberekening plaatsvinden. Dat is de reden dat er nu geen bedrag staat bij punt c1. Dit is nu verwerkt in het bedrag bij punt e.

²⁾Het renteresultaat is een positief resultaat van € 174.000. De wijze hoe deze tabel is opgesteld met positieve en negatieve bedragen is verplicht volgens het BBV.

6.6 Verbonden partijen

Inleiding

Voor de uitvoering van taken kan de gemeente een beroep doen op andere organisaties of een andere organisatie oprichten. We besluiten om taken door verbonden partijen te laten uitvoeren als we hiermee beter of goedkoper onze beleidsdoelstellingen kunnen realiseren.

Verbonden partijen zijn samenwerkingsverbanden, waarin we een bestuurlijk én financieel belang hebben. We zitten in het bestuur van deze organisatie of hebben stemrecht in de vergadering van aandeelhouders/leden én lijden verlies als de organisatie failliet gaat of als wij aangesproken kunnen worden als ze haar verplichtingen niet kan nakomen. Het financiële belang is het risico, dat de gemeente loopt als de verbonden partij failliet gaat of aanspraak maakt op niet begrote bijdragen van de gemeente. Bestuurlijke risico's treden op als de gemeente aangesproken kan worden op haar bestuurlijke rol in de verbonden partij.

In de verschillende programma's in hoofdstuk 5 gaan we in op de bijdrage van deze partners aan maatschappelijk gewenste effecten en programmadoelstellingen. In deze paragraaf kijken we naar de kracht en zwakke punten van de organisaties zelf en de risico's die de samenwerking voor de gemeente oplevert.

Beleidskaders

De beleidskaders rondom verbonden partijen liggen vast in de recent vastgestelde nota "Beleidskader Verbonden Partijen Hengelo 2024", hierna "beleidskader" genoemd. De basis van het beleid is dat we samenwerking met een partij aangaan als dit het geëigende middel is om een gewenst maatschappelijk effect voor de Hengelose inwoners te realiseren. Daarmee moet de samenwerking nuttig zijn, bijdragen aan de hierin door ons geformuleerde doelstellingen. Tegenover dit nut staan de kosten voor de gemeente en het risico dat de gemeente loopt door het op afstand laten uitvoeren van taken. Deze invalshoeken moeten in balans zijn; een groter risico kunnen we pas accepteren als de bijdrage aan de doelstellingen eveneens groot is.

We willen bij de samenwerking uit gaan van de zelfstandigheid en kracht van de professionele organisatie, aan wie we taken hebben toevertrouwd. Deze zullen we wel toetsen door het volgen van beleid en financiën.

We zetten in op goede informatie aan onze gemeenteraad. Dat doen we door beleidsvoornemens en financiële gevolgen hiervoor voor de gemeentebegroting in begrotingen van de samenwerkingsverbanden aan de gemeenteraad uitgebreid toe te lichten, waardoor de gemeenteraad zelf kan afwegen of er voldoende wordt bijgedragen aan de door haar gewenste koers en of ze de financiële consequenties acceptabel vindt.

We betrekken de gemeenteraad in en buiten de P en C-cyclus bij belangrijke ontwikkelingen bij verbonden partijen.

Wetswijziging versterking positie van gemeenteraden

Per 1 juli 2022 is het wetsvoorstel "Versterken van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen" in werking getreden. De wet versterkt de positie bij besluitvorming en de controlerende rol van gemeenteraden door hen meer inspraak te geven bij het treffen van gemeenschappelijke regelingen en bij het nemen van besluiten door de besturen daarvan. Nieuwe bepalingen waarvoor de tekst van de gemeenschappelijke regeling moet worden gewijzigd moesten 1 juli 2024 zijn aangepast.

Alleen Recreatieschap Twente en Regionaal Bedrijventerrein Twente hebben de regeling nog niet aangepast. Het Recreatieschap zit in een proces van herziening van de financieringssystematiek en zal na besluitvorming daarover de regeling in zijn geheel aanpassen. Regionaal Bedrijventerrein wordt geliquideerd, is daarmee per definitie beleidsarm geworden en zal om die reden de regeling niet meer aanpassen.

Lijst verbonden partijen

In onderstaande lijst ontbreekt de soort "verenigingen en instellingen". In deze soort hebben we geen relaties die aan de definitie van verbonden partij, bestuurlijk én financieel belang, voldoen.

Gemeenschappelijke regelingen	Vennootschappen en corporaties	Overige verbonden partijen
1 SamenTwente	12 Twente Milieu N.V.	18 Euregio
2 Recreatieschap Twente	13 Twence Holding B.V.	
3 Veiligheidsregio Twente	14 Warmtebedrijf Hengelo B.V.	
4 SWB Midden Twente	15 Warmtenetwerk Hengelo B.V.	
5 Stadsbank Oost-Nederland	16 Enexis N.V.	
6 Regionaal Bedrijventerrein Twente	17 BNG Bank N.V.	
7 Gemeentelijk Belastingkantoor Twente		
8 Openbaar Lichaam Crematoria Twente		
9 Omgevingsdienst Twente		
10 Gemeenschappelijke regeling samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo		
11 Centrumgemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo		

Instellingen met bestuurlijk belang overwegend met publieke middelen gefinancierd

Instellingen met bestuurlijk belang overwegend met publieke middelen gefinancierd
1 Vereniging Nederlandse Gemeenten
2 Stichting Twente Board

Risicomanagement bij de verbonden partijen

We kunnen risico's bij verbonden partijen op meer manieren volgen:

- Verbonden partijen analyseren zelf risico's en zetten deze af tegen het weerstandsvermogen. Hierover rapporteren ze in de begrotings- en verantwoordingsstukken.
- Informatie over financiële kengetallen, zoals bijvoorbeeld eigen vermogen, schuldpositie en resultaten.
- Samen met Enschede, Almelo en Noaberkracht (Dinkelland en Tubbergen) laten we jaarlijks de verbonden partijen een risico-inventarisatie uitvoeren op basis van een set gerubriceerde vragen.

Resultaten risico-analyse 2024

De verbonden partijen beantwoorden risicovragen, die wij analyseren, rubriceren en scoren. We hebben de partijen ingedeeld in 3 risicoklassen: laag, gemiddeld en hoog risico. Deze risicoscore is de weging van de score op grond van de risico-uitvraag bij de verbonden partij en het financieel belang van Hengelo in de verbonden partij. In volgende overzicht worden de resultaten weergegeven.

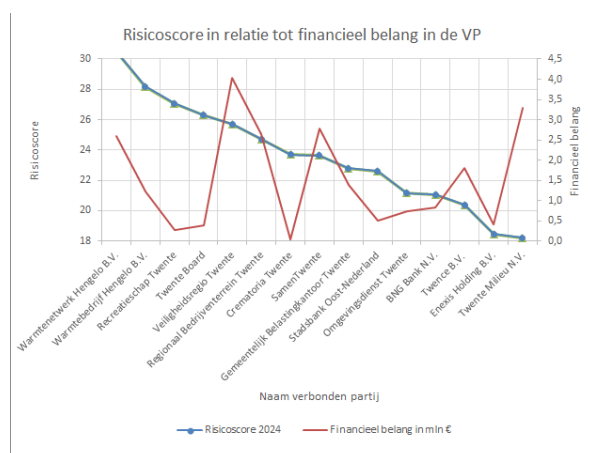
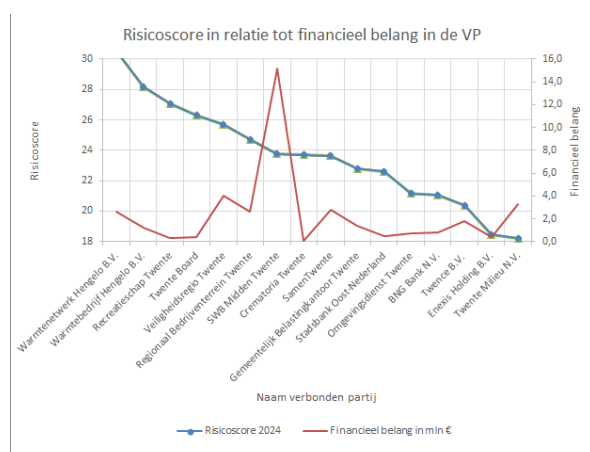
Naam verbonden partij	Risicoscore organisatie	Financieel belang	Risicoscore totaal
SamenTwente	Gemiddeld	Groot	Gemiddeld
Recreatieschap Twente	Hoog	Laag	Gemiddeld
Veiligheidsregio Twente	Gemiddeld	Groot	Hoog
SWB Midden Twente	Gemiddeld	Zeer groot	Hoog
Stadsbank Oost-Nederland	Laag	Gemiddeld	Laag
Crematoria Twente	Gemiddeld	Laag	Laag
Regionaal Bedrijventerrein Twente	Gemiddeld	Groot	Gemiddeld
Omgevingsdienst Twente	Laag	Gemiddeld	Gemiddeld
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Laag	Gemiddeld	Laag
BNG Bank N.V.	Laag	Gemiddeld	Laag
Twente Milieu N.V.	Laag	Groot	Gemiddeld
Twence B.V.	Laag	Gemiddeld	Laag
Enexis Holding B.V.	Laag	Laag	Laag
Warmtenetwerk Hengelo B.V.	Hoog	Groot	Hoog
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	Hoog	Gemiddeld	Hoog
Twente Board	Gemiddeld	Laag	Gemiddeld

De verbonden partijen met een totaalscore "laag" hebben reguliere aandacht via de geplande contactmomenten, zoals periodiek overleg over doelen en uitvoering van werk en de voorbereiding van jaarstukken of begrotingen.

Bij een score "gemiddeld" hoort een intensiever toezichtsregime. We zetten meer in op tussentijdse rapportages, volgen via het accountmanagement de ontwikkelingen en stellen kritische vragen in het ambtelijk overleg. Bij een score "hoog" is er intensief en gepland regelmatig contact tussen de accountmanager en de organisatie en accountmanager en medewerker verbonden partijen. In het bestuurlijk overleg worden risico's besproken.

Hoe risicoscore en financieel belang zich tot elkaar verhouden is weergegeven in volgende grafieken. Bij een hoog financieel belang (rode lijn) zien we graag een lage risicoscore, als een duiding van goed bestuur, goede kwaliteit in dienstverlening, financiële zekerheid en goede verantwoording richting de deelnemer/ aandeelhouder. Als een hoog financieel belang gepaard gaat met een hoge risicoscore (blauw) is er meer kans op nadelige effecten voor de gemeente en is er intensief contact met de verbonden partij. Het ideale beeld is dat de risicolijn laag en onder de lijn van het financieel belang zit.

In de tweede grafiek is SWB Midden Twente niet opgenomen, omdat het hoge financieel belang van SWB de verschillen tussen andere partijen afvlakt. De tweede grafiek verduidelijkt verschillen bij overige partijen.



Actualiteiten en kerngegevens verbonden partijen

In dit onderdeel vindt u actuele ontwikkelingen en de visie van de verbonden partij op de begrotingsperiode. In de tabellen bij de verbonden partij zijn de vanuit het BBV (art. 15) verplichte elementen opgenomen en enkele aanvullende gegevens.

- De balansgegevens van de verbonden partijen ontleen we aan de laatste jaarstukken van de verbonden partij zelf of, indien aanwezig, de geprognosticeerde balans in de meerjarenbegroting. Door de gemeenschappelijke regelingen worden toekomstige balansgegevens wel verstrekt. De geprivatiseerde bedrijven geven deze prognose niet af. Hier nemen we de gegevens uit de laatste balans op.
- De jaarresultaten zijn de resultaten die de partijen zelf hebben gerapporteerd als winst na belasting.
- Het financieel belang is de optelsom van de jaarlijkse exploitatiebijdrage, evt. aangevuld met de subsidiebijdrage en inkoopbedrag voor dienstverlening, het jaarlijkse dividend, het ingebrachte kapitaal en de verstrekte leningen en garanties. Dit is dan het maximale verlies dat zou kunnen optreden bij

bedrijfsdiscontinuïteit. Jaarlijkse bijdragen zullen nooit geheel verloren gaan, deze worden (pragmatisch) voor 50% meegenomen in het financieel belang.

SamenTwente

SamenTwente omvat de GGD Twente, de Organisatie voor inkoop van Zorg en JeugdJeugdhulp Twente (OZJT) en Veilig Thuis Twente (VTT). Ze is gastheer voor Kennispunt Twente en Samen14. De focus ligt op gezond, veilig en vitaal. Met een begrotingsomvang van € 63 miljoen zet SamenTwente zich in voor de 14 gemeenten en 641.000 inwoners in Twente. SamenTwente grijpt in als de (gezondheids)zorg bedreigd wordt, maar kiest er met name voor om preventieve activiteiten uit te voeren om de noodzaak tot ingrijpen te beperken.

SamenTwente speelt in op de toenemende vraag naar adviezen over een gezonde leefomgeving en toenemende meldingen bij het meldpunt woningvervuiling. Naast meer inzet op deze terreinen, die ook een uitzetting van middelen betekent, wordt het bijna onmogelijk om forensische artsen beschikbaar te hebben in die gevallen waar het nodig is, zoals bij euthanasie, bij lijkschouwingen en in rechtszaken. En met de regionale inkoop jeugdhulp 2025 en de daarmee gepaard gaande prijsstijging ligt de focus op het transformeren van het jeugdzorglandschap.

Op verzoek van het Algemeen Bestuur voert SamenTwente een takendiscussie. Uitzetting van middelen is de afgelopen jaren vaker wel dan niet aan de orde. Een kritische blik op nut en noodzaak van (verplichte) reguliere en extra taken is nodig om de kosten te kunnen beheersen.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezondheidsbevordering regionale taken	
Beleidsrealisatie in programma	6,7	
Financieel belang Hengelo	€ 2.779.187	
Eigen vermogen	€ 4.060.000	€ 4.015.000
Vreemd vermogen	€ 17.499.000	€ 19.374.000
Resultaat begroot 2025	€ 267.000	
Gerapporteerd resultaat 2023	€ 31.000	
Gerapporteerde weerstandsratio	0,80	
Solvabiliteitspercentage	17,2%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,9%	

Recreatieschap Twente

De taken van Recreatieschap Twente zijn het beheer van de recreatieparken Hulsbeek, Rutbeek en Lageveld en het onderhoud van de recreatieve routenetwerken (fiets, wandel, mtb, paard en auto). Daarnaast verzorgt ze de toeristische promotie, o.a. via Twente Marketing. Het Recreatieschap Twente is bezig om in de eerste jaren als zelfstandige bedrijfsvoeringsorganisatie de structuur goed neer te zetten. De visies op de beleidsterreinen routenetwerken en recreatieparken zijn geactualiseerd.

In 2023 heeft het Recreatieschap Twente een rapportage opgesteld voor een herziening van de financieringssysteem Recreatieschap Twente. In deze rapportage zijn een viertal opties uitgewerkt, in samenhang met het ambitieniveau. In het voorjaar van 2024 is gekozen om het ambitieniveau van "fundament op orde" aan te houden. Dit niveau van ambitie past binnen de huidige begroting van het recreatieschap. Hierdoor heeft er geen herverdeling van de gemeentelijk bijdrage plaatsgevonden.

Hengelo gaat incidenteel € 194.000 bijdragen aan een grote hersteloperatie van de oevers van het Rutbeek en Hulsbeek, die in totaal een investering van € 1,5 miljoen omvat. In totaal dragen we € 525.000 per jaar bij.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	Bedrijfsvoeringsorganisatie	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Beheer recreatieplassen en recreatieve wandel- en fietsroutenetwerk.	
Beleidsrealisatie in programma	2,5	
Financieel belang Hengelo	€ 267.464	
Eigen vermogen	€ 798.000	€ 798.000
Vreemd vermogen	€ 4.000.000	€ 3.935.000
Resultaat begroot 2025	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2023	-€ 8.000	
Gerapporteerde weerstandratio	0,80	
Solvabiliteitspercentage	16,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,9%	

Veiligheidsregio Twente

De Veiligheidsregio Twente (VRT) is voor Hengelo de regionale samenwerkingsorganisatie op het gebied van de brandweer, incidentenbestrijding en crisisbeheersing. De VRT kenmerkt zich doordat ze kapitaalintensief en tegelijk arbeidsintensief is. Er is vooral de laatste tijd een sterke invloed van hogere wet- en regelgeving en landelijk beleid. Deze vereisen aanpassing van het regionaal beleid.

- Landelijk wordt ingezet op *versterking van de crisisbeheersing* en versterking van de informatievoorziening. Voor Twente gaat het om een bedrag van indicatief € 2,4 miljoen dat in de periode 2023 – 2026 gefaseerd beschikbaar wordt gesteld. De gelden worden ingezet voor een 9-tal versterkingsthema's, gericht op het meer robuust maken van - en het garanderen van de paraatheid van - de crisisorganisatie.
- Europese regels kwalificeren de *brandweervrijwilligers* als deeltijdwerkers, die gelijke arbeidsvoorwaarden als de beroepslieden zouden moeten krijgen. Dit is te duur. Daarom is gekozen voor het vergroten van de verschillen tussen de taken van een vrijwilliger en die van een beroepskracht, zodat van een vergelijkbare werksituatie geen sprake meer is. Vrijwilligers zijn dan niet structureel beschikbaar voor piketdienst en worden niet meer vast ingeroosterd. Dit houdt in dat op middellange termijn wordt toegewerkt naar beroepsbezetting, daar waar permanente bemensing (24/7) is vereist. Het ministerie van J&V heeft nog geen structurele dekking toegezegd. Daarom ontstaan er knelpunten bij de paraatheid (met name in Hengelo en Almelo waar vrijwilligers zijn gekazerneerd). We verwachten een lastenverzwaring van € 1,4 miljoen. Tijdelijk houdt VRT voor het oplossen van de knelpunten rekening met € 0,3 miljoen m.i.v. 2025.
- De aandacht voor *informatiebeveiliging* is de laatste jaren mede vanwege de berichtgeving over het toenemende aantal cyberaanvallen sterk toegenomen. Voor veiligheidsregio's is het met name cruciaal dat de bedrijfscontinuïteit gewaarborgd is als vitale sector voor brandweezorg en crisisbeheersing. VRT werkt aan de verdere implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheden (BIO). Veiligheidsregio's zullen daarnaast tenminste moeten gaan voldoen aan de NIS2-richtlijn.
- *Duurzaamheid* vereist van de VRT actie op het gebied van klimaat (CO₂ reductie), circulair (gebruik grondstoffen), sociaal (duurzame inzetbaarheid van personeel) en natuur (biodiversiteit). Specifiek voor de brandweer: meer inzet van "grijs of zwart" water (geschoond afvalwater) en de toepassing van meer milieuvriendelijke blustechnieken.
- *Duurzame inzetbaarheid van brandweerpersoneel* is onderwerp van een nationaal onderzoek in opdracht van Brandweer Nederland, uitgevoerd door de Universiteit van Maastricht. In de loop van 2024 worden de eerste onderzoeksresultaten bekend gemaakt. Hieruit zullen aanbevelingen en acties volgen die mogelijk ingrijpend zijn.
- *De invoering van de Wet open overheid* loopt iets achter op schema. De nulmeting laat zien dat de basis nog niet op orde is. Zo ontbreekt op onderdelen de documentatie voor informatiebeleid, -beheer en archivering. Deze randvoorwaarden dienen in eerste instantie te worden aangelegd. Het project om te komen tot invoering van de Woo wordt gefinancierd met eenmalige rijks gelden.
- Veiligheidsregio's zijn niet aangesloten bij de WSGO (zoals ander GR'en) maar hebben een eigen werkgeversvereniging: de WVSv. De afspraak is dat de Cao Gemeenten / Cao WSGO als leidend kader wordt gehanteerd. In de onderhandelingen over de arbeidsvoorwaarden wordt de inhoudelijke VNG-lijn echter niet in alle opzichten gevolgd, waardoor de begroting van loonkosten, vergeleken met die van andere GR-en, anders kunnen uitpakken.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	(Voorbereiding op) bestrijding van rampen en incidenten	
Beleidsrealisatie in programma	1	
Financieel belang Hengelo	€ 4.033.760	
Eigen vermogen	€ 1.721.000	€ 1.755.000
Vreemd vermogen	€ 88.918.000	€ 88.298.000
Resultaat begroot 2025	€ 31.000	
Gerapporteerd resultaat 2023	€ 1.374.000	
Gerapporteerde weerstandsratio	0,70	
Solvabiliteitspercentage	1,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	13,6%	

SWB Midden-Twente

SWB is ons sociaal werk- en leerbedrijf en beheerder van onze openbare ruimte (Gildebor). Haar taken: arbeidsontwikkeling, beschut werk en beheer openbare ruimte. In de afgelopen twee jaar heeft de SWB gewerkt aan haar doorontwikkeling, zowel strategisch als in de organisatie. Het koersplan is vastgesteld. Daarnaast heeft een organisatieontwikkeling plaats gevonden. Hierdoor wordt de organisatie stabiel en efficiënter.

In de begroting 2024 zien we nog een nadelig resultaat, dat in de jaren daarna omgebogen wordt tot een positief resultaat. Op het gebied van duurzaamheid moet de slag nog gemaakt worden. SWB heeft KPI's ontwikkeld om de kwaliteit van diensten objectiever te kunnen monitoren. De meerjarenbegroting is sluitend vanaf 2025, het resultaat verbetert in 2026 en 2027. Door het matige jaar 2023 en het verlies in 2024 wordt volgens de begroting 2024 € 1,4 miljoen ingeteerd op het eigen vermogen tot 2028. Het eigen vermogen blijft eind 2027 nog € 1 miljoen boven de ondergrens van het weerstandsvermogen.

Na de begroting is een resultaatverbeteringsplan opgezet met als doel om het verlies in 2023 en 2024 verder te beperken. De verliesraming in de begroting 2024 (jaarschijf 2023) was meer dan € 1 miljoen. Het strategisch plan van september 2023 laat nog slechts een verlies zien voor 2023 en een positief resultaat in de jaren 2024–2027. Hiermee blijven we ook verder van de ondergrens van het weerstandsvermogen vandaan.

Een zorgpunt is de afhankelijkheid van de beschikbare rijksbijdragen, met name voor de doelgroep 'nieuw beschut'; een onderzoek van Berenschot geeft aan dat gemeenten hier circa € 10.000 per werkplek moeten bijleggen. Voor SWB is dat circa € 5.000.

De risico-inventarisatie leidt tot een iets betere score dan vorig jaar. Dit is conform verwachting. SWB toetst goed de kwaliteit van intern en extern geleverd werk. De organisatie staat beter en is zich nog verder aan het verbeteren. De score wordt negatief beïnvloed door meer dan gemiddelde wisselingen in het bestuur (tijdelijk drukkend effect), de afhankelijkheid van een klein aantal opdrachtgevers en het feit, dat de rechtmatigheidsverklaring nog niet kon worden afgegeven. Wij blijven een risicoscore hoog rapporteren, omdat het financieel belang ver boven de andere partijen uit steekt.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Ondersteuning mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en samenwerking beheer en onderhoud openbare ruimte	
Beleidsrealisatie in programma	6	
Financieel belang Hengelo	€ 15.166.990	
Eigen vermogen	€ 2.188.000	€ 1.797.000
Vreemd vermogen	€ 5.259.000	€ 8.826.000
Resultaat begroot 2025	-€ 391.000	
Gerapporteerd resultaat 2023	€ 100.000	
Gerapporteerde weerstandratio	0,40	
Solvabiliteitspercentage	16,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	69,4%	

Stadsbank Oost-Nederland

De Stadsbank Oost Nederland voert de bancaire schuldhulpverlening uit voor onze gemeente.

De gemeente is regievoerder in deze samenwerking, conform de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, en de Stadsbank is de uitvoerende partij.

Het dienstverleningsmodel en bekostigingsmodel is aangepast om beter aan te sluiten bij de integrale toegang en regie van de 21 gemeenten. De Stadsbank heeft de beweging gemaakt van proces- en productgericht werken naar klant- en resultaatgericht werken.

De Stadsbank is zich ervan bewust dat gemeenten in aanloop naar het ravijnjaar 2026 vragen om meer dan ooit kostenbewust te begroten.

Landelijk is er een bestuurlijk akkoord getekend voor de basisdienstverlening voor schuldhulpverlening. De Stadsbank én de deelnemende gemeenten zorgen dat ze zich hierop voorbereiden. Dit verloopt overigens voorspoedig, wij voldoen samen met onze Stadsbank al aan de meeste onderdelen. Stadsbank verleent medewerking aan het Jongeren Perspectief Fonds (JPF) door de kredietverlening aan jongeren voor haar rekening te nemen.

De risicoscore is wederom verbeterd t.o.v. 2023. Een betere score op directie/bestuur door minder korte termijn wijzigingen in het bestuur. Verder grotendeels ongewijzigd.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Hulpverlening aan mensen met financiële problemen en schulden	
Beleidsrealisatie in programma	6	
Financieel belang Hengelo	€ 500.820	
Eigen vermogen	€ 1.370.000	€ 1.465.000
Vreemd vermogen	€ 11.396.000	€ 7.098.000
Resultaat begroot 2025	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2023	€ 289.000	
Gerapporteerde weerstandratio	1,36	
Solvabiliteitspercentage	17,1%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	9,9%	

Openbaar Lichaam Crematoria Twente

Cremieren is een basisvoorziening voor de regio. Inmiddels kiest 68% van de inwoners voor cremieren. Crematoria Twente beheert 4 moderne, sfeervolle crematielocaties met een goede regionale dekking in Twente. Alle inwoners hebben dezelfde toegang tot de crematoria, ongeacht of, en hoe, men verzekerd is. Na een tijd van investeren in de accommodaties was een periode van consolideren en weer winstgevend worden de inzet.

Crematoria Twente volgt de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van lijkbezorging om hier tijdig op in te kunnen spelen. Dit levert nieuwe ambities op bij de BV die vragen om financiering, ook deels met eigen vermogen. We doelen op resomeren als nieuwe techniek om het lichaam op te lossen en duurzamer cremieren op waterstof in plaats van gas.

Om zoveel mogelijk eigen vermogen in te kunnen zetten voor de investeringen in de 4 locaties heeft de BV in het verleden een pauze in het uitbetalen van dividend aangekondigd. Eerder dan verwacht is weer winst gerealiseerd in de BV en daarmee ook in OLCT. Hengelo ontving van OLCT € 48.000 in 2023 en in 2024 € 71.000. De wens om opnieuw winst in de BV te houden om de nieuwe ambities mede te financieren is door gemeenten tegengehouden, omdat de plannen nog te prematuur waren. Na uitwerking van de plannen zal hierover opnieuw besloten worden. In onze begroting 2025 hebben we veiligheidshalve nog geen dividend geraamd. Als de winst blijkt structureel te worden zullen we de raming weer opnemen.

In 2022 is de gemeentelijke rol bij de crematoria opnieuw ter discussie gesteld. Het bestuur van OLCT heeft opnieuw besloten, dat de gemeentelijke deelname in OLCT de meest gewenste bestuursvorm is. De weerstand m.b.t. gemeentelijke betrokkenheid is daarmee niet verdwenen.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Lijkbezorging met inachtneming van wettelijke voorschriften	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 50.400	
Eigen vermogen	€ 2.081.000	€ 2.081.000
Vreemd vermogen	€ 0	€ 6.000
Resultaat begroot 2025	€ 364.000	
Gerapporteerd resultaat 2023	€ 470.000	
Gerapporteerde weerstandratio	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	99,7%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	14,9%	

Regionaal Bedrijfventerrein Twente

Het Regionaal Bedrijfventerrein Twente is als grondexploitatie opgezet. De verkoop van alle gronden is het einde van de noodzaak om een grondexploitatie aan te houden. Daarmee tevens het voorgenomen einde van de GR. Het Algemeen Bestuur heeft in haar vergadering van 13 december 2023 het voornemen uitgesproken om indien mogelijk al per 31-12-2024 de gemeenschappelijke regeling op te heffen. Dat betekent dat er afspraken gemaakt moeten worden voor de beheershandelingen, die niet stoppen na de laatste verkoop van grond. Dit zijn de taken op het gebied van het parkmanagement, de erfpachtadministratie en -inning en het beheer van de havenfaciliteiten. De coöperatie Parkmanagement XL Businesspark en de gemeente Almelo zijn mogelijke kandidaten voor de afwikkeling van deze activiteiten.

Opheffingsplan en liquidatieplan

Er is daarom een opheffingsplan nodig, dat bepaalt welk proces moet worden doorlopen. Er moet verder een financiële afhandeling worden bepaald met de deelnemende gemeenten en provincie. Hiervoor en voor de juridische afhandeling wordt een liquidatieplan opgesteld. Het voorgenomen opheffingsbesluit wordt voor toestemming aan de gemeenteraden van Enschede, Almelo, Hengelo en Borne en Provinciale Staten van Overijssel voorgelegd. Pas daarna kan dit besluit definitief genomen worden.

Op 27 maart jl. heeft het dagelijks bestuur het opheffingsplan goedgekeurd. Een externe projectleider neemt het voortouw. Deze laat zich verder extern ondersteunen als expertise binnen de projectgroep niet voorhanden is. De laatste begroting en jaarstukken zijn ingestoken alsof de gemeenschappelijke regeling wordt voortgezet. Hierdoor

kan de begroting als bouwsteen fungeren voor tussen de deelnemers te maken afspraken over de overdracht van activiteiten.

We zijn medio september 2024 in de fase gekomen dat het opheffingsplan moet worden uitgevoerd en het liquidatieplan moet worden opgesteld. We weten dat hieruit nog een winstuitkering gaat volgen, die naar verwachting op grond van de kapitaalbreng destijds verdeeld gaat worden (Hengelo 23%).

Het risicobeeld, dat wij ophalen is vanwege het beëindigen van de GR minder relevant. De risico's zijn voldoende geborgd binnen de grondexploitatie.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Regionale afstemming en ontwikkeling XL-businesspark A1	
Beleidsrealisatie in programma	3,8	
Financieel belang Hengelo	€ 2.625.831	
Eigen vermogen	€ 17.597.000	€ 19.968.000
Vreemd vermogen	€ 54.733.000	€ 54.775.000
Resultaat begroot 2025	€ 2.371.000	
Gerapporteerd resultaat 2023	€ 2.646.000	
Gerapporteerde weerstandsratio	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	26,7%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	23,0%	

Omgevingsdienst Twente

OD Twente is opgericht om zorg te dragen voor een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving in Twente. OD Twente behandelt voor haar deelnemers (de 14 Twentse gemeenten) de aanvragen voor vergunningen in het kader van het omgevingsrecht (milieudeel en voor provincie ook het bouwdeel), toetst meldingen, houdt toezicht op en handhaaft de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Daarnaast adviseert de OD Twente haar deelnemers bij de opstelling van beleid en bij specifieke ontwikkel- of uitvoeringsprojecten.

We kunnen eigenlijk wel stellen dat de Omgevingsdienst Twente een nieuwe fase ingaat. Na de pioniersfase sinds de start in 2019, komen ze in rustiger vaarwater; in een beheersfase.

Omgevingsdiensten moeten robuuster worden. Dit is de aanbevelingen van de commissie Van Aartsen en de rapporten van de Algemene Rekenkamer. Een toets bij ODTwente gaf aan, dat nog niet aan alle robuustheidscriteria wordt voldaan. Om per 2026 wel te voldoen is een plan van aanpak opgesteld, waarbij o.a. gestreefd wordt naar een hoger opleidingsbudget en het kunnen faciliteren van een grotere inbreng van taken door gemeenten.

Om efficiënter te worden wil ODTwente risicogericht werken. Risicoscans, waarbij de kans dat een bedrijf negatieve milieueffecten veroorzaakt en hun naleefgedrag bij tekortkomingen bepaalt dan de prioriteit van controleren.

Vanuit het projectplan Energie en duurzaamheid 2023-2026 wordt ingezet op de energiebesparingsplicht voor bedrijven. Met 2 extra adviseurs en 5 controleurs wordt deze expertise tot een volwaardig specialisme opgebouwd. Hiermee liggen ze op koers om in 2026 ontwikkeld te zijn tot een organisatie die een bijdrage kan leveren aan de CO2-reductie bij bedrijven.

Op basis van de nulmeting in 2023 wordt door middel van het Projectplan informatiebeheer 2024 – 2026 invulling gegeven aan het ontwerpen, implementeren en ten uitvoer brengen van de interne informatiebeheerregels. Dit plan zorgt voor het opstellen en uitvoeren van een vernietigingsbeleid en -protocol. Daarnaast worden bedrijfsvoeringsprocessen en hun archiefruimte geïnventariseerd.

De risicoscore is zo sterk verbeterd, dat eerst een nadere analyse nodig is om deze op waarde te schatten.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezonde en veilige leefomgeving d.m.v. handhaving wetgeving milieu	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 744.500	
Eigen vermogen	€ 902.000	€ 902.000
Vreemd vermogen	€ 2.310.000	€ 2.252.000
Resultaat begroot 2025	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2023	€ 454.000	
Gerapporteerde weerstandratio	0,83	
Solvabiliteitspercentage	28,6%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	7,0%	

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente

Het GBTwente voert de wettelijke taken lokale heffingen voor ons uit. De hoofdtaken zijn het waarderen van vastgoed conform de Wet WOZ en heffen, bezwaarafhandeling en invorderen van belastingen. Deze taken hebben we gedelegeerd aan GBTwente. Inwoners hebben soms moeite om te accepteren, dat GBT Twente de gemeente vertegenwoordigt in de overgedragen taken. Daarom voelt GBTwente de noodzaak om namens ons duidelijk en goed met de inwoner te communiceren. Met de slogan "persoonlijk en begrijpelijk" wordt de toegankelijkheid voor inwoners naar een hoger plan getild. De doelen zijn en blijven: foutloos, sneller en goedkoper. Men zet in op het directe contact met de inwoner door laagdrempeliger te worden, b.v. als het gaat om bezwaar maken en om het aanvragen van kwijtschelding.

GBTwente is actief deelnemer in landelijke belangengroeperingen.

2023 was extreem heftig door een explosie aan bezwaren, voornamelijk door no-cure-no-pay-bedrijven. Bezwaar maken is door wetgeving nu minder lucratief geworden voor bedrijfsmatige partijen, waardoor het aantal bezwaren weer is gedaald.

Landelijk ervaren alle uitvoerders van de gemeentelijke belastingen knelpunten bij de inwinning van secundaire objectkenmerken (onderhoudsstatus en luxe-niveau van woning en binnenruimtes) voor de vaststelling van de WOZ-waarde. Dit is balanceren tussen enerzijds de noodzaak om goed te waarderen met de juiste objectkenmerken en anderzijds het voorkomen, dat inwoners in hun privacy aangetast worden. GBTwente is bedenker van de systematiek, waarbij de inwoner een keuze kan maken uit foto's, die de verschillende waarderingsniveau's van een kenmerk van een onbekende geselecteerde woning weergeven. Zo kan de inwoner zelf de secundaire kenmerken van zijn/haar woning bepalen door een foto te kiezen die het best met de eigen woning overeenkomt. Omdat deze geautomatiseerd kunnen worden opgenomen in het WOZ-dossier ontlast dit tevens de werkdruk voor GBTwente. De inwoner hoeft dan geen foto's van de eigen woning te verstrekken. Het streven is om per 2025 een landelijke platform te implementeren. Via een pilot in 1 gemeente gaat GBTwente de werking en acceptatieniveau van deze werkwijze toetsen. Bij succes kan dit breder worden toegepast.

We zien een betere risicoscore op deelname aan risicovolle activiteiten, maar een lagere score op de rubriek control. Dit is veroorzaakt door een grotere afwijking van het behaalde resultaat in 2023 ten opzichte van begroot en een lagere interne rapporteringsfrequentie. Hierdoor wordt de eindscore laag net over de grens getild naar een eindscore gemiddeld.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Uitvoering gemeentelijke heffing en invordering lokale belastingen	
Beleidsrealisatie in programma	9,7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.392.316	
Eigen vermogen	€ 733.000	€ 754.000
Vreemd vermogen	€ 8.158.000	€ 7.582.000
Resultaat begroot 2025	€ 6.000	
Gerapporteerd resultaat 2023	€ 213.000	
Gerapporteerde weerstandratio	0,24	
Solvabiliteitspercentage	9,0%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	16,5%	

BNG Bank N.V.

De BNG Bank is de bankier van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank ziet zichzelf als publieke bank met dezelfde maatschappelijke doelen als haar klanten. Met de strategie "Ons kompas naar impact" ligt de focus op maatschappelijke impact, meer dan op winst. BNG Bank is één van de weinige banken met een triple A-rating, wat staat voor financieel zeer solide. BNG Bank behaalt zeer voorspelbare resultaten en heeft een sterk imago. BNG Bank staat onder intensief toezicht van De Nederlandse Bank en De Europese Centrale bank.

Onze eigen risico-inventarisatie is daarom qua relevantie ondergeschikt aan de kijk van de markt op de bank. Overigens scoort de bank ook in onze risico-inventarisatie zeer goed.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	N.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Financiering publieke sector: laag houden financieringskosten maatschappelijke voorzieningen	
Beleidsrealisatie in programma	9	
Financieel belang Hengelo	€ 841.015	
Eigen vermogen	€ 4.615.000.000	€ 4.721.000.000
Vreemd vermogen	€ 107.459.000.000	€ 110.819.000.000
Gerapporteerd resultaat 2023	€ 254.000.000	
Solvabiliteitspercentage	4,1%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	0,3%	

Twente Milieu N.V.

Twente Milieu levert, na de toetreding van Berkelland, aan 10 gemeenten diensten op het gebied van afvalinzameling. Voor een deel van de gemeenten voert ze tevens beheer van de openbare ruimte en/of overige taken uit, zoals b.v. gladheids- of ongediertebestrijding. Twente Milieu wil samen met gemeenten innovatief werken aan een afvalloos Twente. De bedrijfstaken afvalinzameling en beheer openbare ruimte worden goed gescheiden. Door het kostprijs-plus-systeem kunnen gemeenten rekenen op goede tarieven. Winsten zijn daarom niet te verwachten, tenzij bijzondere omstandigheden de bedrijfsvoering positief beïnvloeden. In die gevallen is nu afgesproken, dat er geen winst wordt uitgekeerd, maar dat de voordelen via tariefverlaging aan de aandeelhoudende gemeenten worden teruggegeven.

Twente Milieu bereidt zich voor op nieuwe duurzaamheidseisen van gemeenten bij de toegang tot de binnenstad. Ze vergroent daarom het wagenpark; elektrisch waar het kan en minder vervuilende brandstof waar elektrisch (nog) niet kan.

Twente Milieu is de beste scorende verbonden partij gezien vanuit de risico-inventarisatie.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	N.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezamenlijke efficiënte duurzame afvalinzameling (en onderhoud openbare ruimte)	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 3.299.280	
Eigen vermogen	€ 12.660.000	€ 12.064.000
Vreemd vermogen	€ 15.678.000	€ 15.275.000
Gerapporteerd resultaat 2023	-€ 596.000	
Solvabiliteitspercentage	44,1%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	16,4%	

Twence B.V.

Primair is Twence de verwerker van onze afvalstoffen, waaronder gft en huishoudelijk restafval. Per 1-7-2022 zijn nieuwe langjarige leverings- en prijsafspraken met gemeenten overeengekomen en doorgevoerd. Hierdoor kunnen we de afvaltarieven voor inwoners zo stabiel mogelijk houden. Twence profileert zich als producent van waardevolle grondstoffen en energie uit afval en biomassa. Daarmee worden grondstofkringlopen gesloten; alle afval is in die optiek grondstof voor andere producenten, zonder dat er restafval over blijft.

Afvalverbranding staat ter discussie vanwege de forse uitstoot aan CO2 en andere broeikasgassen zoals stikstof. Afvalverbrandingsinstallaties zullen er echter nog jaren moeten zijn, omdat we ondanks afvalscheiding nog veel restafval produceren. De vrijkomende warmte wordt benut. Inwoners en bedrijven in Enschede en Hengelo gebruiken deze warmte om gebouwen te verwarmen. In 2023 is de nieuwe grootschalige CO2 afvanginstallatie gereed gekomen, die 1/3^e deel van de totale fossiele uitstoot van Twence gaat afvangen.

Uit contacten met afvalinzamelaars Circulus en Rova kunnen mogelijk nieuwe aandeelhouderschappen ontstaan. Ook de intensieve samenwerking met Duitse gemeenten kan leiden tot nieuwe aandeelhouders. De eerste inzet is om de communale samenwerking met Münster om te zetten in een aandeelhoudersrelatie. Door import beperkende regels van de Nederlandse overheid is het doorzetten van de samenwerking vertraagd.

Nieuw aandeelhouderschap wordt vooral belangrijk als aandeelhouders die willen vertrekken (Almelo, Oldenzaal en Twenterand) er in slagen om hun aandelen te verkopen aan blijvende aandeelhouders. AVR (concurrent) procedeert tegen Twence en de gemeenten om hen tot openbaar aanbesteden te dwingen. De rechtbank Overijssel heeft alle vorderingen van AVR afgewezen. Momenteel loopt de beroepszaak bij het Hof. Dit proces kan nog jaren lopen.

Twence zet in op het versterken van het publieke karakter van het bedrijf. Het Regionaal Warmtenet Twente is een project waarmee Twence verder invulling geeft aan haar taak van duurzaamheidsbevorderaar.

Er speelt veel bij Twence, maar de meest kritische ontwikkelingen worden goed aangepakt. De objectieve risicoscore is nog steeds erg goed.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Regionale afvalverwerker, energieleverancier en duurzaamheidsbevorderaar	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.797.675	
Eigen vermogen	€ 175.964.000	€ 169.261.000
Vreemd vermogen	€ 163.228.000	€ 162.475.000
Gerapporteerd resultaat 2023	€ 9.497.000	
Solvabiliteitspercentage	51,0%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,4%	

Enexis N.V.

Enexis is onze regionale distributeur van energie. Ze is een grote speler in de energietransitie. Enexis moet zich tot

het uiterste inspannen om het netwerk zo snel uit te breiden, dat overal de door nieuwe lokale energieopwekkers geproduceerde stroom naar de eindgebruikers kan worden getransporteerd. Bijna de helft van de totale RES-opgave valt binnen het verzorgingsgebied van Enexis, dat hiermee een gigantische investeringsopgave heeft. Het vinden van personeel is een bottleneck, die de opgave nog uitdagender maakt. Met ons bescheiden aandeel in Enexis kunnen we zeer beperkt invloed hebben op de koers van het bedrijf. Als gevolg van de extra investeringen in de energietransitie, de doorberekening van de hogere Tennet-tarieven en de wettelijke belemmering om de extra investeringen direct in de tarieven te verwerken, zal de winst de komende jaren onder druk komen te staan. De verwachting is dat dit tijdelijk is. Enexis heeft toename van eigen vermogen nodig om in deze financieringsgolf op lange termijn aan de betalingsverplichtingen te kunnen blijven voldoen. Wij dragen daar in eerste instantie niet aan bij. Meerdere gemeenten doen dit niet. Om financiering te borgen heeft Essent het Rijk gevraagd om mee te denken en te overwegen om eigen vermogen te verschaffen. Hier is positief op gereageerd. De verwachting is dat Enexis het Rijk niet nodig heeft voor 2030.

De risicoscore is goed. Omdat Enexis maar 1x een AvA houdt en 2x per jaar rapporteert scoort ze minder op het onderdeel governance. We hoeven geen zorgen te hebben over onze deelname in dit stabiele bedrijf.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Ontwikkeling en beheer regionale distributienetwerk energie	
Beleidsrealisatie in programma	7,9	
Financieel belang Hengelo	€ 410.105	
Eigen vermogen	€ 5.441.000.000	€ 5.320.000.000
Vreemd vermogen	€ 4.907.000.000	€ 5.140.000.000
Gerapporteerd resultaat 2023	€ 72.000.000	
Solvabiliteitspercentage	50,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	0,07%	

Warmtebedrijven

De warmtebedrijven zijn ontstaan na een overname van het gemeentelijke warmtebedrijf. Na de overname heeft de rol van de gemeente zich beperkt tot een 5% aandeel in het transportbedrijf Warmtenetwerk Hengelo B.V. en het leveringsbedrijf Warmtebedrijf Hengelo BV. Met de aanleg van het hoofdtransportnet en het benutten van de restwarmte van Nobian hebben we een zeer duurzaam warmtedistributiesysteem ontwikkeld. Dit draagt bij aan de duurzaamheidsopgave van de gemeente Hengelo. Voor het slagen van zowel het transportbedrijf als het warmteleveringsbedrijf is het van belang dat het aantal aansluitingen wordt verhoogd. Voor de duurzaamheid van de geleverde warmte is de continuïteit van de levering van de restwarmte van Nobian van groot belang. Hoge energieprijzen hebben ertoe geleid, dat Nobian het productieproces heeft aangepast, waardoor stagnatie in de levering van warmte aan ons netwerk plaatsvond. Ook Nobian heeft duurzaamheidsopgaven en het bedrijf verkent de mogelijkheid van elektrificatie en het benutten van de beschikbare restwarmte. Warmtebedrijf Hengelo verkent de mogelijkheden om een alternatieve warmtebron te benutten. Daarnaast heeft Twence plannen om een hoog temperatuur regionaal warmtenet te ontwikkelen. De warmtenetwerken kunnen naast elkaar blijven bestaan. In een samenwerkingsovereenkomst met Warmtenetwerk Hengelo, Warmtebedrijf Hengelo en gemeente Hengelo zijn er concessiegebieden afgesproken. Voor de overige wijken waar een warmtenet het alternatief is voor aardgas, zal via een kavelaanwijzing door de gemeente een warmtebedrijf worden geselecteerd, zodra de Wet collectieve warmtevoorziening (WCW) in werking treedt. In het Warmteprogramma is hiervoor de afweging gemaakt.

Warmtebedrijf Hengelo BV

Warmtebedrijf Hengelo BV treedt op als energieleverancier aan de eindgebruikers.

Ennatuurlijk is 95% aandeelhouder. Hengelo bezit 5% van de aandelen. De gemeente heeft naast het aandeelhouderschap nog een belang, doordat zij een achtergestelde lening van € 1 miljoen heeft verstrekt. De voorwaarden voor aflossing van deze lening vereisen een ruime winstgevendheid van het bedrijf. Dat we die mate van winstgevendheid gaan bereiken is onwaarschijnlijk. Vanwege het karakter van de lening is er een voorziening gevormd. Inmiddels zijn de contouren van de WCW (Wet Collectieve Warmtevoorziening) bekend geworden. Belangrijk onderdeel daarin is de publieke marktordening, waardoor warmtenetten in de toekomst voor meer dan 50% in publieke handen moeten zijn. Voor private partijen is er een overgangsregeling opgenomen in de WCW. Ennatuurlijk zal haar strategie en bedrijfsvoering hierop moeten aanpassen.

In de risico-inventarisatie laat het jaar 2024 een iets lagere score zien dan in 2023. Dat komt onder andere door een wat grotere afwijking tussen het werkelijke resultaat het budget in 2023. Het warmtebedrijf wordt door ons op dezelfde wijze getoetst dan de grotere verbonden partijen. Logischerwijze is een kleine organisatie meer op de kerntaak gericht en minder op de bijkomende aspecten als bijvoorbeeld governance, frequente rapportage en vergelijking in de branche. Ze heeft één directeur in plaats van een directie met meervoudige expertises. Ontbrekende kwaliteitsaspecten buiten de kerntaak worden overigens wel gecompenseerd door de controle vanuit moederbedrijf Ennatuurlijk. Veel soorten kosten zijn nauwelijks beïnvloedbaar. Er worden weer zwarte cijfers geschreven, maar nog niet op het verlangde niveau.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Leverancier warmte warmtenetwerk Hengelo	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.229.678	
Eigen vermogen	€ 4.137.000	€ 4.513.000
Vreemd vermogen	€ 9.681.000	€ 9.728.000
Gerapporteerd resultaat 2023	€ 376.000	
Solvabiliteitspercentage	31,7%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	5,0%	

Warmtenetwerk Hengelo BV

Warmtenetwerk Hengelo BV beheert het hoofdtransportnet van de uitkoppeling bij Nobian tot de DEC's in de wijken. Firan, een publiek bedrijf, is 95% aandeelhouder en gemeente Hengelo 5%.

De gemeente heeft naast het aandeelhouderschap een belang doordat ze een achtergestelde lening van € 1 miljoen heeft verstrekt.

Warmtenetwerk is qua omzet afhankelijk van de levering van warmte en klantenwerving door Warmtebedrijf. Door het tot heden -ten opzichte van de eerste businesscase - achterblijvende aantal nieuwe klanten is de exploitatie nog niet dekkend. Omzettoename bij Warmtebedrijf leidt in principe automatisch tot omzettoename bij Warmtenetwerk. Bij voldoende warmteleverantie zal ook Warmtenetwerk winstgevend kunnen worden. Ook hier is de terugbetaling van de geldlening zeer onwaarschijnlijk, gezien de eisen aan toekomstige winstgevendheid. Hier is eveneens een voorziening voor toekomstig verlies van de hoofdsom opgenomen.

In 2024 is niet meegewerkt aan de risico-inventarisatie. Er is dus geen nieuwe score. Het financieel belang is toegenomen, doordat de rode cijfers resulteren in een verder dalend eigen vermogen (was al negatief). Ook voor Warmtenetwerk geldt, dat het een relatief kleine organisatie is, die logischerwijs minder goed scoort op aspecten als governance, control en brede deskundigheid in de directie, die eenhoofdig is.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2025	Bedrag 31-12-2025
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Beheerder primaire netwerk warmtenet Hengelo	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 2.600.201	
Eigen vermogen	-€ 1.645.000	-€ 1.577.000
Vreemd vermogen	€ 10.419.000	€ 9.916.000
Gerapporteerd resultaat 2023	€ 68.000	
Solvabiliteitspercentage	-18,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	5,0%	

In bijlage 8.5 is een overzicht opgenomen van de vertegenwoordiging namens onze gemeente bij de verbonden partijen.

In de paragraaf 6.5 Financiering is een overzicht van de deelnemingen opgenomen.

6.7 Bedrijfsvoering

6.7.1 Organisatie

Hengelo's werken: samen aan de slag met de Koers 2040

De ambtelijke organisatie van de gemeente Hengelo is continu in beweging. Afgelopen jaren is er verder gewerkt aan het daadwerkelijk invulling geven en implementeren van Hengelo's Werken.

Hengelo's Werken is hoe we binnen Hengelo samenwerken aan het bereiken van de koers 2040. De stad is constant in beweging en de wereld om ons heen verandert snel en dit betekent ook iets voor alle medewerkers van de gemeente Hengelo.

Om mee te kunnen blijven doen moeten we wendbaar zijn als medewerker én als organisatie. Dit vraagt een zelfbewuste houding en eigenaarschap van alle medewerkers. Om hier als organisatie aan te werken leggen we komend jaar extra focus op een viertal speerpunten:

- Leren en Ontwikkelen (wendbare, lerende medewerker)
- Digitale Transformatie (samenwerken en innoveren met IT)
- Opgavegericht werken (wendbaar en resultaatgericht)
- Dienstverlening (inwoner centraal)

Met het programma Hengelo's werken, werken we aan een wendbare en zelfbewuste organisatie die antwoord kan geven op grote, complexe vraagstukken. Een organisatie waarin medewerkers in hun kracht staan en weten wat hun bijdrage is aan deze opgaven en hierin persoonlijk leiderschap tonen en samenwerken om tot een zo goed mogelijke dienstverlening te komen voor Hengelose inwoners en ondernemers.

Leren en ontwikkelen

Met dit speerpunt werken we toe en ontwikkelen we ons naar een lerende organisatie waarin het leren en ontwikkelen stevig gepositioneerd is en al het leeraanbod gecentraliseerd is. In een lerende organisatie werken zelfbewuste en wendbare professionals die zich continu blijven ontwikkelen. Zij staan in verbinding met collega's en de buitenwereld en zoeken actief de samenwerking op. Onze medewerkers vormen onze organisatie en dragen bij aan de koers en onze ambities door constante scholing, ontwikkeling en eigen initiatief. Het management heeft hierin vooral een sturende, coachende en ondersteunende taak.

Opgavegericht werken

Om als organisatie in te kunnen spelen op de opgaven die op ons af komen, moeten we steeds meer samenwerken aan integrale opgaven waarbij we handelen naar koers 2040. Met dit speerpunt krijgen we zicht op dit speelveld en kunnen we dit vertalen naar wat er nodig is om deze doelen en resultaten te bereiken. Hierin komen de volgende onderwerpen aan bod:

1. In het dagelijkse werk dienen bewuste keuzes te worden gemaakt in opgaven die bijdragen aan de koers van de stad en onze eigen ambities: sturing op opgaven.
2. We willen opdrachtgever- en opdrachtnemerschap professionaliseren met duidelijkheid over rollen en de verantwoordelijkheden die hierbij horen: werken in opdrachten.
3. Afhankelijk van de opgave willen we ons op een passende manier organiseren (programmatisch, procesmatig, projectmatig of in de lijn).

Stand van zaken

In 2024 is de maatwerktraining 'regie op je werk' (voor alle medewerkers van de gemeente) afgerond. In 2025 wordt gezorgd dat de elementen uit deze basisleerlijn geborgd worden in de Hengelo Academie en in de onboarding. Verder is een beleidsadviseur leren & ontwikkelen aangetrokken die een opdracht heeft om verdere stappen te zetten in onze ontwikkeling naar een lerende organisatie.

In 2025 zal vanuit het speerpunt opgabegericht werken een eenduidige manier van projectmatig werken worden geïmplementeerd: PMC (projectmatig creëren). Met als doel beter, integraler en resultaatgerichter kunnen werken aan de doelen voor de stad.

Verder is er aandacht voor het optimaliseren van de bedrijfsvoeringsprocessen, waarbij de inzet van informatietechnologie kan leiden tot efficiënter werken en een verdere verbetering van de dienstverlening. Ook het professionaliseren van ons businesspartnerschap krijgt een vervolg in 2025. Tot slot blijven wij ook werken aan strategische thema's als arbeidsmarktcommunicatie, strategische personeelsplanning en het binden en boeien van medewerkers.

Bereiken?	Doen?
Een wendbare en zelfbewuste organisatie waar medewerkers in hun kracht staan.	Scherpe focus op de te bereiken resultaten vanuit de visie op Hengelo's werken. Continueren en borgen van leiderschapsontwikkeling. Verdiepen en verbreden aanbod medewerkers. Vanuit de visie op leren en ontwikkelen uitvoering geven aan het plan van aanpak. Verder vormgeven van acties en interventies om opdrachtgericht samenwerken verder te ontwikkelen en te professionaliseren in de organisatie (opgabegericht werken). In 2025 vindt de uitrol van projectmatig creëren plaats. Verdere aandacht voor optimaliseren van de bedrijfsvoeringsprocessen door in te zetten op het zijn van een businesspartner. Verdere aandacht voor strategische thema's als arbeidsmarktcommunicatie, binden en boeien van medewerkers en diversiteit en inclusie. Door het innoveren van werkprocessen onder meer met behulp van informatietechnologie kan efficiënter worden gewerkt en de dienstverlening verder worden verbeterd.

6.7.2 Personeel

Onze gemeente heeft grote ambities en daarnaast blijven we structureel inzetten op een stevige kwalitatieve basis die op orde moet zijn en blijven. Hiervoor is nodig dat we de goede mensen binnenhalen en behouden. Want medewerkers zijn essentieel voor de kwaliteit van de uitvoering, de cultuur van de organisatie en de verbinding van de onze organisatie met de samenleving.

Arbeidsmarkt

We zien nog steeds dat het lastig is om de goede mensen binnen te halen. Een goede invulling van vacatures, op verschillende beleidsterreinen en functieniveaus, is met enige regelmaat een uitdaging te noemen. We constateren hierbij dat de arbeidsmarkt volop in beweging is en datzelfde geldt voor onze eigen organisatie. Alle signalen wijzen er op dat deze situatie nog lange tijd gaat duren.

Komend jaar zullen we dan ook verder bouwen aan een samenhangend pakket van maatregelen om ervoor te zorgen dat onze gemeente zich blijft onderscheiden op de arbeidsmarkt met als doel dat vacatures snel en met kwaliteit worden ingevuld. In 2024 is het team recruitment uitgebreid en van hieruit wordt in 2025 dan ook volop verder ingezet op het versterken van onze positie op de arbeidsmarkt.

Binden en boeien

Er wordt in toenemende mate gevoeld dat het binden en boeien van medewerkers een belangrijk speerpunt is. Door het in beeld brengen van de zogenaamde medewerkersreis wordt duidelijk hoe medewerkers een en ander ervaren en op welke vlakken er nog aandacht nodig is.

Een medewerkersreis omvat de hele 'reis' die een medewerker maakt binnen onze organisatie. Deze reis begint feitelijk al vóór het eerste contact in een sollicitatieproces en eindigt op het moment dat de medewerker de organisatie verlaat. Gedurende deze reis ontstaan er contactmomenten met de medewerker. Al deze momenten die impact hebben op de medewerker vormen een soort routekaart. Door namelijk structureel in te spelen op de behoeftes van de medewerker en hierdoor dus werkgeluk te faciliteren, kunnen wij ons gaan onderscheiden als topwerkgever. Dit heeft een hogere productiviteit tot gevolg, minder verloop, minder verzuim en we zijn aantrekkelijk voor talenten.

Diversiteit en inclusie

Gemeente Hengelo wil een sociale werkgever zijn die haar maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt. Dit is dan ook de reden dat de werkgroep een aanpak heeft ontwikkeld wat moet zorgen voor een divers en inclusief werkklimaat. Een aanpak die in 2025 tot zichtbare resultaten moet gaan leiden binnen onze organisatie.

De projectgroep richt zich onder meer op het verbeteren van de man-vrouw vertegenwoordiging op leidinggevende posities, de wet banenafpraak en het beter aansluiten als organisatie bij de toenemende diversiteit in de samenleving. Het doel is een meer inclusieve werkgever te worden, waar iedereen zich welkom en gehoord voelt. Dit zal een positieve bijdrage leveren aan de kwaliteit van ons werk en aan onze positie op de arbeidsmarkt.

Bereiken?	Doen?
Modern en aantrekkelijk werkgeverschap	Investeren in modern en aantrekkelijk werkgeverschap. Positioneren als sociale werkgever die haar maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt. Optimaal benutten van talenten en het stimuleren van persoonlijk leiderschap. Bewustwording van het belang van persoonlijk leiderschap in de organisatie vergroten en hiervoor activiteiten ontwikkelen. Blijven werken aan het terugdringen van ons ziekteverzuim. Dit doen we door blijvend aandacht te hebben voor preventie, vitaliteit en verzuimbegeleiding.
Leiderschapsontwikkeling/MD traject	Zorgdragen voor een prettig werkklimaat waarin medewerkers werken met plezier, met ruime ontwikkelmogelijkheden en aandacht voor talentontwikkeling. Organiseren van activiteiten met betrekking tot leiderschapsontwikkeling en instrumenten ontwikkelen ter ondersteuning van leidinggevend.
Een verlaging van het ziekteverzuim	Blijven werken aan het terugdringen van ons ziekteverzuim. Dit doen we door blijvend aandacht te hebben voor preventie, vitaliteit en verzuimbegeleiding.

6.7.3 Arbeidsvoorwaarden

In de cao-gemeenten 2024-2025 is bepaald dat er in 2025 wijzigingen komen inzake de bovenwettelijke vakantie-uren.

Bovenwettelijke vakantie-uren

Per 01 januari 2025 krijgen werknemers met een voltijd dienstverband 7,2 uur bovenwettelijk verlof erbij. Hiermee komt in 2025 het totaal aan bovenwettelijke vakantie-uren voor werknemers met een voltijddienstverband op 57,6 uur (in 2024 was dit 50,4 uur).

Medewerkers die geboren zijn vóór 1 januari 1963 en op 1 januari 2025 recht hadden op meer dan 57,6 bovenwettelijke vakantie-uren houden hun recht op hun saldo bovenwettelijke vakantie-uren tot einde dienstverband (ook als dit saldo meer dan 57,6 uur bedraagt). Medewerkers die geboren zijn op of na 1 januari 1963 en op 1 januari 2025 recht hadden op meer dan 57,6 bovenwettelijke vakantie-uren, bouwen het recht op bovenwettelijke vakantie-uren met ingang van 1 januari 2025 jaarlijks met 7,2 uur af, tot het recht 57,6 uur bedraagt.

Nieuwe Cao gemeenten

De huidige Cao gemeenten 2024-2025 loopt tot en met 31 maart 2025. Voor de nieuwe CAO onderhandelingen zullen naar verwachting de afschaffing van de na-wettelijke uitkering, inclusiviteit, verlof en duurzame mobiliteit onderwerpen van onderhandeling zijn.

6.7.4 HR processen

HR processen

Eén van de speerpunten binnen team HRM is het continu verbeteren en optimaliseren van onze HR processen.

In 2025 wordt er dan ook verder gewerkt aan de ontwikkelagenda e-HRM, waarmee e-HRM zodanig aangepast en uitgebreid wordt dat managers en medewerkers sneller, slimmer en doelmatiger kunnen werken met de digitale processen van team HRM. Het vertrekpunt voor de verdere doorontwikkeling is dat de HR processen vanuit de verschillende perspectieven worden gezien: vanuit de leidinggevende, de medewerker en de HR adviseur.

6.7.5 Informatie en IT

Om de ambities van de gemeente Hengelo waar te maken is de inzet van Informatie & IT (I&IT) een onmisbare schakel. IT, informatisering en digitalisering geven mogelijkheden om aansluiting met de veranderende samenleving te behouden en te verbeteren en maken nieuwe vormen van samenwerking en besluitvorming mogelijk met als doel om toegevoegde waarde voor onze inwoners te realiseren.

Bereiken?	Doen?
Continue verbeteren dienstverlening	Eind 2024 wordt een nieuw zaaksysteem aangeschaft wat we in 2025 gaan implementeren. Onze uitgangspunten voor dienstverlening zijn meegenomen bij de selectie van de nieuwe applicatie. Het nieuwe zaaksysteem geeft ons de mogelijkheid om onze dienstverlening richting inwoners te verbeteren. Daarnaast implementeren we in 2025 voor inwoners een nieuw portaal (Persoonlijke Internet Pagina) waarin inwoners op een makkelijkere manier kunnen communiceren met de gemeente en waarbij ze kunnen zien wat de status is van hun aanvragen. Op dit moment hebben we nog meerdere portalen waardoor de informatievoorziening richting onze inwoners versnipperd is. De komende jaren werken we aan de realisatie van één toegang tot onze digitale dienstverlening. In 2024 is de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer ingegaan. Hiermee krijgen inwoners het recht om producten via een digitaal kanaal aan te vragen. We gebruiken 2025 en verder om te zorgen dat onze inwoners nog meer producten via een digitaal kanaal kunnen aanvragen. Tenslotte stellen we onze digitale dienstverlening de komende jaren steeds meer open voor alle Europese inwoners.
Efficiëntere bedrijfsvoering	In 2024 hebben we grote stappen gezet in het tijd- en plaatsonafhankelijk werken en in digitale samenwerking. De komende jaren gaan we op digitale samenwerking verdere stappen maken. Vooral voor de interne organisatie, maar logischerwijze resulteert dit ook in een betere digitale samenwerking met onze ketenpartners en de digitale communicatiemogelijkheden met onze inwoners. De herijkte informatievisie wordt aan het einde van 2024 vastgesteld. Dit is voor Informatie en IT de komende jaren het strategisch vertrekpunt aan de hand van de hoofdsporen "Informatieuitwisseling", "Data gedreven werken", "Digitale veiligheid", "Informatie op maat" en "Digitale Transformatie". Op basis hiervan worden belangrijke thema's zoals Artificial Intelligence (AI) en robotisering verder gekaderd, zodat we beter in staat zijn deze nieuwe technologieën te gebruiken ter verbetering van onze dienstverlening. In 2025 werken we de OT/IoT¹ strategie uit. Hierdoor zijn we beter in staat om controle te houden over bijvoorbeeld het gebruik van sensoren en het uitwisselen van data hierbij, zodat we invulling kunnen blijven geven aan het veilig, betrouwbaar, effectief en efficiënt werken.
Werken onder Architectuur	De komende beleidsperiode gaan we "Werken onder Architectuur" vorm geven. Het werken onder architectuur stelt ons in staat om beter en sneller te anticiperen op de in een hoog tempo veranderende technologische mogelijkheden en vragen en verwachtingen van onze inwoners. We willen dus meer wendbaar worden. Dat doen we onder andere door de (digitale) dienstverlening, werkprocessen en onderliggende technologieën vast te leggen, te structureren en te standaardiseren. Dit moet leiden tot een voorspelbare en gestructureerde werkwijze, heldere informatiehuishouding en harmonisatie van IT middelen.
Digitaliseren fysieke archieven	Het doel van het digitaliseren van onze fysieke archieven is het verbeteren van de ontsluiting van die archieven voor intern en extern gebruik. Het afgelopen jaar is de grootte van de digitaliseringsopgave in kaart gebracht, zowel in aantallen te digitaliseren documenten, maar ook benodigde opschoning, technische vereisten voor ontsluiting na digitalisering en materiële verzorging van documenten die na digitalisering fysiek bewaard moeten blijven.

	Nadat in het laatste kwartaal van 2024 de aanbesteding naar een partner voor het uitvoeren van de opgave afgerond wordt, zal 2025 in het teken staan van het creëren van een efficiënte werkwijze voor de implementatie waarmee in de komende jaren vele miljoenen documenten binnen de kaders van wet- en regelgeving gedigitaliseerd en ontsloten worden.
Data gedreven werken	In 2023 is er, om een volgende stap te kunnen maken met het datagedreven werken in onze organisatie, een datastrategie opgesteld en vastgesteld. Het doel van deze strategie is om waarde te creëren met data voor de stad en de organisatie. In 2024 is gestart met de uitvoering hiervan in een programma waarbij de focus ligt op het verbeteren van de databedrevenheid van onze medewerkers en het beter gebruiken van data in (bestaande) processen. Cruciaal hierbij is een verantwoorde werkwijze. Daarom zijn privacy, ethiek en informatiebeveiliging ook speerpunten in het programma voor 2025. In de komende jaren (2025-2028) zal daarnaast vorm worden gegeven aan de uitvoering van de andere onderdelen vanuit de strategie: het professionaliseren van de organisatie en het optimaliseren van het technisch fundament.
Aansluiten bij landelijke ontwikkelingen	Onze samenleving verandert in een hoog tempo. Dat geldt zeker voor IT- ontwikkelingen. Om alle ontwikkelingen te kunnen implementeren dient onze informatievoorziening flexibel ingericht te zijn en gebruik te maken van standaarden.
Wetgeving	Komende jaren zetten we dan ook actief in op het gebruik van landelijke standaarden (zoals met werken onder architectuur) en uitgangspunten (zoals Common Ground). Dit geeft ons de flexibiliteit om snel te kunnen reageren op ontwikkelingen en aanpassingen in de dienstverlening. Met het in 2025 te implementeren nieuwe zaakstelsel brengen we een aantal belangrijke functionaliteiten gebaseerd op Common Ground actief in de praktijk. De Europese commissie heeft, als onderdeel van de Digital Decade, een aantal wetten gemaakt. Hiermee wordt de digitale toekomst van Europa vormgegeven. Sommige van deze wetten worden vertaald naar Nederlandse wetgeving en daarnaast komt er ook wetgeving rechtstreeks vanuit Den Haag op ons af. Al deze wetten hebben rechtstreeks impact op onze informatievoorziening en hebben veelal als doel een bijdrage te leveren aan verbeterde dienstverlening of bescherming te bieden voor onze inwoners. Wij zetten in op het tijdig voldoen aan de wet- en regelgeving en het meebewegen van onze informatievoorziening met de veranderende wetgeving. Een aantal wetten waar we voor wat betreft de implementatie in 2024 mee gestart zijn en in 2025 mee verder gaan of waar we de komende jaren mee starten zijn: ▪ Single Digital Gateway (SDG) ▪ Wet Digitale Overheid (Wdo) ▪ Cyberbeveiligingswet (Cbw) ▪ AI Act ▪ Archiefwet ▪ Wet Open Overheid (Woo) ▪ Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (Wmebv)
Digitale Transformatie	In 2025 zorgen we ervoor dat de in 2024 uitgevoerde, innovatieve pilots (zie hiervoor ook paragraaf 5.2.9 Bestuur en Ondersteuning) bestendig worden en structureel onderdeel gaan uitmaken van de oplossingen die we bieden. Daarnaast starten we ook in 2025 weer nieuwe pilots. TNO/UT heeft een Joint Innovation Centre opgericht. Hierin wordt met partners samengewerkt aan innovatieve, datagedreven plannings-, ontwerp- en assetmanagementoplossingen. Ten slotte gaan we op de volgende thema's/onderwerpen in 2025 concrete activiteiten ontwikkelen: ▪ Digitale inclusie ▪ Digitaal luisteren (samen met de regio) ▪ Ontwikkelen leertraject digitaal innoveren en ontwikkelen ▪ Door ontwikkelen 3D-model Breemarsweg tot Virtual Reality omgeving ▪ Aantrekken werkstudenten en afstudeerders ▪ Doorontwikkeling van nieuwe vormen voor hybride samenwerken
Samenwerken: samenwerking in Twente verstevigen en uitbouwen	Alleen gaan we sneller, samen komen we verder. In de gedachte van kennisdeling en –exploitatie werkt de gemeente Hengelo op regionaal vlak op verschillende terreinen samen. In het IT-Platform Twente vervult de gemeente Hengelo een actieve rol op het vlak van informatiebeveiliging, informatievoorziening en IT-infrastructuur en als aanjager van regionale kennisopbouw en samenwerking. Hengelo ondersteunt in IT-voorzieningen van, en het leveren van IT-diensten aan, de gemeente Oldenzaal, gemeente Haaksbergen en de SWB Midden-Twente. Dit continueren en professionaliseren we in 2025 verder. We zetten ook stappen richting het ondersteunen van en samenwerking op informatiemanagement met andere gemeenten en gebruiken 2025 om hier door middel van pilots ervaring in op te doen.

1 OT staat voor Operational Technology, IoT staat voor Internet of Things

6.7.6 Informatiebeveiliging en privacy

In een digitale wereld zijn informatiebeveiliging en privacy zeer belangrijke onderwerpen. De digitale dreiging voor Nederland en haar inwoners is onverminderd groot en verandert voortdurend. Zowel op landelijk en regionaal niveau wordt dit onderkend. Ook binnen de gemeente Hengelo wordt ervoor gezorgd dat bij de dagelijkse werkzaamheden beveiliging en privacy een prominente plek innemen door onder andere "security-by-design" en "privacy-by-design" als standaard te hanteren en volgen we de ontwikkelingen van de wet- en regelgeving om daar tijdig op te kunnen anticiperen.

Bereiken?	Doen?
Uitvoeren jaarlijkse AVG-compliance toets	In 2020 is het volwassenheidsniveau op gebied van privacy binnen de gemeente gemeten aan de hand van het VNG AVG-borgingsproduct. In 2025 wordt deze meting opnieuw uitgevoerd om te bepalen of de gemeente op koers ligt om de vastgestelde ambitie te behalen en stellen we eventueel noodzakelijke maatregelen op.
Toezicht door de Functionaris Gegevensbescherming	De Functionaris Gegevensbescherming (FG) zal toezicht houden op de interne naleving van de regelgeving op het gebied van gegevensbescherming en zal daarvan jaarlijks verslag doen aan de verwerkingsverantwoordelijke, het college van B en W. Ook in de periode 2025-2028 zal de FG in de uitoefening van zijn taken onafhankelijk zijn en geen instructies ontvangen. De reguliere toezichthoudende activiteiten zullen zich m.n. richten op het verwerkingenregister, DPIA's en de behandeling van datalekken. De FG zal jaarlijks een toezichtplan opstellen, waarin ook per jaar een bijzondere focus voor het toezicht kan worden vermeld.
Middelen informatiebeveiliging	De focus op sterke beveiligingsmaatregelen zal in 2025 onverminderd groot zijn. Naast de investeringen in hardware- en softwarematige oplossingen, is het continu investeren in (externe) kennis onontbeerlijk. In 2025 zetten we actief in om kennis in relatie tot de operationele en specialistische werkzaamheden rondom informatiebeveiliging in onze eigen organisatie te borgen.
Monitoring en Respons (<i>Verzamelen, monitoren en analyseren van informatie i.r.t. informatiebeveiliging</i>)	In 2024 is de tijdelijke basisoplossing voor monitoring en respons in gebruik genomen en wordt gewerkt aan continue verbetering. Er is door Hengelo ingeschreven op de vernieuwde landelijke aanbesteding, in 2025 zal hier opvolging aan gegeven worden om te komen tot selectie van een duurzame oplossing, rekening houdende met bestaande producten en diensten.
Bewustwording en samenwerking informatiebeveiliging en privacy	In 2024 is het huidige bewustwordingsprogramma geëvalueerd. Uitkomsten van de evaluatie zijn gewogen en worden in het programma van 2025 meegenomen. Dit geldt zowel voor bewustwording onder huidige medewerkers als voor bewustwording bij de indiensttreding van nieuwe medewerkers. Ook zal er in 2025 specifiek aandacht worden besteed aan bewustzijn voor bestuurders in het kader van nieuwe wetgeving op gebied van informatiebeveiliging.
Uitvoeren van de jaarlijkse penetratie test	Jaarlijks laten wij door een gecertificeerde partner een penetratie test (pentest) uitvoeren door ethisch hackers, waarbij wij telkens de scope van de opdracht verleggen en aanscherpen. Een pentest is een toets op het kunnen binnendringen in het interne en externe (cloud) netwerk van de gemeente Hengelo. De aanbevelingen worden projectmatig opgepakt en doorgevoerd. In 2025 zal opnieuw een pentest worden uitgevoerd.
Verstevigen samenwerking Twentse gemeenten	Op het onderwerp informatiebeveiliging en privacy wordt intensief met de andere Twentse gemeenten opgetrokken. De vakinhoudelijk betrokken medewerkers (CISO's, FG's en PO's) zorgen voor periodieke overleggen en ondersteunen elkaar rondom vraagstukken en uit te voeren werkzaamheden. Informatiebeveiliging en privacy kan immers niet (meer) alleen op het niveau van een individuele gemeente opgepakt worden. In 2024 is een regionale themabijeenkomst informatiebeveiliging geweest met hoofden bedrijfsvoering en CISO's, daar zijn diverse onderwerpen geselecteerd voor nadere verkenning op samenwerking. Deze regionale samenwerking zal in 2025 worden gecontinueerd en waar mogelijk geïntensiveerd.
Verwerkingsregister	In 2025 wordt vervolg gegeven aan het inrichten van het systeem dat is geselecteerd om het verwerkingsregister van de gemeente in op te nemen. Ook zal in samenwerking met de leverancier worden onderzocht of andere compliancemaatregelen uit de AVG binnen dit systeem kunnen worden ingepast. Te denken valt aan een publieke versie van het verwerkingsregister in het kader van transparantie en de uitvoering van DPIA's.
Cyberbeveiligingswet (NIS2/Cbw)	In 2024 is de aangepaste en uitgebreide Europese richtlijn voor informatiebeveiliging gepubliceerd, de Network and Information Security directive (NIS2). De NIS2 wordt omgezet in nationale wetgeving, de Cyberbeveiligingswet (Cbw), en zal medio 2025 van kracht worden. Gemeenten worden aangemerkt als essentiële entiteiten en hebben te voldoen aan de Zorgplicht, Meldplicht en Toezicht. In 2024 zijn we gestart met de voorbereidingen en inrichting om te kunnen voldoen aan deze wetgeving, in 2025 zal dit geïntensiveerd worden.
Ontwikkelingen Sociaal Domein	In het sociaal domein wordt veel met gevoelige informatie gewerkt. Vanwege de ontwikkelingen, waaronder de uitvoering van het transformatieplan, is vanuit informatiebeveiliging en privacy actief betrokkenheid gezocht en gecreëerd. De informatiekundige vraagstukken met inbegrip van informatiebeveiliging en privacy zullen zich in 2025 niet onverminderd voordoen. Daarom wordt er in 2025 vervolg gegeven aan deze betrokkenheid en wordt gezorgd voor borging van aandacht voor deze thema's binnen de huidige en de toekomstige ontwikkelingen die zich zullen voordoen.

6.7.7 Inkopen van diensten, leveringen en werken

Jaarlijks wordt voor circa € 100 miljoen aan goederen, diensten en werken ingekocht, ongeveer een vierde van de gemeentelijke (exploitatie)begroting. De inkoopfunctie is daarmee een belangrijk sturingsinstrument om gemeentelijke maatschappelijke doelen te bereiken.

Het doorontwikkelen van de inkoopfunctie, zowel doel- als rechtmatigheid, is een doorlopend proces. In 2024 is gestart met een aantal verbetermaatregelen na het uitvoeren van een evaluatie van de inkooporganisatie en naar aanleiding van een forse onrechtmatigheid. Deze verbetermaatregelen moeten in 2025 verder worden verankerd in de decentrale inkooporganisatie. Concreet betekent dit dat er decentraal voldoende kwalitatieve capaciteit voor tactische inkoop beschikbaar is.

De inkoopadviseurs adviseren en ondersteunen de decentrale tactisch inkopers om vanuit een integraal perspectief een grote(re) toegevoegde waarde te leveren aan initiatieven en ontwikkelingen in de organisatie en stad. Bijvoorbeeld door het tijdig betrekken van ondernemers, partners en inwoners bij (de voorbereiding van) inkooptrajecten, het gebruik van innovatieve inkoopprocedures en door meer resultaatgericht inkopen op basis van gegevens uit onze spendanalyses.

Eind 2024 wordt een actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) opgeleverd. Door dit actieplan gaan we vanaf 2025 nog meer impact bereiken door middel van onze inkoop. Alle inkopers en opdrachtgevers in de organisatie krijgen met MVOI te maken. In het actieplan worden duurzaamheidsdoelstellingen uit het programma duurzaamheid gekoppeld aan concrete inkoopacties. MVOI is een belangrijk speerpunt in ons programma duurzaamheid, 'de gemeente als voorbeeld'.

De afgelopen jaren is het proces rondom contractmanagement steeds verder verbeterd. Voor het managen van IT contracten zijn twee contractmanagers aangenomen. In 2025 worden gestandaardiseerde werkwijzen opgesteld, zodat contractmanagement nog professioneler uitgevoerd wordt. Dit zorgt er tevens voor dat het nieuwe contractmanagementsysteem kan worden gebruikt om te meten, te rapporteren en om leveranciersprestaties te verbeteren.

Bereiken?	Doen?
Rechtmatig inkopen, gemeente Hengelo houdt zich aan de wettelijke kaders	Tactisch inkopers in de organisatie worden getraind in hun rol, ook wordt een gezamenlijke opleidingsbehoefte bepaald. Bij uitgaven boven € 30.000 (€ 100.000 bij werken) geven inkoopadviseurs een advies over de voorgestelde inkoopstrategie. Contractregistratie en contractmanagement worden gemonitord. De eerstelijns controle op inkoop wordt als effectief sturingsmechanisme ingezet om onrechtmatigheden te signaleren en voorkomen. Er worden controles uitgevoerd op ons eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid. Met name om de doelmatigheid van deze uitgaven te garanderen. Op basis van spendanalyses worden verbeteringen doorgevoerd.
Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen, inkoopkracht gemeente Hengelo gebruiken om leveranciers te laten bijdragen aan gemeentelijke doelen	We kopen sociaal in. Standaard wordt 5% SROI toegepast bij (minimaal) trajecten boven € 100.000. We kopen duurzaam in, hiervoor stellen we vanaf eind 2024 jaarlijks een actieplan MVOI op. Inkopen dragen bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen uit het coalitieakkoord en de Global Goals. Maatschappelijk verantwoord inkopen is de norm. We kopen in met lokale (en regionale) focus, en zo veel mogelijk bij het MKB. Inkopen dragen waar mogelijk bij aan de versterking van de lokale en regionale economie.
Een resultaatgerichte, effectieve en efficiënte inkoopfunctie	We kopen innovaties in en bevorderen innovaties door innovatieve inkoopprocedures toe te passen. Marktonthoeningen en marktconsultaties worden hiervoor steeds vaker ingezet. Verbetermaatregelen volgend uit uitgevoerde evaluaties worden geïmplementeerd en duurzaam bestendig. Rollen, taken en verantwoordelijkheden binnen inkooptrajecten worden eenvoudiger omschreven en daarmee duidelijker voor de organisatie. Er worden nieuwe contractmanagementwerkwijzen ontwikkeld. Medewerkers met een rol in contractmanagement worden hiervoor opgeleid. Spendgegevens en inkoop dashboards worden doorontwikkeld, resultaten worden meetbaar gemaakt en stuurinformatie wordt omgezet naar acties.

6.7.8 Huisvesting

In 2020 hebben we intrede genomen in het nieuwe stadhuis. Het doel is en blijft om 'het huis van de stad' te zijn en om een goed en veilig werkconcept te bieden aan de medewerkers, passend binnen de ontwikkelingen van de gemeentelijke organisatie.

Ook in 2024 heeft de werkgroep hybride werken actief ingestoken op het monitoren en waar nodig bijsturen van ons werkplekconcept. Zo is er een uitgebreide werkplekmeting uitgevoerd om inzicht te krijgen op het gebruik en bezetting van de werkplekken en de vergaderzalen. Daarnaast is er op basis van de uitkomsten van het gehouden medewerkersbetrokkenheidsonderzoek gekeken naar verdergaande optimalisatie van het werkplekconcept c.q. hybride werken. Dit zal ook in 2025 leiden tot een aantal fysieke aanpassingen, maar tevens tot meer aandacht voor de gedragscomponent inzake het gebruik van ons stadhuis.

Daarnaast blijft ook de verdere verduurzaming van ons gebouw continu op de agenda staan. Zo zijn er in voorgaande jaren al diverse aanpassingen doorgevoerd op enkele installaties, is er een warmtepomp geplaatst om op een duurzame, gasloze manier het stadhuis te verwarmen en zijn er extra laadpalen geïnstalleerd voor de verduurzaming van het wagenpark. Kortom, verduurzaming van ons stadhuis is een continu proces wat ook in 2025 en de jaren erna volop aandacht blijft houden.

Bereiken?	Doen?
Doorontwikkelen hybride werken.	Op regelmatige basis evaluatie van het werkconcept. Doen van voorstellen tot verbetering/aanvulling om locaties en ruimtes van de gemeente goed te benutten. Daarnaast meer aandacht besteden aan de gedragscomponent rond het (samen)werken in het stadhuis.
Efficiënter omgaan met energieverbruik	Continu proces. Verbruik continu monitoren en maatregelen treffen waar nodig.

6.7.9 Audit en Control

Grondslag Audit en Control

Op basis van de Financiële Verordening (art 212 van de Gemeentewet) en de controleverordening (art 213 van de Gemeentewet) geeft de raad opdracht aan het college van B en W om zorg te dragen voor de inrichting van een adequate beheersorganisatie. Het college is verantwoordelijk voor de rechtmatigheid, de verantwoording en controle van het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie. Dit resulteert in een efficiënte interne beheersorganisatie. In deze paragraaf worden de plannen en ontwikkelingen voor de komende jaren op het gebied van Audit en Control besproken.

Audit en control

In Hengelo maken we gebruik van het 3-lijnen model. Waarbij we verantwoordelijkheden en rollen met betrekking tot risico's en interne controle verdelen over drie verschillende 'lijnen'. De primaire verantwoordelijkheid voor de interne beheersing van processen ligt bij de eerste lijn. Zij zijn de belangrijkste beheersing voor de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van ons handelen in de uitvoering. Vanuit de tweede lijn worden (vakinhoudelijke) adviezen gegeven, kaders bewaakt en controles uitgevoerd ter ondersteuning aan de eerste lijn. De derde lijn beoordeelt dit samenspel en de uitkomsten van audits geven aan waar het goed gaat en adviseert over verbeteringen.

Bereiken	Doen
Versterken gezamenlijke beeld en uitvoering van interne beheersing in organisatie.	Door de komst van projectcontrol zien we een verbetering van het gesprek rondom risico's binnen de organisatie. Onze taak is om de diverse controle functies binnen de gemeente op elkaar af te stemmen en de visie op control verder te vertalen naar de interne beheersing van de organisatie.
Ondersteuning audit en control en samenhang door een nieuw systeem.	Door de aanschaf van een nieuw risicomanagement systeem geven we uitvoering aan de ambitie om de interne beheersing integraal (ook privacy en informatieveiligheid) op te pakken en verder te professionaliseren. De aanbesteding is succesvol doorlopen en de inrichting is in 2024 afgerond. In 2025 zal de focus liggen op het uitrollen in de organisatie en het versterken van de integraliteit.
Aanbestedingstraject accountant 2026	Het systeem is gericht op het ondersteunen van risicomanagement, het auditproces en de opvolging van aanbevelingen in de organisatie. Het proces van audit en control volgens het 3-lijnen model wordt daarin goed geborgd en de informatie is beter toegankelijk en op één plek te vinden voor de organisatie. Ons contract met de huidige accountant, PWC, loopt af. Vandaar dat we een nieuw aanbestedingstraject moeten starten om vanaf boekjaar 2026 een accountant te hebben die is belast met de controle op de jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

6.7.10 Rechtmatigheid

Ook over het jaar 2025 moet het college een rechtmatigheidsverantwoording afgeven. Dat doet zij over drie inhoudelijke elementen: het voorwaarden criterium, misbruik en oneigenlijk gebruik en begrotingsrechtmatigheid.

Dit sluit aan bij de huidige ontwikkelingen om verantwoordelijkheden neer te leggen waar ze thuishoren. Het college wordt hierdoor nog bewuster van haar taak om goed financieel beheer te waarborgen. Hierdoor krijgt de dialoog over rechtmatigheid tussen de raad en het college meer nadruk. De accountant controleert nog steeds de jaarverantwoording van het college op getrouwheid, wat garandeert dat het college een goed onderbouwde rechtmatigheidsverantwoording aflegt.

Bereiken	Doen
Kaders 2023 ten aanzien van de verantwoordingsgrens herzien ten behoeve van de verantwoording 2024 en verder	Vaststellen van normenkader en verantwoordingsnorm door raad. Dit bepaalt de reikwijdte en diepgang van de (interne) controles en verantwoording. Ook de kaders in de Financiële Verordening veranderen.
Samenwerking accountant ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording evalueren en doorontwikkelen	Omdat deze verandering ook voor de accountant een nieuwe ontwikkeling is, evalueren we de samenwerking en werkzaamheden over 2023. Waar nodig maken we nieuwe afspraken voor 2025.
Rechtmatigheidsverantwoording over 2025 door college opstellen.	Het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording door het college en de paragraaf bedrijfsvoering van de Jaarstukken 2025 met meer detail bevindingen.
Meer aandacht voor Frauderisico's en beheersing.	Meenemen van potentiële frauderisico's in de (interne) controle en rapporteren in de toelichting op rechtmatigheid. Het voorkomen van fraude en onrechtmatig handelen is binnen de organisatie een belangrijk aandachtspunt. Dit zal ook de komende jaren aandacht blijven houden. In de werkprocessen van de organisatie zijn tal van beheersmaatregelen genomen om het risico op fraude en onrechtmatig handelen zoveel mogelijk te reduceren. Daarnaast is aandacht voor de meer culturele en gedragskant van fraude en onrechtmatigheden. Voorbeelden hiervan zijn aan trainingen op het gebied van morele dilemma's en beleid om een veilig werkklimaat te waarborgen.

6.8 Subsidies

Wat willen we bereiken

De gemeente Hengelo verleent subsidies om bepaalde doelen te bereiken. De doelen zijn omschreven in de programma's van de Beleidsbegroting en in specifieke beleidsnota's. De subsidieverlening moet voldoen aan de regels van de Algemene wet bestuursrecht, de Algemene Subsidieverordening en, wanneer van toepassing, de subsidie uitvoeringsregelingen. De laatste twee worden door onszelf bepaald. Met een subsidie kunnen de kosten van een activiteit geheel of gedeeltelijk worden betaald.

Hoe gaan we dit doen?

Voor het jaar 2025 is de lokale regelgeving vastgelegd in de volgende documenten:

- Algemene Subsidieverordening
- Subsidie uitvoeringsregelingen 2025

Per afzonderlijke subsidie worden de voorwaarden waaronder de subsidie wordt verleend, de verplichtingen waaraan de subsidieontvanger moet voldoen en de wijze van betaling vastgelegd in een subsidiebesluit (beschikking). Waar mogelijk worden prestatieafspraken gemaakt.

We kennen jaarlijkse subsidies die per (boek) jaar of voor een bepaald aantal boekjaren aan een instelling voor een periode van maximaal 4 jaar wordt verstrekt, en eenmalige subsidies voor bijvoorbeeld projecten of activiteiten.

In de begroting is rekening gehouden met de jaarlijkse indexering, welke is vastgesteld in de Zomernota 2024-2028. De meeste subsidies worden jaarlijks geïndexeerd. Voor 2025 zijn de subsidies geïndexeerd met 3,77%. Onderstaand worden de subsidies vermeld waarvoor sprake is van een uitvoeringsregeling en subsidieplafond.

Uitvoerings-/subsidieregelingen	Subsidieplafonds 2025
Subtotaal cultuurhistorisch erfgoed	341.808
1. Monumentenzorg	35.758
2. Begraafplaats en gedenkmonumenten	2.895
3. Karakteristieke boerderijen en opstallen	3.472
4. Kunst uit de wederopbouw	4.630
5. Voorlichting en communicatie	5.787
6. Tuindorp t Lansink	11.574
7. Archeologie	17.361
8. Gevelverbetering binnenstad	93.550
9. (Industrieel) erfgoed Hart van Zuid	166.780
Subtotaal kunst en cultuur	9.750.465
10. Culturele Initiatieven	22.741
11. Podiumbudget	24.975
12. Stimuleringsbudget Beeldende Kunst en Vorming	56.415
15. Basissubsidie Amateurkunst	161.479
16. Culturele kernvoorzieningen - Bibliotheek Hengelo	2.982.888
16. Culturele kernvoorzieningen - Oyfo	2.242.594
16. Culturele kernvoorzieningen - Schouwburg Hengelo	2.560.375
16. Culturele kernvoorzieningen - Metropool Poppodia van Twente	1.024.550
17. Beeldende kunst - Ateliers '93	7.785
17. Beeldende kunst - HeArtpool	17.137
17. Beeldende kunst - MHHK	4.796
17. Beeldende kunst - SWWK	107.050
18. Presentatie beeldende kunst	106.875
19. Cultureel Erfgoed - Museum Hengelo	20.343
19. Cultureel Erfgoed - Historisch Archief Beckum	3.330
19. Cultureel Erfgoed - Historie Brandweer Hengelo	1.424
20. Lokale Omroep - 1Twente	230.708
21. Projectsubsidie broedplaatsen (talentopgave)	75.000
22. Prijsvraag cultuur 2024 (talentopgave)	50.000
23. Prijsvraag cultuur 2025 (talentopgave)	50.000
Subtotaal internationaal	5.189
24. Uitwisseling partnerstad Emsdetten	5.189
Subtotaal jeugd	133.929
25. Vrijwillig jeugdwerk - scouting	133.929
Subtotaal sport en bewegen	261.350
26. Sportkennismaking	19.707
27. Openbare ruimte inrichten en kleine evenementen	19.707
28. Deskundigheidsbevordering	20.754
29. Sporten met een beperking mogelijk maken	19.706
30. Duurzaamheid	19.706
31. Lokaal Sportakkoord	58.000
32. FBK Games	103.770
Subtotaal welzijn	2.736.342
33. Lhbt+ – incidentele projecten en initiatieven	36.320
34. Wijkwelzijnswerk	2.486.813
35. Bewonersparticipatie - Basissubsidie erkende bewonersorganisaties	64.326
35. Bewonersparticipatie - Organiseren van wijkbrede activiteiten door erkende bewonersorganisaties	86.283
35. Bewonersparticipatie - Buurtbonnen voor ongeorganiseerde bewoners(groepen)	62.601
Subtotaal zorg	1.090.966
36. Thuis in de buurt	27.461
37. Maatschappelijke opvang, begeleiding en bemoeizorg	1.063.505
Subtotaal onderwijs	2.000.000
38. Voorschool Hengelo	2.000.000
Totaal subsidie uitvoeringsregelingen met plafond	16.320.049

6.9 Wet open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden, als opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Onderdeel van de wet is het opnemen van een Openbaarheidsparagraaf Woo in de Beleidsbegroting en Jaarstukken, waarin we inzicht geven aan de wijze waarop we uitvoering aan de wet geven. Conform de Woo maken we informatie actief en passief openbaar. Gemeente Hengelo implementeert de Woo via een uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma heeft een roadmap opgeleverd waarin wordt afgetekend welke activiteiten de komende jaren te ondernemen zijn om o.a. de informatiehuishouding passend door te ontwikkelen. Dit heeft impact op bestuur, onze informatieprofessionals, informatiesystemen en informatievolume.

Een belangrijke verplichting vanuit de Woo is invulling te geven aan de 'contactpersoon'-functie (art. 4.7). Dit vervullen wij via de gemeentewebsite met een speciale Woo-pagina, de publieksbalie en het klantcontactcentrum. We geloven erin dat de route naar een Woo-verzoek gemakkelijk moet zijn en meerdere ingangen kent. Binnengekomen Woo-verzoeken worden daarna via de Woo-coördinator verder geleid naar het organisatie-onderdeel die het inhoudelijk opakt.

Nieuw in de Woo ten opzichte van de Wob is (de inspanningsverplichting) actief informatie openbaar te maken. Deze actief te openbaren informatie is onderverdeeld in 17 informatiecategorieën (voorheen 11, in 2024 is een nieuwe indeling toegepast). De eerste informatie categorieën dienen per 1-11-2024 actief openbaar gemaakt te worden. Gemeente Hengelo voldoet hier op dat moment aan. Het ligt in de lijn der verwachting dat krachtens een Koninklijk Besluit de overige informatie categorieën in, of vanaf medio, 2025 actief geopenbaard moeten worden. Wij liggen op schema om invulling te geven aan deze wettelijke verplichting. Vooruitlopend op de wettelijke verplichting, gaan we bijvoorbeeld in 2025 een publicatieplatform implementeren, waarop de documenten uit de verschillende informatiecategorieën te vinden zijn. Hierbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan het publiceren van de ingediende Woo-verzoeken en als gevolg daarvan ook de door ons verstrekte informatie, zodat alle inwoners kunnen beschikken over dezelfde informatie.

Landelijk geldt de Woo-index als zoekmachine. De Woo-index bevat alleen verwijzingen naar documentcollecties uit de informatiecategorieën zoals bedoeld in de Woo. Op 19 juni 2023 is de eerste versie van de Woo-index beschikbaar geworden. Van de informatiecategorieën die de gemeente actief openbaar maakt is dit in de Woo-index terug te vinden. Onderstaand in tabelvorm een samenvatting (peildatum: 24 juli 2024).

Informatiecategorie	Aantal gepubliceerd	Actief gepubliceerd	In Woo-index [1]
Wet- en regelgeving [2] ²	10.957	Ja	Ja
Organisatiegegevens [3] ³	1	Ja	Ja
Raadsstukken [4] ⁴	166	Ja	Ja
Bestuursstukken [5] ⁵	286	Besluitenlijsten	Ja
Woo-verzoeken [6] ⁶	0	Aan indiener	Nee

1 [1] Woo-index gemeente Hengelo: https://organisaties.overheid.nl/woo/35296/Gemeente_Hengelo

2 [2] Wet- en regelgeving wordt per april 2009 gepubliceerd. Bron: [3 \[3\] Register van Overheidsorganisaties: \[https://organisaties.overheid.nl/35296/Gemeente_Hengelo\]\(https://organisaties.overheid.nl/35296/Gemeente_Hengelo\)](https://zoek.officielebekendmakingen.nl/resultaten?q=(c.product-area==%22officielepublicaties%22)and((((w.organisatietype==%22gemeente%22)and(dt.creator==%22Hengelo%22))))and((((w.publicatienaam==%22Tractatenblad%22)or((w.publicatienaam==%22</p></div><div data-bbox=)

4 [4] Raadsstukken worden sinds medio 2014 gepubliceerd. Vervallen raadsvergadering zijn niet meegeteld. Bron: <https://www.hengelo.nl/Welkom-in-Hengelo/Beheer/Overige-pagina-s/IRIS/Vergaderagenda.html>

5 [5] Bestuurlijke besluitenlijsten worden sinds 2018 gepubliceerd. Bron: <https://www.hengelo.nl/Bestuur-en-Organisatie/College-B-en-W/Besluiten-van-het-college.html>

6 [6] Woo-verzoeken publiceren we op dit moment nog niet, dit hangt samen met de aanschaf en implementatie van een publicatieplatform. Besluiten en onderliggende stukken worden uiteraard toegestuurd aan de verzoeker.

Onderstaande tabel toont het aantal ontvangen en afgehandelde Woo-verzoeken vanaf 1 mei 2022. Voor de getallen in onderstaande tabel geldt peildatum 30-7-2024¹.

¹ T.a.v. de Beleidsbegroting 2024 - 2027 kijkt het aantal Woo-verzoeken over 2023 af. Dit komt omdat er door een persoon meerdere Woo-verzoeken ingediend zijn over hetzelfde onderwerp en gebundeld zijn in het besluit en de openbaar gemaakte stukken

Resultaat	2024	2023	2022
Afgewezen – informatieverzoek	1	2	3
Afgewezen – geen informatie beschikbaar	3	2	4
Afgewezen – informatie al openbaar	2	2	0
Afgewezen – overig	1	2	1
Gestaakt / ingetrokken	3	6	4
Afgehandeld	9	30	12
Lopend	5	1	0
Totaal	24	45	24

De beschikbaar gestelde Woo-middelen worden de komende jaren aangewend om onze openbaarmakingsverplichtingen vanuit de wet te kunnen realiseren en onze informatiehuishouding door te ontwikkelen.

- In 2025 gaan we een publicatieplatform implementeren. Hierop gaan wij de documenten uit de verschillende informatiecategorieën publiceren. De aanbesteding daarvan wordt in het vierde kwartaal van 2024 afgerond.
- In 2025 gaan we verder met het op orde brengen van de informatiehuishouding en de sturing daarop. Dit doen we door projecten te starten op het gebied van o.a. informatiebeheer, archivering en het vergroten van de vindbaarheid van gegevens bij specifieke zoekopdrachten. Een concreet voorbeeld is de implementatie in 2025 van een nieuwe zaaksysteem waarbij we specifieke eisen stellen aan de wijze waarop de informatie wordt opgeslagen (bv. vastleggen van metadata), zodat informatie vallend onder de Woo automatisch gepubliceerd kan worden.
- Voor het beter stroomlijnen en transparant maken van bestuurlijke informatie (onder andere collegestukken) zal in 2025 nieuwe software aangeschaft en geïmplementeerd worden, waardoor ook deze informatie automatisch gepubliceerd kan worden.
- We ronden in 2025 de inventarisatie van de interne processen af die ondersteunend en verantwoordelijk zijn voor documenten die vallen binnen de openbaarheidsverplichtingen, zodat deze ook aangesloten kunnen worden op het publicatieplatform.
- In 2025 blijven we intensief inzetten op interne training, bewustwording, communicatie en beschikbaar stellen van hulpmiddelen, zodat Woo-verzoeken snel en doeltreffend afgehandeld kunnen worden.



7

Financiële overzichten

7.1	Baten en lasten	194
7.2	Algemene dekkingsmiddelen	210

7.1 Baten en lasten

7.1.1 Totaal overzicht baten en lasten

Totaaloverzicht (bedragen × € 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	376.976	417.912	422.902	395.045	383.946	389.115
Onttrekkingen aan reserves	34.469	33.227	9.616	8.660	4.776	4.044
Baten	411.445	451.138	432.518	403.705	388.722	393.159
Lasten	-357.760	-408.052	-415.800	-399.848	-386.032	-389.922
Toevoegingen aan reserves	-46.415	-42.941	-16.407	-4.647	-4.300	-4.079
Lasten	-404.175	-450.993	-432.207	-404.495	-390.332	-394.001
Resultaat na bestemming	7.270	145	311	-790	-1.609	-843

7.1.2 Baten en lasten per programma

Baten en lasten per programma	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Resultaat voor bestemming						
Baten						
1 Veiligheid	73	82	84	84	84	84
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	1.268	1.118	1.134	1.134	1.134	1.134
3 Economie	3.538	23.503	11.877	3.546	4.413	4.301
4 Onderwijs	3.715	5.305	5.058	3.998	3.834	3.834
5 Sport, cultuur en recreatie	9.331	8.621	8.108	8.036	8.036	8.036
6 Sociaal domein	71.314	66.906	68.557	53.782	54.894	56.346
7 Volksgezondheid en milieu	26.318	27.991	28.912	28.988	28.278	28.110
8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	10.580	21.180	27.119	35.970	23.194	24.784
9 Bestuur en ondersteuning	250.838	263.205	272.054	259.507	260.079	262.486
Baten	376.976	417.912	422.902	395.045	383.946	389.115
Lasten						
1 Veiligheid	-9.595	-11.161	-11.438	-11.438	-11.377	-11.375
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-11.615	-12.284	-13.777	-13.635	-13.784	-14.350
3 Economie	-4.640	-23.630	-12.659	-3.719	-4.586	-4.424
4 Onderwijs	-11.439	-13.266	-13.678	-13.237	-13.677	-14.119
5 Sport, cultuur en recreatie	-31.330	-32.684	-34.206	-33.773	-33.645	-33.528
6 Sociaal domein	-182.304	-190.006	-195.902	-183.278	-182.859	-183.644
7 Volksgezondheid en milieu	-28.599	-30.678	-33.325	-32.157	-31.686	-31.558
8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	-15.482	-23.446	-27.859	-39.957	-27.195	-28.962
9 Bestuur en ondersteuning	-62.757	-70.898	-72.957	-68.655	-67.222	-67.962
Lasten	-357.760	-408.052	-415.800	-399.848	-386.032	-389.922
Resultaat voor bestemming	19.216	9.859	7.103	-4.804	-2.085	-808
Mutaties reserves						
Onttrekkingen aan reserves						
9 Bestuur en ondersteuning	34.469	33.227	9.616	8.660	4.776	4.044
Onttrekkingen aan reserves	34.469	33.227	9.616	8.660	4.776	4.044
Toevoegingen aan reserves						
9 Bestuur en ondersteuning	-46.415	-42.941	-16.407	-4.647	-4.300	-4.079
Toevoegingen aan reserves	-46.415	-42.941	-16.407	-4.647	-4.300	-4.079
Mutaties reserves	-11.946	-9.714	-6.791	4.014	476	-35
Resultaat na bestemming	7.270	145	311	-790	-1.609	-843

7.1.3 Incidentele baten en lasten

Taakveld 1	Omschrijving	B/L	2025	2026	2027	2028
			-	-	-	
			-	-	-	
	Totaal programma 1		-	-	-	-
2.1	Beheernota infrastructurele kapitaalgoedereb (25-NB-2.5)	L	-100			
2.1	Bereikbaarheid Hengelo Enschede(25-NB-2.1) - talentopgave	L	-75			
2.1	Verkeersregulatie centrum (25-NB-2.3) - talentopgave	L	-100			
2.5	Strategische advisering Mobiliteit (24-NB-2.6)	L	-141	-141		
	Totaal programma 2		-416	-141	-	-
3.1	Prijsvraag win je werkruimte (25-NB-3.5) - talentopgave	L	-20			
3.2	Investeringsgerichte aanpak Bedrijventerreinen (24-NB-3.1)	L	-50	-50	-50	
3.2	Bedrijventerrein Twentekanaal aardgasvrij (25-NB-3.1)	L	-170			
3.4	Citymarketing (25-NB-3.3) - talentopgave	L	-175			
3.4	Opstellen evenementenbeleid (25-NB-3.6) - talentopgave	L	-25			
3.4	Hengelo op de kaart (25-NB-3.4)	L	-200			
3.4	Gelden Ruimte voor Ondernemen (Motie M03 Zomernota 2024-2028)	L	-100			
	Totaal programma 3		-740	-50	-50	-
4.2	Personele inzet onderwijshuisvesting (23-FP-4.5)	L	-133	-133		
4.3	Inzet leerplicht (23-FP-4.1)	L	-144	-96	-	
	Totaal programma 4		-277	-229	-	-
5.3	Prijsvraag Talentopgave (25-NB-5.1) - talentopgave	L	-50			
5.3	Broedplaatsen (25-NB-5.2) - talentopgave	L	-75			
5.3	Tussenrapportage kunst en cultuur (24-FP-5.9)	L	-45	-45		
5.3	Herijking inkomsten Spuk Sport btw (24-FP-5.3)	B	234			
5.3	Herijking inkomsten Spuk Sport btw (24-FP-5.3)	L	-234			
5.3	Herdenking April-Mei staking Hengelo (25-NB-5.5)	L				-20
5.4	1Twente toekomstplan (24-NB-5.1)	L	-164	-183		
5.5	Stimuleringsregeling industrieel erfgoed Hart van Zuid (zaaknummer 3739770)	L	-120	-150	-110	-30
5.6	Wetgeving ihkv dienstverlening - Voortzetting juridisch spreekuur bibliotheek (24-FP-9.7)	L	-119			
5.7	Kinderboerderij Weusthag bedrijfsvoering (24-NB-5.5A)	L	-50	-40		
5.7	Groenadviseur - ecooloog (24-NB-5.7)	L	-128	-128		
5.7	Ecologisch Maaibeheer (22-NB-5.6b)	L	-29	-11	-11	
5.7	Soortenmanagementplan (25-NB-5.3)	L	-170			
	Totaal programma 5		-950	-557	-121	-50
6.1	SamenTwente (24-FP-6.8)	L	-91	-61		
6.1	Wijkgericht werken (25-NB-6.6)	L	-503	-509		
6.1	Motie Leefbare wijken (C01+M15 Zomernota 2025-2028)	L	-100	-100		
6.1	Brede spuk / GALA - versterken sociale basis (23-FP-7.1)	B	162	122		
6.1	Brede spuk / GALA - versterken sociale basis (23-FP-7.1)	L	-162	-122		
6.1	Beleidsnotitie "voorbij de regenboog"	B	20	20		
6.1	Beleidsnotitie "voorbij de regenboog"	L	-35	-35		
6.1	Investeren in sociale basis jongeren (25-NB-6.7)	L	-310	-310		
6.1	24-FP-6.3 Opvang ontheemden/COA	L	-9.560	-1.590	-1.590	-1.515
6.1	24-FP-6.3 Opvang onth. Rijksverg.	B	8.906			
6.1	24-FP-6.3 Opvang onth.spuk (poo)	B	94			
6.1	24-FP-6.3 Opvang onth.spuk (poo)	L	-94			
6.1	24-FP-6.3 inkomensoverd.COA	B	5.713			
6.1	24-FP-6.3 Opvang onth.Leefgeld (goo)	B	441			
6.1	24-FP-6.3 Opvang onth.Leefgeld (goo)	L	-441			
6.2	Samenwerking basisondersteuning (25-NB-6.2)	L	-115	-115		
6.2	Strategische adviescapaciteit (24-NB-6.7)	L	-517	-517		
6.3	Uitvoeringskosten Tozo (23-FP-6.6)	L	-747	-637	-656	-301

Taakveld 1	Omschrijving	B/L	2025	2026	2027	2028
6.3	Geldbalie (23-FP-6.11)	L	-91			
6.3	Vroegisgnalering schulden (23-FP-6.10)	L	-80			
6.3	Verhoging subsidieplafond Witgoedregeling	L	-67			
6.3	Verhoging subsidieplafond Witgoedregeling	B	67			
6.72d	Transformatiebudget (Iriszaak 3462621)	L	-242	-10		
Totaal programma 6			2.248	-3.864	-2.246	-1.816
7.1	Brede spuk / GALA - diverse onderdelen (23-FP-7.1)	B	290	61		
7.1	Brede spuk / GALA - diverse onderdelen (23-FP-7.1)	L	-290	-61		
7.4	Bodemsanering (ten laste van de reserve)	L	-45			
7.4	Bodemsanering Oude Ketelmakerij (ten laste van de reserve)	L	-1.280			
7.4	Middelen vanuit reserve t.b.v. bestedingsplan duurzaamheid 2023-2026	L	-312	-167		
7.4	Subsidiebijdrage Energie van Hengelo	L	-229			
7.4	Regeling doe het zelf	L	-250	-250		
7.4	Regeling doe het zelf	B	250	250		
7.4	Regeling Ontzorgfinanciering	L	-500			
7.4	Regeling Ontzorgfinanciering	B	500			
7.4	Regeling Zonnepanelen huurders	L	-273			
7.4	Regeling Zonnepanelen huurders	B	273			
7.4	Regeling regel het zelf	L	-500	-500		
7.4	Regeling regel het zelf	B	500	500		
7.4	Label C Plicht Kantoorpanden (25-NB-7.3)	L	-80			
Totaal programma 7			-1.946	-167	-	-
8.1	Goad Ett'n in en um Hengel (24-NB-8.3)	L	-13			
8.1	Personeel landelijk gebied (24-NB-8.5)	L	-254			
8.2	Bijdrage bodemsanering Oude Ketelmakerij adhv herz. grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	B	1.280			-
8.2	Stimulering grondverkoop adhv herz. grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	L	-50	-50	-50	-50
8.2	Personeelslasten grondzaken adhv herz. grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	L	-50	-50	-50	-50
8.2	Erfpachtresultaat BXL adhv herz 2024(iriszaak 3755425)	B	602			
8.2	Tussentijdse winstneming Hemmelhorst adhv herz. grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	B	52	114	122	70
8.2	Bijdrage vanuit project Beekstraat e.o. (iriszaak 3719512)	B		132	136	132
8.2	Uitbetaling voorz.derden complexen adhv herz. grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	L	-18.354			
8.2	Rentebetaling grondexploitatie De Veldkamp adhv herz. grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	L	-121			
8.2	Aanpassing voorziening Grex IEGG adhv herz. grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	L	-2.107	-855	-664	-622
8.2	Aanpassing voorziening derden complexen adhv herz. grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	L	18.115			
8.2	Afsluiten complexen met een positief resultaat adhv herz. grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	B	1.488			139
8.2	Tussentijdse winstneming Dalmeden adhv herz. grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	B	1.385	1.476	1.554	1.542
8.2	Tuseentijdse winstneming Walkatenplein adhv herz. Grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	B	2.854	267		
8.2	Afdracht aan reserve vastgoed voor pand Markant adhv herz. grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	L				-250
8.2	Erfpachtresultaat adhv herz. grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	B	890	890	890	890
8.2	Resultaat gronden in verhuur adhv herz. grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	B	85	85	85	85
8.2	Resultaat NIEGG-gronden adhv herz. grondexploitaties 2024 (iriszaak 3755425)	L	-50	-50	-50	-50
8.2	Community aanjager KMS locatie met stimuleringsbudget (25- NB-8.2) - talentopgave	L	-375			-
8.3	Spoorzone Hengelo Enschede (SHE) (24-NB-8.1)	L	-204	-204	-204	
8.3	Spoorzone talentopgave (25-NB-8.3)	L	-250			

Taakveld 1	Omschrijving	B/L	2025	2026	2027	2028
8.3	Omgevingswet andere invulling rollen (24-FP-8.3)	L	-100			
8.3	Invoering wet Kwaliteitsborging (23-FP-8.5)	L	-42	-42		
8.3	Bouwrijp maken Kloosterhof	L	-140			
8.3	Specifieke uitkering woningbouwimpuls tbv bouwrijp maken Kloosterhof	B	69			
8.3	Regionale Stedelijke Investerings Agenda (RSIA) - talentopgave	L	-120			
8.3	Doorontwikkeling VTH samenwerking Twente (24-FP-8.2)	L	-15	-15		
8.3	Kostendekkendheid onderzoek leges (25-NB-8.1)	L	-25			
8.3	Opkoopbescherming (23-NB-8.2)	L	-70			
Totaal programma 8			4.480	1.698	1.769	1.836
diversen	Personeelsbudget (= zonder mutaties Zomernota 2023-2027 en Zomernota 2024-2028)	L	-359	-114		
0.3	Tijdelijke inhuur vastgoedbedrijf	L	-40	-40	-40	-40
0.3	Verkoopresultaat pand Markant (iriszaak 3755425)	B				250
0.3	Kosten leegstaande panden (24-FP-9.14)	L	-210	-210	-210	-210
0.4	Aanjaagbudget talentopgave Regionale samenwerking (25-NB-9.2)	L	-50			
0.4	Viering 80 jaar bevrijding	L	-55			
0.4	Flankerend beleid energiearmoede - Vroegsignalering Schulden (zie ook 23-FP-6.10); meicirculaire 2023	L	-30			
0.4	JPFonds nog in te vullen (24-FP-6.11)	L	-87			
0.4	Projectleiding versterken sociale basis (24-FP-6.11)	L	-60			
0.4	Wetgeving in het kader van dienstverlening (24-FP-9.7)	L	-169	-77	-78	
0.4	Programma Digitale Transformatie (23-NB-9.1)	L	-83			
0.4	Digitalisering van fysieke archieven (23-NB-9.2)	L	-991			
0.4	Software actualisatie w.o. cloudtransitie 2023-2028 (23-FP-9.15)	L	-108			
0.4	Invoering WOO (23-NB-9.8)	L	-88	-88		
0.4	Digital Decade (24-FP-9.10)	L	-160			
0.4	Dienstverlening - basisscenario (24-NB-9.2)	L	-233	-233		
0.4	Bewonersparticipatie en kindinclusie - basisscenario (24-NB-9.3)	L	-115	-115		
0.4	Uitbreiding formatie en budget recruitment (24-NB-9.8)	L	-272	-272		
0.7	Gemeentefonds - Wet kwaliteitsborging bouw (t/m 2026)	B	42	42		-
0.7	Gemeentefonds - POK middelen (t/m 2027)	B	401	431	431	
0.7	Gemeentefonds - Impulsgelden Weerbaar Bestuur/Veilig wonen (t/m 2026)	B	7	7		
0.7	Gemeentefonds - Veilige steden (t/m 2026)	B	30	30		
0.7	Gemeentefonds - LHBTI-emancipatiebeleid (t/m 2026)	B	20	20		
0.8	Gemeentefonds - Resterende POK-middelen (24-FP-9.7)	B	93	97	96	
0.8	Onvoorzien incidenteel	L	-66	-66	-66	-66
0.8	Kleine opties incidenteel nieuw beleid (college)	L	-50	-50	-50	-50
0.8	Stagevergoeding verhogen en meer stage- en afstudeerplekken (25-NB-9.1 en amendement A01 Zomernota 2024-2028) - talentopgave	L	-120	-120		
0.10	Algemene reserve - Dekking transformatiebudget en ingroeipad transformatieplan (zaaknummer 3462621)	B	1.216	10		
0.10	Algemene reserve - Onttrekking aan reserve Zomernota 2023-2027 (zaaknummer: 3607751)	B		2.751	800	
0.10	Algemene reserve - Onttrekking aan reserve Zomernota 2024-2028 (zaaknummer: 3765407)	B		1.275		20
0.10	Algemene reserve - Motie M03 Zomernota 2024-2028: Gelden ruimte voor ondernemen	B	100			
0.10	Algemene reserve: Motie M15 Zomernota 2024-2028: Fonds voor leefbare wijken	B	100	100		
0.10	Algemene reserve: onttrekking t.b.v. reserve onderwijshuisvesting (23-FP-4.5)	B				400
0.10	Reserve aanjaagbudget talentopgave - Onttrekking aan reserve (zaaknummer 3765407)	B	1.635	120		-
0.10	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten - Toestroom asiel inburgering (zaaknummer: 3560987)	B	150	48		
0.10	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten - energiearmoede/vroegsignalering schulden (23-FP-6.10)	B	80	-		

Taakveld 1	Omschrijving	B/L	2025	2026	2027	2028
0.10	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten - projectleiding versterking sociale basis (24-FP-6.11)	B	60			
0.10	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten - onttrekking i.v.m. JPFonds (24-FP-6.11)	B	87			
0.10	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten - Wetgeving i.h.k.v. dienstverlening (24-FP-9.7)	B	209			
0.10	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten - Kostendekkendheid onderzoek leges (25-NB-8.1)	B	25	-		-
0.10	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten - Veilige steden (24-FP-9.3)	L	-30	-30		-
0.10	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten - Stimuleringsregeling industrieel erfgoed Hart van Zuid (zaaknummer 3739770)	L	-167			-
0.10	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten - Stimuleringsregeling industrieel erfgoed Hart van Zuid (zaaknummer 3739770)	B	120	150	110	30
0.10	Reserve bodemsanering - Onttrekking voor lasten bodemsanering	B	1.325			
0.10	Reserve duurzaamheid - Onttrekking conform bestedingsplan 2023-2026	B	312	167		
0.10	Reserve duurzaamheid - Subsidiebijdrage Energie van Hengelo	B	229			
0.10	Reserve duurzaamheid - Stroomopbrengsten zonneveld Boeldershoeke	L	-646	-282	-142	
0.10	Reserve vastgoedbedrijf - Tijdelijke inhuur vastgoedbedrijf (23-FP-9.19)	B	40	40	40	40
0.10	Reserve vastgoedbedrijf - Kosten leegstaande panden (24-FP-9.14)	B	210	210	210	210
0.10	Reserve vastgoedbedrijf - Verkoopresultaat pand Markant (iriszaak 3755425)	L				-250
0.10	Reserve Grex Algemeen - Bijdrage bodemsanering Oude Ketelmakerij (iriszaak 3755425)	L	-1.280			-
0.10	Reserve Grex Algemeen - Stimulering grondverkoop (iriszaak 3755425)	B	50	50	50	50
0.10	Reserve Grex Algemeen - Personeelslasten grondzaken(iriszaak 3755425)	B	50	50	50	50
0.10	Reserve Grex Algemeen - Bijdrage vanuit project Beekstraat eo (3719512)	L		-132	-136	-132
0.10	Reserve Grex Algemeen - Tussentijdse winstneming Hemmelhorst(iriszaak 3755425)	L	-52	-114	-122	-70
0.10	Reserve Grex Algemeen - Resultaat NIEGG-gronden (iriszaak 3755425)	B	50	50	50	50
0.10	Reserve Grex Algemeen - Uitbetaling voorz.derden complexen(iriszaak 3755425)	B	18.354			-
0.10	Reserve Grex Algemeen - Rentebetaling grondexploitatie De Veldkamp(iriszaak 3755425)	B	121			-
0.10	Reserve Grex Algemeen - Aanpassing voorziening Grex IEGG(iriszaak 3755425)	B	2.107	855	664	622
0.10	Reserve Grex Algemeen - Aanpassing voorziening derden complexen(iriszaak 3755425)	B	-18.115			
0.10	Reserve Grex Algemeen - Afsluiten complexen met een positief resultaat(iriszaak 3755425)	L	-1.488			-139
0.10	Reserve Grex Algemeen - Tussentijdse winstneming Dalmeden(iriszaak 3755425)	L	-1.385	-1.476	-1.554	-1.542
0.10	Reserve Grex Algemeen - Tussentijdse winstneming Walkatenplein (iriszaak 3755425)	L	-2.854	-267		
0.10	Reserve Grex Algemeen - Rentecompensatie (iriszaak 3755425)	L	-97			
0.10	Reserve Grex Algemeen - Erfpachtresultaat (iriszaak 3755425)	L	-890	-890	-890	-890
0.10	Reserve Grex Algemeen - Resultaat gronden in verhuur (iriszaak 3755425)	L	-85	-85	-85	-85
0.10	Reserve Grex Algemeen - Bijdrage verwijderen parkeerplaatsen Kloosterhof (iriszaak 3755425)	B	71			
0.10	Reserve Grex Algemeen - Afdracht aan reserve vastgoed voor pand Markant(iriszaak 3755425)	B				250
0.10	Reserve Grex Algemeen - Erfpachtresultaat BXL (iriszaak 3755425)	L	-602			-
0.10	Reserve Tozo - Onttrekking meerjarig 2024-2027 (23-FP-6.6)	B	747	637	656	301
0.10	Reserve onderwijshuisvesting - toevoeging (23-FP-4.5)	L	-1.200	-800	-800	-400
0.10	Reserve ondernemersfonds (24-NB-3.1)	B	50	50	50	

Taakveld 1	Omschrijving	B/L	2025	2026	2027	2028
0.10	Reserve vluchtelingen (24-FP-6.3 Opvang onth. Rijksverg.)	L	-5.059			
0.10	Reserve vluchtelingen (24-FP-6.3 Opvang onth. Rijksverg.)	B		1.590	1.590	1.515
Totaal programma 9			-9.205	3.319	624	-86
Totaal			-6.806	9	-24	-116

1 - = nadeel; bedragen * € 1.000

Hieronder volgt een toelichting op alle baten en lasten in de bovenstaande tabel. Indien het nieuw beleid betreft uit de Zomernota 2024-2028 dan ziet u achter het onderwerp staan (25-NB-..). Indien het een bijstelling van het financieel perspectief betreft dan ziet u achter het onderwerp (24-FP-..) staan. Voor uitgebreide informatie verwijzen wij naar de Zomernota 2024-2028.

Toelichting programma 1

Op dit programma zijn geen incidentele baten en lasten geraamd.

Toelichting programma 2

Beheernota Infrastructurele kapitaalgoederen (25-NB-2.5)

In de Kadernota 2021-2024 is een inventarisatie gemaakt en zijn de structurele kapitaallasten berekend van investeringen voor het groot onderhoud en vervanging van deze kapitaalgoederen (wegen, openbare verlichting, infrastructurele kunstwerken, openbaar groen en straatmeubilair, waaronder bewegwijzering). Door het opstellen en daarna vaststellen van een Beheerplan Infrastructurele Kapitaalgoederen (BIK) stelt de gemeenteraad het beleidsmatig en financieel kader voor het beheer en onderhoud vast. De kosten die hiermee gemoeid zijn bedragen in totaal € 100.000.

Bereikbaarheid Hengelo Enschede (25-NB-2.1)

In overeenstemming met het Mobiliteitsplan 2040 'Heel Hengelo In Beweging' gaan we de bereikbaarheid van de oostzijde van de stad verder onderzoeken, rekening houdend met de ambities en ontwikkelingen van de stad. Het doel van de integrale studie is om effectieve (verkeers)maatregelen in kaart te brengen die de verdere ontwikkeling van de stad ondersteunen. De kosten van deze studie bedragen € 75.000.

Verkeersregulatie centrum (25-NB-2.3)

In het Mobiliteitsplan 2040 is vastgesteld dat voor het gebied binnen de wijkring de leefbaarheid en verkeersveiligheid wordt verbeterd. In de uitvoeringsagenda van het Mobiliteitsplan 2040 is het opstellen van het verkeerscirculatieplan van het centrum opgenomen. Een eerste stap hierbij is om een studie uit te voeren die bovenstaande maatregelen onderzoekt en inventariseert wat de effecten zijn van de maatregelen. De kosten van deze studie bedragen € 100.000.

Strategische advisering Mobiliteit (24-NB-2.6)

Hengelo heeft een belangrijke opgave op het terrein van mobiliteit om de stad en de regio nu en in de toekomst bereikbaar te houden. Met het mobiliteitsplan 2040 hebben we een duidelijke richting gegeven. We moeten dit in de komende jaren samen met andere overheden waar gaan maken. Dat betekent dat we vol moeten inzetten op strategische inzet en lobby. Hiervoor is binnen de ambtelijke organisatie 1 fte beschikbaar gesteld voor de periode 2024-2026.

Toelichting programma 3

Prijsvraag win je werkruimte (25-NB-3.5)

In Hengelo realiseren we een aantrekkelijk woon-, werk- en leefmilieu voor de doelgroep talent. Start-ups en scale-ups spelen een cruciale rol in het aantrekken en behouden van talent. Bestaande en nieuwe start-ups en scale-ups lopen dikwijls tegen een knellende ruimte vraag aan, waardoor er letterlijk onvoldoende ruimte is om zich te ontplooiën. Daarom willen we een prijsvraag organiseren om één of enkele bruisende ondernemingen een jaar lang gratis te huisvesten in H2. Het gaat hierbij om jonge startende ondernemers met een onderneming die een

aanjaagfunctie vormt voor de talentopgave. De verwachte kosten zijn € 20.000 in 2025 en worden gedekt uit de reserve aanjaagbudget talentopgave.

Investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen (24-NB-3.1)

Binnen Hengelo zijn er bedrijventerreinen die verouderd zijn, leegstand kennen en in de levensfase van herstructurering zitten. Deze terreinen kunnen een negatief effect op het vestigingsklimaat hebben en broedplaatsen voor verval vormen. Er is derhalve alle reden om herstructurering ook daadwerkelijk aan te pakken. Er is vier jaar lang € 50.000 beschikbaar voor het vitaal sterk en duurzaam optimaliseren van bedrijventerreinen.

Bedrijventerrein Twentekanaal aardgasvrij (25-NB-3.1)

In 2023 is in het Warmteprogramma vastgesteld dat we voor het bedrijventerrein Twentekanaal als tweede wijk starten met het opstellen van een wijkuitvoeringsplan (WUP). Dit uitvoeringsplan legt de basis voor de reductie van een groot deel van de CO₂-uitstoot van Hengelo. Een aardgasvrij bedrijventerrein Twentekanaal (inclusief Nobian) bespaart 49% van het totale aardgasverbruik van Hengelo. Dit voorstel vormt daarom een belangrijke bijdrage aan de topprioriteit Energie en warmtevoorziening. Voor 2025 bedragen de totale lasten € 170.000 en worden gedekt vanuit de stelpost Duurzaamheid.

Citymarketing (25-NB-3.3)

In het kader van de talentopgave is het belangrijk dat we talenten laten zien wat we allemaal te bieden hebben in Hengelo en wat er te beleven is. Een goede (city)marketing is onmisbaar om de talenten en high-tech industrie te 'verleiden' om Hengelo te bezoeken. Citymarketing levert een waardevolle bijdrage aan het vertellen van het goede verhaal voor het aantrekken en behouden van talent. De kosten hiervoor in 2025 zijn € 175.000.

Opstellen evenementenbeleid (25-NB-3.6)

We moeten talenten laten zien wat we allemaal te bieden hebben in Hengelo en wat er te beleven is. Een goede (city)marketing en het juiste aanbod aan evenementen is daarvoor onmisbaar. We zijn er van overtuigd dat de juiste evenementen een enorme aantrekkingskracht kunnen hebben om doelgroepen naar de stad te trekken. Door het opstellen van een evenementenbeleid ontstaat een kader waarop organisatoren evenementen kunnen uitbouwen om zo maximaal ondersteunend te zijn bij de strategische opgaven. Voor het opstellen van het evenementenbeleid is in totaliteit € 50.000 nodig (2024 en 2025). Deze kosten worden gedekt uit de reserve aanjaagbudget talentopgave.

Hengelo op de kaart (25-NB-3.4)

We zijn een stad en regio met ambitie. We zijn volop in beweging en we bieden ruimte. Ruimte voor mensen die kansen zien en die de handen uit de mouwen willen steken. We willen Hengelo aantrekkelijk maken voor jong talent en ondernemers. Daarvoor moeten we onze stad positief op de kaart zetten. 'Hengelo op de kaart' levert een waardevolle bijdrage aan het als stad en regio meer zichtbaar worden als de plek voor het aantrekken en behouden van talent. We schatten in dat de kosten hiervoor in 2025 € 200.000 bedragen. Deze kosten worden gedekt uit de reserve aanjaagbudget talentopgave.

Gelden Ruimte voor Ondernemen (Motie M03 Zomernota 2024-2028)

Een belangrijk onderdeel van de talentopgave is om (nieuwe) ondernemers te binden aan de gemeente. Ook de komende jaren moet geïnvesteerd worden in het aantrekken van (nieuwe) ondernemers. Hierdoor worden meer banen gecreëerd. Er wordt een investeringsbudget van € 100.000 vrijgemaakt vanuit de algemene reserve.

Toelichting programma 4

Personele inzet onderwijshuisvesting (23-FP-4.5)

Voor het opstellen van en uitvoering geven aan het Integraal Huisvestingsplan (IHP) onderwijs zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld voor de inzet van personeel in de Zomernota 2023-2027.

Inzet Leerplicht (23-FP-4.1)

Het aantal verzuimmeldingen is fors toegenomen en kan niet meer worden afgehandeld binnen de huidige formatie. Hierdoor is een tijdelijke formatieuitbreiding voor de duur van 3 schooljaren noodzakelijk (2024 tot 2026).

Toelichting programma 5

Prijsvraag talentopgave (25-NB-5.1)

Voor 2025 is een budget beschikbaar gesteld voor het organiseren van een soort prijsvraag om de culturele instellingen te verleiden bruisende ideeën uit te werken die een aanjaagfunctie vormen voor de talentopgave.

Broedplaatsen (25-NB-5.2)

Voor 2025 willen we met een projectsubsidie voor creatieve broedplaatsen, jonge makers en creatieve ondernemers interesseren en binden aan de stad Hengelo. We willen met een projectsubsidie de broedplaatsen de mogelijkheid geven hun ruimtes op projectbasis aan te bieden voor nieuwe- en bestaande makers, voor publiek maar ook voor sociaal-maatschappelijke projecten.

Tussenrapportage Kunst- en Cultuurnota (24-FP-5.9)

De tussenrapportage Kunst- en Cultuurnota 2021-2024 is met 2 jaar verlengd. Verlenging van de looptijd van de huidige nota vraagt daarom ook verlenging van deze personeelsinzet (2025 en 2026).

Herijking spuk stimulering sport (24-FP-5.3)

Op basis van de aanvraag 2024 heeft de gemeente recht op een hoger bedrag dan nu opgenomen in de begroting. Deels komt dit door het in 2024 verhoogde percentage, anderzijds zijn de uitgaven voor lasten en investeringen hoger dan voorgaande jaren, onder andere door prijsindexaties.

April-Mei staking Hengelo (25-NB-5.5)

Voor 2028 is een extra budget beschikbaar gesteld voor de 5-jaarlijkse herdenking.

1Twente toekomstplan (24-NB-5.1)

De lokale omroep 1Twente krijgt in 2025 en in 2026 extra middelen van de gemeente Hengelo om de vorming van een streekomroep te kunnen uitvoeren.

Stimuleringsregeling industrieel erfgoed Hart van Zuid

Gezien de langere doorlooptijd van projecten zijn de middelen beschikbaar voor deze regeling toegevoegd aan de reserve nog uit te voeren werken om deze zo langer beschikbaar te houden voor dit doel (zaaknummer 3739770).

Voortzetting juridisch spreekuur bibliotheek (24-FP-9.7)

Het juridisch spreekuur dat is opgericht door de bibliotheek wordt in 2025 voortgezet vanuit de POK-middelen. Op basis van een evaluatie in 2025 wordt bepaald of de middelen in 2026 en 2027 voor hetzelfde doel besteed moeten worden én/of eenzelfde budget nodig is.

Kinderboerderij Weusthag bedrijfsvoering (24-NB-5.5A)

Stichting Vrienden van Weusthag heeft sinds 1 juli 2024 de exploitatie van de kinderboerderij overgenomen van de gemeente Hengelo. Om de stichting hierin te ondersteunen is er voor 2025 en 2026 een accounthouder vanuit de gemeente Hengelo aangesteld.

Groenadviseur - ecooloog (24-NB-5.7)

Met alle ruimtelijke ontwikkelingen die de komende jaren gepland staan, wordt het steeds belangrijker om proactief in te zetten op het verbeteren van de staat van instandhouding van beschermde dieren- en plantensoorten. Hiervoor is in de Zomernota 2023-2027 1 fte beschikbaar gesteld binnen de ambtelijke organisatie voor de periode 2024-2026

Ecologisch Maaibeheer (22-NB-5.6b)

In een uitvoeringskader "Naar een ecologisch maaibeheer" is vastgesteld dat we de gemeentelijke bermen ecologische maaien. Deze kosten bestaan uit een structureel deel en een incidenteel deel t.b.v. de invoering van dit proces. Het incidenteel deel betreft met name de kosten van communicatie, monitoring en evaluatie.

Soortenmanagementplan (25-NB-5.3)

Voor het stedelijk gebied van gemeente Hengelo (incl. kern Beckum) willen we een soortenmanagementplan (SMP) laten opstellen. Om soorten te beschermen en de staat van instandhouding van populaties te verbeteren, worden maatregelen getroffen en gemonitord (incl. rapportage aan het bevoegd gezag). Dit geheel (ecologisch

onderzoek, wegnemen negatieve effecten, monitoren en verbeteren instandhouding) is een SMP. Met een SMP kan een gebiedsgerichte omgevingsvergunning bij de provincie aangevraagd worden.

Toelichting programma 6

SamenTwente (24-FP-6.8)

Voor een drietal ontwikkelingen bij SamenTwente zijn incidenteel extra middelen gevraagd. Dit betreffen forensische geneeskunde, milieu en gezondheid en het meldpunt woningvervuiling.

Wijkgericht werken (25-NB-6.6)

Voor de uitvoering van de nieuwe Bestuurlijke opdracht Wijkgericht werken en wijkaanpak zetten wij incidenteel extra middelen in .

Leefbare wijken

Om uitvoering te geven aan de motie die is aanvaard voor het opzetten van een fonds voor leefbare wijken is in 2025 en 2026 een incidenteel budget geraamd.

Brede spuk GALA (23-FP-7.1)

Voor de periode 2023-2026 zijn de afspraken in het GALA en Sportakkoord II erop gericht om lopende activiteiten in preventief gezondheidsbeleid te continueren en deels nieuwe thema's te kunnen starten. Een van die thema's is het versterken van de sociale basis, waar incidentele middelen voor zijn ontvangen vanuit de brede SPUK/GALA.

Beleidsnotitie "Voorbij de Regenboog"

Voor de periode 2023-2026 is er een intentieverklaring met OCW op het gebied van Regenboogbeleid. In de beleidsnotitie "Voorbij de Regenboog" wordt beschreven waar de focus van het LHBTI+-beleid de komende jaren op komt te liggen en op welke manier wij uitvoering willen geven aan dit beleid.

Investeren in sociale basis jongeren (25-NB-6.7)

Wij investeren in het versterken van de sociale basis voor jeugdigen. Dit doen wij vooralsnog door het voorzetten van de ondersteuning aan jongeren via het concept Studio15.

Noodopvang vluchtelingen (24-FP-6.3)

Voor de noodopvang van vluchtelingen maken wij noodzakelijke kosten die door het Rijk met diverse regelingen worden vergoed. Deze vergoedingen besteden wij onder andere aan opvanglocaties, leefgeld en onderwijs. In 2025 verwachten wij meer te ontvangen dan uit te geven en hebben daarom het saldo 2025 van ruim € 5 miljoen toegevoegd aan de Reserve Vluchtelingen. Daarnaast ramen wij ook voor 2026, 2027 en 2028 een eerste onttrekking van € 1,5 miljoen. Dit betreft nadrukkelijk een eerste onttrekking vanwege het moeilijk voorspelbare karakter van deze geldstromen. Wij monitoren deze geldstromen actief en stellen bij wanneer nodig.

Samenwerking basisondersteuning (25-NB-6.2)

Wij verwachten vanuit de gemeentelijke toegang tijdelijke extra inzet te moeten plegen om de samenwerking met de basisondersteuning goed vorm te geven.

Strategische adviescapaciteit (24-NB-6.4)

De gemeente Hengelo komt voor steeds meer en grotere opgaven te staan, die deels voortkomen uit eigen ambitie en deels uit de steeds zwaardere (maatschappelijke) opgaven. Om deze opgaven en ambities waar te maken is extra investering in strategische adviescapaciteit binnen het sociaal domein nodig. Daarnaast vragen bewegingen vanuit het domein fysiek (zoals de Omgevingswet) en het domein sociaal (versterken sociale basis) om expertise van maatschappelijk vastgoed vanuit een sociaal perspectief. De extra formatie is voor een periode van 3 jaar beschikbaar gesteld (2024 t/m 2026).

Uitvoeringskosten Tozo (23-FP-6.6)

De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) was een van de maatregelen van het kabinet om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis.

Geldbalie (23-FP-6.11)

Wij richten een Geldbalie in voor inwoners van Hengelo die in financiële problemen dreigen te komen en/of financiële onrust ervaren. Het betreft een pilot voor de jaren 2024 en 2025.

Vroegsignalering van schulden (23-FP-6.10)

Gelet op de veranderende economische situatie is de verwachting dat er meer financiële problematiek bij inwoners is. Hiervoor moet extra capaciteit ingezet worden, waarvoor wij ook extra middelen van het Rijk hebben ontvangen.

Verhoging subsidieplafond Witgoedregeling

Vanuit de specifieke uitkering Energiearmoede hebben we middelen ontvangen die we specifiek voor onze inwoners in mogen zetten. Deze regeling is onderdeel van een totaalpakket aan opties voor onze inwoners om de volgende stap te kunnen zetten in de verduurzaming van hun woning (zaaknummer 3749085). Met de aanpassing op de bestaande witgoed regeling zetten we in op een hoger energielabel bij vervanging om daarmee het energieverbruik en de energierekening te verlagen.

Transformatiebudget

Om uitvoering te kunnen geven aan het Transformatieplan is een incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de jaren 2023 t/m 2026 (zaaknummer: 3462621).

Toelichting programma 7

Brede spuk GALA (23-FP-7.1)

Voor de periode 2023-2026 zijn de afspraken in het GALA en Sportakkoord II erop gericht om lopende activiteiten in preventief gezondheidsbeleid te continueren en deels nieuwe thema's te kunnen starten. In het kader van gezondheid zijn er diverse thema's waar incidentele middelen voor zijn ontvangen vanuit de brede SPUK/GALA.

Bodemsanering

Bodemsaneringskosten in het kader van de Wet bodembescherming (wbb) conform bodembestedingsplan 2022-2025 (zaaknummer: 3330259).

Bodemsanering (ten laste van de reserve)

Bijdrage uit de reserve bodemsanering t.b.v. cofinanciering project Ketelfabriek beschreven in kaderstelling gebiedsontwikkeling Hart van Zuid in 2025 (zaaknummer: 3755425).

Middelen vanuit reserve t.b.v. bestedingsplan duurzaamheid 2023-2026

Onttrekking uit de reserve Duurzaamheid ter dekking van de uitgaven conform bestedingsplan Duurzaamheid 2023-2026 (zaaknummer: 3598092).

Subsidiebijdrage Energie van Hengelo

Voor 2025 zijn middelen ter beschikking gesteld aan de Energiecoöperatie Energie van Hengelo voor huisvesting, doorontwikkeling en verdere professionalisering van de coöperatie. Deze bijdrage wordt gedekt vanuit de reserve Duurzaamheid.

Regeling Doe het zelf

Met deze regeling wordt beoogd om woningeigenaren te stimuleren om zelf te isoleren, waar dat anders niet wordt gedaan of uitbesteed aan een krappe markt (zaaknummer 3749085). Die subsidie wordt gedekt via de SPUK-middelen die wij van het Rijk hebben ontvangen ten behoeve van het Nationaal Isolatie Programma.

Regeling Ontzorgfinanciering

Met deze regeling worden kwetsbare huishoudens in koopwoningen ondersteund bij het nemen van duurzame maatregelen om op korte termijn het energieverbruik en daarmee de energierekening te verlagen (zaaknummer 3749085). De subsidie is voor het isoleren van de woning door geselecteerde aannemers en wordt gedekt via de SPUK-middelen die wij van het Rijk hebben ontvangen voor de aanpak van energiearmoede.

Regeling Zonnepanelen huurders

Met deze regeling wordt beoogd huurders van bestaande woningen in de gemeente Hengelo, met een besteedbaar inkomen van 130% of minder van de geldende bijstandsnorm, te helpen om een zonnestroom installatie te realiseren

(zaaknummer 3749085). De subsidie wordt gedekt via de SPUK-middelen die wij van het Rijk hebben ontvangen voor de aanpak van energiearmoede.

Regeling Regel het zelf

Met deze regeling wordt beoogd zo veel mogelijk slecht geïsoleerde woningen te verduurzamen door het treffen van energiebesparende isolatiemaatregelen. De subsidie is beschikbaar voor het laten uitvoeren van één of meer energiebesparende isolatiemaatregelen (zaaknummer 3749085). De subsidie wordt gedekt via de SPUK-middelen die wij van het Rijk hebben ontvangen ten behoeve van het Nationaal Isolatie Programma.

Label-C plicht kantoorpanden (25-NB-7.3)

Eenmalige bijdrage aan de Omgevingsdienst Twente voor toezicht en handhaving op de label-C plicht voor kantoren. Voor 2025 worden deze lasten gedekt vanuit de stelpost Duurzaamheid.

Toelichting programma 8

Goad Ett'n in en um Hengel (24-NB-8.3)

De gemeente Hengelo is vaste deelnemer van LEADER. De bijdrage voor de proceskosten staan dan ook structureel op de begroting. Zodra er een nieuw initiatief binnenkomt en deze "LEADER-waardig" wordt bevonden door de LAG, kijken we op basis van de aanvraag naar een passende wijze van financiering. Voor dit project wordt een incidentele bijdrage van € 25.000 gevraagd verdeeld over 2024 en 2025.

Personeel landelijk gebied (24-NB-8.5)

Voor het landelijk gebied is momenteel geen structurele ambtelijke inzet beschikbaar. Zowel landelijk als provinciaal werd de druk opgevoerd om de doelen voor het landelijk gebied te realiseren. Hierbij werd geen ruimte gelaten aan gemeenten om niet mee te doen. Het Rijk heeft geld beschikbaar gesteld voor de uitrol en uitvoering van het NPLG. Om hiervan een substantieel aandeel aan trekken voor Zuidoost Twente moeten we vanuit Hengelo een proactieve bijdrage leveren. Hierbij werken we nauw samen met onze buurgemeenten. In de begroting 2024 is voor twee jaar 2 fte beschikbaar gesteld voor de inzet op het landelijk gebied.

Bodemsanering (ten laste van de reserve)

Bijdrage uit de reserve bodemsanering t.b.v. cofinanciering project Ketelfabriek beschreven in kaderstelling gebiedsontwikkeling Hart van Zuid in 2025 (zaaknummer: 3755425).

Grondexploitatie (taakveld 8.2)

De incidentele baten en lasten grondexploitaties worden verrekend met de algemene reserve grondexploitatie algemeen. Voor een toelichting wordt verwezen naar de grondexploitaties 2024 (zaaknummer 3755425).

Community aanjager KMS locatie met stimuleringsbudget (24-NB-8.2)

Het inzetten van een "community-aanjager" die de KMS locatie met (tijdelijke) functies gaat activeren, vanuit en in samenhang met de Hengelose Magneet en gericht op het activeren van een community met een mix aan functies. Hierbij hoort ook een stimuleringsbudget voor initiatieven. Deze kosten komen ten laste van de reserve aanjaagbudget talentopgave.

Spoorzone Hengelo Enschede (SHE) (24-NB-8.1) en Spoorzone talentopgave (25-NB-8.3)

Ten behoeve van de toekomstbestendige ontwikkeling van de stad is de verdere vormgeving van de Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE) als hart van de toptechnologische regio Twente nodig.

Omgevingswet andere invulling rollen (24-FP-8.3)

De programmanager heeft in 2024 nog een rol als adviseur en in 2025 geen rol meer. De overdracht naar de lijn vragen niet alleen om andere werkwijzen, het is ook van invloed op competenties, vaardigheden en rollen van medewerkers. Wij zien een aantal nieuwe rollen als gevolg van de invoering van de Omgevingswet. Deze worden in 2025 tijdelijk ingevuld.

Invoering wet kwaliteitsborging (23-FP-8.5)

In de Zomernota 2023-2027 is vastgesteld dat de middelen vanuit de gemeentefonds ingezet worden ter dekking van de ambtelijke inzet m.b.t. de wetswijziging kwaliteitsborging en vormgeving van de nieuwe werkwijze voor 2025 en 2026.

Bouwrijp maken Kloosterhof en specifieke uitkering woningbouwimpuls tbv bouwrijp maken Kloosterhof

Het huidige parkeerterrein Kloosterhof maken wij bouwrijp voor toekomstige ontwikkelingen. Hiervoor zetten we onder meer de specifieke uitkering woningbouwimpuls in.

RSIA/ROS Twente (25-NB-8.4)

In het afgelopen jaar is samen met Enschede, Almelo en de provincie Overijssel de Regionale Stedelijke Investerings Agenda (RSIA) opgesteld. Door het Rijk is gereageerd op de RSIA door Twente op te nemen in de contourennota van de Nota Ruimte als gebied waar potentieel een schaa sprong mogelijk is. Hiertoe is door het Rijk ook aangegeven dat zij samen met de regio de RSIA wil vertalen in een verstedelijkingsstrategie. De kosten zijn € 150.000 in 2024 en € 120.000 in 2025. Deze kosten worden gedekt door de reserve aanjaagbudget talentopgave.

Doorontwikkeling VTH samenwerking Twente (24-FP-8.2)

Betreft een financiële bijdrage om de Twentse samenwerking op het gebied van vergunnen, toezicht en handhaving te versterken voor 2025 en 2026.

Kostendekkenheid onderzoek leges (25-NB-8.1)

In de Zomernota 2024-2028 is vastgesteld dat de middelen vanuit de reserve nog uit te voeren werken ingezet worden ter dekking van de externe onderzoekskosten voor de dekkingsgraad van de leges.

Opkoopbescherming (23-NB-8.2)

Via de Zomerbrief 2022-2026 is voor de jaren 2023 t/m 2025 € 70.000 per jaar beschikbaar gesteld. Om een opkoopbescherming in te voeren wordt een Huisvestingsverordening opgesteld waarin de uitgangspunten van deze opkoopbescherming zijn vastgelegd. Ook moet er een vergunningstelsel met ruimte voor handhaving worden ingericht.

Toelichting programma 9

Personeelsbudget (= zonder mutaties Zomernota 2023-2027 en Zomernota 2024-2028)

Dit betreffen tijdelijke medewerkers met einddatum contract, die al eerder zijn besloten dan de personele mutaties vanaf de Zomernota 2023-2027.

De personele incidentele mutaties op basis van de Zomernota's 2023-2027 en 2024-2028 zijn op de betreffende taakvelden geraamd.

Tijdelijke inhuur vastgoedbedrijf (23-FP-9.19)

Inhuur vastgoedbedrijf voor begeleiding en verbetering van bestaande processen (zaaknummer 3072705).

Verkoopresultaat pand Markant

In 2028 is geraamd dat grondexploitatie Marskant wordt afgesloten. Het verkoopresultaat van het pand Markant wordt dan verrekend met de reserve vastgoedbedrijf.

Leegstaande panden (24-FP-9.14)

De kosten van de leegstaande panden worden verrekend met de reserve vastgoedbedrijf.

Aanjaagbudget talentopgave Regionale samenwerking (25-NB-9.2)

De Talentopgave is niet alleen een Hengelose, maar een regionale opgave. De gemeenten Almelo, Enschede, Hengelo vormen het hart van één arbeidsmarkt/daily urban system en willen daarom samen met Twente Board werken aan de talentopgave. We willen onze krachten bundelen en een gunstige omgeving creëren voor groei en succes.

Viering 80 jaar bevrijding

Omdat de 80 jarige viering een lustrum is worden er extra middelen beschikbaar gesteld.

Flankerend beleid energiearmoede - Vroegsignalering Schulden (zie ook 23-FP-6.10); meicirculaire 2023

Gelet op de veranderende economische situatie is de verwachting dat er meer financiële problematiek bij inwoners is. Hiervoor moet extra capaciteit ingezet worden, waarvoor wij ook extra middelen van het Rijk hebben ontvangen.

Jongerenperspectieffonds (JPF) (24-FP-6.11)

De pilot JPF is voorbereid in 2023 en gestart in 2024. Het JPF is een landelijke aanpak en richt zich op de

doelgroep jongeren in de leeftijd van 18 tot 27 jaar met problematische schulden en/of problematiek op meerdere levensgebieden. Gedurende een traject van twee jaar worden zij begeleid naar zelfstandigheid zonder schulden.

Projectleiding versterken sociale basis (24-FP-6.11)

Om de ingezette weg voort te zetten om te komen tot een sterke sociale basis in Hengelo, zijn incidenteel benodigde middelen voor invulling van het projectleiderschap in 2025 beschikbaar gesteld.

Wetgeving in het kader van dienstverlening (24-FP-9.7)

De resterende incidentelen POK-middelen voor de jaren 2024-2027 worden ingezet voor projecten ter verbetering van dienstverlening: klachtcoördinatie, implementatie Wmebv en implementatie digitale overheid. Dit doen we naast het voortzetten van het juridisch spreekuur in de bibliotheek (zie programma 6).

Programma Digitale Transformatie (23-NB-9.1)

Wij zien ontwikkelingen aankomen en gaan daar proactief mee aan de slag, samen met bewoners en bedrijven.

Digitalisering van fysieke archieven (23-NB-9.2)

Het is wenselijk en noodzakelijk dat het archief wordt gedigitaliseerd

Software actualisatie w.o. Cloudtransitie 2023-2028 (23-FP-9.15)

De ontwikkelingen op het gebied van software noodzaakt ons om in sommige situaties versneld bestaande oplossingen te vervangen, zodat we kunnen, blijven communiceren met landelijke systemen, (keten)partners en oplossingen operationeel kunnen houden

Invoering WOO (23-NB-9.8)

Er is budget beschikbaar voor de implementatie van Wet Open Overheid een omvangrijke informatiewet met een grote verandercomponent voor de organisatie.

Digital Decade (23-FP-9.10)

De Europese commissie heeft, als onderdeel van de Digital Decade, een aantal wetten ontwikkeld. Hiermee wordt de digitale toekomst van Europa vormgegeven. Deze wetten hebben rechtstreeks impact op onze informatievoorziening. Voor het implementeren van deze wetten zijn investeringen nodig. In de Zomernota zijn hier financiële middelen voor beschikbaar gesteld.

Dienstverlening - basisscenario (23-NB-9.2)

Wij willen dicht bij de mensen staan en werken aan meer vertrouwen tussen de overheid-inwoner.

Bewonersparticipatie en kindinclusie - basisscenario (24-NB-9.3)

Het uitgangspunt in Hengelo is dus dat de inwoner centraal staat hiervoor is een budget voor drie jaar (2024-2026) beschikbaar namelijk Bewonersparticipatie en kindinclusie - basisscenario.

Uitbreiding formatie en budget recruitment (24-NB-9.8)

Om al onze ambities te realiseren onder gelijktijdige handhaving c.q. doorontwikkeling van onze dienstverlening is het van belang dat we de goede mensen binnenhalen en – uiteraard – behouden hier voor is het budget voor recruitment voor 3 jaar (2024-2026) uitgebreid.

Gemeentefonds

De genoemde uitkeringen in het overzicht gelden voor een beperkte periode. Achter het onderwerp in het overzicht staat tot en met welk jaar de incidentele baten worden ontvangen.

Stelposten gemeentefonds

De incidentele middelen die in het gemeentefonds zijn ontvangen zijn nog niet of gedeeltelijk of geheel ingezet op taakvelden. De resterende middelen, die nog niet zijn ingezet, staan nog op stelposten gemeentefonds.

Onvoorzien incidenteel

Dit betreft het jaarlijkse bedrag dat beschikbaar is voor onvoorziene incidentele lasten.

Opties nieuw beleid (college)

Het college mag voor de dekking van voorstellen met een incidenteel karakter beschikken over de post 'Kleine opties

incidenteel nieuw beleid'. Deze post is slechts bestemd voor dekking van incidentele kosten kleiner of gelijk aan € 5.000, er geen reguliere dekkingsmiddelen aanwezig zijn binnen het programma en er geen beroep kan worden gedaan op reserves en/of voorzieningen.

Stagevergoeding verhogen en meer stage- en afstudeerplekken (25-NB-9.1 en amendement A01 Zomernota 2024-2028) - talentopgave

De stagevergoeding wordt gebaseerd op 25% van het minimumloon en er zijn meer stage- en afstudeerplekken in 2025 en 2026.

Algemene reserve

De algemene reserve wordt de komende 2 jaren nog ingezet als incidentele dekking voor het transformatiebudget en ingroeipad transformatieplan sociaal domein (zaaknummer 3462621).

Daarnaast zijn er onttrekkingen uit de algemene reserve in 2026 en 2027 op basis van de Zomernota 2023-2027 (zie paragraaf 6.4 in deze Zomernota).

In de Zomernota 2024-2028 zijn er onttrekkingen uit de algemene reserve ter dekking van incidentele lasten in 2026 en 2028 (zie paragraaf 6.4 in deze Zomernota).

De incidentele kosten in 2025 voor de motie Gelden ruimte voor ondernemen (motie M03 Zomernota 2024-2028) worden gedekt uit de algemene reserve.

De incidentele kosten in 2025 en 2026 voor de motie Fonds voor leefbare wijken (motie M15 Zomernota 2024-2028) worden gedekt uit de algemene reserve.

Voor het Integraal Huisvestingsplan onderwijs worden incidentele middelen gestort in de reserve onderwijshuisvesting, die worden aangewend om de voorbereidingskosten van businesscase tot aan het definitief ontwerp te dekken. Deze storting is conform de Zomernota 2023-2027 (23-FP-4.5: scenario 2b).

Reserve aanjaagbudget talentopgave

Op basis van de Zomernota 2024-2028 is er voor de jaarschijf 2025 € 1.635.000 onttrokken uit deze reserve voor voorstellen om meer talenten aan de gemeente te binden. Zie bijlage 8.7 voor een totaaloverzicht.

Voor 2026 wordt er € 120.000 onttrokken uit de reserve voor de verhoging stagevergoeding (amendement A01 Zomernota 2024-2028).

Reserve nog uit te voeren werken

M.b.t. De Stimuleringsregeling Industrieel Erfgoed Hart van Zuid zijn de beschikbare budgetten van 2025 (en 2024) toegevoegd aan deze reserve en conform bestedingsplan over de jaren 2025 t/m 2028 onttrokken. Daarnaast worden er middelen toegevoegd aan de reserve voor veilige steden (24-FP-9.3). De onttrekkingen hebben betrekking op de toestroom asiel inburgering (zaaknummer 3560987), energiearmoede/ vroegsignalering schulden (23-FP-6.10), projectleiding versterking sociale basis en JPFonds (24-FP-6.11), wetgeving i.h.k.v. dienstverlening (24-FP-9.7) en de externe onderzoekskosten voor de dekkingsgraad van de leges (25-NB-8.1).

Reserve bodemsanering

Bodemsaneringskosten in het kader van de Wet bodembescherming (wbb) conform bodembestedingsplan 2022-2025 (zaaknummer: 3330259).

Reserve bodemsanering

Bijdrage uit de reserve bodemsanering t.b.v. cofinanciering project Ketelfabriek beschreven in kaderstelling gebiedsontwikkeling Hart van Zuid in 2025 (zaaknummer: 3755425).

Reserve duurzaamheid

Bestedingsplan 2023-2026: Reservemutatie ter dekking voor de volledige uitvoering van het programma Duurzaamheid zoals beschreven in het bestedingsplan Duurzaamheid 2023-2026 (zaaknummer: 3598092)

Subsidiebijdrage Energie van Hengelo: Onttrekking uit de reserve duurzaamheid ten behoeve van de subsidiebijdrage aan de Energiecoöperatie Energie van Hengelo voor huisvesting, doorontwikkeling en verdere professionalisering van de coöperatie.

Stroomopbrengsten Zonneveld Boeldershoek: Betreft de incidentele verwachte overschotten van de stroomopbrengsten van het zonneveld die gedoteerd worden aan de reserve duurzaamheid.

Reserve vastgoedbedrijf

De kosten van de inhuur vastgoedbedrijf (zaaknummer 3.72705 en 23-FP-9.19) en leegstaande panden (24-FP-9.14) worden met de reserve verrekend. In 2028 wordt het verkoopresultaat van het pand Markant aan de reserve toegevoegd.

Algemene reserve grondexploitatie

De incidentele baten en lasten worden verrekend met de reserve. Daarnaast wordt in 2025 de bijdrage verwijderen parkeerplaatsen Kloosterhof en de rentecompensatie grondzaken verrekend met de reserve. Voor een toelichting wordt verwezen naar de herziening grondexploitaties 2024 (zaaknummer 3755425).

Reserve TOZO

De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) was een van de maatregelen van het kabinet om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis (23-FP-6.6).

Reserve onderwijshuisvesting

Ten behoeve van het IHP is de reserve onderwijshuisvesting ingesteld. De toevoegingen en onttrekkingen vinden plaats volgens de Zomernota 2023-2027 (23-FP-4.5).

Reserve Ondernemersfonds

Binnen Hengelo zijn er bedrijventerreinen die verouderd zijn, leegstand kennen en in de levensfase van herstructurering zitten. Deze terreinen kunnen een negatief effect op het vestigingsklimaat hebben en broedplaatsen voor verval vormen. Er is derhalve alle reden om herstructurering ook daadwerkelijk aan te pakken. Er is vier jaar lang € 50.000 beschikbaar voor het vitaal sterk en duurzaam optimaliseren van bedrijventerreinen. De kosten worden gedekt uit de reserve ondernemersfonds.

Reserve vluchtelingen

In 2025 verwachten wij meer te ontvangen dan uit te gaan geven en hebben daarom het saldo 2025 (ruim € 5 miljoen) toegevoegd aan de Reserve Vluchtelingen. Daarnaast ramen wij ook voor 2026, 2027 en 2028 een eerste onttrekking van € 1,5 miljoen. Dit betreft nadrukkelijk een eerste onttrekking vanwege het moeilijk voorspelbare karakter van deze geldstromen. Wij monitoren deze geldstromen actief en stellen bij wanneer nodig.

7.2 Algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Lokale heffingen	33.706	33.773	33.784	33.810
2. Algemene uitkering	215.796	203.786	205.110	207.324
3. Dividend	771	771	760	771
4. Saldo financieringsfunctie	947	646	455	160
5. Overige algemene dekkingsmiddelen	444	444	444	444
Totaal	251.663	239.420	240.553	242.509



8

Bijlage

8.1	Reserves en voorzieningen	212
8.2	Lasten en baten per taakveld	219
8.3	EMU-saldo	221
8.4	Transformatieplan sociaal domein	222
8.5	Verbonden partijen en vertegenwoordiging	225
8.6	Meerjarig investeringsoverzicht	227
8.7	Nieuw beleid Zomernota	228
8.8	Tarieven sportaccommodaties	230
8.9	Afkortingenlijst en begrippenlijst	234
8.10	Verplichte kengetallen	245
8.11	Global Goals	247
8.12	Aanvaarde moties	249

8.1 Reserves en voorzieningen

8.1.1 Mutaties in de reserves

Nr	Reserve	31-12-2024	vermeer-dering	vermin-dering	31-12-2025	vermeer-deringen	vermin-dering	31-12-2026	vermeer-dering	vermin-dering	31-12-2027	vermeer-dering	vermin-dering	31-12-2028
101	Algemene reserve	68.326	5	1.416	66.915	5	4.136	62.784	5	800	61.989	5	420	61.574
150	Algemene reserve grondexploitatie	26.795	8.737	2.688	32.844	2.966	1.005	34.805	2.790	814	36.781	2.861	1.022	38.620
	Algemene reserves	95.121	8.742	4.104	99.759	2.971	5.141	97.589	2.795	1.614	98.770	2.866	1.442	100.194
313	Verenigingsreserve binnenstad	55	-	-	55	-	-	55	-	-	55	-	-	55
320	Reserve dekking kapitaallasten	13.319	-	234	13.085	-	507	12.578	-	506	12.072	-	506	11.566
327	Reserve vastgoedbedrijf	1.813	-	250	1.563	-	250	1.313	-	250	1.063	250	250	1.063
328	Reserve duurzaamheid	922	646	541	1.027	282	167	1.142	142	-	1.284	-	-	1.284
329	Reserve Duurzaam Veilig	85	-	-	85	-	-	85	-	-	85	-	-	85
332	Reserve bodemsanering	3.932	361	1.325	2.968	361	-	3.329	361	-	3.690	361	-	4.051
334	Reserve Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij	4.571	-	-	4.571	-	-	4.571	-	-	4.571	-	-	4.571
335	Reserve TOZO	2.556	-	747	1.809	-	637	1.172	-	656	516	-	301	215
336	Reserve ondernemersfonds	230	-	50	180	-	50	130	-	50	80	-	-	80
337	Reserve vluchtelingen	17.250	5.059	-	22.309	-	1.590	20.719	-	1.590	19.129	-	1.515	17.614
350	Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwborg	1.830	202	-	2.032	202	-	2.234	202	-	2.436	202	-	2.638
367	Reserve onderwijshuisvesting	800	1.200	-	2.000	800	-	2.800	800	-	3.600	400	-	4.000
370	Reserve aanjaagbudget talentopgave	4.220	-	1.635	2.585	-	120	2.465	-	-	2.465	-	-	2.465
371	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten	3.700	197	730	3.167	30	198	2.999	-	110	2.889	-	30	2.859
372	Reserve organisatieontwikkeling	103	-	-	103	-	-	103	-	-	103	-	-	103
374	Reserve compensatiefonds Bomenverordening	298	-	-	298	-	-	298	-	-	298	-	-	298
398	Reserve onderhoud buurtcentra	40	-	-	40	-	-	40	-	-	40	-	-	40
	Bestemmingsreserves	55.724	7.665	5.512	57.877	1.675	3.519	56.033	1.505	3.162	54.376	1.213	2.602	52.987
	Totaal reserves	150.845	16.407	9.616	157.636	4.646	8.660	153.622	4.300	4.776	153.146	4.079	4.044	153.181

8.1.2 Aard en reden reserves

Algemene reserve

Gevormd vanuit resultaten van algemene middelen zonder directe bestemming, nodig t.b.v. het weerstandsvermogen van de gemeente (o.a. voor calamiteiten).

Algemene reserve grondexploitatie

Buffer ter afdekking van de risico's grondexploitatie. De bedragen zijn gebaseerd op de herzieningen van de grondexploitaties per 1-1-2024. Bij de verminderingen zijn de begrote mutaties en de claims (winst- en verliesnemingen) verwerkt.

Vereveningsreserve binnenstad

Middelen ter versterking van de kwaliteit van de binnenstad.

Reserve dekking kapitaallasten

Door de wijziging van de BBV-systematiek, met ingang van 2017, is het niet meer toegestaan om vanuit reserves rechtstreeks een bijdrage te doen om vervolgens over het investeringsbedrag minus bijdrage reserve te gaan afschrijven. De volledige investering moet worden geactiveerd voor investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Voor de oude 'probleemgevallen' en nieuwe gevallen wordt gebruik gemaakt van de dekkingsreserve kapitaallasten. Het gereserveerde bedrag in deze reserve kan worden gebruikt voor de dekking van de jaarlijkse kapitaallasten, die voortvloeien uit de betreffende investeringen.

Op basis van de vastgestelde nota Investerings- en activeringsbeleid gaat de voorkeur bij alle uitbreidings- en vervangingsinvesteringen uit naar het toepassen van de reguliere afschrijvings- en rentesystematiek. Na afloop van de gebruiksduur van het actief vallen de kapitaallasten vrij in de exploitatie en ontstaat er ruimte om een nieuwe vervangingsinvestering met bijbehorende kapitaallasten te ramen.

Reserve vastgoedbedrijf

Bestemd om voor- en nadelige verkoopresultaten op vastgoed te plooien. Daarnaast geeft het jaarlijks financieel rendement en vangt het vermogensrisico op van het gemeentelijk vastgoed.

Reserve duurzaamheid

Om de dekking van (meerjarige) duurzaamheidsopgaven te borgen.

Reserve duurzaam veilig

Bestemd voor verkeersmaatregelen in het kader van mobiliteit, verkeersveiligheid, AVOC's en de Uitvoeringsnota Fietsen.

Reserve bodemsanering

Middelen ter dekking van lasten bodemsaneringen.

Reserve Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij

Bestemd voor de meerjarige besteding van middelen van het project Aardgasvrije Nijverheid. Het betreft een lang lopende inzet om een hele wijk aardgasvrij te maken.

Reserve TOZO

In 2020 hebben wij voor 17 opdrachtgevende gemeenten de TOZO regeling uitgevoerd. Hiervoor hebben wij bij onze opdrachtgevende gemeenten een vergoeding per aanvraag in rekening gebracht en daarmee zijn wij de verplichting aan gegaan om de gehele uitvoering van deze regeling op ons te nemen.

Reserve ondernemersfonds

Dit ondernemersfonds is ingesteld zodat ondernemers van Hengelo in aanmerking kunnen komen voor ondersteuningsmaatregelen in de vorm van ondernemerskredieten.

Reserve vluchtelingen

De reserve is bedoeld voor eventuele sloop- en herstelwerkzaamheden aan de diverse gebouwen, doorlopende verplichtingen, en nu nog onvoorziene kosten die uit deze reserve worden gedekt.

Reserve onderhoudswerkzaamheden schouwburg

Als eigenaar van het Schouwburgpand zijn wij verantwoordelijk voor het onderhoud en vervanging van het deel van de theatertechniek dat vast zit aan het gebouw aan de Beurstraat 44 te Hengelo. In de Zomernota 2023-2027 is besloten dat hiervoor de reserve onderhoudswerkzaamheden wordt ingezet (23-FP-5.1.B).

Reserve onderwijshuisvesting

De reserve is bestemd voor het dekken van incidentele lasten van het Integraal huisvestingsplan (IHP) Onderwijs.

Reserve aanjaagbudget talentopgave

De reserve is bedoeld voor het volgende doel: Op basis van de koers en de strategische agenda is het aantrekken, boeien, binden en ontwikkelen van talent een van de belangrijkste strategische opgaven voor Hengelo. Door de veranderende samenstelling van onze bevolking en daarmee afname van de beroepsbevolking is het niet meer vanzelfsprekend dat we de kwaliteit van leven in onze stad en regio op peil kunnen houden bij de huidige bevolkingsomvang. Deze talentopgave, waarmee de hele Hengelose samenleving en dus ook al het gemeentelijke beleid te maken heeft, vraagt om een nieuwe en integrale aanpak waarin onderzoeken, stimuleren, netwerkvorming, samenwerken met kennisinstellingen, culturele en creatieve economie en bedrijfsleven, marketing, promotie en acquisitie de pijlers zijn.

Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten

Via deze reserve kunnen nog niet bestede (restanten van) incidenteel beschikbaar gestelde middelen, waarvoor geen afzonderlijke reserve is/wordt ingesteld, tijdelijk worden geparkeerd voor omschreven doelen die nog steeds actueel zijn.

Reserve organisatieontwikkeling

Bestemd voor de transitie van meer mobiliteit in de organisatie naar een flexibele organisatie met de juiste medewerker op de juiste plek.

Reserve groencompensatie bomenverordening

Egalisatie van baten en lasten bomenverordening.

Reserve onderhoud buurtcentra

Bestemd voor meerjarig onderhoud van buurtcentra.

8.1.3 Mutaties in de voorzieningen

Nr	Voorzieningen	31-12-2024	vermeer-dering	vermin-dering	31-12-2025	vermeer-deringen	vermin-dering	31-12-2026	vermeer-dering	vermin-dering	31-12-2027	vermeer-dering	vermin-dering	31-12-2028
503	Voorziening pensioen wethouders	6.762	387	272	6.877	387	272	6.992	387	272	7.107	387	272	7.222
509	Voorziening Spaarverlof	650	-	-	650	-	-	650	-	-	650	-	-	650
512	Voorziening Complexen derden	18.115	-	18.115	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
536	Voorziening Samenwerking schoolbesturen Primair Onderwijs	314	-	-	314	-	-	314	-	-	314	-	-	314
	Verplichtingen en risico's	25.841	387	18.387	7.841	387	272	7.956	387	272	8.071	387	272	8.186
533	Voorziening onderhoud vastgoed	2.167	1.371	1.147	2.391	1.371	959	2.803	1.371	759	3.415	1.371	1.777	3.009
537	Voorziening onderhoud haven	598	51	128	521	51	78	494	51	103	442	51	85	408
	Onderhoudsegalisatie	2.765	1.422	1.275	2.912	1.422	1.037	3.297	1.422	862	3.857	1.422	1.862	3.417
508	Voorziening Riolering	1.717	3.073	3.178	1.612	3.246	3.178	1.680	3.282	3.178	1.784	3.496	3.178	2.102
510	Voorziening gebiedsgericht grondwaterbeleid	1.754	-	-	1.754	-	-	1.754	-	-	1.754	-	-	1.754
511	Voorziening afval	1.914	-	-	1.914	-	-	1.914	-	-	1.914	-	-	1.914
	Derden bekleemde middelen	5.385	3.073	3.178	5.280	3.246	3.178	5.348	3.282	3.178	5.452	3.496	3.178	5.770
	Totaal voorzieningen	33.991	4.882	22.840	16.033	5.055	4.487	16.601	5.091	4.312	17.380	5.305	5.312	17.373

8.1.4 Aard en reden voorzieningen

Voorziening pensioen wethouders

Te verwachten verplichtingen jegens de pensioenen wethouders, waarvan de omvang redelijkerwijs in te schatten is.

Voorziening spaarverlof

Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet.

Voorziening complexen derden

Voorziening t.b.v. grondcomplexen, waarvan we de administratie niet zelf voeren.

Voorziening samenwerking schoolbesturen Primair Onderwijs

Voorziening voor de bijdragen aan de samenwerking van de schoolbesturen primair onderwijs.

Voorziening onderhoud vastgoed

Ter dekking van groot onderhoud van gebouwen. Aan de voorziening ligt een meerjarig onderhoudsplan ten grondslag.

Voorziening onderhoud Haven

T.b.v. het toekomstig groot onderhoud van de haven.

Voorziening riolering

Bestemd voor het in stand en op peil houden van het rioolstelsel alsmede egalisatie van de tarieven rioolheffing.

Voorziening gebiedsgericht grondwaterbeleid

Ter dekking van grondwaterverontreiniging in centrumgebied.

Voorziening afval

Voorziening die is gevormd vanuit toevallige meevallers taakveld afvalverwerking/-verwijdering ten behoeve van egalisatie van mogelijk toekomstige tegenvallers c.q. tarieven.

8.1.5 Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Taakveld	Reserves (bedragen * 1.000; - = nadeel)	2025	2026	2027	2028
0.10	Toevoeging algemene reserve (rente)	-5	-5	-5	-5
0.10	Toevoeging reserve grex algemeen	-3	-3	-3	-3
0.10	Onttrekking reserve dekking kapitaallasten	234	507	506	506
0.10	Toevoeging reserve bodemsanering	-361	-361	-361	-361
0.10	Toevoeging reserve onderhoudswerkzaamheden schouwburg	-202	-202	-202	-202
TOTAAL		-337	-64	-65	-65

8.2 Lasten en baten per taakveld

Taakveld	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo 2025
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	8.143	-	-8.143
1.2 Openbare orde en Veiligheid	3.294	84	-3.211
1 Veiligheid	11.438	84	-11.354
2.1 Verkeer, wegen en water	11.206	395	-10.811
2.2 Parkeren	1.485	34	-1.451
2.4 Economische Havens en waterwegen	745	705	-40
2.5 Openbaar vervoer	341	-	-341
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	13.777	1.134	-12.643
3.1 Economische ontwikkeling	334	-	-334
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	10.134	11.078	944
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	802	480	-321
3.4 Economische promotie	1.390	318	-1.071
3 Economie	12.659	11.877	-782
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	6.534	816	-5.719
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	7.143	4.242	-2.901
4 Onderwijs	13.678	5.058	-8.619
5.1 Sportbeleid en activering	851	515	-335
5.2 Sportaccommodaties	11.464	5.698	-5.767
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	8.194	1.636	-6.558
5.4 Musea	448	-	-448
5.5 Cultureel erfgoed	569	-	-569
5.6 Media	3.498	146	-3.351
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	9.184	113	-9.071
5 Sport, cultuur en recreatie	34.206	8.108	-26.099
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	25.326	16.484	-8.841
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	17.204	-	-17.204
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	7.098	-	-7.098
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	1.266	-	-1.266
6.3 Inkomensregelingen	62.532	49.311	-13.221
6.4 WSW en beschut werk	13.050	-	-13.050
6.5 Arbeidsparticipatie	8.220	602	-7.618
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	4.445	18	-4.426
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	12.509	1.100	-11.409
6.712 Begeleiding (WMO)	319	-	-319
6.713 Dagbesteding (WMO)	80	-	-80
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-171	5	176
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	1.478	186	-1.291
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	16.288	-	-16.288
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	509	-	-509
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	1.619	-	-1.619
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	14.749	-	-14.749
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	60	-	-60
6.791 PGB WMO	546	-	-546
6.792 PGB Jeugd	53	-	-53
6.811 Beschermd wonen (WMO)	850	850	-
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	1.353	-	-1.353
6.821 Jeugdbescherming	3.195	-	-3.195
6.822 Jeugdreclassering	459	-	-459
6.91 Coördinatie en beleid WMO	820	-	-820
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	2.045	-	-2.045
6 Sociaal domein	195.902	68.557	-127.344
7.1 Volksgezondheid	4.374	443	-3.930

Taakveld	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo 2025
7.2 Riolering	9.402	12.000	2.598
7.3 Afval	10.102	12.072	1.970
7.4 Milieubeheer	8.497	3.765	-4.732
7.5 Begraafplaatsen	949	631	-318
7 Volksgezondheid en milieu	33.325	28.912	-4.413
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.986	147	-1.839
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	19.679	23.780	4.101
8.3 Wonen en bouwen	6.195	3.193	-3.002
8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	27.859	27.119	-740
0.1 Bestuur	4.908	-	-4.908
0.2 Burgerzaken	4.314	2.483	-1.831
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.800	1.247	-552
0.4 Ondersteuning organisatie	45.725	5.889	-39.836
0.5 Treasury	10.558	12.276	1.718
0.61 OZB woningen	1.351	14.483	13.132
0.63 Parkeerbelasting	143	16.408	16.264
0.62 OZB niet-woningen	122	2.182	2.060
0.64 Belastingen Overig	47	805	757
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-	215.796	215.796
0.8 Overige baten en lasten	3.917	485	-3.431
0.9 Vennootschapsbelasting	72	-	-72
0.10 Mutaties reserves	16.407	9.616	-6.791
9 Bestuur en ondersteuning	89.364	281.670	192.306
Totaal	432.207	432.518	311

8.3 EMU-saldo

De basis voor het maken van afspraken over de balans tussen inkomsten en uitgaven ligt in de afspraken die in de Europese Unie zijn gemaakt. Deze zijn gericht op het voorkomen van een te grote staatsschuld. Al in 1997 is in het "Stabiliteits- en Groeipact" afgesproken dat begrotingen van overheden in evenwicht moeten zijn en dat in de groei daar naartoe het begrotingstekort maximaal 3% van het bruto binnenlands product mag bedragen.

Het Rijk en de decentrale overheden hebben afgesproken een macro EMU-norm van -0,4% van het bruto binnenlands product per jaar te hanteren. Dit betekent, dat de lokale overheden samen in hun uitgaven de inkomsten met niet meer dan 0,4% mogen overschrijden. Het aandeel voor gemeenten hierin is 0,27%.

Er liggen geen sancties onder deze afspraken. We worden niet beoordeeld op de balans in enig jaar, maar wel op de bijdrage aan het voorkomen van een overheidstekort op langere termijn. Kortom: we mogen niet jaar op jaar veel meer uitgeven, dan we binnen krijgen.

Het verloop van het EMU-saldo is als volgt:

		2024	2025	2026	2027	2028
1.	Mutaties financiële activa					
1a.	(+) Financiële vaste activa	-18.280	-1.662	-21.669	-1.623	-1.651
1b.	(+) Uitzettingen	-23.331	-28.127	-26.433	-12.936	-934
1c.	(+) Liquide middelen	8.313	-376	-554	-283	73
1d.	(+) Overlopende activa	200	200	100	800	-500
2.	Mutaties financiële passiva					
2a.	(-) Vaste schuld	-35.656	-14.443	-47.936	-16.750	-11.764
2b.	(-) Vlottende schuld	-850	300	-350	50	-
2c.	(-) Overlopende passiva	150	-200	-250	50	-
3.	Verwachte boekwinst					
3a.	(-) Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
	Berekend EMU-saldo	3.258	-15.622	-20	2.608	8.752
	EMU Saldo referentiewaarde	2024	2025	2026	2027	2028
	EMU-saldo volgens berekening	3.258	-15.622	-20	2.608	8.752
	EMU-SALDO referentiewaarde 2024	-19.491	-19.491	-19.491	-19.491	-19.491
	EMU-saldo blijft onder referentiewaarde	22.749	3.869	19.471	22.099	28.243

We blijven binnen de referentiewaarde in alle jaarschijven.

Hierbij moet in acht worden genomen, dat we geen bedragen hebben opgenomen voor investeringen, die nog niet zijn goedgekeurd. Er zullen besluiten volgen in de komende 4 jaren, die leiden tot investeringen en uitgaven die het beeld weer wijzigen.

8.4 Transformatieplan sociaal domein

Wij hebben met de gemeenteraad afgesproken in elk P en C product een korte stand van zaken te geven van het Transformatieplan. Zo ook in deze Beleidsbegroting, waarbij wij vooruit kijken naar 2025. Voor de lange termijn zijn wij bezig met het opstellen van een strategische ontwikkelagenda voor het sociaal domein. Met aandacht voor landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen (en eventuele lobbydossiers), de samenwerking met partners en voor innovaties.

Vooruitblik 2025

De volgende opgaven zullen van belang zijn voor de uitvoering in 2025:

Implementatie integrale toegang

Wij organiseren 1 ingang voor alle inwoners met een ondersteuningsvraag. Wij gaan daarom in (de aanloop naar) 2025 de volgende onderdelen (her)inrichten: informatie en advies, vraagverheldering, beschikken en casusregie / casus monitoring. Dit vraagt zorgvuldige voorbereiding en uitvoering, in samenspraak met inwoners en partners. Met een goede communicatie aanpak richting inwoners in het algemeen en inwoners die een ondersteuningsvraag hebben. Wij maken keuzes over fysieke vestigingen / huisvesting, inrichting van digitale platformen en telefonische toegang. Dit is een gezamenlijk proces met de partners (alliantie) die de basisondersteuning gaan uitvoeren, inclusief de ingang naar de ondersteuning. Als gemeente blijven wij regie voeren op de toegang tot geïndiceerde ondersteuning. Wij maken met hen werkafspraken over de samenwerking in de toegang. Wij organiseren het op een manier die past bij wat inwoners logisch vinden.

Ook vanuit bedrijfsvoering vraagt dit nog de nodige vervolgstappen in 2025. Het vormgeven van de integrale toegang heeft consequenties voor de gemeentelijke organisatie. Wij gaan in gesprek over overname van medewerkers door de aanbieder en passen werkprocessen aan. En wij zullen de informatievoorziening verder moeten inrichten, met als doel uniforme en accurate kennis bij de aanbieder en afspraken over veilige gegevensdeling waar nodig.

Versterken sterke sociale basis in samenhang met wijkgericht werken

De sociale basis bestaat uit voorzieningen die in de vitale wijken aanvullend zijn op wonen, werken en recreëren. Wij maken daarbij een onderscheid in persoonlijke sociale basis (mensen doen mee in de maatschappij met ondersteuning van familie, vrienden, burens), gemeenschappelijke sociale basis (mensen zoeken elkaar op, zetten zich samen voor iets in; van informeel gezelschap naar meer formeel georganiseerd zoals het verenigingsleven) en institutionele sociale basis (ondersteund door georganiseerde, professionele inzet en voorzieningen). De basisondersteuning Hengelo die per 2025 van start gaat, is een vorm van institutionele sociale basis. De invulling en planning van de activiteiten in 2025 wordt voor een groot deel bepaald door de start van de uitvoering van deze basisondersteuning.

Daarnaast investeren wij in 2025 in de wijken zodat inwoners elkaar kunnen ontmoeten en professionals er de basisondersteuning kunnen bieden. Wij investeren naar behoefte, met een aanbod dat past bij de samenstelling en (fysieke) ontwikkelingen van de wijk. Inwoners en hun belewingswereld zijn daarbij het uitgangspunt.

Het investeren in en versterken van de sociale basis vraagt een verdere verschuiving van taken van de gemeente naar de samenleving. Het vraagt een responsieve, proactieve overheid. Een overheid die naast de burger staat en die uitgaat van vertrouwen.

Vormgeven zakelijk partnerschap

Met het organiseren van de basisondersteuning gaan wij een partnerschap aan dat gebaseerd is op onderling vertrouwen en op het gezamenlijk nemen van verantwoordelijkheid om te doen wat nodig is voor en met inwoners, binnen de daarvoor beschikbare budgetten. Dit vraagt om het formuleren van de passende voorwaarden en afspraken, met een gezamenlijk doel, verantwoordelijkheid en grondhouding, erkenning van belangen en een professionele organisatie. Met ruimte voor ontwikkelingen die nodig zijn op de langere termijn. Daarbij zoeken wij naar de juiste balans tussen beheersen en loslaten (anders vasthouden). Wij gaan van een inspanningsgerichte (p x q) naar een taakgerichte uitvoeringsvariant met een lumpsumbudget. Dit vraagt een andere manier van samenwerking met de aanbieder en gaan wij in 2025 verder vormgeven.

Daar waar de inrichting van het zakelijk partnerschap in relatie tot de aanbieder in 2024 met name heeft gelegen in het inrichten van de governancestructuur, de monitoring, sturing en verantwoording, besteden wij in 2025 aandacht aan de cultuurverandering en het leren en ontwikkelen. Het anders vasthouden vraagt om een omslag in denken en doen (zie ook hieronder), zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie. Voor het leren en ontwikkelen stellen wij samen met de aanbieder een ontwikkelagenda basisondersteuning op, evenals een strategische meerjarenagenda.

Wij zullen in 2025 ook kijken naar de (door)ontwikkeling van zakelijk partnerschap voor overige accounts en contracten binnen het sociaal domein in Hengelo.

Sturen op jeugd(hulp)

Zoals in de strategische agenda (paragraaf 5.1.3) is aangegeven brengen wij in 2025 een intensivering en versnelling aan van het transformatieplan voor jeugdhulp. Met het oog op de regionale en landelijke ontwikkelingen en de financiële effecten van regionale inkoop vanaf 2025. De extra inzet op jeugdhulp richt zich op de omslag in denken en doen, de regie op de toegang en het versterken van de sociale basis. De onderdelen waarop wij in 2025 concreet inzetten zijn opgenomen in het beleidsprogramma sociaal domein (paragraaf 5.2.6) en betreffen:

- Wachtlijstvrij werken team Jeugd en Gezin (25-NB-6.1)
- Afspraken over verwijzingen externe verwijzers en samenwerking met basisondersteuning (25-NB-6.2)
- Wonen en verblijf (instroom beperken en uitstroom bevorderen) (25-NB-6.3)
- Afspraken gecertificeerde instellingen en toekomstscenario kind en gezinsbescherming (25-NB-6.4)
- Brede analyse en triage aan de voorkant (25-NB-6.5)
- Investeren in sociale basis jongeren (25-NB-6.7).

Doorontwikkeling monitoring en sturing

De transformatie sociaal domein gaat in de basis over de beweging die wij in gang zetten. Meer sociale basis en basisondersteuning en minder gebruik van maatwerkvoorzieningen. Om die beweging te monitoren, gebruiken wij de volgende kernindicatoren:

- Het gebruik van voorzieningen (aantallen gebruikers van voorzieningen)
- De uitgaven (in relatie tot besparingsopgave)
- De beleidsdoelstellingen (waaronder ervaringen van inwoners met een ondersteuningsvraag).

Aan de hand van deze kernindicatoren zijn wij gestart met het ombouwen van onze data- en informatiehuishouding. De basis daarvan hebben wij gelegd, maar de definitieve informatiehuishouding is iets wat wij samen met partners en de gemeenteraad vorm moeten geven. In de Jaarrekening 2023 en de Zomernota 2024-2028 - onderdeel 1e Beleidsrapportage 2024 - hebben wij een start gemaakt met het opstellen van factsheets. Deze zullen wij in 2025 verder doorontwikkelen, onder andere met vooruitkijken naar de toekomst door bijvoorbeeld streefwaarden en/of prognoses op te nemen.

Wij hebben geen factsheet toegevoegd bij deze Beleidsbegroting. Het doel van de begroting is vooruitkijken; met prognoses en streefwaarden. Anders dan bij de Jaarrekening en Beleidsrapportage waarin wij terugkijken, lukt het ons nog onvoldoende om het 'vooruitkijken' in een factsheet te vervatten. En wetende dat wij in 2025 met de gemeenteraad gaan kijken naar aanpassingen van de doelstellingen en indicatoren, zullen wij op basis daarvan voor de Beleidsbegroting 2026-2029 een passende factsheet toevoegen.

Met de verwerving van zorg en welzijnsdiensten, de nieuwe afspraken over de basisondersteuning en het aanpassen van de beleidsindicatoren daarop, ontstaat een nieuwe manier van sturen op volume en uitgaven. Dit heeft impact op de wijze van (meerjarig) monitoren. Het meten en verantwoorden van de voortgang op de transformatie zal op onderdelen heringericht moeten worden.

Financieel perspectief

Het Transformatieplan is enerzijds opgesteld om onze inwoners in de toekomst de juiste ondersteuning te kunnen blijven bieden, maar aan de andere kant ook om een financieel houdbaar sociaal domein te bereiken. Wij kennen namelijk een financiële opgave aan de lastenkant binnen het sociaal domein. Om uitvoering te kunnen geven aan de gewenste veranderingen, is met het vaststellen van het Transformatieplan een incidenteel transformatiebudget beschikbaar gesteld. Daarnaast zijn structurele investeringen benodigd en is aangegeven wat het structurele besparingspotentieel is. Het besparingspotentieel, minus de benodigde investeringen, is met ingang van de Beleidsbegroting 2023-2026 opgevoerd als taakstelling. De oorspronkelijke financiële opgave was daarmee de volgende:

Besparingspotentieel in €	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Structurele besparingen	€ 1.287.750	€ 4.113.500	€ 8.283.500	€ 11.980.000	€ 11.980.000	€ 11.980.000
Structurele investeringen	€ -315.000	€ -3.178.400	€ -4.205.800	€ -5.086.000	€ -5.086.000	€ -5.086.000
Structureel besparingspotentieel	€ 972.750	€ 935.100	€ 4.077.700	€ 6.894.000	€ 6.894.000	€ 6.894.000

In 2023 en 2024 hebben wij uitvoering gegeven aan de activiteiten die zijn opgenomen in het Transformatieplan. Hiermee hebben wij, zowel inhoudelijk als financieel, grote stappen gezet in de invulling van de taakstelling. De reeds ingevulde besparingen en reeds doorgevoerde investeringen zijn hieronder opgenomen:

Besparingspotentieel in €	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Structurele besparingen	€ 1.287.750	€ 4.113.500	€ 7.417.000	€ 11.113.500	€ 11.113.500	€ 11.113.500
Structurele investeringen	€ -315.000	€ -3.178.400	€ -3.824.800	€ -4.315.869	€ -4.314.869	€ -4.314.869
Structureel besparingspotentieel	€ 972.750	€ 935.100	€ 3.592.200	€ 6.797.631	€ 6.798.631	€ 6.798.631

In de bovenstaande tabel is te zien dat wij een groot gedeelte van de besparingen financieel gezien ingevuld hebben en ook een groot gedeelte van de investeringen gepland staan. Dit hebben wij gerealiseerd door onder andere:

- Voor bijzondere bijstand en minimabeleid hebben wij de afgelopen jaren een overschot gezien op de budgetten. Ondanks de inspanningen om het minimabeleid en de regelingen onder de aandacht te brengen bij onze inwoners, hebben wij de budgetten naar beneden bij kunnen stellen (23-FP-6.5). Daarnaast zien wij dat wij met de inzet vanuit het actieplan bewind resultaat bereiken, naast steeds meer landelijke aandacht voor schuldenproblematiek en de vroegsignalering van schulden. De kwaliteit van bewind is omhoog gegaan en de uitgaven zijn omlaag gegaan (24-FP-6.1). Hiermee is de taakstelling op bijzondere bijstand financieel gezien volledig ingevuld.
- Wij zetten maximaal in op het instrument loonkostensubsidie, bijvoorbeeld vanuit het project werk eerst. De werkelijke uitgaven voor loonkostensubsidie krijgen wij in jaar T+1 vanuit het Rijk vergoed, via de BUIG-uitkering. Wij verwachten hierdoor een voordeelgemeente BUIG te kunnen blijven, waarmee we de nullijn BUIG los kunnen laten (24-FP-6.2).
- Door goed te kijken naar de benodigde zorg en ondersteuning met betrekking tot de Wmo begeleiding en dagbesteding hebben wij een gedeelte van de besparingsopgave kunnen invullen. Daarnaast wordt meer gebruik gemaakt van de voorliggende activiteiten in de Wijkhuizen in plaats van geïndiceerde dagbesteding (23-FP-6.11). In lijn met de afname van de geïndiceerde dagbesteding, zijn er ook minder uitgaven voor het vervoer hiernaar toe (24-FP-6.5).
- De pilot Krachtig Oud worden is zowel inhoudelijk als financieel succesvol gebleken. Deze aanpak wordt daarom ook structureel geïmplementeerd. Hiervoor doen wij investeringen vanuit het Transformatieplan, waarbij wij met de beoogde besparingen de taakstelling hiervoor kunnen invullen. Het is hierbij belangrijk om de komende jaren te blijven monitoren hoe deze investeringen en besparingen zich ontwikkelen (24-FP-6.1).
- Wij investeren vanuit het Transformatieplan in het preventieteam jeugd en de BSO+ (23-FP-6.1).
- Door het sturen op de plaatsing van jongeren met een Toekomstplan en begeleiding op de locaties Sportlaan Driene en de Korenbloemstraat, zien wij dat wij een aanzienlijke kostenstijging voor wonen en verblijf inclusief begeleiding vanuit zowel Jeugdzorg als Wmo voorkomen (24-FP-6.1).
- Met de keuze voor de lokale inkoop van basisondersteuning zetten wij een belangrijke stap in lijn met onze, inhoudelijke en financiële, ambities vanuit het Transformatieplan. In 2024 is de opdracht voor deze basisondersteuning gegund. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd. Het verwachte transformatie-effect (besparingspotentieel) is opgenomen in de opdrachtsom. Met het formele besluit over de gunning van de basisondersteuning, kunnen wij voor een groot gedeelte invulling geven aan het resterende besparingspotentieel vanuit het Transformatieplan. Over de daadwerkelijke realisatie van het besparingspotentieel blijven wij zorgvuldig in gesprek met de aanbieder, ook in het licht van het overgangsjaar 2025. Daarnaast zullen er mogelijk (incidenteel) extra investeringen gedaan moeten worden om de transformatie te kunnen bewerkstelligen.

Dat maakt de stand van het besparingspotentieel begin 2025 als volgt:

Besparingspotentieel in €	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Structurele besparingen	€ -	€ -	€ 866.500	€ 866.500	€ 866.500	€ 866.500
Structurele investeringen	€ -	€ -	€ -381.000	€ -770.131	€ -771.131	€ -771.131
Structureel besparingspotentieel	€ -	€ -	€ 485.500	€ 96.369	€ 95.369	€ 95.369

In de komende P&C-documenten houden wij de gemeenteraad, net als in 2024, op de hoogte van de inhoudelijke en financiële voortgang van het transformatieplan.

8.5 Verbonden partijen en vertegenwoordiging

In het overzicht worden de volgende afkortingen gebruikt:

GR	Gemeenschappelijke regeling	Publieke rechtspersoon op grond van de Wet op de Gemeenschappelijke regelingen
OL	Openbaar lichaam	Gemeenschappelijke regeling met een geled bestuur (algemeen en dagelijks bestuur)
AB	Algemeen bestuur	Hoogste en besluitvormend orgaan in een publieke rechtspersoon
DB	Dagelijks bestuur	Dagelijks besluit voorbereidend orgaan in de rechtspersoon
BC	Bestuurscommissie	Bestuur van een activiteitendomein binnen een rechtspersoon
PFB	Portefeuillehoudersberaad	(Voor)overlegstructuur van portefeuillehouders t.b.v. inspraak van gemeenten
ALV	Algemene ledenvergadering	Hoogste en besluitvormend orgaan in een vereniging
AVA	Alg. vergadering van aandeelhouders	Hoogste en besluitvormend orgaan in een aandelenvennootschap

1. Gemeenschappelijke regelingen

Naam rechtspersoon (of onderdeel)	Juridische vorm	Orgaan	Vertegenwoordigd door	Plaats-vervanger
Veiligheidsregio Twente	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Schelberg	Freriksen
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	-	-
Samen Twente	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Bruggink	Luttikholt
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	Bruggink	-
Recreatieschap Twente	GR-BVO	<i>Bestuur</i>	Gerrits	Steen
Sociaal Werk- en leerbedrijf Midden- Twente	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Gerrits en Freriksen	Bruggink
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	Gerrits	-
Stadsbank Oost- Nederland	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Freriksen	Luttikholt
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	-	-
Crematoria Twente	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Gerrits	Steen
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	-	-
Regionaal Bedrijventerrein Twente	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Gerrits en Steen	Bruggink en Freriksen
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	Gerrits	-
Omgevingsdienst Twente	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Schelberg	Bruggink
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	-	-
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Steen	Gerrits
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	-	-
ICT Hengelo	GR-Centrumgemeente	<i>B&W Hengelo</i>	Freriksen	-
Samen Maakt Sterk	GR-Centrumgemeente	<i>B&W Hengelo</i>	Freriksen	-

2. Overige verbonden partijen

Naam rechtspersoon (of onderdeel)	Juridische vorm	Orgaan	Vertegenwoordigd door	Plaats-vervanger
Twente Board	Stichting		(vanuit Boss wisselend)	-
Bestuurlijk Overleg Sociaal Economische Structuur versterking (BOSS)	Regionaal afstemmingsoverleg tbv Twente Board	Regionaal overleg	Gehele college (afhankelijk van de inhoud)	Cf. vervangingsregeling
BNG Bank N.V.	N.V.	AvA	Steen	Gerrits
Twence B.V.	B.V.	AvA	Gerrits	Freriksen
Enexis Holding N.V.	N.V.	AvA	Gerrits	Steen
Warmtenetwerk Hengelo B.V.	B.V.	AvA	Gerrits	Bruggink
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	B.V.	AvA	Gerrits	Bruggink
CotW Mobiliteit	Vrijwillige coalitie	PHO	Steen	Gerrits
CotW Milieu, Duurzaamheid & Afval	Vrijwillige coalitie	PHO	Bruggink	Freriksen
CotW Twentse Kracht	Vrijwillige coalitie	PHO	Freriksen	Schelberg
CotW IT Platform Twente	Vrijwillige coalitie	PHO	Freriksen	Schelberg
PHO Arbeidsmarkt	Overleg orgaan	PHO	Freriksen	Schelberg
Coördinatieoverleg Gebiedsagenda Oost	Overleg orgaan		Gerrits	Steen
Portefeuillehouders overleg Sport	PFO		Bruggink	Luttikholt
Kennispunt Twente	Netwerk organisatie	Bestuur	Freriksen	Schelberg
Eurocities	Netwerk organisatie		Portefeuilleafhankelijk	
Euregio	Gemeenschappelijke regeling naar Duits recht	Algemeen Bestuur	Volgt nog (n.a.v. raadvoordracht)	Cf. vervangingsregeling
		Dagelijks Bestuur	Schelberg	Cf. vervangingsregeling
Districtelijk Veiligheidsoverleg Twente	Overleg orgaan		Schelberg	Freriksen
Samenwerking sociale zaken (Borne, Haaksbergen en Hengelo)	Centrumgemeente regeling	Portefeuille - houdersoverleg	Freriksen	Schelberg
Samenwerking ICT Hengelo	Centrumgemeente regeling	Portefeuille - houdersoverleg	Freriksen	Schelberg
Vereniging van Gemeentelijke Aandeelhouders Noord Nederland (VEGANN)	Verenigingen	Alv	Gerrits	Steen
De "Overijsselse Ombudsman"	Stichtingen		Schelberg	Freriksen
Havenbedrijf Twente	Samenwerking Almelo, Enschede, Hengelo, Hof van Twente en Lochem		Steen	Gerrits
Programmering bedrijven-terreinen Twente	Samenwerking Prov. Overijssel + 14 Twentse gemeenten	Portefeuille - houdersoverleg	Gerrits	Steen
Twente Milieu N.V.	N.V.		Gerrits	Steen
Provincie Overijssel Uitvoeringscommissie Enschede-Zuid	Commissie van de provincie Overijssel		Gerrits	Steen
Cultuurconvenant Oost Nederland	Overige verbonden partijen		Luttikholt	Bruggink
Pact van Twickel	Overige verbonden partijen		Gerrits	Steen
Regiegroep Nieuwe Energie Overijssel	Overige verbonden partijen		Bruggink	Luttikholt
RES Regionale Energiestrategie Twente	Overleg orgaan		Bruggink	Luttikholt
G40 themagroep duurzaamheid	Netwerk organisatie	Bestuur	Bruggink (duo-voorzitter)	-
G40 pijler Fysiek	Netwerk organisatie	Bestuur	Steen (duo-voorzitter)	-

8.6 Meerjarig investeringsoverzicht

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Totaal kredieten	Werkelijke kosten en opbrengsten t/m 2023	Beschikbaar krediet 2024	Beschikbaar krediet 2025	Beschikbaar krediet 2026	Beschikbaar krediet 2027	Beschikbaar krediet 2028
Programma 2. VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT							
2.1 Verkeer en vervoer	58.275	7.892	17.044	7.323	10.109	9.330	6.578
2.2 Parkeren	470	-	20	40	40	370	-
2.4 Economische havens en waterwegen	3.550	1.244	2.306	-	-	-	-
2.5 Openbaar vervoer	200	-	60	140	-	-	-
Programma 3. ECONOMIE							
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	23.516	38.098	-2.247	-7.313	-1.215	-1.912	-1.895
Programma 4. ONDERWIJS							
4.2 Onderwijshuisvesting	2.403	-	2.203	50	50	50	50
Programma 5. SPORT, CULTUUR EN RECREATIE							
5.2 Sportaccommodaties	15.695	559	10.473	215	1.918	1.105	1.426
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	590	-	590	-	-	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	10.430	1.022	7.540	446	615	507	300
Programma 6. SOCIAAL DOMEIN							
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	800	-	800	-	-	-	-
Programma 7. VOLKSGEZONDHEID, MILIEU EN DUURZAAMHEID							
7.2 Riolering	12.970	154	6.219	1.630	1.946	1.946	1.076
7.3 Afval	430	-	430	-	-	-	-
7.4 Milieubeheer	11.184	578	10.607	-	-	-	-
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	95	-	95	-	-	-	-
Programma 8. VOLKSHUISVESTING, LEEFOMGEVING EN STEDELIJKE VERNIEUWING							
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	29.782	39.099	13.548	2.355	-11.730	-6.662	-6.828
8.3 Wonen en bouwen	8.204	6.439	1.306	-	459	-	-
Programma 9. BESTUUR EN ONDERSTEUNING							
0.1 Bestuur	147	-	147	-	-	-	-
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	10.528	39	3.090	1.400	3.000	3.000	-
0.4 Overhead	18.116	506	5.188	3.706	2.936	1.782	3.997
Totaal	207.387	95.628	79.419	9.991	8.128	9.517	4.704

Een aantal kredieten is in bovenstaande lijst bewust nog niet omgezet in investeringskredieten met bijbehorende kapitaallasten. Dit zijn investeringen die eerst om nadere besluitvorming in de gemeenteraad vragen middels een afzonderlijk raadsvoorstel. Dit betreffen:

- Restantmiddelen Actieplan vitale binnenstad (die nog niet beschikbaar zijn gesteld)
- Restantmiddelen duurzaamheid (die nog niet beschikbaar zijn gesteld)
- MFA Beckum
- Integraal huisvestingsplan onderwijs

Deze middelen zijn nog als stelposten in de begroting geraamd. Op basis van een afzonderlijk raadsvoorstel en -besluit wordt dan een nieuw krediet met kapitaallasten geraamd. Voor de hogere jaarlijkse lasten, die hieruit voortvloeien, wordt de betreffende stelpost afgeraamd.

8.7 Nieuw beleid Zomernota

In de Zomernota 2024-2028 is in paragraaf 6.3 het totaaloverzicht nieuw beleid gepresenteerd. Op basis van de aangenomen amendementen en moties zijn daar in financiële zin nog 5 mutaties als nieuw beleid aan toegevoegd. Deze beide onderdelen worden in onderstaand totaaloverzicht getoond:

Nummer ¹	Omschrijving nieuw beleid	2025	2026	2027	2028
25-NB-2.1	Bereikbaarheid Hengelo Oost / Enschede West (talentopgave)	b.n.			
25-NB-2.2	Toegankelijkheid bushaltes		-10	-10	-10
25-NB-2.3	Verkeerscirculatie Centrum (talentopgave)	b.n.			
25-NB-2.4	Aanpak verkeersonveilige situaties		-8	-8	-8
25-NB-2.5	Beheernota infrastructurele kapitaalgoederen	-100			
25-NB-3.1	Bedrijventerrein Twentekanaal aardgasvrij	b.n.			
25-NB-3.2	Cofinanciering Regio Deal, verduurzamen energievoorziening bedrijfslocaties	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
25-NB-3.3	Citymarketing (talentopgave)	b.n.			
25-NB-3.4	Hengelo op de kaart (talentopgave)	b.n.			
25-NB-3.5	Prijsvraag Win je werkruimte (talentopgave)	b.n.			
25-NB-3.6	Opstellen evenementenbeleid (talentopgave)	b.n.			
25-NB-3.7	Verhoging subsidie Hengelo Promotie	-39	-39	-39	-39
25-NB-3.8	Herinrichting/revitalisering openbare ruimte bedrijventerrein Timmersveld		-31	-31	-31
25-NB-5.1	Prijsvraag Cultuur (talentopgave)	b.n.			
25-NB-5.2	Projectsubsidie broedplaatsen (talentopgave)	b.n.			
25-NB-5.3	Soortenmanagementplan	-170	-45	-45	-45
25-NB-5.4	Van Grijs naar Groen Binnenstad en Beckum / Oele		-6	-6	-6
25-NB-5.5	Herdenking April-Mei staking Hengelo	-5	-5	-5	-25
25-NB-5.6	Uitwerking motie Laat de beiaard klinken	-13	-13	-13	-13
25-NB-6.1	Wachtlijstvrij werken team Jeugd en Gezin	-345	-345	-345	-345
25-NB-6.2	Afspraken over verwijzingen van externe verwijzers en samenwerking met basisondersteuning	-153	-41	b.n.	b.n.
25-NB-6.3	Wonen en verblijf (instroom beperken en uitstroom bevorderen)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
25-NB-6.4	Afspraken gecertificeerde instellingen en toekomstscenario kind en gezinsbescherming	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
25-NB-6.5	Brede analyse en triage aan de voorkant	-97	-97	-23	-23
25-NB-6.6	Wijkgericht werken	-503	-509		
25-NB-6.7	Investeren in sociale basis jongeren	-310	-310		
25-NB-7.1	Toezicht en handhaving energiebesparingsplicht bedrijven	-73	-73	-73	-73
25-NB-7.2	SVN duurzaamheidsleningen	1	1	2	2
25-NB-7.3	Label C plicht bij kantoorpanden	b.n.			
25-NB-7.4	Netwerk circulaire economie	p.m.			
25-NB-8.1	Onderzoek legesdekking VTH	b.n.			
25-NB-8.2	Community aanjagen KMS locatie met stimuleringsbudget (talentopgave)	b.n.			
25-NB-8.3	Spoorzone Hengelo Enschede (talentopgave)	b.n.			
25-NB-8.4	RSIA/ROS Twente (talentopgave)	b.n.			
25-NB-8.5	Reconstructie Mariastraat			-18	-18
25-NB-9.1	Stagevergoeding verhogen en meer stage- en afstudeerplekken (talentopgave)	b.n.			
25-NB-9.2	Samenwerking met Enschede, Almelo en Twenteboard in het kader van talent (talentopgave)	b.n.			
25-NB-9.3	Aanwending besparingen energiekosten verduurzaming gemeentelijk vastgoed	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
25-NB-9.4	Geen indexering hondenbelasting	-12	-12	-12	-12
Subtotaal nieuw beleid		-1.819	-1.543	-626	-646

Nummer ¹	Omschrijving nieuw beleid	2025	2026	2027	2028
Amendementen en moties					
Zomernota 2024-2028:					
	Amendement A01: Verhoging stagevergoeding (talentopgave)		b.n.		
	Amendement A03: Ideeënmarkt 2024/2025	-100			
	Motie M01: Gefaseerde afschaffing hondenbelasting (25% in 2025)	-143	-143	-143	-143
	Motie M01: Gefaseerde afschaffing hondenbelasting (2026 e.v.)		p.m.	p.m.	p.m.
	Motie M03: Gelden Ruimte voor Ondernemen	b.n			
	Motie M15: Fonds voor leefbare wijken	b.n	b.n		

1 - = nadeel; bedragen * € 1.000

8.8 Tarieven sportaccommodaties

Met ingang van 1 januari 2025 gelden de volgende tarieven voor de huur van sportaccommodaties. Deze tarieven zijn vrijgesteld van BTW voor amateursportorganisaties.

A.	SPORTVELDEN:	2025
A.1	gebruik door sportverenigingen, per kalenderjaar	
	sportveld natuurgas	€ 4.079,00
	honk-/softbalveld natuurgas	€ 4.079,00
	oefengelegenheid (niet geschikt voor wedstrijden)	€ 2.037,00
	cricketveld (2 velden, 4½ maanden, 1½ dag)	€ 648,00
	beachvolleybalveld	€ 38,00
	kunstgras:	
	voetbal	€ 16.923,00
	korfbal	€ 2.165,00
	hockey zand ingestrooid veld	€ 8.541,00
	hockey waterveld	€ 16.157,00
	hockey waterveld 100%	€ 30.630,00
	hybride	€ 11.767,00
	handbal	€ 6.800,00
A.2	gebruik door scholen	
	sportveld natuurgas (periode voor- of najaar onder schooltijd)	€ 818,00
	sportveld kunstgras (periode voor- of najaar onder schooltijd)	€ 2.604,00
A.3	incidenteel gebruik, per uur	
	sportveld natuurgas voor sportverenigingen of scholen	€ 51,00
	sportveld kunstgras voor sportverenigingen of scholen	€ 101,00
	sportveld natuurgas overige gebruikers	€ 101,00
	sportveld kunstgras overige gebruikers	€ 199,00
	beachvolleybalveld	€ 40,00
A.4	Gebruik door BSO	
	1/2 kunstgrasveld per dag per jaar (14:00-18:00 uur)	€ 1.511,00
A.5	Jeu de Boules banen, jaargebruik door jeu de boulesvereniging	€ 221,00
B.	ATLETIEKACCOMMODATIE FANNY BLANKERS KOEN-STADION:	
B.1	vergoeding door atletiekvereniging Marathon Pim Mulier per jaar	€ 27.084,00
B.2	vergoeding	
	per wekelijks uur per jaar	€ 1.685,00
	incidenteel gebruik per uur sportvereniging of school	€ 62,00
	incidenteel gebruik per uur andere gebruiker	€ 125,00
	per uur bij een dagdeel van minimaal 4 uur	€ 46,00
B.3	sportkamer en wedstrijdsecretariaat	
	bij verhuur FBK-stadion is het gebruik van de sportkamer en het wedstrijdsecretariaat inclusief sportkamer en wedstrijdsecretariaat zijn door sportverenigingen gratis te gebruiken incidenteel en bij apart gebruik van sportkamer en wedstrijdsecretariaat door anderen gelden de volgende tarieven	
	per uur	€ 18,50
	per dagdeel	€ 60,00
C.	JACHTHAVEN:	
	Voor voorzieningen ten behoeve van de roeisport per kalenderjaar	€ 2.195,00
D	GYMNASTIEKLOKALEN:	
D.1	bij gebruik door Hengelse sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale overkoepelende sportorganisatie en door sportbonden	
	per wekelijks uur per maand (op basis van 9 maanden gebruik)	€ 61,00
	per uur	€ 23,00

	per uur sportvereniging korting	€ 15,50
D.2	bij gebruik door andere gebruikers	
	per wekelijks uur per maand (op basis van 9 maanden gebruik)	€ 97,00
	per uur	€ 30,00
	gymlokaal als evenementruimte bij gebruik volgens voorwaarden per uur	€ 97,00
D.3	opbergkasten	
	het gebruik van opbergkasten door sportverenigingen	€ 26,00
	grote opbergkast per sportseizoen/schooljaar	€ 50,00
E.	SPORTHALLEN EN SPORTZALEN:	
E.1	sporthallen	
	A: gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale sportorganisatie en door sportbonden	
	maandag tot en met vrijdag per uur	€ 41,00
	zaterdag en zondag per uur	€ 45,00
	B: andere gebruikers	
	maandag tot en met vrijdag per uur	€ 49,00
	zaterdag en zondag per uur	€ 57,00
	C: het gebruik van opbergkasten door sportverenigingen	
	kleine opbergkast per sportseizoen/schooljaar	€ 26,00
	grote opbergkast per sportseizoen/schooljaar	€ 50,00
E.2	sportzalen	
	sportzaal Beckum: gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale sportorganisatie en door sportbonden	
	maandag tot en met vrijdag per uur	€ 20,00
	zaterdag en zondag per uur	€ 21,00
	Sportzaal Beckum: andere gebruikers	
	maandag tot en met vrijdag per uur	€ 25,00
	zaterdag en zondag per uur	€ 28,50
	sportzaal Groot Driene: gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale sportorganisatie en door sportbonden	
	maandag tot en met vrijdag per uur	€ 26,50
	zaterdag en zondag per uur	€ 30,00
	Sportzaal Groot Driene: andere gebruikers	
	maandag tot en met vrijdag per uur	€ 33,00
	zaterdag en zondag per uur	€ 37,00
	voor het gebruik van sporthallen en sportzalen door scholen ten behoeve van de lessen lichamelijke opvoeding wordt de vergoeding bepaald op het normbedrag dat jaarlijks door het Rijk wordt vastgesteld.	
F.	TWENTEBAD:	
F.1	recreatief zwemmen	
	recreatief zwemmen, los kaartje	€ 6,30
	recreatief zwemmen los kaartje daluren*	€ 5,80
	gezinskaart 4 personen, kind t/m 16 jaar (min 2 kinderen en min 1x 18+)	€ 22,00
	gezinskaart 4 personen, daluren*, kind t/m 16 jaar (min 2 kinderen en min 1x 18+)	€ 20,00
	10 baden kaart recreatief zwemmen	€ 55,00
	bezoekers tot en met 2 jaar	€ 2,00
F.2	abonnementen	
	all-in lidmaatschap* (1 persoon)	€ 21,00
	all-in lidmaatschap jeugd* (1 persoon tot en met 17 jaar)	€ 17,50
	all-in lidmaatschap gezin*	€ 42,00
	all-in lidmaatschap 1 persoon + gezinsabonnement recreatief*	€ 32,00
	gezinsabonnement recreatief zwemmen* (jaarabonnement)	€ 22,00
	grote groepen (vanaf 20 personen) - per persoon	€ 5,00
	Studententarief (alleen met geldige collegekaart)	€ 12,50
	*www.twentebad.nl voor voorwaarden	
F.3	zwemlessen	
	SuperSpetters per les maandag tot en met vrijdag (incasso)	€ 9,70
	SuperSpetters per les zaterdag of zondag (incasso)	€ 10,70

	SuperSpetterspakket maandag tot en met vrijdag	€ 820,00
	SuperSpetterspakket zaterdag en zondag	€ 870,00
	SuperSpetters Turbo	€ 970,00
	inschrijving en startpakket zwemles	€ 29,00
	SuperSpetters examen- en diplomapakket	€ 28,00
	zwemles volwassenen en oudere kinderen per les	€ 12,50
	zwemles op maat, woonachtig in Hengelo	€ 9,70
	zwemles op maat, woonachtig buiten Hengelo	€ 29,10
F.4	activiteiten	
	een all-in abonnement geeft onbeperkt toegang tot alle activiteiten	
	50+ Aquafit per les (inclusief consumptie)	€ 7,00
	baby zwemmen per les (1 ouder + kind)	€ 6,00
	aanstaande moeders per les	€ 8,00
F.5	Uurtarief verhuur bassins (exclusief digitale tijdwaarneming)	
	A: wedstrijden	
	25 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 85,00
	25 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 95,00
	50 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 126,00
	50 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 145,00
	B: trainingen	
	25 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 70,00
	25 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 80,00
	50 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 110,00
	50 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 130,00
	50 meter wedstrijdbad per baan:	
	1 baan (mits er ander gebruik is, anders minimale afname van 2 banen)	€ 30,00
	2 banen	€ 50,00
	3 banen	€ 70,00
	4 banen	€ 80,00
	5 banen	€ 92,00
	6 banen	€ 110,00
	7 banen	€ 120,00
	8 banen	€ 139,00
	recreatiebad lokale verenigingen	€ 90,00
	recreatiebad overige verenigingen	€ 100,00
	familiebad	€ 70,00
	instructiebad lokale verenigingen	€ 85,00
	instructiebad overige verenigingen	€ 100,00
	recreatiebad:	
	verenigingen	€ 90,00
	recreatief	€ 200,00
F.6	Ligweide en beachvelden per uur	
	beachveld abonneementhouders/verenigingen	€ 13,00
	beachveld overig	€ 20,00
	Ligweide voor activiteiten, uitgezonderd zwemmen	€ 13,00
	Ligweide voor activiteiten, inclusief zwemmen	
F.7	personeelsbegeleiding bij activiteiten	
	per persoon, per uur exclusief avond- en weekend toeslagen	€ 50,00
F.8	gebruik door scholen	
	leerlingen van Hengelose scholen, die in schoolverband gebruik maken van het Twentebad betalen per leerling (bij groepen vanaf 20 deelnemers)	€ 4,50
F.9	gebruik vergaderruimtes en zorgruimtes	
	klein tot 12 personen (maatschappelijk / verenigingen)	€ 8,00
	klein tot 12 personen (commercieel)	€ 13,00
	groot tot 30 personen (maatschappelijk / verenigingen)	€ 13,00
	groot tot 30 personen (commercieel)	€ 27,50
	zorgruimte voor 2 personen (maatschappelijk / verenigingen)	€ 10,00
	zorgruimte voor 2 personen (commercieel)	€ 20,00
F.10	bijzondere gebruiksvoorwaarden en huisregels Twentebad	

alle gebruik door middel van verhuur, abonnementen, zwembles, activiteiten recreatie enz. kan slechts indien akkoord wordt gegaan met de actuele gebruiksvoorwaarden en huisregels zoals die vermeld staan op www.twentebad.nl

het Protocol Vrolijk&Veilig is tevens van toepassing (www.twentebad.nl)

F.11

basisaanbod sport Hengelo Sport

deelnemende basisscholen in Hengelo betalen per kind in de groepen 3-8 voor schooljaar

€ 5,10

De huidige coalitiepartijen hebben in het hoofdlijnenakkoord een btw-verhoging van 9% naar 21% opgenomen op sportbeoefening. In de tarieven voor 2025 is deze verhoging niet doorgevoerd. Indien de voorgenomen maatregel wordt doorgezet, gaat deze in per 1 januari 2026.

8.9 Afkortingenlijst en begrippenlijst

Afkortingenlijst

A.

AB	Algemeen Bestuur
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
art.	artikel
ASV	Algemene Subsidieverordening
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWB	Algemene Wet bestuursrecht

B.

BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
B en W	Burgemeester en Wethouders
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Bijstandsbesluit Zelfstandigen
BCF	BTW compensatiefonds
BIBOB	Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIE	Bouwgrond in Exploitatie
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BIS	Basisinfrastructuur
BIZ	Bedrijven Investeringszone
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BR	Bestemmingsreserve
BRP	Basisregistratie Personen
BTW	Belasting toegevoegde waarde
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BV	Besloten Vennootschap
BVO	Bedrijfsvoeringsorganisatie
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C.

CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CAK	Centraal administratiekantoor
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEP	Centraal Economisch Plan
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPB	Centraal Plan Bureau
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in grond-, water, en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
CVV	Collectief Vraagafhankelijk Vervoer

D.

DB	Dagelijks Bestuur
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DU	Decentralisatie Uitkering
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DVO	Dienstverleningsovereenkomst

E.

ECB	Europese Centrale Bank
EV	Eigen Vermogen
EMU	Economische en Monetaire Unie

F.

FIDO	Financiering Decentrale Overheden
FP	Financieel perspectief
Fte	Full-time equivalent (formatieplaats)

G.

GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
Gft	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GGU	Gezamenlijke gemeentelijke uitvoering
GHOR	Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio
GI	Gecertificeerde instellingen
GIDS	Gezond in de Stad
GLI	Gecombineerde leefstijlinterventies
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GreX	Grondexploitatie
GS	Gedeputeerde Staten
GW	Gemeentewet
G40	Netwerk van 40 (middel)grote steden

H.

HBO	Hoger beroepsonderwijs
HHT	Huishoudelijke hulp toelage
HRM	Human resource management
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer

I.

IBOR	Integraal beheer openbare ruimte
IBT	Interbestuurlijk toezicht
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IKC	Integraal Kind Centrum
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Werklozen
IOAZ	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Zelfstandigen
ISP	Informatie Service Punt
IU	Integratie-uitkering
IZA	Integraal Zorgakkoord

J.

JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOP	Jongeren Ontmoetingsplek

K.

KCC	Klant Contact Centrum
KHN	Koninklijke Horeca Nederland
KING	Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten
KMS	Koninklijke Machinefabriek Stork

L.

LHBTI	Lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender en intersekse
LKS	Loonkostensubsidie

M.

MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MEV	Macro Economische Verkenningen
MFA	Multi functionele accommodatie
MIP	Meerjarig investeringsplan
MJOP	Meerjarig Onderhoud Plan
MLT	Middellange termijn
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MO	Middelbaar onderwijs
MONT	Münster, Osnabrück en (de steden van) Netwerkstad Twente
MVA	Materiële Vaste Activa
MVI	Maatschappelijk verantwoord inkopen
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

N.

NB	Nieuw beleid
NEN	Nederlandse Norm
NIEGG	Niet In Exploitatie Genomen Gronden
NV	Naamloze Vennootschap

O.

OAB	Onderwijsachterstandenbeleid
OAT	Ondergronds Afval Transport
ODT	Omgevingsdienst Twente
OCW	Onderwijs Cultuur en Wetenschap
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerendezaakbelastingen
OZJT	Organisatie voor Zorg en Jeugd in Twente

P.

PAS	Programma Aanpak Stikstof
PFAS	Poly- en perfluoroalkylstoffen (deze groep chemische stoffen is door mensen gemaakt en komt van nature niet voor in het milieu; PFAS kunnen een negatief effect hebben op milieu en gezondheid)
P en C	Planning en Control
PGB	Persoonsgebonden budget
PI	Prestatie indicator
p.m.	Pro memorie (wordt gebruikt bij begrotingen of kostenramingen als (nog) geen uitsluitel bestaat over de kosten)
PMD	Plastic-, metaalverpakkingen en drankenkartons
PO	Primair onderwijs
POC	Percentage of completion (methode) (tussentijdse winst dient genomen te worden conform de POC methode; naar rato van gerealiseerde kosten en opbrengsten wordt de winst genomen)
POK	Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag
PvE	Programma van eisen
PWR	Programma Water en riolering

R.

RES	Regionale Energiestrategie
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
RO	Ruimtelijke Ordening
ROC	Regionaal opleidingscentrum
ROK	Realisatieovereenkomst
RSIA	Regionale Stedelijke Investeringsagenda
RWS	Rijkswaterstaat

S.

SA	Strategische agenda
SCH	Stichting Centrummanagement Hengelo
SHE	Spoorzone Hengelo Enschede
SIEM	Security information and event management (voorziet in real-time analyse en beveiligingswaarschuwingen van de applicaties en het netwerk)
SiSa	Single Information, Single Audit
SMART	Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch Tijdsgebonden
SO	Speciaal onderwijs
SOC	Security Operations Center (de computer- en netwerkactiviteiten in een organisatie; log-informatie van applicaties en apparaten in het bedrijfsnetwerk wordt verzameld en onderzocht op afwijkende zaken)
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SPUK	Specifieke Uitkering stimulering sport
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SROI	Social Return On Investment
SVB	Sociale Verzekeringsbank
SVN	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
SWB	Sociaal Werkleerbedrijf "Midden Twente"
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid

T.

TVW	Transitievisie Warmte
-----	-----------------------

U.

UWV Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen

V.

VMBO Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Vpb Vennootschapsbelasting
VNG Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO Voortgezet Onderwijs
VRI Verkeersregelininstallatie
VRT Veiligheidsregio Twente
VSO Voortgezet Speciaal Onderwijs
Vsv Voortijdig schoolverlaten
VTH Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VV Vreemd vermogen
VVE Voor- en vroegschoolse educatie
VVT Veilig Thuis Twente
VVV Vereniging Voor Vreemdelingenverkeer
VWO Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
VWS Volksgezondheid, welzijn en sport

W.

Wet hof Wet houdbare overheidsfinanciën
WGR Wet gemeenschappelijke regelingen
Wkb Wet Kwaliteitsborging
Wlz Wet langdurige zorg
Wmo Wet maatschappelijke ondersteuning
WO Wetenschappelijk Onderwijs
Woo Wet open overheid
WOZ Wet waardering onroerende zaken
Wsw Wet sociale werkvoorziening
WSW Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wvggz Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

Z.

ZB Zomerbrief
ZN Zomernota
Zzp Zelfstandige zonder personeel

Begrippenlijst

Activa (vaste)	Bezittingen (van objecten) die langer dan één jaar meegaan en die om die reden in meerdere jaren worden afgeschreven (bijv. gebouwen, ICT-investeringen). Activa staan op de balans.
Afschrijving	De jaarlijkse waardevermindering op een investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt.
Algemene dekkingsmiddelen	Inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel die de gemeente vrij kan besteden.
Areaalbudgetten	Dit zijn de noodzakelijke extra bedragen die samenhangen met de groei van de stad, zoals het onderhoud van het toegenomen openbare gebied.
Algemene uitkering	Een van de uitkeringen die gemeenten van het Rijk ontvangen. Dat gebeurt via het Gemeentefonds. Gemeenten kunnen, met inachtneming van wet- en regelgeving, zelf bepalen of zij de algemene uitkering uitgeven aan medebewindstaken of aan eigen beleid.
Algemene reserve	Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.
Basisvoorzieningen	Voorzieningen, die voor onze inwoners vrij toegankelijk zijn. Dat wil zeggen dat ze geen toestemming van ons nodig hebben om er gebruik van te maken. Algemene voorzieningen kunnen collectief (soms doelgroep gericht) en individueel zijn en zijn altijd voorliggend, dan wel aanvullend.
Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)	Beschrijft de regels waaraan onder andere de Begroting en Jaarstukken van een provincie of gemeente aan moet voldoen.
Baten	Zie: stelsel van baten en lasten.
Belastingcapaciteit	De belastingcapaciteit maakt duidelijk hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.
Bestemmingsreserves	Reserves waaraan de gemeenteraad al een bepaalde bestemming (met een bepaald doel) heeft gegeven.
Bestuurlijk belang	Zeggenschap. Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd en/of zij stemrecht heeft in de verbonden partij.
Boekwaarde	De afnemende waarde van een investering.
Bouwgrond in exploitatie (BIE)	Gronden in eigendom van een gemeente, waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.
Balans	Een overzicht van de bezittingen, de schulden en het eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.
Begroting	Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens inclusief maatschappelijke effecten de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.
Beleidsintensiveringen	Verhogingen van uitgaven en/of verlagingen van ontvangsten ten opzichte van de begroting en/of de meerjarencijfers.
Brede school	Samenwerkingsverband tussen partijen die zich bezighouden met opgroeiende kinderen. Doel van het samenwerkingsverband is de ontwikkelingskansen van de kinderen te vergroten. Onderwijs en welzijn zijn in ieder geval participanten. Voorschoolse voorzieningen, peuterspeelzaal, sport, cultuur, bibliotheek en andere instellingen kunnen ook een onderdeel van de brede school zijn.

BTW compensatiefonds	Als gemeenten en provincies diensten of goederen extern inkopen, betalen zij daarover BTW. In tegenstelling tot bedrijven kunnen zij die BTW niet (geheel) terugvorderen van de Belastingdienst. Extern ingekochte diensten zijn daarom al snel duurder dan intern uitgevoerde activiteiten. Sinds 2003 kunnen gemeenten en provincies met het BTW compensatiefonds toch de BTW terugvragen die ze hebben betaald over uitbesteed (<u>overheids</u>)werk.
Budgettaire neutrale mutatie	Een financiële mutatie (begroot of werkelijk) die het saldo van de begroting of de jaarrekening niet beïnvloedt.
Deelneming	Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.
Dividend	Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders van een onderneming. Vaak is dit een deel van de winst dat wordt uitgekeerd.
Doelmatigheid	Mate waarin de productie is geleverd in relatie tot de inzet van middelen, afgezet tegen een vooraf bepaalde norm (bijv. minuten per paspoort, kosten per strekkende kilometer).
Doeltreffendheid	Mate waarin de beoogde effecten zijn gerealiseerd.
Doeluitkering	Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar. In veel gevallen is een specifieke verantwoording over de besteding één van de voorwaarden voor het verkrijgen van de uitkering.
Economische categorie	De eenheid waarin de baten en lasten van activiteiten binnen een taakveld worden uitgedrukt.
Efficiency	Zie doelmatigheid (is de uitvoering goed, met gebruik van zo min mogelijk middelen).
Effectiviteit	Zie doeltreffendheid (doen we de goede dingen, bereiken we het gestelde doel).
EMU saldo	Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis volgens Europese voorschriften en geldt voor de unie van landen die de euro als betaalmiddel hebben (Economische en Monetaire Unie).
Exploitatielasten	Alle jaarlijkse kosten van o.a. kapitaalgoederen die terug te vinden zijn op de begroting of jaarrekening. Daarbij gaat het om afschrijvingen, rentekosten, onderhoudskosten, etc.
Financiële rechtmatigheid	Met financiële rechtmatigheid wordt bedoeld dat de financiële beheershandelingen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zijn uitgevoerd.
Financiële vaste activa	Activa die een financiële waarde vertegenwoordigen of een bezit. Te denken valt aan verstrekte geldleningen en deelnemingen in de vorm van aandelen.
Financieringsmiddelen	Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen. Behalve van eigen financieringsmiddelen (bijvoorbeeld reserves) worden ook financieringsmiddelen van anderen gebruikt, zoals opgenomen geldleningen.
Financieel belang	Een bedrag wat aan een verbonden partij ter beschikking is gesteld en niet verhaald kan worden als de verbonden partij failliet gaat. Het kan ook het bedrag zijn waarvoor de gemeente aansprakelijk is als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.
Financiële kengetallen	Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente. Zie ook de informatie over de kengetallen bij de paragraaf 6.2.5 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.
Financieringsfunctie	Alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven en beheren van financiële middelen door de gemeente.

Gebonden lokale heffingen	Deze heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Hiervoor geldt in principe het uitgangspunt dat ze kostendekkend zijn.
Gemeenschappelijke regelingen	Een samenwerkingsverband tussen overheidslichamen (zoals bijvoorbeeld gemeenten) wat op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen is opgericht.
Grondexploitatie	Een grondexploitatie bevat een berekening van de kosten en opbrengsten van een gemeentelijk grondontwikkelingsplan.
Grondexploitatiecomplex	Een ruimtelijk plan, voorzien van een financiële onderbouwing. In de praktijk wordt dit ook wel aangeduid als 'grondexploitatie' of 'grex'.
Grondexploitatiebegroting	De financiële vertaling van een grondexploitatiecomplex, waarbij de kosten en opbrengsten gefaseerd zijn in de tijd, met veelal een richttermijn van 10 jaar (voortschrijdend).
Gemeentefonds	Een uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden voor medebewindstaken of eigen beleid.
Immateriële vaste activa	Vaste activa waar geen fysieke bezittingen tegenover staan, zoals kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen, kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief, bijdrage aan activa in eigendom van derden.
Incidentele weerstandscapaciteit	Het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat deze invloed heeft op de hoogte van de voorzieningenniveaus van de begrotingsprogramma's.
Indirecte kosten	Betreft kosten waarbij de directe samenhang met de producten ontbreekt. Door middel van één of meer verdeelsleutels worden de indirecte kosten aan de verschillende taakvelden en (begrotings)programma's toegerekend.
Investeren	Het vastleggen van vermogen in een object waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt (definitie BBV).
Investeringsplan	Investeringsplan met economisch nut
Investeringen met economisch nut	Investeringen die verhandelbaar zijn en kunnen bijdragen aan het genereren van middelen.
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	Activa met alleen een maatschappelijk nut kunnen niet verhandeld worden of genereren geen middelen. Het gaat uitsluitend om investeringen in de openbare ruimte, zoals (water)wegen, viaducten, geluidswallen, parken, openbare verlichting.
Investeringsplan	Een overzicht van de geplande investeringen voor de komende jaren.
Jaarrekening	Is een onderdeel van de Jaarstukken en bestaat uit de balans, het overzicht van baten en lasten en toelichtingen daarop.
Jaarstukken	Is de totale verantwoording die over een boekjaar wordt afgelegd en bestaat uit een Jaarverslag, een Jaarrekening en overige informatie.
Jaarverslag	Het Jaarverslag is de tegenhanger van de Beleidsbegroting en gaat met name in op de uitkomsten van de programma's over het afgelopen jaar. Het Jaarverslag is een onderdeel van de Jaarstukken en bestaat uit de programmaverantwoording en de paragrafen.
Kapitaalgoederen	Zaken die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken, zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.
Kwijtschelding	Inwoners die gemeentelijke belastingen niet kunnen betalen, kunnen de gemeente om kwijtschelding vragen. Het is afhankelijk van het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid wie daarvoor wel of niet in aanmerking komt.

Kapitaallasten	Investerings in vaste activa (zoals de aanschaf van een gebouw) leiden tot afschrijvingen en rentekosten. Samen vormen de afschrijvingen en de rentekosten de kapitaallasten. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat bestemd wordt om de investering te financieren.
Kasstroomverwachtingen	De planning van toekomstige betalingen en ontvangsten.
Lasten	Zie: stelsel van baten en lasten.
Leges	Betaling voor een gemeentelijk goed of een dienst op publiekrechtelijke grondslag (bijv. leges paspoort, leges rijbewijs). Leges zijn retributies maar worden wettelijk tot de belastingen gerekend. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.
Lokale heffingen	Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. In tegenstelling tot algemene belastingen (zoals parkeerbelasting of onroerendezaakbelasting) moet het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht. Heffingen worden ook wel rechten, tarieven of leges genoemd.
Maatwerkvoorzieningen	Voorzieningen die niet vrij toegankelijk zijn. Het gaat dan om collectieve en individuele (maatwerk) voorzieningen waarvan wij als gemeente vinden dat wij er toestemming voor moeten verlenen, omdat het specialistische zorg is of omdat het een hele dure zorgvorm is.
Materiële vaste activa	Investerings met een meerjarig nut.
Meerjarig investeringsplan (MIP)	De planning van de investeringen voor de komende jaren wordt inzichtelijk gemaakt.
Meerjarenramingen	Een prognose voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.
Netto schuldquote	Een financieel kengetal wat ook wel bekend staat als netto schuld als aandeel van de inkomsten. Het geeft informatie over de investeringsruimte die de gemeente heeft.
Ongebonden lokale heffingen	Deze heffingen zijn algemene dekkingsmiddelen (o.a. OZB en hondenbelasting), omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak.
Overhead	De kosten van werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, administratie of huisvesting).
Overheadkosten	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Overzicht van baten en lasten	Overzicht in de begroting of jaarrekening waarin totalen van baten en lasten alsmede toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma's worden weergegeven.
Paragrafen	Een paragraaf geeft volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting (of jaarrekening) op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de Beleidsbegroting als het Jaarverslag.
Planning- en control-cyclus	De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken van beleid (inclusief maatschappelijke effecten) en budgetten.
Precariobelasting	Belasting voor het gebruiken van openbare grond of water. De belasting kan worden geheven van degenen die voorwerpen onder, op of boven openbare gemeentegrond of water hebben.
Prestatie	Het meetbare resultaat van activiteiten.

Prestatie-indicator	Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.
Programma	Een samenhangende verzameling van beleidsterreinen, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.
Rechtmatigheid	Het voldoen aan relevante wet- en regelgeving.
Reserve	Een reserve is onderdeel van het eigen vermogen van de gemeente. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).
Risico	De kans op optreden van een gebeurtenis met negatieve gevolgen voor de gemeente Hengelo.
Risicomanagement	Het beheeren van risico's, waarbij de risico's in kaart worden gebracht, zodat de juiste beheersmaatregel kan worden genomen of er bewust voor kan worden gekozen het risico te accepteren.
Solvabiliteitsratio	Dit financiële kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal.
Specifieke dekkingsmiddelen	Inkomsten voor de gemeente die met een bepaald programma samenhangen. Daaronder vallen bijvoorbeeld inkomsten van het Rijk met een bepaald bestedingsdoel, de riool- en afvalstoffenheffing en opbrengsten voor het verstrekken van paspoorten.
Specifieke uitkering	Rechtstreekse uitkering aan een instelling of een lagere overheid te besteden aan een specifiek doel. Het is een verzamelbegrip voor subsidies, bijdragen van het rijk of provincie en doeluitkeringen.
Stelsel van baten en lasten	Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Het is een systeem dat alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het (begrotings)jaar waarop zij betrekking hebben.
Structurele exploitatieruimte	Een percentage waarmee beoordeeld kan worden welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte wordt berekend door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten.
Taakveld	Eenheid waarin de programma's, of waarin de eenheden in overzichten en bedragen in het programmaplan, zijn onderverdeeld.
Verbonden partij	Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarbij de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.
Vervangingsinvesteringen	Investeringen die dienen ter vervanging van bestaande voorzieningen die technisch en/of economisch aan vervanging toe zijn. Vervanging vindt plaats uit het oogpunt van instandhouding van het bestaande voorzieningenniveau binnen de gemeente. Het doen van vervangingsinvesteringen behoort daarmee tot de reguliere bedrijfs- en taakuitvoering van de gemeente.
Vlottende activa	Investeringen die normaliter binnen een jaar weer in geld worden omgezet, zoals voorraden (bijv. grond- en hulpstoffen), vorderingen, kas- en banksaldi.
Voorziening	Een voorziening is een reservering voor toekomstige uitgaven die voortvloeit uit een gebeurtenis in het verleden. Aan voorzieningen zijn specifieke BBV-voorschriften gebonden.
Wadi	Een voorziening voor de infiltratie van regenwater. Een wadi is een laagte waarin het regenwater zich kan verzamelen en in de bodem kan infiltreren. Meestal is een wadi beplant met gras of biezengras. Een wadi helpt verdroging van de bodem tegen te gaan, vormt een buffer bij overvloedige regenval.

Weerstandscapaciteit	De beschikbare weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel geld en mogelijkheden een gemeente heeft om niet-begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. Daarbij kan gedacht worden aan de algemene reserve 'sec', de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien incidenteel. Zie ook paragraaf 6.2 over weerstandsvermogen en risicobeheersing. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat o.a. uit de algemene reserve 'sec', de begrotingspost onvoorzien incidenteel. De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door de onbenutte deel van de belastingcapaciteit. Het is een politieke afweging om te bepalen welke delen van de incidentele en structurele componenten men tot de weerstandscapaciteit wil rekenen.
Weerstandsvermogen	Is de relatie die gelegd wordt tussen de financieel gekwantificeerde risico's (de benodigde weerstandscapaciteit) en de middelen die de gemeente beschikbaar heeft om de risico's financieel af te kunnen dekken (de beschikbare weerstandscapaciteit).

8.10 Verplichte kengetallen

Met ingang van de Beleidsbegroting 2022-2025 hebben we de verplichte kengetallen van de landelijke website 'waarstaatjegemeente' toegevoegd aan de bijlagen in de Beleidsbegroting in plaats van in het programmaplan (begrotingsprogramma's). We vinden onze eigen geformuleerde gemeentelijke doelen en beleidsindicatoren in de beleidsprogramma's van grotere waarde.

Alle gegevens uit onderstaande tabellen komen van de website [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl), behalve de eerste 5 verplichte kengetallen van programma 9. Deze 5 kengetallen worden door de interne organisatie berekend.

1. Veiligheid

	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Verwijzingen naar Halt (per 1.000 inwoners in de leeftijd 12-17 jaar)	8 (2022)	8 (2022)	7 (2023)
Winkeldiefstallen (aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners)	1,9 (2022)	1,9 (2022)	2,2 (2023)
Geweldsmisdrijven (aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners)	4,3 (2022)	4,3 (2022)	3,6 (2023)
Diefstallen uit woning (aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners)	1,7 (2022)	1,7 (2022)	1,2 (2023)
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (aantal per 1.000 inwoners)	5,8 (2022)	5,8 (2022)	5,4 (2023)

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Dit taakveld heeft geen verplichte BBV Indicatoren.

3. Economie

	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Het aantal vestigingen van bedrijven (per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar)	158,7 (2022)	158,7 (2021)	166 (2023)
Func tiemenging (de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken))	57% (2022)	57% (2022)	57,1% (2023)

4. Onderwijs

	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Omvang absoluut verzuim (niet ingeschreven op een school) (per 1.000 leerlingen)	1 (2017)	1 (2017)	1,1 (2023)
Omvang relatief verzuim (wel ingeschreven, maar ongeoorloofd aanwezig) (per 1.000 leerlingen)	1 (2022)	1 (2022)	17,7 (2023)
Aantal vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (percentage van het totaal aantal leerlingen 12-23 jaar)	2,3% (2022)	1,9% (2021)	2,7% (2023)

5. Sport, cultuur & recreatie

	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Percentage niet sporters (t.o.v. het totaal aantal inwoners)	49,6% (2022)	49,2% (2020)	49,6% (2022)

6. Sociaal domein

	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Aantal banen (per 1000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	982,1 (2022)	982,1 (2022)	977,6 (2023)
Het percentage jongeren (12-21 jaar) met een delict voor de rechter (t.o.v. het totaal aantal jongeren tussen de 12-21 jaar)	1% (2022)	1% (2021)	1% (2022)
Het aantal kinderen in uitkeringsgezinnen (percentage kinderen tot 18 jaar)	6% (2022)	6% (2021)	6% (2022)
Netto arbeidsparticipatie (percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking)	72,8% (2022)	72,8% (2022)	73,2% (2023)
Aantal werkloze jongeren (percentage werkloze jongeren 16-22 jaar)	2% (2022)	2% (2021)	2% (2022)
Personen met een bijstandsuitkering (per 10.000 inwoners)	424 (2023)	528,4 (2021)	424,3 (2023)
Personen met een lopend re-integratietraject (per 10.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	148,3 (2023)	148,9 (2022)	148,9 (2023)
Aantal jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp (percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar)	12,5% (2023)	14,2% (2022)	14,5% (2023)
Aantal jongeren met een beschermingsmaatregel (percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar)	1,7% (2022)	2,1% (2022)	2% (2023)
Aantal jongeren met een reclasseringsmaatregel (percentage jongeren 12-22 jaar met een jeugdreclasseringsmaatregel t.o.v. alle jongeren 12-22 jaar)	0,5% (2023)	0,5% (2022)	0,6% (2023)
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep)	910 (2022)	910 (2022)	900 (2023)

7. Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	66 (2022)	69 (2021)	65,9 (2023)
Hernieuwbare elektriciteit (aandeel nieuwe energie als percentage van het totale energieverbruik in de gemeente)	68,2% (2021)	68,1% (2021)	64% (2022)

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Nieuw gebouwde woningen (per 1.000 woningen)	5,8 (2022)	5,8 (2022)	10,4 (2023)
Demografische druk (de som van het aantal personen van 0-20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar)	69,4% (2023)	69,4% (2023)	68,6% (2024)

9. Bestuur en ondersteuning

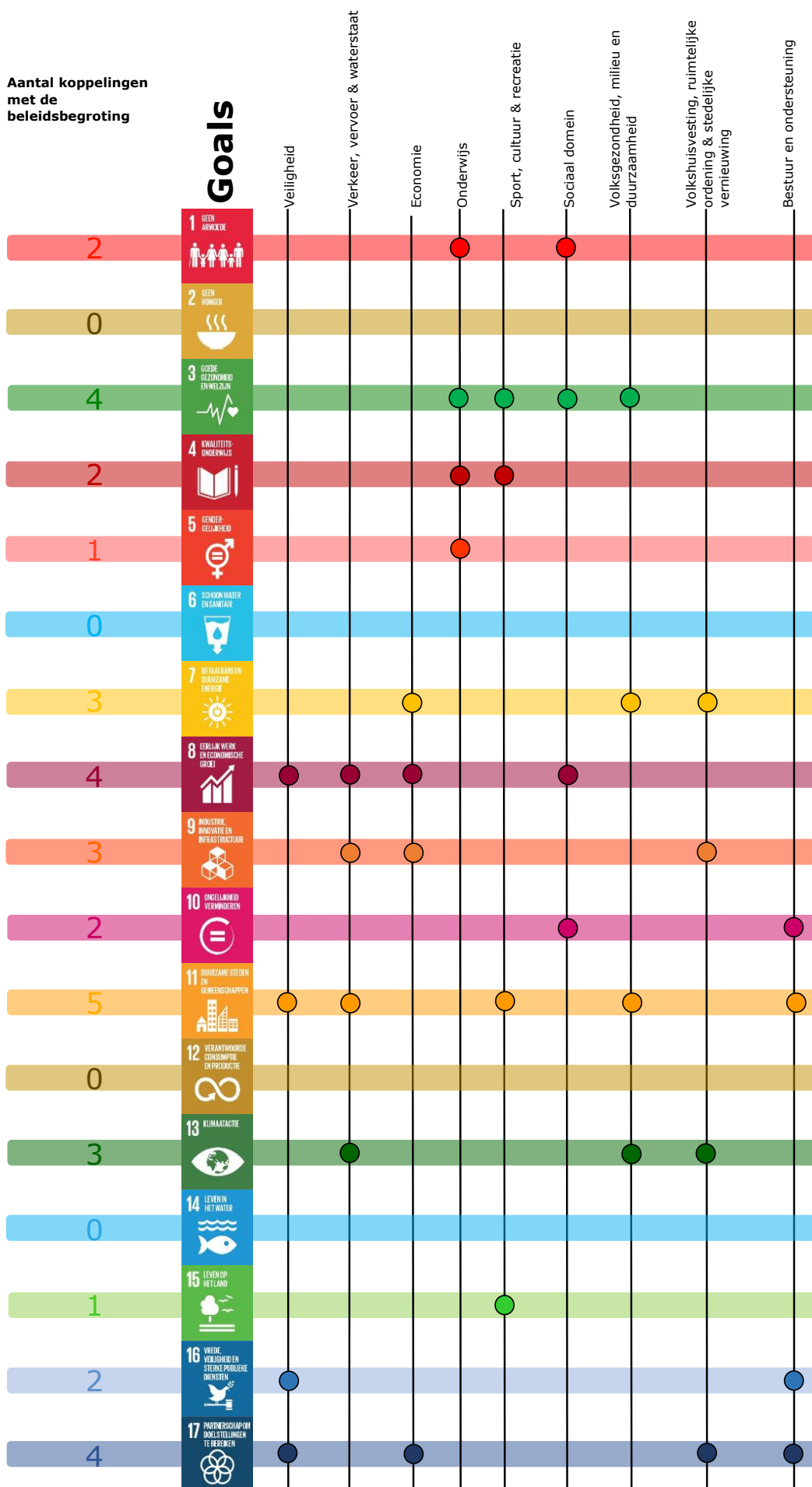
	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	9,35	9,77	10,12
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	8,57	8,67	9,49
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	836,56	932,37	961,62
Overhead (percentage van de totale lasten)	7,97%	10,22%	8,57%
Externe inhuur (percentage van totale loonsom + kosten externen)	18,94%	4,03%	8,44%
Gemiddelde WOZ-waarde (x € 1.000)	€ 292 (2023)	€ 292 (2023)	€ 306 (2024)
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€ 889 (2023)	€ 889 (2023)	€ 935 (2024)
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 928 (2023)	€ 928 (2023)	€ 972 (2024)

8.11 Global Goals

Bijgaand overzicht geeft een visuele indruk van de Global Goals waarop per begrotingsprogramma de grootste focus ligt. Het is daarbij belangrijk om de kanttekening te plaatsen dat elk programma in meer of mindere mate een bijdrage levert aan elk van de doelen en dat dit overzicht geen kwantitatieve meting betreft. Het overzicht biedt inzicht in de belangrijkste aandachtsgebieden die elk programma heeft en hoe die verdeeld zijn. Ook wordt duidelijk op welke Global Goals juist in meerdere programma's de focus ligt.

Aantal koppelingen
met de
beleidsbegroting

Goals



8.12 Aanvaarde moties



Motie: Toegankelijkheid gemeentelijke website



De raad van Hengelo in vergadering bijeen op 6 november 2024

Constateerende dat:

- Vanaf 23 september 2020 alle overheidswebsites (en vanaf juni 2021 ook alle apps) moeten voldoen aan toegankelijkheidseisen voor mensen met een beperking;
- Overheden en gemeenten vanaf 23 september 2020 verplicht zijn een toegankelijkheidsverklaring op hun website te plaatsen;¹
- Gemeente Hengelo over een toegankelijkheidsverklaring beschikt en de gemeentelijke website heeft laten registreren in het Register van toegankelijkheidsverklaringen;
- Een kijk op de website www.toegankelijkheidsverklaring.nl/register volgende uitkomst geeft over Gemeente Hengelo: "20.09.2020 website hengelo.nl status C, eerste maatregelen genomen." en "28.03.2024 website hengelo.nl status D-voldoet niet";²
- Gemeente Hengelo in 2021 heeft aangegeven minimaal naar toegankelijkheidsverklaring niveau B te willen en deze ambitie heeft toegezegd in de verklaring;
- Er medio 2021 een tussentijdse evaluatie over de toegankelijkheid van de gemeentelijke website is uitgevoerd.³

Overwegende dat:

- Digitale toegankelijkheid het gebruiksgemak voor alle bezoekers vergroot maar noodzaak is voor inwoners met een beperking;
- Binnen 3 jaar tijd de toegankelijkheidsverklaring van niveau is verslechterd naar D-onvoldoende i.p.v. verbeterd naar het ambitieniveau B.

Draagt het College op om:

De toegankelijkheid van de gemeentelijke website tot zomer 2025 te verbeteren naar niveau B en hiermee de wettelijke verplichtingen en eigen ambities na te komen.

En gaat over tot de orde van de dag.

ChristenUnie	D66	BurgerBelangen	PvdA
S. van den Beukel	S. van der Pal	H. Daals	C. Toren

¹ <https://www.gemeente.nu/bedrijfsvoering/handreiking-voor-nieuwe-regels-digitale-toegankelijkheid/> (19-01-2021)

² <https://www.toegankelijkheidsverklaring.nl/register?w=hengelo>

³ Schriftelijke vragen ChristenUnie 2021: <https://www.hengelo.nl/Bestuur-en-Organisatie/1607-Gemeenteraad/Schriftelijke-vragen-van-de-gemeenteraad/250/Schriftelijke-vragen-per-jaar/2021/2021-02-23-Antwoord-college-op-vragen-ChristenUnie-over-digitale-Toegankelijkheid.html>



Motie: Familiehuis

Ondertitel: Een plek met aandacht en ondersteuning voor (jonge) gezinnen

De raad van Hengelo in vergadering bijeen op 6 november 2024

Constateerende dat:

- Gemeente Hengelo het aantrekken, boeien en binden van talent en jonge gezinnen als een van grootste opgaven ziet;
- Om jonge gezinnen aan te trekken een goed vestigingsklimaat maar ook faciliteiten voor gezinnen belangrijk zijn;
- Gezinnen via de kinderen de toekomst van onze stad, regio en land bepalen;
- Stabiele, sterke en liefdevolle gezinnen de veilige basis vormen voor gelukkige kinderen die zich goed ontwikkelen;
- De samenleving het belang van gezonde gezinnen niet scherp ziet en ouders er vaak alleen voor staan;
- De druk op gezinnen alsmaar toe neemt en het combineren van werk en gezin een steeds zwaardere financiële en mentale last wordt;¹
- Een ruime meerderheid van de ouders (82%) vindt dat er te weinig aandacht is voor gezinsbeleid.²
- Gemeente Hengelo verschillende regelingen kent om gezinnen (in armoede) te ondersteunen en zich blijft inzetten om deze regelingen goed onder de aandacht te brengen;
- Er een maatschappelijke trend gaande is waarbij ouders steeds vaker een beroep doen op jeugdhulp;
- Gemeente Hengelo in hulpverleningstrajecten de eigen kracht en de netwerken van gezinnen wil inzetten en versterken;
- Er in Gemeente Hengelo zorgen rondom jeugdzorg zijn maar deze beschikbaar moet zijn voor alle kinderen en ouders die ondersteuning nodig hebben;
- Vanwege aanzienlijke kostenstijging het transformeren van het jeugdzorglandschap noodzakelijk is;
- Om snel hulp te kunnen bieden het belangrijk is om de zorg dichtbij plekken te organiseren waar kinderen verblijven zodat problemen preventief kunnen worden voorkomen.

Overwegende dat:

- Er in gemeente Enschede vrij recent een familiehuis is geopend³;
- Hier jonge ouders terecht kunnen voor een luisterend oor, zorg en ondersteuning;
- Hier zowel een consultatiebureau, een ontmoetingsgroep voor jonge ouders, een speelgroep, een verloskundigenpraktijk en andere partners nauw samen werken en spreektijden hebben;
- Het een plek is waar ouders met (opvoed)vragen kunnen worden ondersteund, ze elkaar kunnen ontmoeten en ervaringen kunnen uit wisselen en zodoende ouders andere ouders ondersteunen;
- Er aandacht is voor preventie en voor het versterken van de interactie tussen ouder en kind, verloskunde, onderwijs, wijkteams en Veilig Thuis;
- Gezinnen, die bij een familiehuis komen kunnen worden gestimuleerd om gebruik te maken van het binnen gemeente Hengelo bestaande aanbod;

Draagt het College op om:

Aan Wijkkracht de suggestie voor te leggen om gedurende het overgangsjaar te verkennen of een familiehuis op basis van het voorbeeld uit Enschede Hengelose (jonge) gezinnen kan ondersteunen.

En gaat over tot de orde van de dag.

ChristenUnie

S. van den Beukel

D66

S. van der Pal

GroenLinks

A. Gomez

¹ Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ), <https://www.ncj.nl/inspiratie/luister-naar-gezinnen-een-gezinsvisie-is-noodzakelijk/>

² Uit onderzoek 'Staat van het Gezin' 2023 blijkt dat ouders zich alleen voelen staan en weinig solidariteit vanuit de politiek en de samenleving ervaren (<https://www.ncj.nl/inspiratie/gezinnen-balanceren-meer-dan-ooit-tevorens/>)



Motie
C01-M12

MOTIE
AANVAARD



§

Motie HBO in Hengelo

De raad van de gemeente Hengelo in vergadering bijeen op 6 november 2024

Constaterende dat:

- Hengelo in het verleden huisvesting heeft verleend aan het Hoger Beroepsonderwijs (HBO);
- Het HBO, met uitzondering van TIO, verdwenen is uit Hengelo en met name gevestigd is in Enschede en Deventer;
- Er een regionale strategie is om talent in de regio te behouden;
- Hengelo een MBO heeft, maar dat leerlingen voor doorgroeimogelijkheden naar Enschede of Deventer moeten;
- Een HBO Associate Degree (AD) de mogelijkheid biedt voor leerlingen met een VWO, HAVO of mbo-niveau 4 diploma om in twee jaar een diploma te behalen.

Overwegende dat:

- Toegang tot onderwijs en doorgroeimogelijkheden belangrijke facetten zijn om talent in de regio te behouden;
- Een AD-diploma een goede oplossing is voor leerlingen die werk willen combineren met een tweejarige studie;
- Een AD-diploma studenten de kans geeft om alsnog een HBO-bachelor te behalen;
- Een AD de brug kan zijn tussen het MBO en HBO.

Verzoekt het college om:

In gesprek te treden met het MBO en HBO om te kijken naar kansen en mogelijkheden om AD-opleidingen in Hengelo te laten vestigen.

Mitchell Boers

VVD Hengelo

Herbert Capelle

Hengelse Burgers

Nicolien Boekhoudt

PvdA Hengelo

Sebastiaan van der Pal

D66 Hengelo

Christian Benerink

PVV Hengelo

Ron Wesseling

CDA Hengelo



MOTIE
AANVAARD
§

Motie optimaliseren en versterken aanpak Ondernijning

De raad van de gemeente Hengelo in vergadering bijeen op 6 november 2024

Constateerende dat:

- Er dit jaar wordt ingezet om de basis op orde te krijgen rondom ondernijning;
- Het huidige ondernijningsbeeld dateert uit 2016 en daarmee niet meer actueel is.

Overwegende dat:

- Het van belang is om een actueel ondernijningsbeeld te hebben;
- Een actueel ondernijningsbeeld inzicht geeft in signalen en fenomenen van criminele aanwezigheid;
- Dit op haar beurt bijdraagt aan een specifiekere en proactieve aanpak;
- Een project als 'In de Greep' kan worden voortgezet waarbij er een specifieke focus komt op de aanpak van jonge drugsdealers;
- Extra financiering een impuls geeft op de uitvoering.

Verzoekt het college om:

- Het ondernijningsbeeld te actualiseren en bibob-beleid te intensiveren;
- Voor een periode van 3 jaar €100.000,- per jaar in te zetten en dit te dekken vanuit de Algemene Reserve.

Mitchell Boers
VVD Hengelo

Ron Wesseling
CDA Hengelo

Glenn Dedecker
Lokaal Hengelo

Susanne van den Beukel
ChristenUnie Hengelo

Bezoekadres stadhuis
Burgemeester van der Dussenplein 1

Postadres
Postbus 18, 7550 AA Hengelo

Telefoonnummer
14-074

E-mail
Gemeente@hengelo.nl

www.hengelo.nl



Gemeente
Hengelo